

**SERPİL URAL'IN ÇOCUK KİTAPLARININ
DEĞERLER EĞİTİMİ AÇISINDAN İNCELENMESİ**

Gözde TURSUN

**Yüksek Lisans Tezi
Temel Eğitim Ana Bilim Dalı
Doç. Dr. Mesut BULUT
2019
(Her Hakkı Saklıdır)**

T.C.
BAYBURT ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANA BİLİM DALI
SINIF EĞİTİMİ PROGRAMI

**SERPİL URAL'IN ÇOCUK KİTAPLARININ DEĞERLER EĞİTİMİ AÇISINDAN
İNCELENMESİ**

(The Investigation of Serpi Ural's Children's Books For The Education of Values)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Gözde TURSUN

Danışman: Doç. Dr. Mesut BULUT

Bayburt
Ağustos, 2019

KABUL VE ONAY TUTANAĞI

Doç. Dr. Mesut BULUT danışmanlığında, 142104003 numaralı Gözde TURSUN tarafından hazırlanan "Serpil Ural'ın Çocuk Kitaplarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi" adlı bu çalışma 28.08.2019 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Temel Eğitim Anabilim Dalı, Sınıf Eğitimi Programında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Dr. Öğr. Üyesi Abdulkadir KIRBAŞ

İmza:

Jüri Üyesi : Doç. Dr. Mesut BULUT

İmza:

Jüri Üyesi : Dr. Öğr. Üyesi Kürşad KARA

İmza:

Bu tezin Bayburt Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'nin ilgili maddelerinde belirtilen şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

02.09.2019

Doç. Dr. Fatih GÜRBÜZ

Enstitü Müdürü

ETİK ve BİLDİRİM SAYFASI

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum ‘‘Serpil Ural’ın Çocuk Kitaplarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi’’ başlıklı çalışmanın tarafımdan bilimsel etik ilkelere uyularak yazıldığını ve yararlandığım eserleri kaynakçada gösterdiğimi beyan ederim.

.../.../2019

Gözde TURSUN

TEŞEKKÜR

Değerler, toplumu bir arada tutan, toplum düzenini sağlayan, ahlaki ve etik kuralların yerleşmesini sağlayan, olumlu ve istendik davranışlar kazandıran temel öğelerdir. Bu bağlamda Milli Eğitim Bakanlığı her ay için bir değer belirleyerek okullarda bu değerler ile ilgili çeşitli çalışmalar yapılmasını zorunlu kılmıştır. Bu amaçla okullarda çok farklı etkinliklerle değerler eğitimi verilmeye çalışılmaktadır. Bu etkinliklerin yanında öğrencilere değerler eğitimi okutulacak kitaplar ve çeşitli çocuk edebiyatı ürünleri ile kazandırılabilir. Serpil Ural, çocuk edebiyatı alanında uluslararası üne sahip ve bu alanda yapmış olduğu çalışmalardan dolayı ulusal ve uluslararası düzeyde pek çok ödül almış bir yazardır. Serpil Ural, çocuk edebiyatını yalnızca eser yazmak olarak görmeyip bu eserleri aynı zamanda Türkçe'nin çocuklara öğretimi için bir araç olarak görmüştür. Toplumun ortak varlığı olan başta doğa ve insan sevgisi, ulusal bilinç, adalet, barış, tarih bilinci olmak üzere çok sayıdaki değeri; millî kimliğimizden ödün vermeden evrensel normlarda çocuklarımıza en yalın biçimde aktarmaya çalışmıştır.

Çalışma konusunun belirlenmesinde ve çalışmanın hazırlanma sürecinin her aşamasında bilgisini, tecrübesini benimle paylaşarak ve değerli zamanını ayırarak beni yönlendiren değerli Hocam Doç. Dr. Mesut BULUT'a, bu çalışmayı yapmama izin veren Serpil URAL'a, hayatımın her alanında benden ilgisini, desteğini ve sabrını esirgemeyen annem Gülsen TURSUN'a teşekkürlerimi sunarım. Çalışmamı bugüne kadar başarılı olduğum her şeyin altına sevgisi ve gücü ile imzasını atan en büyük destekçim, rol modelim merhum babam Celil TURSUN'a ithaf ederim.

Gözde TURSUN

ÖZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SERPİL URAL'IN ÇOCUK KİTAPLARININ DEĞERLER EĞİTİMİ AÇISINDAN İNCELENMESİ

Gözde TURSUN

Ağustos 2019, 171 sayfa

Bu çalışmanın amacı, ülkemizde de hızla önem kazanmaya başlayan çocuk edebiyatının önemli yazarlarından biri olan Serpil Ural'ın çocuk kitaplarını, değerler eğitimi ve bu değerlerin eserlerinde işleniş biçimi açısından incelemektir. Çalışmada, nitel araştırma yöntemi bağlamında doküman incelemesi ve içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Bu alanda yazarın 21 çocuk kitabı incelenmiştir. Araştırmada öncelikle 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı'ndaki (1-8. Sınıf) kök değerler (adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik) ve bu kök değerlere bağlı olarak kazandırılması istenen alt değerler baz alınarak 31 değer yer aldığı bir liste oluşturulmuştur. 21 çocuk kitabı okunarak olay örgüsü, kahramanlar, dil ve anlatım, kitabın önemi adlı başlıklarda incelemeler yapılmış ve kitabın içeriği listede yer alan değerler bakımından analiz edilmiştir. Yapılan incelemeler sonucunda elde edilen veriler not edilmiş ve tablolaştırılmıştır. Her değer için ayrı bir başlık açılarak ilgili değer tanımlanmış değerlerin kitaplarda işleniş şekli kitaplardan alıntılarla örneklendirilmiş ve değerlerle ilgili sonuçlara ulaşılmıştır.

Araştırma sonucunda, Serpil Ural'ın çocuk kitaplarının temel eğitim düzeyinde okutulabilecek nitelikte olduğu, bireysel ve toplumsal değerlerin aktarımında faydalı bir eğitim materyali olarak kullanılabilmesi sonucuna varılmıştır. Eserlerde en çok işlenen değer "barış" değeri olduğu, en az işlenen değerler ise "merak/araştırma", "bilimi ve bilgiyi sevmek", "mektuplaşmak", "çalışkanlık", "sözünde durmak" değerleri olmuştur. Kitaplarda kullanılan dilin yalın, sade, anlaşılır, olması eserlerin hem okunmasını kolaylaştırmış hem de ana dilimizin çocuklara en güzel şekilde aktarımı konusunda örnek oluşturmuştur. Çocuklara tarih bilinci/millî şuur ve vatan sevgisi örnek kişilikler üzerinden verilerek rol model sunulmuştur. Yazar, savaş sahnelerini bile büyük bir ustalıkla şiddetten arındırarak aktarmıştır. Çocuklara kötü örnek olacak kötü bir söz ve argo kelimeleri kullanmamaya özen göstermiştir. Eserlerinde kötü olan karakterler mutlaka cezalandırılmış ve yerilmiştir. Bu yönleriyle yazarın eserlerinin pedagojik olarak özellikle çocukların temel eğitiminde değerler eğitiminin aktarımında önemli öğretim materyali olarak kullanılabilmesi sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Serpil Ural, çocuk kitapları, çocuk edebiyatı, değerler eğitimi.

ABSTRACT

MASTER THESIS

THE INVESTIGATION OF SERPIL URAL'S CHILDREN'S BOOKS FOR THE EDUCATION OF VALUES

Gözde TURSUN

August 2019, 171 page

The aim of this study is to examine the children's books of Serpil Ural, one of the important authors of children's literature which are rapidly gaining importance in our country in terms of values education and the way these values are argued in her works. In the study, document analysis and content analysis techniques were used in the context of qualitative research method. In this field, the author's 21 children's books were examined. In the research, a list of 31 values has been created based on the basic values, primarily the values (justice, friendship, honesty, self-control, patience, respect, responsibility, patriotism, helpfulness) in 2018 Turkish language curriculum (1-8. Grade) and the lower values that are required to be acquired related to those basic values. The 21 children's book was read and examined in the titles of story line, characters, language and expression, importance of the book, and the content of the book was analyzed in terms of the values included in the list. The data obtained as a result of the analysis were noted and tabulated. For each value, a separate title is opened, and the way the values defined in the corresponding value argued in the books is sampled with quotations from the books and the results of the values are reached.

As a result of the research, it was concluded that Serpil Ural's children's books can be taught at preschool and basic education level and can be used as a useful educational material in the transfer of individual and social values. The most argued values in the works were “peace” values, and the least argued values were “curiosity/research”, “love science and knowledge”, “letters”, “diligence”, “stand at your word” values. The simple, plain, comprehensible language used in the books both made it easy to read and set a good example of transferring of our mother tongue to children in the best way. The role model is presented to the children by giving them historical awareness/national consciousness and love of Homeland through exemplary personalities. The author conveyed even the battle scenes with great ingenuity, purging them of violence. It is noticed that any bad words and slang that would be a bad example to children were not used. In her works, evil characters are surely penalised and contained. In these aspects, it is concluded that the author's works can be used pedagogically as an important teaching material in the transmission of values education, especially in the basic education of children.

Keywords: Serpil URAL, children's books, children's literature, values education.

İÇİNDEKİLER

ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI.....	i
TEŞEKKÜR.....	ii
ÖZ.....	iii
ABSTRACT.....	iv
TABLolar LİSTESİ.....	viii
KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ.....	x
BİRİNCİ BÖLÜM	1
GİRİŞ.....	1
Problem Durumu.....	6
Araştırmanın Amacı.....	8
Araştırmanın Önemi ve Gerekçesi.....	8
Sınırlılıklar.....	9
Varsayımlar.....	9
Terim ve Tanımlar.....	9
İKİNCİ BÖLÜM.....	10
KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE ALANYAZIN DERLEMESİ.....	10
Çocuk.....	10
Çocuk Edebiyatı.....	10
Dünya’da Çocuk Edebiyatının Gelişimi.....	12
Türkiye’de Çocuk Edebiyatının Gelişimi.....	15
Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Çocuk Gelişimine Etkisi.....	17
Çocuk Edebiyatı Eserlerinin Türleri.....	19
Çocuk Edebiyatı Ürünlerinde Bulunması Gereken Özellikler.....	33
Değer Kavramı.....	39
Değerlerin Önemi.....	40
Değerlerin İşlevleri.....	41
Değerlerin Sınıflandırılması.....	43
Değerler Eğitimi.....	45
Türk Eğitim Sisteminde Değerler Eğitiminin Yeri.....	48
Çocuk Edebiyatı ve Değerler Eğitimi İlişkisi.....	56
Serpil Ural’ın Hayatı.....	57
Sepil Ural’ın Eserleri.....	59

Gençlik.....	61
Değerler Eğitimi Açısından Serpil Ural'ın Eserleri.....	61
Alanyazın Derlemesi.....	62
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	66
YÖNTEM	66
Araştırmanın Yöntemi	66
Evren ve Örneklem	67
Veri Toplama Teknikleri	68
Verilerin Analizi	68
İnandırıcılık ve Tutarlık	69
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	70
BULGULAR VE YORUM	70
Kitap: Şafakta Yanan Mumlar	70
Kitap: Ayrı Evler	73
Kitap: Onbaşı Nezahat	75
Kitap: Tek Gözlü Kedi.....	78
Kitap: Eşek ve Berk	79
Kitap: Kuşa Sevdalanan Dağ.....	81
Kitap: Truva Dizisi	83
Kitap: Armağan.....	86
Kitap: Aksak Ali	88
Kitap: Cabula Mabula.....	90
Kitap: Ben de Ben de Bana da Bana da	91
Kitap: Küçük Beyaz Bulut.....	93
Kitap: Zor Ödev Lozan	95
Kitap: Efelerin Efesi Yörük Ali Efe	97
Kitap: Ağrı'dan Zelve'ye Anadolu Anlatıyor.....	100
Kitap: Dünya Masalları I-II	102
Kitap: Bizi Ayıran Sokak.....	105
SERPİL URAL'IN ESERLERİNDE YER VERDİĞİ DEĞERLER.....	108
Adalet.....	112
Aile Birliğine Önem Vermek.....	112
Arkadaşlık/ Dostluk	113
Bağımsızlık	115

Başkalarının Kusurlarıyla Alay Etmeme	117
Barış	118
Bilimi ve Bilgiyi Sevmek	122
Cesaret	122
Çalışkanlık	124
Doğa Sevgisi	124
Dürüstlük/ Doğruluk	126
Eğitim.....	127
Farklılıklara Saygı.....	127
Hayvanları Sevmek ve Korumak.....	128
Hediye Vermek	129
İnançlarımız	130
İnsan Sevgisi	131
Kültürel Mirasın Korunması.....	131
Kitap Okuma.....	133
Mektuplaşmak.....	134
Merak/ Araştırma.....	134
Merhamet/Acımak	134
Ölümlere/ Mezarlara Saygı	135
Ön Yargılı Olmamak	135
Sabır ve Kararlılık.....	138
Sözünde Durma.....	139
Tarih Bilinci	139
Ulusal Bilinç/Vatanseverlik	140
Vefa.....	141
Yardımseverlik/İyilikte Bulunmak	141
Yaşadığı Yeri Sevmek	142
BEŞİNCİ BÖLÜM.....	143
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	143
Sonuç	143
Tartışma	149
Öneriler	155
KAYNAKÇA.....	158
ÖZ GEÇMİŞ	172

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. <i>Araştırmada Kullanılan Kitaplar ve Yayınevleri ...</i> Hata! Yer işareti tanımlanmamış.	
Tablo 2. “ <i>Şafakta Yanan Mumlar</i> ” Adlı Kitapta Bulunan Değerler.....	723
Tablo 3. “ <i>Ayrı Evler</i> ” Adlı Kitapta Bulunan Değerler	74
Tablo 4. “ <i>Onbaşı Nezahat</i> ” Adlı Kitapta Bulunan Değerler	77
Tablo 5. “ <i>Tek Gözlü Kedi</i> ” Adlı Kitapta Bulunan Değerler Tablosu.....	78
Tablo 6. “ <i>Eşek ve Berk</i> ” Adlı Kitapta Bulunan Değerler	80
Tablo 7. “ <i>Kuşa Sevdalanan Dağ</i> ” Adlı Kitapta Bulunan Değerler	82
Tablo 8. “ <i>Truva Serisinde</i> ” Bulunan Değerler	85
Tablo 9. “ <i>Armağan</i> ” Adlı Kitapta Bulunan Değerler.....	87
Tablo 10. “ <i>Aksak Ali</i> ” Kitapta Bulunan Değerler	89
Tablo 11. “ <i>Cabula Mabula</i> ” Adlı Kitapta Bulunan Değerler.....	90
Tablo 12. “ <i>Ben de Ben de Bana da Bana da</i> ” Adlı Kitapta Bulunan Değerler.....	92
Tablo 13. “ <i>Küçük Beyaz Bulut</i> ” Adlı Kitapta Bulunan Değerler	94
Tablo 14. “ <i>Zor Ödev Lozan</i> ” Adlı Kitapta Bulunan Değerler.....	96
Tablo 15. “ <i>Efelerin Efesi Yörük Ali Efe</i> ” Adlı Kitapta Bulunan Değerler	99
Tablo 16. “ <i>Ağrı’dan Zelve’ye Anadolu Anlatıyor</i> ” Adlı Kitapta Yer Alan Efsane ve Masallar	101
Tablo 17. “ <i>Ağrı’dan Zelve’ye Anadolu Anlatıyor</i> ” Adlı Kitapta Bulunan Değerler	101
Tablo 18. “ <i>Dünya Masalları I-II</i> ” Kitaplarında Yer Alan Masallar	103
Tablo 19. “ <i>Dünya Masalları I-II</i> ” Kitaplarında Yer Alan Efsane ve Masallarda Bulunan Değerler	104
Tablo 20. “ <i>Bizi Ayıran Sokak</i> ” Adlı Kitabında Bulunan Değerler	107
Tablo 21. <i>Serpil Ural’ın Eserlerinde İşlediği Değerler</i>	108

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Serpil Ural'ın Eserlerinde Değerlerin İşlenme Sıklığı	111

KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ

Akt. : Aktaran

B : Baskı

çev. : Çeviren

Ed. : Editör

MEB : Millî Eğitim Bakanlığı

No : Numara

s. : Sayfa

S. : Sayı

T.C. : Türkiye Cumhuriyeti

TDK : Türk Dil Kurumu

TDÖP : Türkçe Dersi Öğretim Programı

TTKB : Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı

vb. : Ve Benzeri

vd. : Ve Diğerleri

vs. : Vesaire

Yay. : Yayınları

BİRİNCİ BÖLÜM

Giriş

Değer, TDK Sözlüğünde (1988, s. 257) “*Bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, kıymet.* ”; Bir şeyin para ile ölçülebilen karşılığı, bedel, kıymet, paha, valör.” ; “ *Üstün nitelik, meziyet, kıymet.*”; “ *Üstün, yararlı nitelikleri olan kimse.*”; “*Kişinin isteyen, gereksinim duyan bir varlık olarak nesne ile bağlantısında beliren şey.*”; “*Bir değişkenin veya bilinmeyenin sayısı ile anlatımı.*”; “*Bir ulusun sahip olduğu sosyal, kültürel, ekonomik ve bilimsel değerlerini kapsayan maddi ve manevi öğelerin bütünü.*” şeklinde tanımlanmıştır.

“Değer; *iyi, güzel ve doğru olan, savunulan ve ulaşılmak istenendir.* Ne var ki bazı toplumlar değerleri uygulama ve anlamada sıkıntılar yaşamaktadır. Modern çağda yaşanan sosyal, kültürel, ekonomik gelişmeler insanlar için bazı değerlerin sorgulamasına neden olurken öte yandan da yeni değerler getirmektedir. Bireyler sahip oldukları değerlerle toplumun bir parçası olurlar.” (Parlak, 2014, s. 9). İnsanı insan yapan değerleridir. Değerler bireysel ve kurumsal olarak kazanılan davranışlar, idealler, alışkanlıklardır.

Değerler için yukarıda yapılan tanımların ortak noktası kişinin davranış, duygu ve düşüncelerini yönlendiren güzellik, kıymet ve iyilik standartları olduğudur. “Birey tarafından yeterince içselleştirilen değerler bireyin gelecekte ne şekilde davranmasının beklendiğine dair yol gösterir. Değerler soyut kavramlar olup iyi, doğru, normal, rasyonel, ilgi çekici, arzulanan anlamları içermektedir. Bundan dolayıdır ki değer, çok boyutlu ve karmaşık anlamları olan bir kavramdır.” (Kaymakcan, & Meydan, 2015, s. 169- 170).

Ünlü iletişimci McLuhann’a göre dünya “*küresel bir köy*” hâline gelmiştir (Atalay, 2018, s. 33). Candemir’e (2007, s. 161) göre “Savaşların beraberinde getirdiği tahribat ve “gelişen tüketim toplumu” küresel anlamda yeni bir ahlaki ve toplumsal yapıyı meydana getirmiştir. Özellikle gençlerin soyut kavramlardan ziyade birtakım somut varlıklara daha fazla önem verdiğini belirtmektedir. Kitle iletişim araçları ve bu bağlamda sosyal medyanın etkisiyle manevi değerler terk edilirken, maddeci bir anlayış topluma hâkim olmaya başlamıştır. 1960’lı yıllardan sonra tüm dünyada hızla yayılan popüler kültür pek çok ülkeyi etkiler. Kullanım ve tüketim kültürü olan popüler kültür; kapitalistmal üretimi, pazarlaması, dağıtımı ve tüketim biçimlerine dayanır. Kültür endüstrisi, kültürel ortamın tümünün

şekillenmesinde etkin olurken, en belirgin etkisini sanat formları üzerinde göstermiş, modern birer olgu içerisinde sığınan sanatı eğlence ile bütünleştirdiğini ifade etmiştir.

TDK Sözlüğünde (TDK, 1988, s. 378) “*Bireylerin yararlarını toplumsal yararlarından daha üstün veya daha önemli sayan öğretisi, tutum veya politikaların genel adı, ferdiyetçilik, individualizm. Bütüne, genele değil de bireye, tek olana üstünlük tanıyan görüş.*” olarak tanımlanan bireyciliğin günümüzde yaygınlaşmasıyla toplumsal sorunların arttığı görülmektedir. Bireyci, kendi için yaşayan ve kendini hayatın merkezine koyan, çalışmadan istediği her şeye sahip olma düşüncesine sahip, topluma ve çevreye duyarsız bir gençlik yapısı oluşmuştur.

Benmerkezci, toplumdan uzak, ahlaki çöküntü, çıkarıcı, kolay yoldan kazanmanın peşinde, suç oranının arttığı, tüm inançsal değerlerin hiçleştirildiği adına *yozlaşma* diyebileceğimiz bir yapı topluma hâkim olmakta ve toplumun değerlerini tehdit etmektedir. Toplumda meydana gelen *yozlaşma* değerler eğitimi zorunlu hâle getirmektedir. Toplumda önemini yitirmekte olan *saygı, yardımlaşma, dostluk, dayanışma, adalet, merhamet, çalışkanlık* gibi değerlerin tekrar kazandırılması toplum düzeninin korunması ve ulusal kimliğin korunması için önemlidir. Bu değerlerin büyük bölümünün soyut olması eğitim öğretim yoluyla çocuklara kazandırılmayı zorunlu kılmaktadır. Bundan hareketle 2003 yılından itibaren Millî Eğitim Bakanlığı kaybolma ve yozlaşma tehlikesi ile karşı karşıya kalan değerlerin çocuklarımıza yeniden kazandırılması hedefiyle eğitim programları içerisinde değerlere açıktan ve sistemli olarak yer vermeye başlamıştır. Öncelikle Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretim programına alınan değerler sonrasında Türkçe ve diğer derslerin programlarına da alınmıştır. (Kaymakcan, & Meydan, 2015, s. 278). Bireyler değerleri ile birlikte doğar ve bu değerler kişinin gelişim sürecinde çocukların örtülü olarak ilk öğrendikleri arasında yer almaktadır. Değerlerin oluşumu ve yerleşimi erken dönemde başlar ve değerlerin oluşumunda toplumsal yapının etkisi büyük bir pay sahibidir. Bireylerden istendik davranışları kazanması ve belirli bir bilgi düzeyine ulaşması, toplumsal değerleri kazanması beklenir. Tüm bu beklentiler çocukluk yıllarından itibaren çocuğa kazandırılmaya başlanır. “Belirli bir program ve amaç etrafında örgütlenen okullar eğitim öğretimin sağlandığı temel kurumlardır. 4-5 yaşından itibaren çocuğun hayatının önemli bir kısmının geçtiği bu kurumlarda öğretmen bir rol model olarak yer almaktadır. Bundan dolayıdır ki eğitim öğretimin bir parçası olan değerler eğitiminin verildiği yerlerin başında okullar gelir. Burada en önemli görev öğretmenlere düşmektedir.” (Özdemir, 2015, s. 262).

Toplumsal değerlerin aktarımı en verimli şekilde çocukluk yıllarında gerçekleşir. Birey doğumdan itibaren başlayan formal ve informal eğitim süreci içerisinde kültürün ve

toplumsal yapının etkisiyle değerlerini oluşturur. Geniş bir belleğe sahip olan çocuk kendisine aktarılmaya çalışılan bilgi ve değerleri daha kolay kavrar. Yaş ilerledikçe davranış değiştirme eğilimi azaldığı için ideal olan bu aktarımın bireylere çok küçük yaşlardan itibaren verilmesi önem arz etmektedir. Günümüz toplumlarındaki yozlaşmaya dayalı değerlerdeki aşınmalar dikkate alındığında değerlerin aktarımı daha da önem kazanmaktadır. Bu gereksinim değerler eğitimini gerekli, hatta zorunlu kılmıştır. Bunun en güzel aracı ise edebiyattır. (Özdemir, 2015, s. 263).

Edebiyat, Türkçe Sözlük'te, "*Olay, düşünce, duygu ve hayallerin dil aracılığıyla sözlü veya yazılı olarak biçimlendirilmesi sanatı, yazın*" (TDK, 1988). olarak tanımlanmıştır. "Arapça "*edeb*" sözcüğünden türetilen edebiyat kavramı, ilk kez Şinasi tarafından günümüzdeki anlamıyla bir sanat türünün adı olarak kullanılmıştır. Şinasi'den önce nazım ve nesir türlerindeki eserlere 'şiiir' ve 'inşa' denilmekteydi. Edebiyatı şöyle tanımlayabiliriz: "*Düşünce, duygu, olay ve imgelerin insanlarda estetik duygular uyandıracak bir biçimde, dil aracılığıyla, söz ve yazıyla anlatımını amaç edinen sanat, yazın.*" (Püsküllüoğlu, 2008, s. 606). "Edebiyat, Arapça edeb kökünden gelen çoğul bir sözcüktür. Arapça'da "*edeb*", iyi ahlak, terbiye, nezaket, utanma, usul, kural gibi çeşitli anlamlar taşır. Ayrıca edebiyat, bilgi, gözlem ve deneyimlere dayalı duygular, düşünceler, hayaller aracılığı ile güzel söz ve yazı eserleri meydana getirmenin kanıtıdır." (Kabaklı, 2002, s. 23). "Edebiyat, insanların duygularını, düşüncelerini, yaşadıklarını ve gördüklerini estetik bir anlayışla aktarmaları, ifade etmelidir. Edebiyatın temel malzemesi dildir. Edebiyat aracılığıyla insanlar hoşça vakit geçirirler. Edebiyatçı dili estetik bir hâle getirerek birikimlerini toplumun beğenisine sunar. Çocukların hayatı anlama ve öğrenmesinde yol gösterici olur" (Arıcı, 2016, s. 1). "Yazar, toplum değerlerini, inançlarını ve tutumlarını bireylere aktarmada edebi eserleri birer araç olarak görür. Bu durumda okullara önemli görev düşmektedir. Değerler eğitimi her dersin konusu olabilecek niteliktedir bu nedenle özellikle 2005 öğretim programlarında "*değer eğitimi*" üzerine önceki programlara nazaran önemle durulduğu bilinmektedir." (MEB, 2006). Değerler eğitiminde kullanılan en önemli araçlardan biri ise çocuk edebiyatı ürünleridir.

Çocuk edebiyatı kavramı, geçtiğimiz asrın başlarında ortaya çıkmış ve hedef kitle olarak çocuğu almıştır. Gürel (2014, s.18), çocuk edebiyatını çocukların ruhî özelliklerine göre seçilmiş, sanat değeri olan eserlerden çocuğun dünyasına girebilen eserler olarak tanımlamıştır.

19. asrın sonlarından itibaren çocuğa yaklaşım değiştiğinden, çocuk aileler için daha önemli bir konuma gelmiştir. Bunun sonucunda çocuğun beğenisi ve ihtiyacına göre

şekillenen bir edebiyat gelişmeye başlamış, son elli yılda çocuk edebiyat olarak adlandırılan yeni bir edebiyat dalının ortaya çıkmasına vesile olmuştur (Yalçın, & Aytaş, 2016, s. 16).

Çocuk, masum, duyarlı, bağımlı ve gelişmekte olan bir insan varlığıdır. Aynı zamanda meraklı, canlı ve umut dolu bir varlıktır. Bu dönemini oynayarak, öğrenerek, gelişerek geçirirse hem kendisi mutlu olur, hem de gelecekte toplumun huzur ve refahına katkı sağlar. Barış ve refah içerisinde yaşamak isteyen ülkeler çocukların sağlıklı büyümelerine ve yetenekleri doğrultusunda gelişmelerine önem vermek zorundadır. Çünkü çocuk çağdaş uygarlıkların ve toplumun önemli bir unsurudur. Çocuğun yetişmesi, bedensel, zihinsel, duygusal, sosyal ve ahlaki gelişimi ile ilgili olduğu kadar toplum ve aile içerisindeki yer de önemlidir. İhtiyaçları karşılanmamış, haklarından yoksun bir çocuk yetişkinlerin baskı uygulayabileceği bir nesnedir. “Çocuk” bir insan olarak sevgi ve şefkate layık olmasının yanında toplumun da bir parçasıdır. Çocuklarına değer veren bir toplum ileri düzeyde bir kültüre sahip demektir. Çocuğun bedensel, düşünsel ve duygusal gelişimi sevgi dolu, sıcak bir ortamda yetişmesine bağlıdır (Özdemir, & Ruhi, 2012, s. 2). “Güncel tanıma göre iki ile on beş yaş arasındaki her insan çocuk olarak tanımlansa da bu tanım daha çok kuzey ülkelerinde geçerli olan bir durumdur. Yasalara göre on sekiz yaşına basana kadar herkes çocuk kabul edilir ve ana - babasının yükümlülüğündedir. On sekiz yaşını bitirmiş olan kişi reşit olmuştur ve yasalar önünde özgürdür.” (Karaosmanoğlu, 2018, s. 13). “Çocuk ister fiziksel bir varlık olsun isterse psikolojik bir varlık olarak ele alınsın sürekli olarak yenilenen bir varlıktır.” (Yalçın, & Aytaş, 2016, s. 13). “Çocukların olaylara bakışı ve olayları algılayışları yetişkinler gibi değildir. Yetişkinlerin olaylar arasında sıkı sıkıya kurduğu illiyet bağı çocuk zihninde hiç önemli olmayabilir hatta olayların farklı kaynaklarla bağlarını kurabilir. Çocuğun dünyası yetişkinlerin gerçeklik âleminin çok dışındadır. Çocuğun zihninde hemen her şey çok hızlı yer değiştirebilir, değişik varlıklar insanlarla aynı konumda yer alabilir.” (Karaosmanoğlu, 2018, s. 14).

Çocuk, toplumun maddi ve kültürel varlığının koruyucusu, yaşatıcısı ve devamcısıdır. Dolayısıyla bu mirasın çocuklara aktarılması gerekmektedir. Bu ise toplumsal eğitim ve öğretim aracılığıyla gerçekleşir. Eğitim ve öğretimin aktarılmasında en önemli unsur ise dildir. Bir çocuğun toplumsal bir kimlik kazanabilmesi için öncelikle ana dilini en güzel şekilde öğrenmesi şarttır. (Arıcı, 2016, s. 1). Halkın ürettiği masallar, ninniler, hikâyeler, fıkralar, tekerlemeler dil öğretiminde kullanılan başlıca araçlardır. Bu ürünlerin tümü çocuk edebiyatı içerisinde değerlendirilir. Çocuk edebiyatı, çocuklar için yazılmış eserler ya da çocuk ruhunu yansıtan, çocukça yazılmış eserlerin bütünüdür. Çocuk edebiyatının sınırları ve mahiyeti belli değildir. Yetişkin insanlar ile edebiyat arasında

nasıl bir ilişki varsa çocuk ile edebiyat arasında da o türden bir ilişki vardır. Edebiyatla tanışan, yüz yüze gelen bir insan asla duyarsız bir insan olamaz. İnsan, edebiyatla dünyayı algılar, dünyayı ve olayları yorumlar, farklı bakış açıları geliştirir, düşünür, sever, nefret eder. Edebiyatının yetişkinler için geçerli olan bu işlevi çocuk edebiyatı için de geçerlidir. Edebiyat, çocuğun zihnini geliştirmeye ve düşünmesine katkıda bulunur; ana dili üzerinde keşifler yapmasına imkân sağlar. Dünyayı daha iyi algılamalarını sağlar (Uçan, 2018, s. 18). “Edebiyat, insana özgü bazı değer ve özelliklerin yerleşip kökleşmesi, toplumsal hayatın ve çağın gerektirdiği değerlerin özümsemesi yolunda önemli bir göreve sahiptir. Yani edebiyat; hem kişinin kendisi ile hem de diğer insanlarla ilgili olarak iyiye, güzele ve doğruya yönelme yolunda yeni değerler kazandırma yolunda yönlendirmelerde bulunur, insanları bu konularda eğitir.” (Kavcar, 2017, s. 5).

Çocuk içerisinde bulunduğu toplumun bir parçasıdır ve onun koyduğu kurallar içerisinde yaşar. Toplum varlığını devam ettirebilmek, iç düzenini korumak, bireylerinin haklarını korumak ve idealize ettiği davranışları benimsetmek amacıyla normlar koymuştur ve bu normlara tüm bireylerinin uymasını beklemektedir. Toplumun ortaya koyduğu tüm bu normlar *değer* olarak adlandırılmaktadır. Sosyalleşmenin, toplumun bir parçası olabilmenin temel anahtarı konumunda olan değerlerin aktarılma biçimi üzerinde durulması gereken önemli bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Üzel (2007, s. 17), çocuklara yönelik değerlerin çocuğa aktarılmasında en önemli araçların çocuk kitapları olduğunu, çocuk kitaplarının yazımında öncelikle çocuğun olaylara bakış açısının göz önünde bulundurulması gerektiğini belirtmiştir. Çocuklar olay, olgu ve durumlar karşısında sanatçı bakış açısıyla yorum yapma becerisini çocuk kitapları sayesinde kazanırlar. “Ülkemizde çocuk edebiyatı son dönemlerde yaygınlaşmıştır. Gerek anne babaların çocuk eğitime ve kitap okumaya verdikleri önemin artması; gerekse çocukların gelişen teknoloji ve imkânlar doğrultusunda ortaya çıkan ilgi ve istekleri çocuk kitaplarının daha fazla yayımlanmasına vesile olmuştur.” (Yalçın, & Aytaş, 2016, s. 16).

Ülkemizde son on yıldır özellikle *değerler eğitiminin* önem kazanmasıyla beraber değerler eğitimi ile ilgili çok sayıda yüksek lisans ve doktora tezi çalışması yapılmıştır. Bu tezlerden bazıları *alanyazın derlemesi* bölümünde verilmiştir. Günümüzde çocuklara yönelik çalışmalar yapan Modern Türk Edebiyatı yazarlarından biri de Serpil Ural’dır. Çocuk edebiyatının önemli yazarlarından olan ve yapmış olduğu çalışmalar nedeniyle takdir toplayan, birçok ödül alan Serpil Ural, Türkçeyi özenli şekilde kullanarak hem ana dilimizin güzelliklerini çocuklarımıza yansıtmış hem de çocuklarımızın sahip olması gereken evrensel ve millî değerleri çocuklarımızın kavrayabileceği olaylar ve metinlerle ortaya koymuştur.

Yazar, ana dilin güzelliklerini ortaya koyarken çocuklarımızın günlük yaşamda karşılaşabileceği problemleri ve bu problemlerle nasıl başa çıkacaklarını da olaylardan yola çıkararak vermeye çalışmıştır. Bu eserleri ile evrensel ve etik değerleri çocuklara aktarırken öte yandan çocukların ulusal bir kimlik kazanmalarını da hedeflemiştir. Yaşadığı dünyayla uyumlu, insanlara ve doğaya saygılı, kimliğini koruyan ama aynı zamanda farklı kimliklere saygılı, adalet duygusu gelişmiş çocuklar yetiştirilmesini hedeflediğini söylemek mümkündür.

Serpil Ural'ın eserlerinde birey olarak insan, yaşadığı doğanın sadece bir parçasıdır. İnsan yeryüzünde tek başına yaşamamaktadır. Yaşadığı çevrede diğer insanlarla, hayvanlarla, bitkilerle varlığını sürdürmektedir ve varlığının devamı doğanın her parçasını sevmekle, korumakla mümkün olacaktır. Toplumsal dayanışma, dostluk, barış ve adaletle insanların huzur içerisinde yaşaması mümkün olabilir. Serpil Ural, tüm bunların bilincinde olan bir yazardır ve bu bilinci yazdığı kitaplar aracılığıyla çocukların belleğine yerleştirmek istemektedir.

Bu alışmada Serpil Ural'ın çocuklara yönelik yazmış olduğu ocuk kitaplarından 21 tanesi (“*şafakta Yanan Mumlar*”, “*Ağrı'dan Zelve'ye Anadolu Anlatıyor*”, “*Bizi Ayıran Sokak*”, “*Armağan*”, “*Efelerin Efesi Yörük Ali Efe*”, “*Truva Savaşı*”, “*Gezgin Ozan Homeros*”, “*Truva Prensi Paris ve Güzel Helen*”, “*Truva'nın Rzgri*”, “*Truva'nın Hazineleri*”, “*Tek Gzl Kedi*”, “*Dünya Masalları I-II*”, “*Eşek ve Berk*”, “*Zor dev Lozan*”, “*Onbaşı Nezahat*”, “*Küçük Beyaz Bulut*”, “*Ayrı Evler*”, “*Aksak Ali*”, “*Cabula Mabula*”, “*Ben de Ben de Bana da Bana da*”, “*Kuşa Sevdalanan Dağ*”) temel eğitim düzeyindeki çocukların yaş seviyeleri de dikkate alınarak değerler eğitimi açısından incelenmiştir. Bu kapsamda çocuğun tanımı, ocuk edebiyatı kavramı, ocuk kitaplarının özellikleri, toplumsal değerler ve değerler eğitimi, Serpil Ural'ın değerler eğitimini edebiyatın estetik değerlerine uygun biçimde çocuklara aktarabilme düzeyi incelenmiştir.

Problem Durumu

Günümüzde gerek teknolojik gelişmeler gerekse toplumsal refahtaki artış, iletişimin toplumlar arasındaki sınırları kaldırması toplumsal değerlerin aşınmasını ve gereken ilgiyi görmemesini beraberinde getirmiştir. Bu durum değerlerin yeni nesillere aktarımını daha da önemli hâle getirmiştir. Bununla birlikte bireylerin günlük yaşamlarını sürdürebilmeleri, geleceğe güvenle bakabilmeleri, öz güven kazanmaları, ahlaki ve etik kuralları öğrenmeleri, toplumun bir parçası olarak yaşayabilme becerilerinin gelişmesi gerekmektedir (Parlak, 2014, s. 9). Bu durum değerler eğitimini zorunlu kılmıştır.

Bu çalışmada, çocuk edebiyatı alanında önemli çalışmalara sahip olan Modern Türk Edebiyatı yazarlarından Serpil Ural'ın, 21 çocuk kitabı değerler eğitimi açısından incelenmiştir. Bu doğrultuda “Serpil Ural'ın çocuk kitapları Türk Milli Eğitiminin genel amaçları, ilköğretimin amaçları ve Türkçe dersi genel amaçları, 2019 yılında yayımlanan İlkokul ve Ortaokul Türkçe Dersi öğretim programı, 2018 yılında yayımlanan İlkokul ve Ortaokul Türkçe Dersi öğretim programı, 2006 yılında yayımlanan İlköğretim Türkçe Dersi (1-8. Sınıflar) öğretim programı ve 2018 yılı değerler eğitimi yönergesi incelenerek hazırlanan değerler listesinden belirlenen otuz bir değeri içermekte midir?” Sorusuna yanıt aranacaktır.

Alt Problemler

- a) “Ağrı'dan Zelve'ye Anadolu Anlatıyor” çocuk kitabında yer alan değerler nelerdir?
- b) “Aksak Ali” çocuk kitabında yer alan değerler nelerdir?
- c) “Armağan” çocuk kitabında yer alan değerler nelerdir?
- ç) “Ayrı Evler” çocuk kitabında yer alan değerler nelerdir?
- d) “Ben de Ben de Bana da Bana da” çocuk kitabında yer alan değerler nelerdir?
- e) “Bizi Ayıran Sokak” çocuk kitabında yer alan değerler nelerdir?
- e) “Cabula Mabula” çocuk kitabında yer alan değerler nelerdir?
- f) “Dünya Masalları I-II” çocuk kitaplarında yer alan değerler nelerdir?
- g) “Efelerin Efesi Yörük Ali Efe” çocuk kitabında yer alan değerler nelerdir?
- ğ) “Eşek ve Berk” çocuk kitabında yer alan değerler nelerdir?
- h) “Gezgin Ozan Homeros” çocuk kitabında yer alan değerler nelerdir?
- ı) “Kuşa Sevdalanan Dağ” çocuk kitabında yer alan değerler nelerdir?
- i) “Küçük Beyaz Bulut” çocuk kitabında yer alan değerler nelerdir?
- j) “Onbaşı Nezahat” çocuk kitabında yer alan değerler nelerdir?
- k) “Şafakta Yanan Mumlar” çocuk kitabında yer alan değerler nelerdir?
- l) “Tek Gözlü Kedi” çocuk kitabında yer alan değerler nelerdir?
- m) “Truva'nın Hazineleri” çocuk kitabında yer alan değerler nelerdir?
- n) “Truva Prensi Paris ve Güzel Helen” çocuk kitabında yer alan değerler nelerdir?
- o) “Truva'nın Rüzgârı” çocuk kitabında yer alan değerler nelerdir?
- ö) “Truva Savaşı” çocuk kitabında yer alan değerler nelerdir?
- p) “Zor Ödev Lozan” çocuk kitabında yer alan değerler nelerdir?

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı; çocuklar tarafından sevilerek okunan, çocuk edebiyatı alanında önemli bir yer teşkil eden Serpil Ural'ın çocuk kitaplarının çocuklara yönelik hangi değerleri ilettiğini tespit etmek ve değerler eğitiminde çocuk edebiyatı ürünlerinin önemini ortaya koymaktır.

Araştırmanın Önemi ve Gerekçesi

Toplumunu bir arada tutan, toplumsal birliğin ve düzenin sürekliliğini sağlayan ve toplum tarafından benimsenmiş normlar olan değerlerin yaşatılması ve aktarılması toplum tarafından önemsenen bir durumdur. Dolayısıyla büyük bir bölümü soyut olan değerlerin aktarımı ancak eğitim ve öğretim yoluyla olmaktadır. Bu da değerler eğitiminin ortaya çıkmasına vesile olmuştur. Değerlerin bireylere aktarılması en güzel ve verimli şekilde çocukluk çağlarında olmaktadır. Toplumsal mirasın yüklenicisi ve aktarıcısı çocuktur. Bu nedenle çocukların toplumsal normları öğrenmesi ve devam ettirmesi gerekmektedir. Günümüzde toplumsal yapının ve değerlerin aşındığı, toplumsallıktan bireyselliğe doğru bir yöneliş olduğu düşünüldüğünde, toplumun geleceği için bu değerlerin aktarımı önem taşımaktadır. Değerler eğitiminin çocuğa aktarımında en iyi araç çocuğa yönelik olarak ortaya konulan edebi ürünlerdir. Günümüz dünyasında çocuk eğitimi aileler için öncelikli konulardan biri hâline geldiği için çocuğa yönelik, çocuğun ilgi ve ihtiyaçlarını karşılayacak kaliteli ürünlere ihtiyaç duyulmuştur. Bu ihtiyaç sonucunda çocuk duygusunu ve ruhunu yansıtacak olan çocuk edebiyatı adı altında yeni bir edebiyat dalı oluşmuştur. Yeni bir dal olan çocuk edebiyatının gelişimi ana dilin, estetik duygusunun, toplumsal değerlerin çocuklara aktarımı ile paralellik göstermektedir. Bu bakımdan önemli olan bir alan olması itibarıyla çocuk edebiyatı alanında eser veren Serpil Ural'ın, 21 adet çocuk kitabında değerlerin işlenişini ele alınmıştır. Yazarın bu kitaplarında işlediği değerler ve bu değerleri çocuklara aktarma şekli incelenmiştir. Serpil Ural'ın eserleri daha önce değerler eğitimi yönünden incelenmemiştir. Bu yönüyle çalışma özgün olarak değerlendirilebilir.

Günümüz toplumunda ortaya çıkan sosyal ve kültürel anlamdaki hızlı değişim birçok değerimizin yitirilmesine, çocuklarımızın bireyselliğe itilmesine ve toplumsal bir çözülmeye neden olmuştur. Literatürde birçok çocuk edebiyatı yazarının eserleri değerler eğitimi açısından incelenmiş fakat Serpil Ural'ın çocuk kitaplarının değerler eğitimi açısından incelendiği bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu bağlamda Serpil Ural'ın çocuk kitaplarının incelenmesinin önemli olduğu düşünüldüğünden çalışmamızın konusu Serpil Ural'ın çocuk kitaplarının değerler eğitimi açısından incelenmesi olarak belirlenmiştir. Çalışmamızın çocuk

edebiyatı ürünlerinin değerler eğitimi açısından incelenmesine yönelik çalışmalara katkı sunacağı düşünülmektedir.

Sınırlılıklar

Çalışma, Serpil Ural'ın yayımlanmış olan 21 çocuk kitabının ("*Şafakta Yanan Mumlar*", "*Ağrı'dan Zelve'ye Anadolu Anlatıyor*", "*Bizi Ayıran Sokak*", "*Armağan*", "*Efelerin Efesi Yörük Ali Efe*", "*Truva Savaşı*", "*Gezgin Ozan Homeros*", "*Truva Prensi Paris ve Güzel Helen*", "*Truva'nın Rüzgârı*", "*Truva'nın Hazinesi*", "*Tek Gözlü Kedi*", "*Dünya Masalları I-II*", "*Eşek ve Berk*", "*Zor Ödev Lozan*", "*Onbaşı Nezahat*", "*Küçük Beyaz Bulut*", "*Ayrı Evler*", "*Aksak Ali*", "*Cabula Mabula*", "*Ben de Ben de Bana da Bana da*", "*Kuşa Sevdalanan Dağ*") değerler eğitimi açısından incelenmesi ve değerlendirilmesiyle sınırlandırılmıştır.

Varsayımlar

Bu çalışmada, Serpil Ural'ın 21 çocuk kitabı incelendiğinden; kitaplarda yer alan değerlerin öğretim programlarında yer alan değerlerle uygunluk içerisinde olduğu, değerlerin çocuklara çocuk edebiyatı ürünleri ile de kazandırılabilceği varsayılmaktadır.

Terim ve Tanımlar

Çalışmada sıkça geçen tanımlar şu şekildedir;

Çocuk: : "*Küçük yaştaki oğlan ya da kız; soy bakımından oğul ya da kız evlat ve bebeklik çağı ile ergenlik çağı arasındaki gelişme döneminde bulunan insan*" anlamlarına gelmektedir (TDK, 1988, s. 495) .

Çocuk Edebiyatı: "*Okul öncesi ve okul çağında çocuğun ihtiyacını karşılamak için oluşturulan edebiyata çocuk edebiyatı demek mümkündür.*" (Koçoğlu, 1987, s. 37).

Değer: *Bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, kıymet. Bir şeyin para ile ölçülebilen karşılığı. Yüksek ve yararlı nitelik. Üstün ve yararlı nitelikleri olan kimse.* (TDK, 1988, s. 189)

Eğitim: "*Belli bir konuda, bir bilgi veya bilim dalında yetiştirme, geliştirme, eğitme işidir. Çocukların ve gençlerin toplum yaşamında yerlerini almaları için gerekli bilgi, beceri, anlayışları elde etmelerine, kişiliklerine yardım etme, terbiye*" (TDK, 1988, s. 435). olarak tanımlanabilir.

Değerler Eğitimi: MEB (2010) değerler eğitimini, "*Tüm bireylere sosyal hayatı oluşturan, kişileri birbirine bağlayan mutluluğu, gelişmeyi ve huzuru sağlayan, tehdit ve*

risklerden koruyan ahlakî, insanî, manevî ve sosyal değerlerin kazandırılarak aktarılması süreci.” olarak tanımlar.

İKİNCİ BÖLÜM

Kavramsal Çerçeve ve Alanyazın Derlemesi

Çocuk

Tarihsel süreçler içerisinde ve toplumsal yapıya göre çocuk tanımı değişik biçimlerde yapılmış olsa da sözlükte (TDK, 1988, s. 495), küçük yaştaki oğlan ya da kız; soy bakımından oğul ya da kız evlat ve bebeklik çağı ile ergenlik çağı arasındaki gelişme döneminde bulunan insan anlamlarına gelmektedir.

Çocuğu şöyle tanımlayabiliriz: “Henüz yetişkin olmamış, kendi kararlarını alamayan, kendine özgü niteliklere sahip olmasının yanında hızlı bir değişim gösterebilen, sürekli gelişim halinde olan, henüz yeterli olgunluğa ulaşmamış, bebeklik ve ergenlik arasındaki insan yavrusudur.” (Sağlam, & Aral, 2016, s. 46). Kıbrıs’a (2000, s. 2) göre doğumdan ergenlik dönemine kadar olan dönemi yaşayan ve Çocuk Hakları Sözleşmesine göre 18 yaşına kadar olan herkes çocuktur. Altunbay (2015, s. 31), çocukların bir yaklaşıma göre küçük bir insan olarak görüldüğünü, çok uzun bir dönem ciddiye alınmadığını, fikirlerine önem verilmediğini, sadece ihtiyaçları karşılanan, ailesinin yönlendirmesi sonucunda şekil almış bir varlık olarak karşımıza çıktığını belirtmiştir. Arıcı (2016, s. 1) ise çocuğun kendine özgü gelişimsel özelliklere sahip, kendi ilgi ve ihtiyaçlarına göre tepkiler veren aynı zamanda merak, keşif ve öğrenmeye açık olan bir varlık olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca çocukların faydalı ve doğru yönlendirmelere gereksinim duyduğunu, bu kılavuzluğun ise her zaman çocuğun özellikleri, ilgi ve ihtiyaçları dikkate alınarak yapılması gerektiğini belirtmiştir. Çocukların dünyasının büyüklerinkinden farklı olduğu göz önünde bulundurulmalı, bu özel dünyaya ait hedefler belirlenmelidir. Yani çocuğun düş dünyası ve beklentileri dikkate alınmalıdır.

Çocuk Edebiyatı

Çocuk dünyayı, olguları ve olayları yetişkinlerden farklı algılar ve anlamlandırır. Hayata yetişkinler gibi bakmaz. Bundan dolayıdır ki her edebiyat ürünü çocuğa hitap etmez. Oysa çocuğun dünyayı ve olayları algılaması toplumsal değerlerin çocuğa aktarılmasının en iyi aracı kitaplardır. Çocuğun okuyacağı kitaplar ise çocuğa göre olmalıdır. Ona hem dilini, hem kültürünü hem de sahip olması gereken değerleri kitaplar yoluyla anlatma imkânı bulunmaktadır. Bu ihtiyaç çocuğa hitap eden bir edebiyat dalının, çocuk edebiyatının ortaya çıkmasını kaçınılmaz kılmıştır.

Edebiyat kavramına baktığımızda ise TDK'nın (1998, s. 670) hazırladığı Türkçe Sözlük'te edebiyat, "*Olay, düşünce, duygu ve imajların dil aracılığı ile biçimlendirilmesi sanattır.*" şeklinde tanımlamıştır. Püsküllüoğlu (2008, s. 606) ise; "*yazın, içten olmayan, gereksiz, boş sözler, süslü sözler.*" olarak tanımlamıştır.

Çocuk edebiyatı ise genel olarak; *çocuklar için yazılmış eserler veya çocukça yazılmış, çocuk ruhunu taşıyan eserlerin oluşturduğu edebiyat* olarak tanımlanmaktadır. Çocuk edebiyatının öznesi çocuktur. Çocuk edebiyatı çocukların duygu ve düşüncelerine yönelik oluşturulan çocukların duygu ve düşüncelerine yönelik yazılmış ürünlerin bütünüdür (Bilkan, 2018, s. 24). Yalçın, & Aytaş (2016) çocuk edebiyatını, *çocuğun ilişkilerini düzenleyen düzeyine uygun, duygu ve düşüncelerini eksiksiz olarak anlatmasına yarayan tür* olarak tanımlamaktadır.

Çocukların ruhsal özelliklerine göre oluşturulmuş, sanat değeri taşıyan eserlerden çocuğun ilgisini çekebilenlerin çocuk edebiyatı olarak nitelendirilmesi; doğrudan çocuklar için yazılmasa da çocuğa göre, yani onun ruhsal yönünü, ihtiyaçlarını ve beğenilerini dikkate alan eserlerin ortaya koyulması çocuk edebiyatı olarak tanımlanabilir (Gürel 2014, s. 18). "Çocuk edebiyatı, 2-14 yaş arası çocukların ihtiyacını karşılayan, bu yaşlardaki kişilerin hayal, duygu ve düşüncelerine yönelik sözlü ve yazılı bütün eserleri kapsar." (Tür, & Turla, 1981, s. 9). "Okul öncesi ve okul çağında çocuğun ihtiyacını karşılamak için oluşturulan edebiyata çocuk edebiyatı demek mümkündür." (Koçoğlu, 1987, s. 37). "Hedef kitlesi 2-15 yaş olan ve çocuğun kavrama, anlama seviyesini dikkate alarak çocuğun düşünce ve duygu dünyasına seslenen, çocuklar için yaratılmış, çocukta güzellik duygusunu geliştiren edebiyata çocuk edebiyatı denir." (Şimşek vd., 2016, s. 42). "Çocuk edebiyatı, çocuklar için yazılmış kitapları, yayınları kapsayan edebiyattır." (Ungan, & Demir, 2016, s. 42).

Başka bir tanıma göre, Çocuk edebiyatı; görmek, düşünmek ve hissetmek yoluyla çocuğun dünyasını geliştirmesine fırsat vermeli ve çocuğun kişiliğine uygun öykülerde kendisini keşfetmesine yardımcı olmalıdır. Büyümekte olan çocuğun, doğasında bazı duygular ve hareketler vardır. Bunlar: Ufuklarını genişletmek, bir gruba dâhil olmak, tecrübe edinmek, ortak ilgileri paylaşacak arkadaşları seçerek bağlılık duygusu tatmak, başarıya duygusunu tatmak, gülmek, oynamak, estetik olma yolunu araştırmak, geçmişin yargısını ve geleceğin planını yapmaktır. Çocuk edebiyatı, çocukların bu duygu, hareket ve ihtiyaçlarını karşılamayı amaçlamalıdır. (Georgiou, 1969, s. 10). Dilidüzgün'e (1996, s. 22) göre ise çocuk edebiyatı, 4- 12 yaşlara yönelik, yazınsal ve düşünsel bir altyapısı olan, çocuğun dünyasını duyarlı bir şekilde ele alan, çocuklara okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandırabilecek ve onlara nitelikli okur kimliği kazandırabilecek sanatsal kitaplardır. Çocuklardaki bu okuma

alışkanlığı, okumaktan zevk aldığı edebi türler yaşa ve gelişim özelliklerine göre farklılık gösterebilmektedir.

Çocuk edebiyatını; Okul Öncesi Dönem (0- 6 yaş), Okul Dönemi (7- 11 yaş), Yetişkinlik Dönemi (12- 16 yaş) şeklinde ayırabiliriz. Bu ayırım çocuğun zihinsel, bedensel ve ruhsal durumu göz önüne alınarak yapılmaktadır (Bilkan, 2018, s. 24). Bu şekilde belli dönemlere ayrılrsa da çocuk edebiyatı gerek sözlü, gerek yazılı ürünlerle her yaşta çocuğa hitap edebilmektedir.

Edebiyat çocukların hayatında önemli bir yer tutar. Çocuk edebiyatı ürünleri çocuğun okumasına ve okuma alışkanlığı kazanmasına etki eden önemli ürünlerdir. Çocuk estetik zevkleri ilk olarak bu ürünlerde bulur. Çocukların yaratıcılığının harekete geçmesini sağlar. Çocuğa yaşama zevki aşılar.

Dünya’da Çocuk Edebiyatının Gelişimi

Edebiyat, çocukların hayatında büyüklere göre daha fazla yer tutar. Dolayısıyla çocuklara yönelik pek çok ürün tarihin her döneminde ortaya konulmuştur. Çocuk ürünlerinin edebi yönü dışında öğreticilik ve eğitcilik yönü de vardır. Edebiyatın diğer dallarında olduğu gibi çocuk edebiyatının da ilk ürünleri sözlü ve anonimdir. Daha sonraki süreçlerde halk arasında ağızdan ağıza dolaşan bu ürünler derlenerek ilk ürünler oluşturulmaya başlanmıştır. Dünya edebiyatına önemli eserler kazandıran ülkelere baktığımız zaman, çocuklara yönelik eserlerin yazımına ve yayımına oldukça gecikerek başlanmış olduğu söylenebilir. Bu konuda ilk bilinçli ve önemli adımlar atan ülkeler arasında başta İngiltere olmak üzere Fransa, Almanya, ABD ile İskandinav ülkeleri sayılabilir (Şirin, 1998, s. 58).

Dünyada 15. ile 16. yüzyılların başlarında tutucu düşünürlerin ve din adamlarının baskıcı tutumlarına karşı çocukların da ilgisini çekebilecek bazı eserler ortaya çıkmıştır. Anlatım ve görsellik açısından yetersiz olan bu eserler genellikle Robin Hood, Tom Thumb gibi hikâyelerden esinlenerek yazılan eserlerdir. Bu eserlerin yanında Ezop’un hayvan hikâyeleri de çocuklar tarafından tercih edilen eserler arasındadır (Şirin, 1998, s. 59).

Can’a (2013, s. 200) göre çocuk edebiyatının tarihi gelişimine bakıldığında özellikle çocuk kitaplarının dünya genelinde eğitim, din ve politik öğretiler arasında bir güç çekişmesi içinde kaldığı görülür. “17.yüzyılda başlayan ve 18. yüzyılda belirgin bir biçimde kendini hissettiren Aydınlanma Çağı ile beraber çocuğun keşfedilmesi ve çocuk edebiyatının edebi bir tür olarak ortaya çıkması gerçekleşir. Çocuk edebiyatının kökeni, insanı merkeze alan, akli ön plana çıkaran, rasyonalizm (akılcılık) ve ampirizme (deneycilik) önem veren ve temeli Rönesans’ta atılan Aydınlanma Çağı düşüncesine dayanır.

Çocuklara yönelik masal ve diğer ürünler gerek yazılı gerek sözlü olarak her toplumda üretilmiştir. Daha önceki yıllarda çocuklara yönelik olarak eserler verilmiş olsa da çocuk edebiyatı kavramı gerçek anlamıyla 20. yüzyılda ortaya çıkmıştır. Matbaanın yaygınlaşması çocuklara yönelik kitapların da basılmasına vesile olmuştur. Zaman içerisinde okuryazar oranının artması çocuk edebiyatının önemini artırmıştır. Batı dünyasının ilk kitapları dini içerikliken daha sonra çocuk ruhuna ve duygularına uygun kitaplar üretilmeye başlanmıştır (Şimşek *vd.*, 2016, s. 45).

Oğuzkan'a (1987, s. 21) göre İngiltere'de çocukların ilgilerine yönelik okuma ihtiyaçlarını karşılamak için 17. yüzyılda eski dönemlere ait hikâye, efsane ve peri masalları basılmıştır. "Alaattin ve Lambası Ali Baba ve Kırk Haramiler, Gemici Simbat" gibi Bin Bir Gece Masalları'ndan esinlenerek basılan eserler olduğu görülmektedir.

İlk çocuk dergisi olarak kabul edilen Juvenile Magazine ve The Children's Magazine adlı iki dergi on sekizinci yüzyılda İngiltere'de yayınlanır (Şimşek *vd.*, 2016, s. 46). 1824'te yayınlanmaya başlayan The Child's Companion adlı dergi yüz yıldır yayın hayatına devam etmektedir (Şimşek *vd.*, 2016, s. 47).

Batıda aile kurumunun etkinleştirilmesi, matbaanın icadı, sanayi toplumunun oluşumu, okullaşma oranının artması ve çocuğun minyatür yetişkinler olarak görüldüğü dönemin sona ermesi çocuğun modernleşmesine, yetişkinlerden farklı bireyler olarak görülmesini sağlamıştır (Kıbrıs, 2000, s. 3).

Charles Pearault, 1697 yılında Fransa'da "Kül Kedisi, Parmak Çocuk, Kırmızı Başlıklı Kız, Uyuyan Güzel, Çizmeli Kedi" gibi masalların da aralarında yer aldığı çok sayıda masalı derleyip, kısaltarak kitap haline getirmiştir (Güleryüz, 2003).

Fransız Devrimiyle beraber gelişen özgürlük hareketi ile beraber artık çocuk bir birey olarak yerini alır. Eski ve değişmez düşünce karşısında bilgi etrafında biçimlenen yeni düşüncenin çatışması çocuk edebiyatını ideolojinin merkezine yerleştirir. Bu çatışmalar çocuk edebiyatının ayrı bir tür olarak ortaya çıkmasını sağlamıştır (Can, 2013, s. 201).

Rousseau'nun getirdiği eğitim anlayışı ile artık çocuk edebiyatı kalıplı olmaktan çıkıp, çocuğun doğasına uygun geliştirici bir yön alır (Şirin, 2016, s. 18). "John Locke ve Rousso'nun etkisiyle çocuk kitaplarının niteliği değişir. Çocuklara pratik bilgi verme yoluna gidilir. İlk çocuk kitabı olarak John Newbery'nin A Little Pretty Pocket Book isimli kitabı kabul edilir" (Kıbrıs, 2000, s. 3).

ABD'de ise çocuklar için yazılan eserlerin birçoğu öğretici amaçlarla kaleme alınmıştır. Özellikle çocuk edebiyatında daha millî bir bilinç kazandırmak amacıyla

oluşturulan eserlerin yer aldığı göze çarpmaktadır. İç savaştan sonra dini faktörler nedeniyle çocuk edebiyatında bir duraksama dönemi yaşanmıştır. Fakat 19. yüzyılın son yılları ile 20. yüzyılın ilk yıllarında çocuk edebiyatı alanında ABD’de atılımlar olmuştur. John Cotton’un 1646’da yayımlanan “Boston’lu Küçük Çocuklar İçin Manevi Süt” ve J. Abbot’un 1850–1853 yılları arasında yayımladığı “Frankoniya Hikâyeleri” ve Peter Perley’in ahlaki hikâyeleri Amerika’da kaleme alınan ilk çocuk kitaplarıdır (Oğuzkan, 1987, s. 21).

Almanya’da çocuk edebiyatının köklü bir geçmişi vardır. Dinî içerikli, genellikle de eğitici ve nasihat verici eserlerin varlığı 16. yüzyıla dayanmaktadır. İlerleyen yüzyıllarda J. B. Basedow (1723–1790), J.F.Herbart (1776–1841), F.Froebel (1782–1852) gibi eğitimcilerin etkisiyle çocukların ilgi ve seviyelerine uygun eserler yazılmaya başlanmıştır. Romantizmin etkilerinin görüldüğü 19. yüzyılda ise millî değerlerin ağırlıkta olduğu halk şiiri, halk hikâyeleri ve halk masallarının ortaya çıktığını görüyoruz. Alman Çocuk Edebiyatı’nın ünlü isimlerinden Grimm Kardeşler, dünyada beğenilerek okunan masallarını bu dönemde yazmıştır (Oğuzkan, 1987, s. 21).

XIX. yüzyılda İskandinav ülkelerinde çocuk edebiyatı yazınında Johann David Wyss’in (1743-1818), İsviçreli Robinson Ailesi (Swiss Family Robinson), Jonathan Swift’in (1667- 1745) Gulliver’in Gezileri (Gulliver's Travels) gibi eserlerin ön planda olduğunu görmekteyiz. Günümüzde etkisini devam ettiren bu eserlerin, dil ve anlatım yönünden değişikliklere uğradığı ve farklı dillere çevrilerek farklı ülkelerdeki çocuk okurlar tarafından ilgi ve zevkle okunduğu görülmektedir (Kıbrıs, 2000).

XIX. yüzyılda çocuk edebiyatı eserleri veren ülkelerden biri de Rusya’dır. 1917 yılındaki devrimden önce çocuklar için basılan Ivan Krylov’un fablları, A.N. Afanesyev’in hazırladığı Rus Halk Masalları , Skazki ve 1942’de Pyotr Yrshov’un “ Küçük Kambur” olarak İngilizceye çevirdiği “Konyok Gorbunok”u bulunmaktadır. Çoğunluğu halk edebiyatı derlemelerinden oluşan kitapta Tolstoy’un çocuk hikâyeleri ve Vasily Zhukovski’nin çocuklara hediye ettiği şiirleri de bulunmaktadır (Gürel, Temizyürek, & Şahbaz, 2007, s. 239).

Son yüzyılda savaşlar ve göç yaygın olarak görülmektedir. “Çocuk edebiyatında, özellikle ya göç alan ülkelerin edebiyatlarında ya üstün bir ırkın yaşadığına inanılan bir ülkenin edebiyatında ya da “öteki”leştirilen bir toplumun yaşadığı bir ülkenin edebiyatında kültürlerarası ilişkilerin ideolojik boyutu sürekli sorgulanmıştır. Irkçılık ve azınlık hakları konuları Batı Çocuk Edebiyatı’nın en sıradan ve en çok işlenen konuları arasındadır.” (Can, 2013, s. 208).

1970’lerde artık çocuğun yetişkinlerden farklı bir algılama düzeyinin olduğu gerçeği fark edildikçe çocuk edebiyatı da farklı bir düzeyde gelişir. Çocuğa göre bir dil seçilir. Çocuğa görelik ilkesi modern çocuk edebiyatının yönünü belirler (Şirin 2016, s. 19).

Türkiye’de Çocuk Edebiyatının Gelişimi

Türkiye’de çocuk edebiyatı çalışmaları oldukça geç başlamıştır. Osmanlı Dönemi’ne kadar çocuk edebiyatı alanında eser verilip verilmediği kesin olarak bilinmemektedir. Fakat Dünya edebiyatında olduğu gibi ülkemizde de sözlü halk edebiyatı ürünlerinden faydalandığı anlaşılmaktadır. *Ferhat ile Şirin, Aslı ile Kerem, Dede Korkut Hikâyeleri, Battal Gazi* gibi hikâyeler yetişkinlerin olduğu kadar çocuklarında ilgisini çekmiş ve okunmuştur. Bunun yanında ülkemizde çocuklar uzun yıllar bilmece, destan, masal, efsane gibi sözlü ve yazılı ürünlerle edebiyat ihtiyaçlarını karşılamışlardır. Doğu ve İslam Edebiyatında çocuk edebiyatı eserlerine pek rastlanmadığından bu tür eserler son derece önemlidir. (Arıcı, 2016, s. 10).

Divan edebiyatı şairleri kendi çocuklarına yönelik veya fabl niteliğinde bazı eserler yazsalar da gerçek anlamıyla çocuklara yönelik özel bir eser yazılmamıştır. Daha çok anonim olarak ortaya konulmuş ve masalcı diyebileceğimiz kişilerin akşamları çocukları eğlendirmek için ve sonunda bir ders vermek amacıyla anlattıkları *Keloğlan* gibi masallar çocuk edebiyatının ilk ürünleridir diyebiliriz. *Nasreddin Hoca* fıkraları da çocuklara yönelik ürünler olarak ele alınabilir. Tanzimat sonrasında Avrupa’ya giden aydınlar orada meydana gelen yenilikleri ülkemize de taşımışlardır. Bu yenileşme hareketinde edebiyat da nasibini almış hatta taşıyıcı unsurlardan biri olmuştur. Türk edebiyatında çocuklara yönelik ilk ürünler Tanzimat sonrasında yapılan çevirilerle başlar. Şinasi’nin La Fontanie’den yaptığı çeviriler (1856) çocuklara yönelik ilk kitaptır. 1863 yılında Şinasi *Muntehebat-ı Eş’ar* adlı kitabında yayımladığı ilk telif fabl, *Kara Kuş Yavrusu ile Karga Hikâyesi* ve *Arı ile Sivrisinek Hikâyesi*, yayımlanır. Şinasi’nin bu çalışmalarından sonra Türk Edebiyatında çocuklara yönelik tercüme eserler başka edebiyatçılar tarafından yayımlanmaya başlar (Çıkla, 2018, s. 118).

Ahmet Lütfi’nin Daniel Defoe’nun *Robenson Hikâyesi* (1864) çevirisi ilk eserlerdendir (Kıbrıs, 2000, s. 6). “Ziya Paşa’nın Rousseau’nun *Emile* adlı eserini çevirmiştir. Tanzimat döneminde çocuklara yönelik ürünler daha çok çeviriye dayanmıştır. Avrupa dillerinden pek çok eser bu dönemde Türkçe’ye çevrilmiştir.” (Sınar vd., 2018, s. 577). “Ahmet Mithat Efendi’nin kaleme aldığı *Hace-i Evvel* (1870) ve *Kıssadan Hisse* (1871) kitapları ilk telif çocuk kitapları olarak sayılabilir.” (Çıkla, 2018, s. 119).

Çocuk edebiyatının ülkemizde gelişmesine çocuk gazeteleri ve dergilerinin önemli katkıları olmuştur. “İlk çocuk gazetesi olan *Mümeyyiz* 1869 yılında yayımlanır. 1873 yılında *Hazine-i Etfal*, 1875 yılında *Sadakat*, *Etfal ve Ayine* dergileri yayımlanmaya başlar. Tanzimat edebiyatıyla başlayan çocuk dergiciliği günümüze kadar devam eder ve bu zamana kadar çok sayıda çocuk dergisi yayınlanır.” (Şimşek vd., 2016, s. 52).

Şimşek’e (2016, s.56) göre Darülmualiminin müdürü olan Sâti Bey (1880-1969) çalışmalarını yürütürken çocuklara yönelik edebiyatımızda eser olmadığını fark ederek bir konferans toplamış ve katılımcılardan çocuklara yönelik musikiler, şiirler ve diğer türden eserler üretmeleri çağrısında bulunmuştur. “Sâti Bey *Tedrisat-ı İptidaiye Mecmuası*’nda “*edebiyat-ı etfal*” terimini çocuk edebiyatına karşılık kullanmış ve ayrıntılarıyla açıklamıştır. Ali Ulvi Elöve’nin (1881-1975) *Çocuklarımıza Neşideler* (1912) kitabının ön sözündeki yazısı da çocuk edebiyatının savunulmasını yapmışlardır.” (Sinar vd., 2018, s.583).

II. Meşrutiyet ile birlikte Türk çocuk edebiyatında modern bir uyanış başlar. “*Şuray-ı Ümmet* gazetesinde Ali Nusret 1908’de çocuk edebiyatının önemi üzerine bir yazı yayımlar. Çocuk ve çocuk edebiyatı tartışmalarının yapıldığı bu dönemde birçok eser verilir. Bunlardan Alaaddin Gövsa’nın “Çocuk Şiirleri”, Ali Ulvi Elöve’nin “*Çocuklara Neşideler*” ve Tevfik Fikret’in “*Şermin*” adlı eserleri öne çıkan isimlerdir.” (Şirin, 2000, s. 83-84). “Mehmet Emin Yurdakul, Faruk Nafiz Çamlıbel, Fuat Köprülü, Ömer Seyfettin, Ziya Gökalp, Ahmet Mithat, Ahmet Rasim, Ali Ekrem Bolayır, Orhan Seyfi Orhon, Yusuf Ziya Ortaç, Enis Behiç Koryürek, Aka Gündüz bu dönemin öneli şair ve yazarlarındandır.” (Arıcı, 2016, s. 11).

Ayvazoğlu’na (1998) göre Cumhuriyet döneminin ilk yıllarında çocuk edebiyatı bir gerileme yaşamıştır ve çocuklar bu yıllarda yetişkinler için yazılan eserleri okumuşlardır. Yusuf Ziya Ortaç, Faruk Nafiz Çamlıbel, Halide Nusret Zorlutuna, Orhan Veli, Halide Edip Adivar, Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Reşat Nuri Güntekin, Falih Rıfkı Atay gibi yazarların anı, hikâye, şiir türündeki eserleri bu dönem okurlarının ihtiyaçlarını karşılayan eserlerdir.

1979 yılının “*Çocuk Yılı*” ilan edilmesi ile ülkemizde çocuk edebiyatında önemli gelişmeler yaşanmıştır. 1980’li yıllarda sanat ve edebiyat dergileri, radyo-televizyonlar, çocuklara yönelik programlar yapmaya başlamışlardır. Yayınevleri daha kaliteli çocuk edebiyatı ürünlerinin ortaya çıkması için eğitimciler ve ressamlarla ortak çalışmalar yürütmüşlerdir. Türk Edebiyatının önde gelen şair ve yazarlarından alınan hikâye, şiir ve masallar kitap haline getirilmiştir. Günümüze yaklaştıkça artık çocuk edebiyatı kavramının benimsendiği ve çocuklar için hikâye, şiir roman dışında çok çeşitli eserler verildiği görülmektedir. *Bestami Yazgan, Gülten Dayıoğlu, Yalvaç Ural, İpek Ongun, Mavisel Yener, Sevim Ak, Behiç Ak, Necdet Neydim, Mustafa Ruhi Şirin, Niyazi Birinci, Latif Sarıyüce,*

Muzaffer İzgü, Yücel Feyzioğlu, Mevlüt Kaplan, Ahmet Tezcan ve Tacettin Şimşek günümüz çocuk edebiyatı yazarlarının önde gelen isimleridir (Arıcı, 2016, s. 13). Bu yazarlarımızdan biri de Serpil Ural'dır.

Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Çocuk Gelişimine Etkisi

Edebiyat, çocuğun hayal gücü, karşılaştırma yeteneği, problem çözme becerisini ve zekâsını geliştirdiği için; dilin etkin kullanımına büyük katkıları olduğundan edebiyat ihtiyacı çocuk için ömür boyu sürer (Şimşek vd., 2016, s. 41). Uçan'a (2018, s. 20-21) göre edebiyat, çocuğun dünyasına zenginlik katar, çocuktaki güzellik hissini geliştirir. Çocuğun çevreyi ve kendisini tanımasına yardımcı olur. Günlük yaşam karşısındaki zorlukları kavramasını ve zorluklarla başa çıkma yöntemlerini kavramasını sağlar. Her alanda yorum yapma ve düşünme yeteneğini geliştirir. Bu nedenle çocuk, her yaş döneminde dil düzeyine ve ruhsal yapısına uygun kitaplarla karşılaşmalıdır. Nitelikli çocuk kitapları çocuğun dili doğru kullanma, kendini ifade edebilme, betimleme yapabilme yeteneğini geliştirir, bakış açısını zenginleştirir. Çocuğa sunulan kitabın içeriği ve biçimi çocuğun estetik zevk kazanmasında, bir davranış geliştirmesinde önemli bir rol oynar Çocuk edebiyatı ürünlerinin en önemli işlevi çocuğa ileride de vazgeçilmez bir alışkanlık olan okuma alışkanlığı kazandırmasıdır. Bu okuma alışkanlığının kazandırılmasında çocuk kitapları çok önemli bir yere sahiptir.

Çocuk kitapları, ilk çocukluk döneminden başlayarak ergenliğe dek uzanan bir dönemde, çocukların dil, bilişsel, kişilik ve sosyal gelişimlerine önemli katkılar sağlayan bir araçtır. "Çocukların gelişim özelliklerine, ilgi, beğeni ve ihtiyaçlarına sanatsal bir duyarlılıkla seslenen kitaplar, çocukların hayatında önemli olduğu kabul edilen, aşağıdaki becerileri kazanmasına yardım eder." (Sever, 2007, s. 60– 61–62):

1. Çocuklardaki kavram gelişimini destekler; somut ve soyut kavramları ayırt etmelerini kolaylaştırır.
2. Resimli kitaplar, çocuğun zihninde kavramlara ait görseller oluşturur; kavramların görsellerle çocuğun zihninde yer etmesine katkıda bulunur. Çocukların duyuşsal algılarını geliştirir.
3. Söyleyiş kurallarına uygun şekilde okunan metinlerin çocuklar tarafından dinlenilmesi, onlara, ses ve sözcüklerin doğru telaffuzuna yönelik bir tecrübe edindirir.
4. Çocukların dinleme, konuşma, okuma ve yazma dediğimiz dört temel becerisini geliştirir.
5. Çocukların dil bilinci ve duyarlılığı kazanmasına yardımcı olur.
6. Çocukların nesnelere sınıflandırma, gruplandırma; kavram oluşturma, hatırlama, dikkat etme, fikir yürütme gibi bilişsel süreçlerini destekler.

7. Çocukların hayal gücünü geliştirir; hayali yolculuklara çıkmasında onlara eşlik eder. Çocuklara gülme, eğlenme, oynama fırsatı verir.
8. Çocuğa içinde bulunduğu çevrenin insan ilişkileri hakkında fikir verir, bu ilişkileri okuduğu farklı kültürleri anlatan kitaplardaki insan ilişkileri ile karşılaştırma fırsatı tanır.
9. Çocuğun kendini tanımasına ve değer vermesine yardımcı olur.
10. Toplumlarda kabul edilen, daha çok özümşenen; kabul edilmeyen, ayıplanan tutum ve davranışların idrak edilmesine yardımcı olur.
11. Çocuklar, sanatçının kurguladığı olayların kahramanlarıyla benzerlik kurarak iyiye, güzele, doğruya yönelirler; sanatçının yarattığı insana özgü duygu yoğunluğu ile kıskançlık, nefret, düşmanlık gibi duygulardan uzaklaşırlar.
12. Kitaplar çocuklara, ailesi dışında ilişki kurabileceği yeni insanların bulunduğu çevreyi gösterir. Bu ilişkileri, içinde problemlerin, mutlulukların, yardımlaşmanın, paylaşmanın olduğu farklı olaylarla örneklendirerek çocuk için, yeni hayat kesitleri oluşturur.
13. Kitaplar çocuklara, kendileriyle ya da çevresindeki insanlarla yaşanacak problemlerin çözümü ile ilgili fikir verir.
14. Çocuklar, kitaplarda karşılaştığı kahramanlarla; insanların farklı farklı işler yaparak hayatlarını sürdürdüklerini, farklı kişilik özelliklerine, duygu ve düşüncelere sahip olduklarını, olabileceklerini kavratır.
15. Kitaplar, sanatçı bakış açısıyla, geleneksel bakış açısının dışına çıkarak kız ve erkek çocukların birçok işte nasıl başarılı olabileceğini özgün kurgularla gösterir.
16. Kitaplarda yaratılan kahramanlarla birçok konuda, amaca uygun karar almanın yolları ve aşamaları örneklendirilir; çocuklara bu kararları değerlendirme fırsatı verilir.
17. Çocuğun kısa hayat tecrübesini, farklı kültürlerin ve coğrafyanın özelliklerini göstererek zenginleştirir.
18. Kitaplar, çocuğun her an ulaşabileceği, yalnızlığını giderebileceği söyleşebileceği bir arkadaş olma işlevini yerine getirir (Sever, 2007, s. 60– 61–62).

Çocuk edebiyatı ürünleri, çocuğun fiziksel, zihinsel, duygusal gelişimleri ile dil gelişimine de katkıda bulunur. “Çocuk kitapları aracılığıyla kendi fiziksel özelliklerini keşfeden çocuk, kitabı anlama ve sorgulama süreciyle zihinsel gelişimini sağlar, yeni kavramlar ve sözcüklere ulaşarak dil gelişimini destekler ve çocuk kitabında ele alınan konu, tema, yaşanan olaylar, kahraman ve özellikleri doğrultusunda duygusal, kişisel ve ahlaki gelişimi yaşar. Böylelikle hem kendini hem de çevresini daha iyi tanımaya ve anlamaya başlayarak birçok iyi alışkanlık edinir.” (Adıgüzel, & Süslü, 2017, s. 370).

Çocuk edebiyatı ürünlerinin çocuğun gelişimine olan katkıları göz önünde bulundurulduğunda çocuklar için seçilen eserler çocuğun yaş seviyesine uygun olmalıdır. “Konu ahlaki ve millî değerlere uygun, çocuğun anlayabileceği düzeyde olmalıdır. Çocuk kitabı yazılırken çocukların bilişsel, ruhsal, dilsel gelişimleri dikkate alınarak yazılmalıdır. Kitap kalitesi, görsellik ve diğer yapısal özellikler çocuğun seviyesine uygun olacak şekilde seçilmelidir.” (Altunbay, 2015, s. 83).

Çocuk Edebiyatı Eserlerinin Türleri

Çocuk edebiyatı değişik türden eserlerin bir araya gelmesi ile meydana gelir. Çocuk edebiyatı tarih boyunca ve değişik kültürlerde değişik türlerin ortaya çıkmasına ve gelişmesine yol açmıştır. Çocukların istek ve ilgileri, beklentileri pek çok yeni türün ortaya çıkmasına vesile olmuştur.

Çocuk edebiyatının türleri genel hatlarıyla aşağıda listelendiği şekilde olsa da bu konuda çeşitli sınıflamalar yapmak mümkündür. Cemiloğlu (2001, s. 24), bu edebi türleri; olaya dayalı türler (hikâye, roman, tiyatro eseri, masal, efsane, destan, fabl, anı yazısı ve gezi yazısı), düşünceye dayalı türler (makale, deneme, söyleşi, fıkra, eleştiri, inceleme) ve duyguya dayalı türler (şiiir) olarak sınıflamaktadır. “Başka bir sınıflamada ise çocuk edebiyatı türlerini içerik ve içerikte işlenen genel konuları göz önüne alarak “Hayale Dayalı Türler” (masal, fabl, fıkra, destan, efsane, hikâye, roman, çizgi roman, şiiir) “Meraka Dayalı Türler” (biyografi, anı, deneme, gezi yazısı, mektup, fen ve tabiat olaylarını anlatan metinler) ve “Oyuna Dayalı Türler” (tekerleme, bilmece, parmak oyunları, dramatizasyon) şeklinde incelemek mümkündür.” Bu türler genel hatlarıyla şunlardır (Erdal, Celepoğlu, Kılıç, Arıcı, & Kara, 2011):

- Masallar
- Fabllar
- Destanlar
- Efsaneler
- Fıkralar
- Bilmeceleler
- Tekermeler
- Bilimsel Buluşları-Fen ve Doğa Olaylarını Anlatan Eserler
- Şiirler
- Anı (Hatıra)
- Gezi Yazısı

- Tiyatro

Masal.

Genellikle halkın yarattığı, ağızdan ağıza, kuşaktan kuşağa sürüp gelen, çoğunlukla insanların ya da tanrıların başından geçen, olağan dışı olayları anlatan hikâye (TDK, 1988, s. 992).

En yaygın halk edebiyatı türü olan masal, tamamen hayale dayalı, gerçekle ilgisi bulunmayan bir anlatı türüdür. Kökenleri ilk insan topluluklarına kadar uzanmaktadır. Ağızdan ağıza günümüze kadar gelmişlerdir (Macit, & Soldan, 2015, s. 105).

Masallar; olağanüstü olayların ve varlıkların yer aldığı, ağızdan ağza kuşaklara aktarıldığı halkın ortak malı olan öykülerdir. Halk masallarının ilk üretene belli olmasa da bazı masalların yazarı bellidir ve üretildiği ilk andan itibaren yazıya geçirilmiştir. Dolayısıyla tarihsel süreç içerisinde halk masalları gibi değişime uğramamışlardır (Yalçın, & Aytaş, 2016, s. 125).

Halkın ortak yaratısı olarak ağızdan ağıza, kuşaktan kuşağa aktarılan, cin peri dev gibi olağanüstü kişileri olan, olağanüstü olaylara yer veren, genellikle tekerlemeyle veya bir varmış bir yokmuş gibi sözlerle başlayan bir tür halk öyküsü. Halk masallarına özgü öğeleri de bulunabilen, düş ürünü bir tür öykü. Ahlak dersi ve öğüt verici, alegorik yapıt. Uydurma, yalan söz, boş söz. Masalların kahramanları çoğunlukla insandır. Ancak bazı durumlarda hayvanlar ve eşyalar da masalların kahramanları arasında yer alabilirler. Masallar hayal ürünüdür. Bu nedenle hayali kahramanların ve varlıkların bulunması kaçınılmazdır (Püsküllüoğlu, 2008, s. 1232). Masallar hayal ürünü öğelere yer vererek çocuğu eğlendirse de çocuklar için öğretici bir tür olduğu da unutulmamalıdır.

Masallar ruhu doyurup zenginleştirirken dolaylı yollardan gerçeği anlatır ve çocuğu geleceğe hazırlar (Şimşek *vd.*, 2016, s. 215). Çocuğun ilk karşılaştığı edebi türlerden biri olan masalların bu nedenle çocuk için önemi büyüktür.

Masallar çocuklara yönelik üretildiği için halkın kullandığı sade dil kullanılır. Yani yalın bir dili vardır. Duyulan (-miş’li) geçmiş zamanla cümleler kurulur. Masallarda kişi, zaman, yer tam olarak belirtilmez. Kahramanların genellikle ismi yoktur, genel olarak unvanları, lakapları kullanılır. Padişah, kral, şehzade, sultan, prenses, prens, halayık, keloğlan, cüce, hizmetçi gibi kahramanları buna örnek olarak verebiliriz. Bu kahramanların hangi ülkenin, yerin ve hangi zamanın kahramanı oldukları belirtilmez. Belirsiz bir zamanın ve yerin belirsiz kahramanlarıdır. Bu belirsizlik masala bir giriş niteliğindeki döşeme bölümünü

oluşturan tekerlemelerde verilir. Bu tekerlemelerde aslında olmayan bir zamanda ve bilinmeyen bir yerde isimlerini bilmediğimiz kahramanların başından geçen olaylar anlatılmaktadır (Macit, & Soldan, 2015, s. 107). “Bu tekerlemelerde geçen sözlerin çoğu mantık dışıdır. Bu mantık dışılık masalda anlatılan olayların birer hayal ürünü olduğunu vurgulamak ve dinleyicinin dikkatini çekmek maksadıyla kullanılır.” (Ekici *vd.*, 2014, s. 155-157). Masallarda geçen bu tekerlemeler aynı zamanda çocuğun dil gelişimi için de kullanılmaktadır.

Masallar toplumsal kültürün çocuğa aktarılmasında bir araç olduğu kadar çocuğun dil gelişimine katkıda bulunan ve ana dilini öğrenmesine yardımcı olan ürünlerdir. Çocukların karşılaşabileceği problemlerle başa çıkabileceklerini gösteren ürünler olmaları da masallara ayrı önem katmaktadır (Şimşek *vd.*, 2016, s. 170). Bu nedenle seçilen masallar çocuklar için olumlu davranışlar kazandırabilecek nitelikte olmalıdır.

Aytekin’e (2016, s. 57) göre masallar bir yerde iyi ile kötünün, çirkin ile güzelin, zengin ile yoksulun, güçlü ile güçsüzün yani zıtların çatıştığı ancak sonunda hep iyilerin, güzellerin, güçsüzün ve yoksulun kazandığı ürünlerdir. Bu yönüyle çocuklara haksızlık yapanların, kötülük yapanların mutlaka cezalandırılacağı fikri verilmek istenir. Masal anlatıcısı Onları iyiliğe ve güzelliğe yönlendirmek ister. Sabreden kazandığı bir dünyadır masallar. Bu yönüyle masallar çocuğu hem eğlendirmeyi hem de eğitmeyi amaçlar.

İlkokulda okumayı öğrenen çocuklar, klasik çocuk masallarını dinlemekten ve okumaktan keyif alırlar. “İlkokul yıllarında masalların gerçekliğini sorgulamadan zengin bir hayal dünyası ile karşılaşılırlar. Altı yaşından önce klasik masallar yerine, masal özellikleri taşıyan fakat içeriğinin çocuğun somut düşünmesine uygun, hayal dünyasının dışında kalmayan masallar olmasında fayda vardır. Ayrıca yanlış örneklerin ve korku unsurlarının da olmamasına dikkat edilmelidir.” (Tür, & Turla, 1981, s. 57).

Çocuk edebiyatı özelliklerine uygun olarak çocuk masallarının taşınması gereken özellikler şu şekilde sıralanabilir (Güleryüz, 2003, s. 224–225):

1. Masallar, etkileyici ve heyecan verici olmalı,
2. Masallarda kullanılan sözcükler çocukların sözcük dağarcığına aykırı olmamalı, akıcı ve şiirsel bir tarzda olmalı,
3. Masalın giriş bölümü çocuğu güdülemeli ve dikkatini çekmeli, gelişme bölümünde olayları ilişkilendirilebilmeli ve sonuç bölümü de masalın amacına uygun bitmeli,

4. Masalarda bir probleme çözüm üretilmeli, olumlu karakterlere yer verilmeli, çocuğu yaratıcı düşünmeye yönlendirmeli,
5. Masallar çocukların duygu dünyasını zenginleştirmeli iyilik, dürüstlük, çalışkanlık, keşfetme gibi kişilik özelliklerini özendirilmeli,
6. Masal millî ve evrensel değerlere ters düşmemeli, doğanın dengesini dikkate almalı, canlıların kardeşliği, yaşama hakkı vurgulanmalı,
7. Masal çocuğun hayat sevincini öldürmemeli, düşünmesini engellememeli, tartışılmaz değerleri sunup onu çaresiz kılmamalıdır.

Tüm masallar mutlu sonla bittiği ve kötüler cezalandırıldığı için çocuğun adalet ve dürüstlük duygusunun gelişimine de yardımcı olur. Çocuğun yaşadığı toplumun değer yargılarını kazanmasına katkısı olur. Masallar aracılığıyla çocuğa olumlu davranışlar kazandırılmak istendiğinden dostluk, dayanışma, yardımlaşma, iyilik, çalışkanlık gibi istedik davranışları benimsetecek, kötülüklerle mutlaka başa çıkılabileceğini gösterecek biçimde olmalıdır. Çocuğa hayata hep umutla bakmayı, sabırlı olmayı, sevgiyi ve bağışlayıcı olmayı öğretmelidir (Arıcı, 2016, s. 60). Bu kazanımların gerçekleşebilmesi çocuklara okunacak ya da okutturulacak masalların çocuğa uygun olması çok önemlidir.

Anne ve babalar masallar aracılığı ile çocuklarıyla hem daha iyi bir iletişim kurabilirler hem de çocuklarına kitabı sevdirebilirler. Masallar çocuğu hayata hazırlar, hayal dünyasını zenginleştirir. Çocukların dinleme becerisini geliştirir. Okuma yazma alışkanlığı kazanmalarına yardımcı olur. Belleklerinin gelişmesini kolaylaştırır. Ahlak ve kültür aktarımını sağlar (Şimşek, 2016, s. 166).

Fabl.

Fabl sözcüğünün kökeni Latince “ hikâye” anlamındaki fabula sözcüğüdür. Fabllar, kahramanları çoğunlukla hayvan veya bitkiler olan manzum olay anlatımlarıdır. Masallardan farklı olarak genellikle manzumdurlar ve kısa hikâyelerdir. Genellikle soyut bir düşünceyi somut biçimde aktarmaya çalışan fabllar aslında ahlak dersi vermeyi amaçlayan metinlerdir. Yer ve zamana bağlı kalınmaz (Yalçın, & Aytaş, 2016, s. 187). “Çoğunlukla manzum, sonucunda ahlaki bir ders çıkarılan alegorik hikâyelerdir.” (TDK, 1988, s. 485). Püsküllüoğlu, (2008, s. 672) fablı, kişileri genellikle hayvanlardan seçilen, sonunda bir yaşam dersi ortaya konan, genelde koşuk biçiminde yazılmış öykü şeklinde tanımlamıştır.

Fabllar klasik olay anlatımlarında olduğu gibi serim, düğüm, çözüm bölümlerine sahiptir. Ancak klasik olay anlatımlarından farklı olarak sonuç bölümünden sonra ana fikrin

ve verilmek istenen dersin bulunduğu kıssadan hisse yani ders bölümü bulunur. Fablların sonunda mutlaka hayat ve ahlak dersi, öğüt verilir. Bu niteliğiyle fabllar eğitim amacıyla kullanılır. Fabllar, çocuklara erdemler ve olumlu davranışlar kazandırıcı nitelikler taşır. Verdikleri ahlaki dersler ve öğretici niteliği dolayısıyla fabllar değerler eğitiminde kullanılabilir niteliktedir (Aytekin, 2016, s. 128).

Oğuzkan, (1987, s. 65), fablların çocuklara, tok gözlülük, kanaatkârlık, fedakârlık, yardım severlik gibi iyi insan davranışları kazandırma açısından eğitici tarafı baskın eserler olduğunu belirtmiştir. Özellikle 10–12 yaşlardaki çocuklar fabl okumaktan, anlatmaktan ve dinlemekten çok hoşlanırlar. Ayrıca çocuklar, kısa ve heyecanlı konuşmaları içeren fablları doğal bir ortam içinde canlandırabilirler şeklinde ifade etmiştir.

Hikâye.

Yaşanmış veya yaşanılabilir olayların belli bir zaman ve mekânda, belli kişiler etrafında gelişmesinin anlatıldığı metinlerdir (Aytekin, 2016, s. 205). “Başka bir tanıma göre gerçek ya da tasarlanmış olayları anlatan düz yazı türü; öykü.” (TDK, 1988, s. 485). “Bir olayın sözlü ya da yazılı olarak anlatılması”, “Gerçek olmayan, uydurma olay.” Şeklinde tanımlanmaktadır (Püsküllüoğlu, 2008, s. 860).

Hikâye, çocukların masaldan, yani hayal dünyasından gerçek dünyaya adım atmasını sağlar. Ancak bu değişim renkli bir âlemden renksiz, sıkıcı bir âleme atlayış değildir. Bu tür eserler, çocukların hayatlarına renk katar, onları birçok açıdan geliştirir. “*Hikâyeler, çocukları yeni insanlar ve yeni hayatlarla karşılaştırarak kendi benliklerinden uzaklaştırır, bu eserlerdeki kahramanların büyük ölçüde faydalanılır. Yetişkinler için olduğu kadar çocukların da macera, sevgi, mizah gibi konularla ilgilenmeleri bu tür eserlerle sağlanabilir.*” (Güleç, & Geçgel, 2005, s. 78). Okura bu renkli dünyanın kapılarını açan hikâyeciliğin tarihsel sürecine bakıldığında farklı türlerde yazılmış hikâyeler olduğu görülmektedir.

Hikâyenin merkezinde insan vardır. Her hikâye çocukları ve gençleri eğitmeyi, onlara ahlakî ve insani değerleri vermeyi amaçlar. Bunu belirli bir olay veya durum etrafında vermeye çalışır. Hikâyeler; klasik olay hikâyesi, durum/kesit hikâyesi ve modern hikâye olmak üzere olmak üzere üç türe ayrılmaktadır. Klasik hikâyeler bir olay etrafında şekillenir. Kahramanlar belirgin özellikleriyle verilir. Mekân (yer) unsuru betimleyici bir tarzda verilir. Zaman belirgindir. Mutlaka ders verici bir sonla biter. Serim – düğüm - çözüm bölümleri bulunur. “*Maupassant tarzı hikâye*” olarak da bilinir. Durum hikâyeleri ise bir olayı anlatmaz; hayatın bir kesitini anlatır. Belli bir sonla bitmez, hikâye bitse de son olmaz. Okuyucu istediği biçimde hikâyeyi devam ettirebilir. Durum hikâyelerinde merak duygusu öne çıkar. Kişiler,

yer ve zaman açık bir biçimde verilmeyip hikâyenin akışı içerisinde çağrışımlarla verilmeye çalışılır. “Çehov tarzı hikâye” olarak da adlandırılır. Modern hikâyede ise anlatılanın gerçek mi yoksa rüya veya hayal mi olduğu kesin olarak bilinmeyen, bazen akıl dışı olayların gerçekleştiği hikâyelerdir. Kafka hikâyeleri bu türe örnek olabilir (Uçan, 2005, s. 161-165). Türü bakımından bu şekilde sınıflandırılan hikâyeler dili bakımından da farklı anlatım özellikleri ile kaleme alınabilir.

Hikâyeyi anlatan ve anlatıcı olarak adlandırılan kurmaca kişinin konumuna göre üç çeşit bakış açısı bulunmaktadır. “Birincisi anlatıcı olayın içinde, çevresinde bulunmamasına rağmen olayın kahramanlarının düşünceleri de dâhil olmak üzere olayın tüm ayrıntılarını bilecek kadar olaya hâkim olduğu “hâkim (İlahi) bakış açısı”dır. İkinci bakış açısı ise anlatıcının olayın bir kahramanı olduğu ve birinci şahıs zamiriyle anlattığı kahraman bakış açısıdır. Üçüncü bakış açısı ise anlatıcının olayın yaşandığı yerde bulunmasına rağmen olaya dâhil olmayıp bir kamera bakışıyla olayı anlattığı tanık bakış açısıdır.” (Boynukalın, 2005, s. 135).

Roman.

Bir olaya dayalı olarak insanların hayatlarından kesitleri, toplumsal yaşamı, insanların maceralarını, tarihe etki etmiş olayları yer, zaman ve mekâna bağlı olarak anlatan kurmaca metinlerdir. Genel olarak hikâye ile aynı özelliklere sahip olsa da olay örgüsü daha geniştir. Uzun hikâyelerdir diyebiliriz. Kurgusal bir yapısı olduğu için yazara geniş imkânlar tanımaktadır (Aytekin, 2016, s. 208). “Genellikle insanların başından geçen olayları, insan ilişkilerini ve durumlarını, toplumsal olay ve olguları gerçeğe uygun biçimde veya kurmaca bir yapıda genişçe anlatan bir yazınsal tür.” (Püsküllüoğlu, 2008, s. 1458). “*İnsanın ya da çevrenin geleneklerini, göreneklerini inceleyen, serüvenlerini anlatan, tutku ve duygularını çözümleyen, sembolik ya da gerçek olaylara dayanan uzun edebiyat türü.*” (TDK, 1988, s. 485).

Önemli bir çocuk edebiyatı türü olan roman, çocuğun somut işlemler dönemini bitirmesinden sonra olayları farklı yönleri ile düşünmeye başladığı on bir yaşından itibaren zevkle okuyabileceği eserlerdir. “Roman çocuklara, olaylardaki sebep sonuç ilişkileri üzerinde düşünme, olaylar arasında ilişki kurma, olayların içindeki ayrıntılara inme fırsatı verir. Çocuk romanla hayal dünyasını, düşünce ufkunu ve yaratıcı düşünme becerisini geliştirir. O nedenle ilkokul ve lise dönemlerinde çocuklara Türk ve Dünya klasiklerinin okutulması, çocukların ünlü romancılarla karşılaştırılması gerekir.” (Güleryüz, 2003, s. 308). Bunu yaparken seçilen romanların çocuğun seviyesine, ilgi ve ihtiyaçlarına uygun olmasına dikkat edilmelidir.

Kumbasar'a (2011, s. 73) göre çocukların zihinsel gelişimlerine ve ilgi alanlarına uygun, içinde olumsuzluk barındırmayan romanlar çocuklar için eğitici birer kaynak olabilir. Onları farklı yaşantıların içine sokarak, farklı karakterdeki kişilerle karşılaştırarak hayata dair bakış açılarını zenginleştirir. Türk edebiyatına ait örnekler onları kendi kültürleri ile tanıştırtırken, dünya edebiyatına ait örnekler çocuklara farklı kültürlere dair bilgi kazandırır. Bu nedenle romanlar çocukların her alanda gelişimlerine olumlu katkıları bulunan önemli çocuk edebiyatı ürünlerindedir.

Romanların insan yaşamında önemli bir yeri vardır. "Bir ya da birkaç roman kahramanının etkisinde kalarak hayatını şekillendirmiş pek çok insan bulunmaktadır. Romanlarda anlatılan örnek yaşantılar ve olumlu karakterler aracılığıyla çocuklara değerler, görgü kuralları, gelenek ve görenekler kazandırılabilir." (Kumbasar, 2011, s. 74).

Destan.

Biçim ve içerik yönünden geleneksel destanlardan farklılık gösteren uzun kahramanlık şiirleridir (TDK, 1988, s. 362). "Farsçadan dilimize geçmiş olan destan (dâstân, destân) kelimesinin karşılığında Fransızca épopée, Yunanca epos kelimeleri kullanılır. Destanlar milletlerin yaşamlarını ve tarihlerini derinden etkileyen olayların mitolojik unsurlarla yoğrularak anlatıldığı uzun manzum eserlerdir." (Banarlı, 1998, s. 2). "Tarih öncesinin tanrıları, tanrıçaları, yarı tanrıları, yiğitlikleri ile ilgili olağanüstü olayları öyküleyici bir yöntemle ve koşuk olarak anlatan en eski yazınsal tür, epepe. Olağanüstü ve şaşırtıcı yiğitlik dizisi." (Püsküllüoğlu, 2008, s. 514).

Destanlar, doğal destan ve yapay destan olarak ikiye ayrılmaktadır. "Doğal destanlar daha eski çağlarda yani bilinmeyen zamanda olan büyük olayları anlatır. Mitolojik ve olağanüstü varlıkların ve olayların sıkça görüldüğü doğal destanlar sözlü olarak, zaman ve mekâna bağlı olarak değişikliklere uğrayarak, daha da zenginleşmiş sözlü ürünlerdir. Olayın oluşumundan yüzlerce yıl sonra derlenerek yazıya geçirilmişlerdir." (Banarlı, 1998, s. 2).

Doğal destanlar ulusların bilinmeyen ve yazılı olmayan tarihlerine, inancına, yaşam biçimine ışık tutmaları bakımından önem taşımaktadırlar. Bir ulusun tarihsel olarak ortaya çıkışını, zaman içerisinde yaşadıklarını, kahramanlarını, komşularıyla ilişkilerini yansıtarak bir tarih bilinci oluşmasına katkıda bulunurlar. Destan bakımından Türk edebiyatı zenginlik gösterir. Yaratılış, Oğuz Kağan, Atilla, Ergenekon, Bozkurt, Türeyiş, Göç, Saltuk Buğra Han, Manas, Danişmend Gazi, Battal Gazi, Cengi Han, Timur gibi destanlar tarihsel sırasına göre incelendiğinde Türklerin tarihsel süreç içerisinde yaşadıkları toplumsal, siyasal, inançsal, bölgesel gelişimleri bize net olarak vermektedir (Ekici vd., 2014, s. 166- 170). "Yapay

destanlar ise yazarı bilinen ve daha geç dönemde yazılmış olan uzun manzum olay anlatımlarıdır. Doğaüstü olaylar fazla görülmez. Daha bilinen olayları anlatır.” (Aytekin, 2016, s. 136). “İçerik ve biçim yönünden geleneksel destanlardan ayrı yönleri bulunan, çoğu zaman uzunlu kısısalı birçok şiirden oluşan, ulusal konuları işleyen, öyküleyici yönü ağır basan şiirlerdir.” (Püsküllüoğlu, 2008, s. 514).

Fıkralar.

Fıkralar, insanları genellikle güldürmek, güldürürken de düşündürmek amacı taşıyan kısa olay yazılarıdır. Her fıkra insanlara doğruyu, iyiyi, güzeli, adaleti, yalan söylemenin kötülüğünü, çalışmanın önemini öğretme amacı taşır ve sonunda bir ders verir (Can, 2014, s. 64). Hatta bazı fıkraların ders cümleleri zamanla bağımsız atasözü konumuna dönüşmüştür. “*Son gülen iyi güler.*” “*Parayı veren düdüğü çalar.*” “*Yalancının mumu yatsıya kadar yanar.*” gibi sözler fıkralarda kullanılan bu sözlere örnektir.

Çocuk edebiyatında ise fıkralar, düşünceleri desteklemek, bir takım eleştirilere dolaylı yollardan cevap vermek, gergin durumları rahatlatmak, hayata mizahi bir yön kazandırmak ve yaşam biçimini zenginleştirmek amacıyla kullanılabilir. İlkokullarda fıkralar sınıf ortamında kullanılabilir. Anadolu’da zengin bir fıkra geleneği vardır ve bunlar demokratik bir kültür oluşturmada önemli araç olabilirler (Güleryüz, 2003, s. 290). Bu bakımdan fıkraların çocuklara belli beceriler kazandırılırken kullanılması süreci eğlenceli ve etkili kılabilir.

Çiçekler’e (2006, s. 57–58) göre 7-12 yaş çocuklarına düzeylerine uygun hoşlarına gidecek ve ilgilerini çekecek fıkra kitaplarının okutulması, onların anadillerinin zenginliğini en iyi şekilde görmeleri açısından oldukça önemlidir. İyilikte bulunmayı, kötülükten kaçınmayı öğütleyen, barışçıl unsurlar taşıyan Nasrettin Hoca fıkralarını okuyan çocuklar bunlardan etkilenecek çevresindekilerle olumlu ilişkiler geliştirebilir. Eğitimde drama etkinliklerinin önemli bir yeri vardır. Nasrettin Hoca fıkralarının bu etkinliklerde kullanılması ile birlikte öğrenciler rahat ve güzel konuşma becerisi kazanacak, duygusal bakımdan rahatlayacak, yaratıcılıkları gelişecek ve güven duyguları artacaktır. Bu becerilerin yanında içinde bulunduğu topluma ait değerleri kazandırması bakımından da fıkralar önemli çocuk edebiyatı ürünleridir.

Fıkralar sözlü olarak nesilden nesile taşınmış ürünlerdir. Kısa ve etkileyici olmaları, günlük hayatımızda karşılaşılabilecek neredeyse her duruma uygun fıkralar olması, değerlerin taşınması açısından sıkça başvurulan unsurlardır. Bu şekilde çocuklara veya büyüklere ders vermek, adap ve ahlak kurallarını öğretmek amaçlanmıştır (Arıcı, 2016, s. 85).

Efsaneler.

Eski dilde *esatir*, günümüz Türkçesinde *söylence* olarak geçen efsaneler; evrenin ve insanın yaradılışını, bazı doğal olayları, olağanüstü kaynaklara dayandırarak anlatan gerçekliği tartışılmaktan çok inanca dayanan hikâyelerdir. Efsaneler kısa hikâyelerdir ve sözlüdürler. Halkın inancıyla ilgilidirler. Yaradılış üzerine olabilecekleri gibi, doğal olayların açıklanmasına, bazı yer ve kişiler üzerine, hayvanlar ve bitkilerle ilgili efsaneler bulunmaktadır. Efsanenin batıdaki karşılığı mitoslardır. Efsanelere konu olan kişiler, olaylar ve yerler daha sonraki yıllarda dini bir kutsallık kazanmışlardır. Efsanelerde anlatılan olaylar ne kadar olağanüstü olursa olsun gerçekliği kabul edilmektedir. Efsaneler daha çok insanların doğadaki olayları, kişilerin veya varlıkların varlık nedenlerini anlamaya çalışmaları üzerine ortaya çıkmışlardır. Efsanelerin kim tarafından ortaya atıldığı tam olarak bilinmese de toplum tarafından benimsenmiş ve çağlar boyu anlatılarak nesilden nesile aktarılmıştır (Akcan, 2014, s. 144)

Efsane, kendine has bir üslubu, yerleşmiş kurallı biçimleri olmayan, günlük konuşma dili ile iletilen bir anlatım türüdür. Temel özelliği, inanışlara dayalı olmasıdır. Efsanede anlatılanlar doğru, yaşanmış olaylar olarak kabul edilir. Bu niteliği ile masaldan farklı olarak hikâye ve destana yakındır. Ayrıca masalların her zaman sonu güzel biterken, efsanelerin sonunun çoğu zaman acıklı bitmesi iki türü birbirinden ayıran özelliklerdendir (Güleç, & Geçgel, 2005, s. 67).

Tekerleme.

Tekerleme, *ölçü, uyak, ses taklidi, tekrarlama ve ikilemeden faydalanarak oluşturulan söz dizimleridir*. Halk edebiyatında farklı örneklerine rastlanan tekerlemeler, uyaklar ve uyaklarla oluşturulan ses oyunları ve çağrışımlarla birbirine bağlanmış, belirli şiir düzenine uydurulmuş, birbirine uymayan hayallerle fikirlerin sıralanması ile oluşturulan edebiyat ürünleridir (Gülyüz, 2003, s. 270). Özellikle çocuk edebiyatında oldukça sık kullanılan bir edebî türdür.

Tekerlemeler bağımsız olarak kullanılabilecekleri gibi başka türler içerisinde de kullanılabilirler. Masallarda giriş, iç ve sonuç bölümlerinde dikkat çekmek ve konuya geçmek için tekerlemeler kullanılır. Bazı bilmeceler de hem eğlenceli olması hem de dikkat çekmesi amacıyla tekerlemeler biçiminde oluşturulur (Arıcı, 2016, s. 94). Bu bakımdan tekerlemelerin masal, bilmece, halk öyküsü gibi türlerde anlatımı zenginleştirdiği söylenebilir.

Tekerlemeler, halk edebiyatı türlerinden olup kaynağı masallar, türküler ve destanlardır. “Tekerlemeler, bazen anlamlı bazen de anlamsız fakat kulağa hoş gelen

tümcelerden oluşur. Çocuklar için son derece eğlencelidir. Çocuklar için düzenlenen etkinliklerde, özellikle de okul öncesi dönemde dil etkinliği olarak tekerlemelerin kullanılması dil becerilerinin geliştirilmesinde faydalı olmaktadır.” (Tür, & Turla, 1981, s. 81).

Diğer edebiyat türlerinde olduğu gibi kullanılacak tekerlemelerde de bazı noktalara dikkat etmek gerekmektedir. “Her tekerleme çocuklar için uygun olmayabilir. Tekermeler çocukların düzeyine ve dil gelişimi özelliklerine uygun olmalıdır. Çok uzun ve çocuğun dilini kullanmasını zorlaştıran kelimelerden oluşan tekerlemeler seçilmemelidir. Tekermelerde çocukların anlamını bilmediği ve özellikle de argo kelimelerin olmamasına dikkat edilmelidir.” (Tür, & Turla, 1981, s. 81).

Bilmece.

Bilmece, *bir şeyin adını anmadan belirgin niteliklerini üstü kapalı bir şekilde söyleyerek o şeyin ne olduğunu dinleyene veya okuyana bırakan oyun. Bilinmeyen şey, muamma* şeklinde de tanımlanmaktadır (TDK, 1988, s. 189). “Bilmeceler, insanlığın ortaya koyduğu ilk sözlü ürünlerdendir. Herkesin beğenisini kazanan bu ürünler tarih içerisinde kuşaktan kuşağa aktırılarak yeni nesillere aktarılmıştır. Hemen hemen her millette bilmecelerin varlığı söz konusudur. Bilmecelerin asıl kaynağının Doğu kültürleri olduğu görülmektedir. Bilmecelerin temel özelliği bilinenden yola çıkarak bilinmeyeni bulmaktır. Anonim sözlü ürünlerdir.” (Can, 2014, s. 69). “Bilmece, bir şeyin ismini söylemeden, özelliklerini üstü kapalı anlatarak o şeyin ne olduğunu bulmayı dinleyene ya da okuyana bırakan bir çeşit oyundur. Bütün milletlerde örneklerine rastlanan çok eski bir sözlü halk edebiyatı türüdür. Güzel vakit geçirmek gereksiniminden doğan yaygın bir zekâ ve söz oyunu olarak da tanımlanabilir.” (Güleç, & Geçgel, 2005, s. 143).

Çocuk edebiyatında bilmeceler, çocukların kelime hazinelerini ve hayal dünyalarını zenginleştirmek, cisimlerin adını vermeden niteliklerini söyleterek o cismin tasvirini yaptırarak yaratıcı dil etkinliği olarak tanımlanabilir. “Okulöncesi ve ilkokulun ilk sınıflarında meyvelerin tanıtılması, özelliklerinin sıralanması, özellikleri verilen bir bitkinin, cismin adının söylenmesi gibi sınıf içi dil etkinlikleri uygulanabilir. Sınıf ortamında bilinen bilmeceler sorulacağı gibi, öğrenciler gruplar şekline bilmece oluşturma çalışmaları da yaparak birbirlerine bilmece sorabilirler.” (Güleryüz, 2003, s. 288).

Çocuk şiirleri.

TDK (2005, s. 1867) şiiri, “*Zengin sembollerle, uyaklı sözlerle, seslerin uyumlu kullanımıyla oluşan edebi anlatım tarzı, manzume, nazım*”. şeklinde tanımlamıştır.

Şiir en eski edebiyat türüdür. Nas'a (2002, s. 302) göre bütün toplumlar sanat yapmak amaçlı önce şiir söylemiştir. Bu bakıman çocuğun sevinçlerini, acılarını, korkularını, yani duygularını, ruh halini yansıtan, duygularını eğitmek için en uygun yazınsal tür olduğunu, çocuğun duygu, düşünce gelişiminin en önemli kaynaklarından olduğunu belirtmiştir. Bu nedenle çocuk şiirlerinin çocuk edebiyatında özel bir yeri vardır

Oğuzkan (1987, s. 248) şiir olarak nitelendirilen eserlerin, hayal gücü, duygusallık, ahenk ve ölçü (vezin) gibi birtakım içerik, anlatım ve biçim özellikleriyle diğer edebiyat türlerinden ayrıldığı görülür, farklı bir ifade ile şiir, düz yazıya göre, daha estetik öğeler taşıyan ve daha yoğun bir dikkat gerektiren bir yazı çeşididir şeklinde belirtmiştir.

Şiir insanın duygu ve düşüncelerini aktarmak amacıyla ahenk unsurlarını da kullanarak oluşturduğu metinlerdir. "Uzun uzun anlatılabilecek konuları kısa ve etkileyici biçimde anlatmaktır şiir. Bazen etkileyiciliği artırmak için musiki unsurlarına yer verilir. Düzyazılardan farklı olarak şiirler cümlelerden değil, alt alta sıralanmış mısralardan/dizelerden oluşur. Şiirin kendine özgü bir dili vardır." (Aytekin, 2016, s. 146). Bu nedenle nitelikli çocuk şiirleri çocuğun ana dilini zenginleştirmesini sağlayan bir dil şölenidir.

Güleryüz'e (2003, s. 274) göre çocuk edebiyatında şiir, çocukların yeteneklerini geliştirmelerinde, kelimelerin sihrini ve dilin mantığını kavramalarında önemli bir araç olarak kullanılabilir. Çünkü kelimeler farklı biçimde bir araya getirilerek çok zengin bir dünya oluşturabilmektedir şeklinde ifade etmiştir. Dilin bu etkisinden yararlanabilen çocuk, yaratıcı düşünme gücünü de geliştirebilir. Bu nedenle çocuklar için yazılan şiirlerin çocukta bu becerileri geliştirecek nitelikte olması önem arz etmektedir.

Arıcı (2016, s. 102), çocuk şiirlerinin çocuğun yaş ve beğenisine göre farklılık gösterebileceğini belirtmiştir. Bu nedenle çocuk şiirlerinde işlenen temaların çocuğun bilişsel ve duyuşsal gelişimine uygun olmasına dikkat edilmesi gerektiğini belirterek, bu açıdan şiirin dil özellikleri ve imgelemi buna göre düzenlenmesi gerektiğini, çocuklar için yazılan şiirlerin duygu yönünün baskın, dilinin sade ve anlaşılır olmasının önemli olduğunu ifade etmiştir. Çocuğun şiiri okurken yine bir çocuk tarafından yazıldığını düşünmesi gerektiğini ifade etmiş, bunlardan hareketle çocuk şiirlerinin özelliklerini şöyle sıralamıştır:

- Dizeler kısa ve betimlemeler sade olmalıdır.
- Anlatılanlar bir beyit ya da dörtlük sınırlarında olmalıdır.
- Benzetme, kişiselleştirme, mecaz gibi çocuğa uygun edebi sanatlarla yer verilmelidir.
- Duygular ve hayaller çocuğun hayal dünyası ile örtüşmelidir.
- Kafiye kullanılmışsa yakın mısralarda kullanılmalıdır.

- Kafiyelerden yararlanarak ahenk zenginliği sağlanmalıdır.
- Temalar olumlu duygu ve davranış geliştirecek şekilde olmalıdır.

Anı (Hatıra).

Edebiyatımızda anı türünde yeterince eser verilmiş olmasına karşın bu türün çocuklar için yazılmış olanlarına pek rastlanmamaktadır. “Çocuk edebiyatında kullanılan anılar genellikle yetişkinler için yazılan eserlerin sadeleştirilmiş halidir. Örneğin Satı Erişen’in, Ahmet Rasim’in *Falaka* adlı eserinden uyarladığı “*Falaka ve Gecelerim*”(1962), Muallim Naci’nin aynı isimi “*Ömer’in Çocukluğu*”(1977) bu türe örnektir. Bunların dışında Ömer Seyfettin’in “Kaşağı”, “*Falaka*”, “*Ant*” ve “*Forsa*” gibi öyküleri de anı türünde eserlerdir.” (Kıbrıs, 2000, s. 186).

Kişilerin başından geçenleri, dönemini ve çevresini anlattığı yazılara anı denir. Aradan uzun zaman geçtikten sonra kaleme alınır ve bu özelliğiyle günü gününe tarih atılarak yazılan günlüklerden ayrılır (Güleç, & Geçgel, 2005, s. 148).

Anılar değişik alanda çalışan, ünlü insanların görüp incelediği, şahit olduğu olayları başkalarıyla paylaşmak istemesi sonucu ortaya çıkar. Bu sebeple olayları düzyazıyla anlatırlar. Anılarda geçmişini değerlendirme, hayatın özeleştirisini yapma, keşke şunları yapsaydım da şunları yapmasaydım gibi farklı fikirlerin ele alındığı eğitici yazı türüdür (Gülyüz, 2003, s. 338). Bu nedenle çocuklara örnek kişilikler tanıtılırken bu kişilerin anılarından yararlanılabilir.

Oğuzkan (1987, s. 180) ise anıların, yalnızca belli kişilerin serüvenlerini düşünce ve gözlemlerini dile getirmekle kalmadığını, aynı zamanda o kişilerin yaşadıkları dönemin toplumsal durumunu ve özelliklerini de yansıttığını belirtmiştir. Bu açıdan anıların, çok defa, okurların tarihi olayları daha detaylı ve canlı olarak öğrenmelerine imkân sağladığını ifade etmiştir. Bu sayede daha kalıcı öğrenmeler gerçekleştirilebilir.

Diğer edebî türlerde olduğu gibi anı türünde eserlerin de çocuklara hitap edebilmesi için bir takım özellikleri taşıması gerekmektedir. “Bunlardan ilki, anıların samimi ve yalın bir dille yazılmış olmasıdır. İkinci şart, anılarda canlı olaylara yer almasıdır. Üçüncü şart ise, anı yazarlarının uzun ve sıkıcı psikolojik çözümlerinden, betimlemelerden ve bilgi aktarmaktan kaçınmalarıdır.” (Oğuzkan, 1987, s. 182–183).

Biyografi.

Yunanca; yaşam anlamına gelen bios ve yazı anlamındaki graphe sözcüklerinden oluşmuş, hayat hikâyesi, terceme-i hal tercümesi olarak da kullanılan bir kelimedir. (TDK,

1988, s.202). “Bir kimsenin soyu, doğumu, yetişmesi gibi konularda toplu bilgi veren yazılardır.” (Püsküllüoğlu, 2008, s. 1846).

Biyografi bir insanın yaşamının konu edildiği kapsamlı eserlerdir. “Yazar kendi hayatını anlatıyorsa bu otobiyografi (öz yaşam öyküsü) olarak adlandırılır. Biyografiler bilimsel niteliği olan ve tarihe kaynaklık eden ciddi eserlerdir. Bu nedenle yazar konuya ciddi bir şekilde eğilmeli, gerektiği gibi araştırmalıdır.” (Can, 2014, s. 101). “Elde ettiği bulguları mümkün olduğu kadar fotoğraf ve diğer belgelerle desteklemelidir. Ele alınan kişinin hayatı bir kronolojik sıraya göre verilmelidir. Söz konusu kişiyle ilgili yakın çevresindeki insanlarla mülakatlar yapılabilir. Biyografiler roman şeklinde de ele alınabilir. Roman şeklinde yazılan biyografiler daha ilgi görmektedir.” (Aytekin, 2016, s. 163). Çoğunlukla bilgi vermek amacıyla kaleme alınırlar.

Biyografilerde tanınmış bir kişinin hayatı incelenerek doğum tarihi ve yeri, ailesi, öğrenimi, çalışma hayatı, ölmüşse ölüm tarihi ve yeri gibi bilgiler verilir. Amaç, biyografisi anlatılan kişinin yaptığı önemli işleri, eserlerini ve önemli özelliklerini okura aktarmaktır (Güleç, & Geçgel, 2005, s. 131). Biyografiler bu özellikleri bakımından çocukların eğitiminde kullanılabilecek önemli çocuk edebiyatı ürünleridir.

Çocuklar, belli yaşlarda çevrelerinde bulunan ya da maceralarını kitaplarda okudukları ünlü kişileri kendilerine örnek alma ihtiyacı duyarlar. Biyografik yazılar bu özdeşleştirme duygusunu tatmin etmeye yarar. Bunun yanında biyografiler, çocuklara başka insanların hayat mücadelelerini, karşılaştıkları farklı problemleri ve başarılarının nedenlerini anlatmakla onları gelecekte karşılaştıkları durumlara karşı hazırlar. Bu gibi eserleri okuyan çocuklar, büyük adamlara karşı hayranlık ve saygı duymaya başlarlar, vatanseverlik duyguları güçlenir (Oğuzkan, 1987, s. 159).

Gezi Yazısı.

Türkçe “gez” kökünden türeyen “gezi” sözcüğü sözlükte; “*ülkeler ve şehirlerarasında yapılan seyahat*”, “*gezmek, görmek, eğlenmek amacıyla, yapılan seyahat*” (TDK, 2005, s. 757). şeklinde tanımlanmıştır.

Gezi yazısı, gezilen görülen yerlerle alakalı yazılardır. “Gezi yazılarında gezilen yerlerdeki doğal güzellikler, tarih, geçmiş uygarlıklar, farklı insanların yaşam şekilleri, gelenekleri kaleme alınır. Yazar yaşadıklarını, gördüklerini, izlenimlerini, gözlemlerini okuyucuyla paylaşır. Yazılar, fotoğraflarla da desteklenebilir.” (Nas, 2002, s. 285). Bu bakımdan zengin içerikte bir edebî türdür denilebilir.

Eskiden “seyahatname” olarak adlandırılan yazılar, “ gezilip görülen yerlerdeki doğal ve tarihi yerlerin, gelenek, görenek ve o yöreye özgü yönlerinin edebî bir dil kullanılarak yazılması” şeklinde de tanımlayabiliriz. Gezi yazılarında amaç gidilip görülen yerlerin doğal güzelliklerinin yanında bu yerlerin kültürel ve sosyal gelişimlerini, ekonomik olanaklarını da ortaya çıkarmaktır. Ayrıca gezi yazıları okuru, dil, kurgu, anlatım bakımından da tatmin etmelidir. Yani gezi yazılarında gezilip görülen yerlerin ilginç özelliklerinin yanında dilin kullanımı da önemlidir (Arıcı, 2016, s. 143). Yazar kullandığı dil ile okuyucuyu adeta bir seyahate çıkarmalıdır.

Yazar, gezdiği yerlerle ilgili okurların ilgilerini çekecek özelliklerin yanısıra, bu yerlerden edindiği izlenimlerini de aktarır. Görülenler ve duyulanlar anlatılır; hayale ögelere yer verilmez. Bu özelliklerinden dolayı folklor, sosyoloji, tarih, coğrafya vb. alanlar için çok önemli birer kaynak niteliğindedirler (Güleç, & Geçgel, 2005, s. 153).

Tiyatro.

Tiyatro köken olarak (Yunanca, theatron; Latince, Theatrum; İngilizce, theatre; Fransızca, Theatre; Almanca, theatr) Yunanca bir sözcüktür. Bu sözcüğün Yunanca anlamı “ *temsil edilen eser*”, “*temsil verilen yer*”dir (Çetişli, 2004, s. 49). “Tiyatro, oyun, oyuncu, sahne, seyirci, gibi öğelerden meydana gelen sanat; dramatik metin, oyunculuk, sahneleme, sahne tasarımı, sahne kıyafeti, sahne müziği, ışık, sahne teknikleri öğelerinin tamamını kapsayan sanatsal faaliyettir.” (Çalışlar, 1995, s. 631). Tiyatro kurgulanmış bir gerçeği canlandırdığından, kitap okumaktan daha etkileyici gelebilir. Kitaptaki kurgu dünyayı çocuk hayal dünyası yardımıyla gözünde canlandırırken, tiyatrodaki seyirci kendini doğrudan bu dünyanın içinde bulur. Bu nedenle tiyatronun eğitimde önemli bir yeri vardır. Yeter ki çocukta eleştirel bakış açısını geliştirmeyi, bağımsız düşünme ve karar verme becerilerini geliştirmeyi amaç haline getiren bir eğitim anlayışı içerisinde tiyatrodan faydalanılsın. (İpşiroğlu, 1997, s. 133). Çocuğu eğitirken eğlendiren bir çocuk edebiyatı türüdür. Evren’e (2008, s. 64) göre çocuğun yaşamında gerçek ile düş iç içedir. Çocuk gerçekte karşılaştığı olayları ve insanları taklit eder ve düş gücüyle birleştirir. Oyunlarında büyüklerini taklit eder, cansız varlıkları canlıymış gibi düşünür, kendisini farklı bir insanın, cansız varlıkların ya da hayvanların yerine koyar. Bu nedenle çocuklar tiyatro metinlerini okumaktan ve canlandırmaktan haz duyarlar. Onlar için tiyatro bir tür oyundur. Tiyatro metinlerinin canlandırılmasında rol alma çocuğun kendine olan güvenini artırır, insanlarla olan ilişkilerini geliştirir. Bu bakımdan sınıf içi etkinliklerde sık sık kullanılması gereken bir çocuk edebiyatı türüdür.

Tiyatro etkinlikleri drama, müsamere, piyes etkinlikleri olarak da adlandırılmaktadır. “Adına drama, oyun, piyes desek de her oyunda bazı olaylar zinciri; olayın sebepleri, olayın akışı ve sonucu vardır. Olaylarda duygular, istekler, özlemler işlenir. Tiyatro etkinliği oyuncu ile seyirci arasındaki etkileşim ile gerçekleşir. Bu etkileşimde mutlaka bir paylaşım vardır.” (Güleryüz, 2003, s. 324).

Çocuk Edebiyatı Ürünlerinde Bulunması Gereken Özellikler

Serpil Ural 2004 yılında Sabah gazetesine verdiği röportajda çocuk kitapları ile ilgili düşüncelerini şöyle belirtmiştir (Üzel, 2007, s. 22):

“Serpil Ural, ülkemizdeki çocuk edebiyatını ve yayıncılığını, nicelik açısından gereğinden fazla, nitelik açısından ise yetersiz bulduğunu, çok sayıda kitap yayınlandığını, çok sayıda yazar adı geçtiğini ama kitaplar içerik açısından yeterince özenli olmadığını belirtmektedir. Pedagojik açıdan sakıncalı olanları, çocuğa uygun olmayanları, dili düzgün olmayanları, çocuğun istediği değil anne babanın, öğretmenin ya da yayıncının istediği doğrultuda, hatta onların benimsedikleri ideolojileri çocuklara dayatmak için yazılmış kitapların çoğunlukta olduğunu ifade etmiştir.”

Serpil Ural’ın bu mülakatta gereğinden fazla çocuk kitabı basılmasını eleştirdiği görülmektedir. Şöyle ki gerekli niteliği taşıyamıyorsa çocuk kitaplarının çok basılması bir kazanım değildir. Çocuk kitaplarının çocuğa göre değil de ailenin veya yayıncının düşüncesine göre basılması bir sorun oluşturmaktadır. Çocuk kitapları çocuğun ruhuna uygun olmalı ve çocuğun ihtiyaçlarına yanıt verecek nitelikte olmalıdır. Çocuk kitapları çocuğun dünyasında önemli bir yere sahiptir. “Çocuk, kitaplar sayesinde sanat becerisi kazanır, dış dünyayı tanır, hayal gücünü geliştirir. Estetik zevke kitaplar sayesinde ulaşır. Çocuk kitaplarının çocuğun eğitiminde çok önemli rolü vardır. Anadil eğitiminde çocuk kitapları önemlidir ve çocuğun zihinsel gelişimine katkıda bulunur. Çocuklar okuma yazma öğrendikten sonra edebi eserlerden yararlanma ihtiyacı duyarlar. Bu nedenle de çocuk kitaplarının çocuğun ilgi ve ihtiyacına uygun olması gerekir. Anadilin zenginliklerini ve güzelliklerini yansıtacak nitelikte olmalıdır.” (Ungan, & Demir, 2016, s. 42). Kıbrıs’a (2006, s. 24) göre çocuklarda çocuk edebiyatı ürünlerine ilgi duymalarını sağlamak, onlara okuma alışkanlığı kazandırmak için çocuk edebiyatı ürünlerinin bazı özellikleri taşıyor olmaları gerekir. Büyüme gelişme çağındaki çocuklara, yaşları, ilgi ve ihtiyaçları, cinsiyetleri, eğitim seviyeleri dikkate alınmadan önerilecek kitaplar çocuklarda istenmeyen davranışların oluşumuna sebep olabilir. Dolayısıyla kendisi için doğru ile yanlışın ayrımını henüz yapamayacak yaşta olan çocuklara doğru rehberlik edilmelidir. Çocuk edebiyatı ürünlerinin

çocuğa istendik davranışlar kazandırması isteniyorsa bir takım iç ve dış yapı özelliklerini taşıması gerekmektedir.

Çocuk edebiyatı yapıtlarında bulunması gereken dış yapı özellikleri.

Çocuk edebiyatı yapıtlarında bulunması gereken dış yapı özellikleri; büyüklük, kâğıt, kapak-cilt, sayfa düzeni, harfler ve resim olarak incelenebilir.

Büyüklük.

Çocuklar okul öncesi dönemden itibaren farklı boyutlarda kitaplar ile karşılaşılmalıdır. Farklı boyutlarda tasarlanan bu kitapların çocuğun kolaylıkla taşıyabileceği ağırlıkta olmasına dikkat edilmelidir. Ayrıca bu kitaplar çocuğun kucak boyundan büyük bir genişlikte olmamalı ve çocuğun kitaplık oluşturmaya engel olacak bir boyutta tasarlanmamalıdır (Karatay, 2011, s. 81). “Çocuk edebiyatı yapıtları farklı yaş grupları dikkate alınarak farklı boyutlarda tasarlanabilir. Daha küçük yaş grupları için yazılan yapıtlarda resimler, yazılardan daha fazla yer alacağından kitap boyut olarak da daha büyük olabilir. Yapılan araştırmalar çocuk kitaplarının boyut olarak çeşitli yaş gruplarında değişkenlik gösterdiğini belirtse de çocuklar için genel olarak uygun olan 16 x 23 cm boyutundaki kitaplardır.” (Yüce, & Nuhoğlu, 2007, s. 78).

Kâğıt.

Çocuk kitaplarında kullanılan kâğıdın niteliği de önemli bir biçimsel özelliktir. “Çocuk kitapları dayanıklı ve mat kâğıtlara basılmalıdır. Çocuğun kitabı uzun süre kullanabilmesi için kitapların basımında kolay yırtılacak dayanıksız kâğıtlar kullanılmamalıdır. Basımda birinci ya da en az ikinci hamur kâğıtlar tercih edilmelidir.” (Sarıyüce, 2012, s. 25).

Kapak-Cilt.

Çocuk kitaplarında kapak, çocuğun ilgisini çeken ilk biçimsel özelliktir. Kapak kitabı tanıtan bir afiş gibidir (Güleç, & Geçgel 2005, s. 166). “Kitabın kapağı hazırlanırken uygun görseli, kitabı tanıtan kapağı başka bir sayfada bulunan resim veya motiften de seçebilir. Çocuk kitapları için en uygun kapak, bez ya da mukavvadan yapılandır. Daha küçük yaşta çocuklara hazırlanan kitaplarda kapağın dayanıklılığı da artırılmalıdır. Kapakta kitabın adına, konuyu tanıttıcı resimlere yer verilmelidir. Dış kapakta yazılmamış ise iç kapağa yazarı, kitabı resimleyen, basım evinin adı, basım yılı ve yeri yazılmalıdır.” (Güleç, & Geçgel 2005, s. 166).

Sayfa düzeni.

Çocuğun yaşı ve içinde bulunduğu gelişim düzeyi dikkate alınarak hazırlanan kitaplarda yazı, resim, rakam, fotoğraf, karikatür gibi öğeler sayfa düzenini oluşturan temel unsurlar olarak belirtilmektedir. Bu unsurlar belli bir bütünlük içinde kitapta bulunmalıdır. Metin ve resimler, sayfa kenar boşlukları, satırlar arası boşluklar çocuğun kitabı rahat okuyacağı bir düzende hazırlanmalıdır. Metin ve görseller uyum içinde olmalı çocukta estetik bir zevk uyandırmalıdır (Sever, Dilidüzgün, Neydim, & Aslan 2007, s. 45).

Harfler.

Çocuk edebiyatı yapıtlarında yaş düzeylerine uygun olarak farklı büyüklükte harfler kullanılmalıdır. “Küçük yaştaki çocuklar için hazırlanan kitaplar daha büyük bir punto ile yazılırken yaş seviyesi ilerledikçe yazının boyutu küçülebilmektedir. Çocuk kitaplarında kullanılan harflerin büyüklükleri çocukların gelişim düzeyine göre farklılık gösterir. Harf büyüklükleri 12-36 punto arasında değişebilir.” (Karatay, 2011, s. 96). “Millî Eğitim Bakanlığı tarafından ders kitaplarının incelenmesine ilişkin yönergede İlköğretim birinci sınıf için 20 punto, ikinci sınıf için 18, üçüncü sınıf için 14, dördüncü sınıf için 12, beşinci sınıflar için 11, daha üst sınıflarda ise 10 puntodan küçük harflerin kullanılmaması gerektiği belirtilmiştir.” (MEB, 2012)

Resim.

Çocuğun kitapla karşılaşması önce resimlerle olmakta, daha sonra resim -kelime, resim-cümle, resim-cümleler, resim-öykü, az resim-çok metin ve resimsiz metinlere doğru bir gelişme süreci izler (MEB, 2013). Bu nedenle çocuk kitaplarında metin-resim oranı hitap ettiği çocuğun yaş düzeyine göre değişkenlik gösterir. Çocuk kitaplarında yer alan resimler, 2-3 yaşındaki çocukların ilk önemli görsel uyarıdır. Bu dönemde çocuğun ilgisini çeken sade resimlere yer verilmelidir. Çocuk, 3-4 yaşından itibaren üçte ikilik resim oranının, üçte birlik yazı oranıyla desteklendiği kitaplarla karşılaştırılmalıdır. İlkokul çağından itibaren okuma becerisinin de gelişmesiyle üçte ikilik resim oranı yerini yazıya bırakmalıdır. 9-10 yaşından itibaren yazılı metnin oranı artırılmalıdır. Çocuk kitaplarında yer alan resimler çocuğun okuduklarını anlamlandırması için oldukça önemlidir. Resimler yazarın çocuğa iletmek istediği duygu ve düşünceleri çizginin anlatım olanaklarıyla görselleştiren birer metindir. Çocuk kitaplarında sözcükler ve görseller onlar için bol uyarıcı bir ortam yaratır. İşitme ve okuma becerisinin yanında görme duyusunun da anlama sürecine etkin olarak katılmasını sağlar (Sever vd., 2007). Özer (2006, s. 431), çocuk kitaplarında sanatçı hassasiyeti ile hazırlanan resimlerin çocuğun anlam evreninde ve duygu dünyasında

yaratacağı imgeler onların dil ve bilişsel gelişimlerini desteklemekle birlikte görme duyularının estetik boyutta gelişmesine de katkıda bulunduğunu ifade etmiştir.

Çocuk edebiyatı yapıtlarında bulunması gereken iç yapı özellikleri.

Kahramanlar.

Kahraman, bir yapıtta olayları doğrudan yaşayan kişi ya da kişilerdir (Sever, 2015, s. 76). “Kahraman her yönüyle okuyucuya tanıtılan, olayların serim, düğüm ve çözüm bölümlerinde etkili olan kitabın en önemli kişisidir. Çocuklar kitapta yer alan kahraman ile aralarında bağ kurmak ister. Çocuk gerçekliğinden uzak, iyi geliştirilmemiş bir kahraman çocuk ile kitap arasındaki bağı zayıflatır. Bu nedenle çocuklar için yazılan kitaplarda kahramanların çocukları yanlış güdüleyecek kahramanlar olmamasına özen gösterilmelidir.” (Yüce, & Nuhoglu, 2007, s. 89). “Çocuk edebiyatı yapıtlarında kahramanlar yapıttaki diğer kişilerle birlikte aynı zamanda çeşitli karakter özelliği de taşımaktadır. Karakter, sanatçının yarattığı; duygu düşünce ve tutku yönleriyle geliştirdiği, gerçek yaşamdan da hareketle deneyimiyle, birikimiyle, kendine özgü duyarlılığı ile şekillendirdiği bir kişiliktir.” (Sever, 2015, s. 75-76). “Yapıttaki karakterlere özenen çocuk, onunla bağ kurarak karakteri içselleştirdiğinden, geliştirilen karakterlerin özelliklerinin özenle oluşturulması gerekmektedir.” (Özgül, & Karagül, 2017, s. 338). Bu nedenle karakterler kitapta özellikleri ile geliştirilirken bu gerçek göz önünde bulundurulmalıdır. Karakterler özelliklerine göre okura tanıtılması bakımından kapalı ve açık karakter, olayların gelişimi boyunca ise herhangi bir değişim gösterip göstermediğine göre devingen ve durağan karakter olmak üzere ayrılabilir. Okura özellikleri yüzeysel olarak tanıtılan ve okurun tam olarak tanımadığı karakterler kapalı karakterlerdir. Kapalı karakterler çocuk okura yaşam gerçekliğini tanıtmadaki katkıları daha azdır. Bunun yanı sıra okura birçok özelliği ile tanıtılan yani okurun her yönüyle iyi bildiği karakterler ise açık karakterlerdir. Yazar iletmek istediği asıl duygu ve düşünceleri bu karakterler ile okuyucuya aktarabilir. (Sever, 2015, s. 104).

Sever’e (2015, s. 104) göre karakterler kitapta özellikleri ile geliştirilirken bu gerçek göz önünde bulundurulmalıdır. Karakterler özelliklerine göre okura tanıtılması bakımından kapalı ve açık karakter, olayların gelişimi boyunca ise herhangi bir değişim gösterip göstermediğine göre devingen ve durağan karakter olmak üzere ayrılabilir. Okura özellikleri yüzeysel olarak tanıtılan ve okurun tam olarak tanımadığı karakterler kapalı karakterlerdir. Kapalı karakterler çocuk okura yaşam gerçekliğini tanıtmadaki katkıları daha azdır. Bunun yanı sıra okura birçok özelliği ile tanıtılan yani okurun her yönüyle iyi bildiği karakterler ise

açık karakterlerdir. Yazar iletmek istediği asıl duygu ve düşünceleri bu karakterler ile okuyucuya aktarabilir

Çocuk edebiyatı yapıtlarında kahraman ve karakter kavramlarından yola çıkarak, çocukların bu kahramanları örnek almaları ve karakterler aracılığıyla özdeşim kurmaları dikkate alındığında, bu karakterlerin bazı özelliklere sahip olması gerekmektedir. Bu karakterlerin sahip olması gereken bazı özellikler (Karatay, 2011, s. 104) şunlardır:

1. Karakter, evrensel ve ahlaki değerlere saygılı olmalı,
 2. İyiliğin ve doğruluğun savunucusu olmalı,
 3. Barış yanlısı olmalı,
 4. Çevrenin ve kültürel değerlerin koruyucusu olmalı,
 5. Karakter, adil, çalışkan, özverili, yardımsever vb. olumlu kişilik özelliklerini taşımalı.
- Çocuk okurun, kitap ile hayat arasında bağ kurabilmesi, gerçek yaşam tecrübeleri kazanabilmesi açısından çocuk kitaplarında özdeşim kurabileceği iyi geliştirilmiş kahraman ve karakterlere yer verilmesi önemlidir.

Konu.

Konu, Türkçe Sözlükte “*konuşmada, yazıda, eserde ele alınan düşünce olay veya durum, mevzu*” olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2005, s. 1211). Özdemir’e (2011, s. 53) göre konu, “*yalın bir tanımla yazıda ya da yapıtta ve yaratıda ele alınan, üzerinde durulup söz söylenen, işlenip geliştirilen şey*” olarak ifade edilmiştir. “Yaşamı ve insanı açıklamaya çalışan her şey bir yazının konusu olabilir. Çocuklar için oluşturulan yapıtlarda da aynı durum geçerlidir fakat çocuk kitaplarında işlenecek konunun çocuğun seviyesine uygun, çocuk gerçekliğini önemseyen, onların beklentilerini karşılayan, dilsel, bilişsel. Toplumsal yetilerini destekleyen bir anlayışla ve özenle seçilmesi önemlidir.” (Sever, 2015). “Çocuklar için bir eser yazan sanatçının öncelikle çocuğun içsel doğasını anlaması gerekir. Çocuğun kendine özgü doğasını kavraması gerekir.” (Şirin, 2013, s. 18). “Çocuk kitapları, çocuğun hayal gücünü geliştirici nitelikte olmalı ve çocuğun kültür evrenini geliştirici nitelikte olmalıdır. Çocuğa insanı zayıf ve güçlü yönleriyle tanıtmalıdır. Bu kitaplar yaşam gerçeklerine uygun olmalıdır. Bu konular işlenirken çocuğa görelilik ilkesi göz önünde tutulmalıdır.” (Karagöz, 2015, s. 489).

Sarıyüce’ye (2012, s. 26-27) göre çocuk edebiyatında konular seçilirken özen gösterilmesi gereken noktalar çocuk edebiyatının genel niteliklerini oluşturan ölçütler olarak belirtilmiş ve şu şekilde sıralanmıştır:

- Konular çocuğun ilgisini çekebilmeli, ilgi ile okunabilmelidir.
- Çocuğa, vatan, millet, toplum ve insan sevgisi aşılmalı; bir arada yaşama farkındalığı oluşturmalıdır.
- Ahlaki değerlere aykırı, bencillik, tembellik, avarelik, başkalarının sırtından geçinmek, hırsızlık, yankesicilik, dolandırıcılık, düzenbazlık gibi uygunsuz yaşam biçimleri özenti oluşturacak şekilde sunulmamalıdır.
- Türk çocukları için yazılacak kitaplarda, Atatürk, Kurtuluş Savaşı, Demokrasi gibi kavramlar iyi özümzendirek işlenmeli, tarihimiz hakkında doğru ve temel görüşler kazandırılmalıdır.
- Hak ve haklılık duygusu, ezilenlerin, sömürülenlerin yanında olmak ideali aşılacak konular seçilip işlenmelidir. Özetle çocuk kitaplarında konu, çocuğun dünyasına uygun olarak, kişilik ve toplumsal gelişimine katkı sağlayıcı özellikte sanatçı bakış açısıyla ele alınmalıdır. Çocuk kitaplarında, çocuk gerçekliği ve çocuğa görelilik ilkeleri gözetilerek seçilmesi gereken konular, kitapta yer alan olay ve çatışmalarla yapılandırılır.

İleti.

Çocuk kitapları çocuğa doğrudan bilgi aktaran yalnızca öğretici kaynaklar değildir. Çocuk kitaplarında ileti, yazar ile çocuk arasında bir köprü niteliğindedir. Çakır'a (2013) göre ileti yazarın yapıtta ortaya koyduğu özel yargı ve varılmasını istediği ortak sonuçtur. Sever'e (2015, s. 140) göre "Edebiyat yapıtlarında ileti dendiğinde ise sanatçının okurlarında yaratmak ya da oluşturmak istediği duygu ve düşünce ortaklığı akla gelmelidir". Bu bakımdan yazar paylaşmak istediği duygu ve düşünceleri, çocuk okura iletiler aracılığıyla duyumsatabilmelidir. Özdemir'e (2011, s. 115) göre yazınsal metinlerdeki ileti kesin yargılara dönüştürülerek okura aktarılamaz. Bu iletiler metnin dokusuna gizlenir. Bu bakımdan yazınsal metinlerin iletisi örtük iletidir.

Dil ve anlatım.

Bir çocuk edebiyatı yapıtını yetişkin edebiyatından ayıran en önemli özelliği dili ve anlatımıdır. Çocuk okurda dil sevgisi, dil bilinci ve dil hassasiyeti oluşturmak çocuk kitaplarının en önemli işlevlerinden biridir (Aslan, 2006, s. 42). "Çocuk, çevresini, toplumu ve bu toplumun kültürel mirasını anadili sayesinde algılayıp kavrar." (Sever, 1997, s. 1). "Okul öncesi dönemde kendisine bir yetişkin tarafından anlatılan masallar, fıkralar, sorulan bilmeceler, okunan öyküler vb. çocukları anadilinin söz varlığıyla tanıştırır. Çocuk kitapları

dilin anlam yapısını, özelliklerini ve anlatım gücünü örneklendiren ilk özgün dil modelleridir.” (Sever, 2015, s. 145).

Değer Kavramı

Değer; “ Bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, kıymet. Bir şeyin para ile ölçülebilen karşılığı. Yüksek ve yararlı nitelik. Üstün, yararlı nitelikleri olan kimse.” (TDK sözlük, 1988, s. 189). Bir başka tanıma göre değer, bir şeyin gerekliliğini, önemini belirlemeye yarayan saymaca ölçüdür. Bir şeyin değdiği, ona denk olduğu düşünülen karşılıktır. Bir şeyin para veya benzeri bir şeyle ölçülebilen ederidir. Üstün nitelikli şey ya da kimsedir. Nesnelere veya olayların bir toplum, sınıf ya da insan yönünden önemini belirleyen niteliği veya bunlar için taşıdığı önem. Kişimin gereksinim duyan, isteyen bir varlık olarak nesne ile bağlantısında beliren şey, kıymet (Püsküllüoğlu, 2008, s. 458-459).

Değer bir şeyin önemini belirtmek için kullanılan soyut bir ölçü olup; kıymetli olanı, güçlü olanı ifade eder. Bir şeyin sahip olduğu üstün nitelik, meziyet; bir ulusun sahip olduğu maddi ve manevi bütün ekonomik, kültürel, bilimsel, sosyal tüm kıymetli varlıkların bütünüdür. Bir varlığın ruhsal, toplumsal, ahlaki, güzellik yönünden taşıdığı yüksek niteliklerdir (Bayar, 2019, s. 151-152).

Oğuzkan (1981, s. 56), değeri “Birey veya toplumun edindiği ve geliştirdiği değerlerin tamamı; bir bireyin farklı durumlarda gösterdiği sürekli davranış.” olarak tanımlamıştır. “İnsanların davranışlarını biçimlendiren, alışkanlık şeklinde ortaya çıkan, iç dünyasından dış dünyasını etkileyen, somut kurallar, soyut ölçütler, yargılar ve inanışlar değer olarak ifade edilmiştir.” (Aktan, 2012, s. 18). Bu tanımlardan hareketle değer kalıcı davranış yargı ve inançlar bütünü olarak ifade edilebilir. Sezgin (2006, s. 58) ise değer kavramını; “Bir davranışı başka bir davranışa, bir durumu başka bir duruma tercih etme; davranışların kaynağı ve onları yargılayan güçlü inançlar” şeklinde açıklamıştır. Arslan (1994, s. 272), insanın olgularla ilgili tavrı; ilgi, ihtiyaç, idealler ve ilgiler bakımından verilen yargı şeklinde tanımlamıştır. Büyükdüvenci (2002, s. 250), değeri, özne ve nesne arasındaki ilişki, Kılıç (2002, s. 156), kişinin hayatını anlamlandıran, geleceğine yön veren, özgünlüğünü belirginleştiren, zihinsel öğrenmelerin ön ve arka planını oluşturan açık bir şekilde algılayamadığı durumlar şeklinde ifade etmiştir. Kızılcılık, & Erjem (1996, s. 128), değer bir sosyal grup ya da toplumun birlik ve sürekliliğini sağlayan, üyelerin çoğunluğu tarafından kabul edilen; ortak duygu, fikir amaç ve menfaatlerini yansıtan genelleştirilmiş temel ahlakî ilke ve inançlar olduğunu ifade etmiştir. Güngör (1998) ,değer kavramını *bir şeyin* arzu edilebilir ya da edilemez olduğuna dair inanç, Silah (2000), kültürün bir parçası ve kültürü

anlamlandırılan kriterler, Çağlar (2005) ise var olan şeyleri veya süreçleri doğanın bir parçası yapan anlam kalıpları olarak tanımlar.

Değerlerin Önemi

Günümüzde teknolojik gelişmelerle birlikte toplumlar zenginleşmekte, sosyal ve bilimsel ilerlemeler olmaktadır. Bütün bu kalkınma ve gelişmelere rağmen toplumlarda ahlaki sorunlarda bir artış yaşanmaktadır. Bu sorunlar ise değerler ve eğitimi konusu ile yakından ilişkilidir. Bu nedenle okulda, ailede ve toplumda değerler ile ilgili konular gündeme gelmektedir. Özellikle değerlerin eğitimi konusunda aileden sonra okullara da önemli görevler düşmektedir (Turan, & Ulusoy, 2016, s. 6). Bireyler toplumun değerlerini çocukluk yıllarından itibaren öğrenmeye başlarlar. “Değerler ilk olarak ailesinden daha sonra yakın çevresinden, yazılı ve görsel materyallerden taklit ya da model alma yolu ile öğrenirler. İnsanın değer yargılarının oluşmasında hayat boyu edindiği deneyimler, aile, yakın çevre, okul ve kitle iletişim araçları gibi birçok etken vardır.” (Kaynak, 2012, s. 34). Bu etkenler aynı zamanda toplumsal değerlerin aktarılmasını da sağlar.

Toplumsal değerler, bir toplumun üyelerinin büyük çoğunluğu tarafından benimsenmiş, toplumsal ilişkilere yön veren değerlerken ulusal değerler, ait olduğu ulusla adeta özdeşleşen, onların hayata bakış açısını yansıtan değerlerdir. Evrensel değerler ise daha geniş bir kabule sahiplerdir ve tüm dünyada insanların büyük bir çoğunluğu tarafından benimsenmiş, önemi ve gerekliliği konusunda hemen herkesin hemfikir olduğu değerlerdir. “Değerlerin niteliği ne olursa olsun değerler bir topluluğun üzerinde fikir birliğine vardığı, insanların manevi açıdan olgunlaşmalarını ve davranışlarına yön vermelerini sağlayan kabullerdir.” (Kumbasar, 2011, s. 23). Bu kabuller aynı toplumda farklı insanların uyum içinde yaşamasını sağlar.

Toplumunu oluşturan kişilerin çoğunluğu değerler üzerinde uzlaşmışlardır. Dolayısıyla bireyler tarafından paylaşılırlar. Toplum ihtiyaçlarının karşılanması ve toplumun refahını sağlamaları açısından değerler ciddiye alınırlar. Kişiler değerler için özveride bulunurlar. Değerler nesnel kavramları ifade etmekten ziyade soyutlanmış kavramlardır. Değerler bireylerin dışında, toplumun ortak mirasıdır ve baskı aracı olarak kullanılırlar. Dolayısıyla bireyin kararlarının toplum değerlerine ters düşmemesi istenir. Değerler toplumun ortak malıdır. Değerler süreklidir. Kuşaktan kuşağa aktarılırlar, değerlerin varlığı belli bir zamanla sınırlı değildir. Toplumlar değerleri ortak dil ve sembollerle korur, ifade eder ve aktarır. Toplum ihtiyaçları, iletişim ve ulaşım araçları, sistemler değişir ve bu değişimler sonucunda yeni değerler ortaya çıkabilir. Bazı değerler değişebilir veya ortadan kalkabilir. Değerler inançlar, ahlak ilkeleri ve toplumsal standartlardır. Bireyin kendisini, toplumun da bireyi

kontrol etmesini sağlayan etmenlerin başında gelen değerler, bireyin toplumdaki statüsünün belirlenmesinde etkilidir. Değerler sayesinde birey diğer insanlarla etkili iletişime geçer ve sosyal konumu için uygun alt yapı oluşturur (Yazıcı, 2014, s. 212).

İnsanlar ancak üyesi buldukları toplumun değerlerini benimseyip, olumlu anlamda değiştirebildikleri takdirde toplumlar ahlaki, siyasi, ekonomik anlamda olumlu gelişme gösterirler. Bu değerleri yeterince benimsemeyip gereken özeni göstermediği takdirde toplumsal yozlaşma ve çöküş kaçınılmaz olur. Eğitimin hedeflerinden biri de toplumun ortak değerlerini yeni nesillere aktarmak ve öğretmektir. Değişen değerlerin yerlerine yeni değerler koymaktır. Bir toplumun geleceği iyi yetişmiş sağlam ve üstün karakterli kişilerin varlığına bağlıdır. Toplumu ayakta tutan, değerleri içselleştiren bireyler toplumun geleceğine katkı sağlar (Kaynak, 2012, s. 35). İnsanlar toplumun değerlerini benimserken aynı zamanda kendi değer yargılarını da oluştururlar.

Değerler, inanlara nasıl davranacakları ile ilgili yol gösterir. “Değerler hangi davranışların iyi, hangi davranışların kötü olduğunu gösteren ölçütlerdir. İnsanlar benimsedikleri değerlerin gerekliliğine inandıkları için değerler güçlü inançlardır. İnsanlar inandıkları değerler uğruna bazen ölümü bile göze alabilir. Değerlerin hiyerarşik bir yapısı vardır. Değerler toplumdan topluma değişebildikleri gibi zaman içinde de değişebilirler. Değerler tek bir kişinin görüşü olmayıp toplumun ortak görüşüdür.” (Kumbasar, 2011, s. 23).

Değerlerin İşlevleri

Değerler; felsefe, sosyoloji, teoloji, antropoloji, psikoloji gibi pek çok bilim dalının konusuna girmektedir. Yetişkinler için ayrıcalık göstergesi olan çocuklarda zaten var olan değerlerin ortaya çıkarılması ve geleceğe taşınması anne-babalara, öğretmenlere ve edebiyatçıların ilgisine bağlıdır (Yazıcı, 2014, s. 210). “Değer soyut bir kavramdır ve iyi, doğru, gerçekçi, ilgi çekici, çok boyutlu karmaşık anlamları olan bir kavramdır. Sosyal bir anlayışı ortaya koymaktadır.” (Özdemir, 2015, s. 262). Dürüst ve ahlaklı insanların meydana getirdiği duyarlı bir toplumda yaşamak tüm insanların ortak amacıdır. Toplumu oluşturan bireylerin olumlu karakter özelliklerine sahip olması hedeflenir. Bu özellikte bir toplum amacı güderek eser yazan kişiler kendilerini sorumlu hissettikleri için dini, ahlaki, kültürel duygu ve bilgilerini topluma ulaştırma çabasında olmuşlardır.

Değerler bireyin kişiliğinin oluşumunu etkiler. “Bireyin zamanla kazandığı değerler ve bu değerlerin davranış olarak dışı vurumu onun karakterini teşkil eder. Bu davranışlar, olumlu ya da olumsuz olabilir. Eğer insanın sergilediği davranış, yaşadığı toplumun değerleriyle örtüşüyorsa ahlaki karakterden söz edilebilir. Ahlakî karakter, kişinin içinde yaşadığı toplumun ahlaki değer yargılarını benimsemesi sonucu ortaya çıkan tutum ve

davranış özellikleridir.” (Hökelekli, 2008, s. 11). Değerlerin en önemli işlevlerinden biri toplumların birlik ve beraberliğini sağlamada önemli bir rol oynamalarıdır. “Değerler insanları ortak bir noktada birleştirerek birlikte yaşama olanağı sağlar. Birbirleriyle ortak değerleri benimseyen insanlar çatışmaz; benzer duygu ve düşüncelere sahip oldukları için aynı davranışları onaylar ya da yadırgarlar. Özellikle dayanışma, vatanseverlik, yardımlaşma, hoşgörü gibi değerler toplum içindeki ilişkilerin niteliğini yükseltir. Bu da toplumsal huzuru beraberinde getirir.” (Kumbasar, 2011, s. 22). Bu nedenle değerler tüm toplumlar için çok önemlidir.

Bir toplumun var olabilmesi, varlığını sürdürebilmesi, bir arada kalması için bazı normlara, ilke ve inançlara sahip olması gerekir. Bunları temel değerler olarak ifade edebiliriz. Bu değerlerin topluma aktarılması değerler eğitimi yoluyla verilir (Özdemir, 2015, s. 264). Değerler inançlardır. Etkinlik kazandıkları zaman duygularla iç içe geçer. Değerler bireyin amaçlarıyla ilgilidir. Değerler tüm ilişkilerde geçerlidir. Değerler arkadaşların, insanların, olayların, davranışların seçiminde ve değişiminde etkilidir (Turan, & Ulusoy 2016, s. 101). Değerler, bireye bir şeyin arzu edilebilir olup olmadığını gösterir. Değerler, bireye kişilik kazandırarak bireyin sosyalleşmesine katkıda bulunur. “Her insan, belirli değerlere ve kültüre sahip bir çevrede doğar ve bu kültür içinde sosyalleşir. Bu süreçte insan öğrenmeye devam eder.” (Güngör, 1998, s. 4). “İnsan edindiği değerler sayesinde sosyal hayatını düzenler, diğer insanlar arasında varlığını devam ettirir.” (Dökmen, 2000, s. 280-281). Değerler bireyin ve toplumların sosyal değerinin yargılanmasında hazır bir araç olarak kullanılır. Toplumda tabakalaşmayı mümkün kılar. Bireyin çevresindekilerin gözünde nerede durduğunu bilmesine yardımcı olur. Değerler kişilerin dikkatini yararlı olarak görülen maddi kültür nesnelere üzerinde odaklanmalarına yardımcı olur. Bu nesne, bireyler veya grup için her zaman en iyi olmayabilir ancak o nesnenin sosyal olarak değerli görülmesine ve onun için çaba gösterilmesine yol açar. Değerler kişilere yol göstererek nasıl davranacaklarını, ideallerini belirlemelerinde yol gösterici olur. Kişilerin sosyal rollerini seçmesine ve gerçekleştirmesinde yol gösterici olur. Değerler birer toplumsal kontrol ve baskının araçlarıdır. Kişileri geleneklere ve göreneklere, toplumun koyduğu kurallara uymaya yöneltir, doğru şeyleri yapmaya yüreklendirir. Ayrıca değerler onaylanmayan davranışları engeller, yasaklanmış örüntülerin neler olduğunu anlatır ve sosyal ihlallerden kaynaklanan utanma ve suçluluk duygularının kolayca anlaşılabilmesini sağlar. Değerler toplumsal dayanışmayı sağlar (Kumbasar, 2011, s. 23). Görüldüğü gibi değerler bireyden ya da toplumdan bağımsız değil aksine hayatın tam içindedir.

Değerler bireyin gelişim süreci içerisinde oluşmaktadır. “Doğumla başlayan bir öğrenme süreci sonucunda bireyler değerleri kazanırlar. Bir çocuğun on yaşına kadar içinde bulunduğu toplumda temel değerleri öğrenmiş olacağını söyleyebiliriz. Toplumlar aynı değerlere sahip olabileceği gibi toplumdan topluma önemi değişen veya bir toplumun benimsediği fakat başka bir toplum tarafından benimsenmeyen değerler de olabilir. Hatta bir toplumu oluşturan farklı gruplar bir birinden farklı değerlere de sahip olabilirler.” (Özdemir, 2015, s. 63). Ya da değerler, zaman içerisinde değişime uğrayabilir. Bir zamanlar toplum için çok önemli olan bir değer zaman ve toplumsal gelişmeler nedeniyle önemini yitirebilir. Gelişmeler yeni değerlerin ortaya çıkmasına vesile olabilir. Hatta toplumu oluşturan kuşaklar arasında da değer farklılıkları oluşabilir. Yaşlılar için çok önemli olan bir ritüel gençler için önemsiz olabilir veya gençlerin önemseydiği bir değer daha büyük kuşaklar tarafından yadırganabilir.

Son dönemlerde dünya genelinde şiddetin, merhametsizliğin, yozlaşmanın, adaletsizliğin ve yaşamdaki memnuniyetsizliğin artmış olması değerler eğitimini daha önemli hale getirmektedir.

Değerlerin Sınıflandırılması

Farklı değer tanımı olduğu gibi, değerlerin sınıflandırılması da farklı araştırmacılar tarafından farklı sınıflandırılmıştır. Zamana, bölgeye ve toplumlara göre değerler farklılık gösterebilir de her toplumun önemseydiği, olmazsa olmaz ortak değerler vardır. Evrensel değerler diyebileceğimiz bu değerleri sınıflandırmamız mümkündür. Ancak değerlerin sınıflandırılması bilim insanlarınınca farklı biçimlerde yapılmıştır. Bu sınıflandırmalar arasında Spranger, Rokeach ve Schwartz’a ait olanlar aşağıda verilmiştir.

Spranger’in sınıflandırılması.

Alman bilim adamı Spranger değerleri kendi aralarında kategorilere ayırmış her bir kategori için kısa değerlendirmelerde bulunmuştur. Spranger’in sınıflandırması şöyledir (Akt., Özgüven, 2003, s. 368):

Bilimsel değer: Gerçeğe, bilgiye, muhakemeye ve eleştirel düşünceye önem verir. Bilimsel değerleri olan insan deneysel, eleştirici, akılcı ve entelektüeldir.

Ekonomik değer: Yararlı ve pratik olana önem verir. Ekonomik değerlerin hayatta önemsenmesi gerektiğini belirtir.

Estetik değer: Simetri, uyum ve forma önem verir. Birey hayatı olayların bir çeşitliliği olarak görür. Sanatın toplum için zorunluluk olduğunu düşünür.

Sosyal değer: Başkalarını sevmeye, yardım ve bencil olmama esastır. En yüksek değer insan sevgisidir. Bu insan sevgisini insanlara sunar. Nazik ve sempattır. Bencil değildir.

Politik değer: Her şeyin üstünde kişisel güç, etki ve şöhret vardır. Esas olarak kuvvetle ilgilidir.

Dini değer: Evreni bir bütün olarak kavrar ve kendisini onun bütünlüğüne bağlar. Dini uğrunda dünyevi hazları feda eder.

Rokeach'ın sınıflandırması.

Rokeach değerleri araçsal (instrumental) ve amaçsal (terminal) değerler olarak aşağıda verilen biçimde iki kategoride ele almıştır (Erdoğan, 2014, s. 11):

Amaç değerler: Aile güvenliği, barış içinde bir dünya, başarılı olma, bilgelik dini olgunluk, eşitlik, gerçek dostluk, güzellikler dünyası, heyecan verici bir yaşam, iç huzur, kendine saygı, mutluluk, gerçek dostluk, özgürlük, rahat bir yaşam, sosyal kabul, zevk.

Araç Değerler: Bağımsız olma, bağışlayıcılık, cesaret, dürüstlük, entelektüellik, geniş görüşlülük, hırslılık, itaatkârlık, kendini kontrol, kibarlık, kendine hâkim olma, mantıklılık, neşelilik, sevecenlik, sorumluluk sahibi olma, temizlik, yardımseverlik, yaratıcılık.

Schwartz'ın sınıflandırması.

Shalom Schwartz, farklı insanlara göre değerlerin derecesinin değiştiğini ifade etmiştir. Schwartz'a göre değerler insan yaşamında neyin önemli olduğunu göstermektedir. Schwartz'a göre her insan farklı değerlere sahip olabilir ve bu değerler bazı insanlar için önemsenmeyebilir. Schwartz, değerleri iki başlık altında sınıflandırmıştır. Bireysel nitelikteki değerler kişilerin yaşamını etkilerken, kültürel düzeydeki değerler toplumsal düzeyde paylaşılan ve toplumun geliştirdiği normlar etrafında şekillenen değerlerdir (Küçük, 2016, s. 281). Aşağıdaki gibi değerleri sınıflandırmıştır (Yığittir, 2012, s. 4) :

Değer Tipi	Tanım
Güç	Sosyal statü, insanlar ve kaynaklar üzerinde baskınlık kurma
Başarı	Sosyal standartlarca belirlenen kişisel başarı yönelimi
Hazcılık	Bedensel haz ve duymusal doyum arayışı
Uyarılım	Heyecan ve yenilik arayışı
Öz yönelim	Bağımsız düşünme ve davranma eğilimi

Evrenselcilik	Bütün insanlar için anlayış, hoşgörü; insanların ve doğanın esenliğini koruma
İyilikseverlik	Bireyin yakın olduğu kişilerin esenliğini koruması ve güçlendirmesi
Geleneksellik	Kültürel ve dini uygulamalara ve anlayışlara saygı ve bağlılık
Uyma	Başkalarına zarar verebilecek veya toplumsal beklentilere aykırı dürtülerin ve davranışların kısıtlanması
Güvenlik	Benlik, toplum ve ilişkiler için güvenlik ve istikrar arayışı

Değerler Eğitimi

Eğitim, “*Belli bir konuda, bir bilgi veya bilim dalında yetiştirme, geliştirme, eğitme işidir. Çocukların ve gençlerin toplum yaşamında yerlerini almaları için gerekli bilgi, beceri, anlayışları elde etmelerine, kişiliklerini geliştirmelerine yardım etme, terbiye.*” (TDK, 1988, s. 435) olarak tanımlanabilir

Eğitim, “*Bireye belli bilgi ve beceriler kazandırıp, değer yargıları aşılıyarak onda istenen davranışları geliştirme sürecidir.*” (Yörükoğlu, 2007, s. 119).

Eğitim, insanın hayatı boyunca devam eden bir süreçtir. “Eğitim süreci belli bir zaman ya da mekâna bağlı değildir. Eğitim bireylere gizil güçlerini fark etme imkânı tanır. Bireyin kendine dair algısını değiştirir. Gelişim ödevlerinin gereklerini yerine getirebilmesini sağlar.” (Tezcan, 1997, s. 3) .

Değerler Eğitimi: MEB (2010) değerler eğitimini *bütün bireylere sosyal hayatı oluşturan, kişileri birbirine bağlayan mutluluğu, gelişmeyi ve huzuru sağlayan, tehdit ve risklerden koruyan ahlakî, insanî, manevi ve sosyal değerlerin kazandırılarak aktarılması süreci* olarak tanımlar.

Değerler eğitimini B. Karagöz (2009, s. 45), *Bireye şahsî ve sosyal öğrenmeleri yoluyla elde ettiği kazanımları davranışa dönüştürme, algı geliştirmelerinde önemli bir faaliyet.*” olarak tanımlanmıştır.

Değerler eğitimi, son dönemlerde ülkemizde oldukça önemsenen bir kavramdır. “*Millî Eğitim Bakanlığı tarafından okullarda değerler eğitimi ile ilgili birçok etkinlik yapılmaktadır. Bakanlığın dışında, belediyeler, dernekler, vakıflar gibi resmi ve özel kuruluş da çocuklarda ve gençlerde değer kavramının gelişmesi için değerler eğitimi konusunda çalışmalar*

yapmaktadır. Çocukların ve gençlerin değerlerimiz konusunda bilinçlenmesi herkes için önemsenen bir konu olmuştur.” (Yeniay, 2019).

Yaşam boyunca süren değer kazanma/ kazandırma etkinliğine değerler eğitimi denir. Değerler genel olarak soyut kavramlar oldukları için deneme yanılma yoluyla çocuk tarafından öğrenilemezler. Bu nedenle değerleri eğitim - öğretim yoluyla vermemiz gerekir. Değerler eğitimi ailede başlar, sosyal çevreyle bütünleşerek genişler. Değerler eğitiminin kazandırıldığı en önemli kurum ise okuldur. Değerler eğitiminin başlangıcı 1920’li yıllarda Amerika’da ortaya çıkan karakter eğitimi çalışmalarına dayanmaktadır. Ancak değerler eğitimi ile ilgili çalışmalar 1970’li yıllardan itibaren yayınlanmaya başlamıştır. Son yirmi yıldır ise toplumsal ve ahlaki değerler önemini yitirirken bireysel uyum değerleri üzerine yoğunlaşmıştır (Turan, & Ulusoy, 2016, s. 7).

Yeni kuşakların evrensel ve toplumsal değerlerden uzak bir hayat sürmeye başladığına, bunun sonucunda ise bazı sorunlar ortaya çıktığına dair memnuniyetsizlikler farklı sebeplerle gündeme gelmektedir. Evrensel değerlere, bununla birlikte kendi değerlerine de yabancılaşan bir kuşağın gelişini önlemek amacıyla hem dünyada hem de ülkemizde özellikle sosyal bilimler alanında çalışmalar yürütülmektedir. Yapılan bu çalışmaların amacı, çocuklarımıza daha yaşanabilir bir dünya bırakmaktır (Atalay, 2017, s. 6).

Teknolojinin ilerlemesi, kitle iletişim araçlarının gelişmesi insanların birbirini daha iyi tanımasını ve toplum hayatının kolaylaşmasını sağladığı kadar beraberinde toplumlar için pek çok olumsuzluğu da getirmiştir. İnsanlar iyi olana da kötü olana da çok kolay ulaşabilir hale gelmişlerdir. İnsanlar arasında bireysellik, benmerkezcilik ve çıkar duygusu artmıştır. Bu da beraberinde yozlaşmayı ve anti sosyalliği getirmiştir. Her istediğine çok kolay ulaşabilen bireyler her şeye sahip olmak, ulaşmak istemişler ve bu toplum değerlerinde aşınmaya sebep olmuştur. (Uzunöz, Aktepe, & Köybaşı, 2018, s. 607). Bu aşınma ve yozlaşma değerler eğitimi zorunlu hale getirmiştir.

Günümüz koşullarında toplumsal uyumun ve bilincin zayıflaması sonucunda ortaya çıkan aşınma ve problemler karşısında toplumsal değerlerin bireylere aktarılması bir zorunluluk olmuştur. Toplumun devamı ve huzuru için bilinçli ve duyarlı bireylerden oluşması gerekmektedir. Bunun için de bireylere bu yönlü davranış ve bilincin kavratılması gerekmektedir. Değerlerin bir toplumun varlığı ve yokluğu ile ilgili bu kadar önemli olmasının değerler eğitiminin önemini doğal olarak ortaya çıkardığını söylemiştir. Birçok ülkede velilerin, eğitimcilerin, dinî kurumların, sivil toplum örgütlerinin bireylerin değerlerini geliştirmeye ve bireylere değerlerin eğitimi/öğretimi vermeye çalıştığını ifade etmiştir (Aral, 2008, s. 16).

Değerler eğitimi yoluyla bireylerin kişiliklerinin gelişimi de sağlanacaktır. Sağlam karaktere sahip, kişiliği oturmuş kişiler hem yeteneklerinin ve kendilerinin farkında olurlar, hem de topluma karşı sorumluluk sahibi olurlar.

Değerler eğitimini karakter eğitimi olarak da ele alan Ekşi (2003, s. 79-96) “Karakter kişinin davranışlarını şekillendirme konusunda onu yönlendiren içsel kalıplar olarak algılanabilir. Karakterin oluşmasında pek çok öge mevcuttur. Karakter eğitimi yaygın olarak öğrencilerde temel etik değerleri anlama, onlara bağlılık ve değerlere göre davranma eğilimi geliştirme süreci olarak tanımlanmıştır. Karakter eğitimi savunucuları iyi karakterin (değerleri) ortaya çıkarma etkinlikleri temelinde ya da daha kötüsü örtük müfredat yoluyla değil, açıkça öğretilmesi gerektiğini söylemektedirler” demiştir.

Aydın (2014, s. 5-6), değerler eğitiminin amaçları doğrultusunda çocuklara ahlakî ve ahlakî olmayan özellikler konusunda doğru bilgiler verilmesi, sağlam fikirler oluşturulması ve iyi bir rol model olunması gerektiğini ileri sürmüştür. Böylelikle çocukların iyi eğilimlerini geliştirmeye, kötü eğilimlerden kaçınmaya çalışacaklarını ve karakterlerinin olumlu yönde gelişeceğini ileri sürmüştür. Aydın’a göre değerler eğitiminin temelini değerleri öğretmek oluşturmaktadır. Değerler eğitimi konusunda eğitimcilerin, öncelikle “Değerleri öğretmek için planlı bir şeyler yapıyor muyuz? Bu becerilerin kalıcı olması için neler yapıyoruz?” sorularını cevaplandırması gerekmekte olduğunu ifade etmiştir.

Bireylere verilecek değerler eğitimi ailede başlar fakat günümüzde aile hayatındaki yozlaşma ve boşanmalar çocuğun değer eğitimini olumsuz yönde etkilemektedir. Bu durumda kitaplar ve edebiyat değerler eğitiminde olumlu etkiler yaratacak araçlardır (Aktürk, 2012, s. 14). Bu nedenle aileler de edebiyatın bu olumlu etkisinden yararlanmalı ve değerler eğitimine gerekli hassasiyeti göstermelidir.

Çocuk dünyaya gözlerini açtığı anda aile ortamının içinde kendini bulur. Ailedeki bireyler çocuğun ilk rol modellerini oluşturur. Çocuğun yaşamı ve ahlaki değerleri aile üyelerinin kuralları ile şekillenmeye başlar. “Aile, iyinin ve güzelin fark edilmesi ve ortak bir yaşam süreci içerisinde öğrenilmesinde etkili bir kaynaktır. Çocuk kendi kararlarını verecek yaşa gelinceye kadar aile değerlerine bağlı olarak hayatını sürdürür. Ailenin bireyin hayatındaki yeri çocukluk dönemi ile sınırlı değildir. Anne babalar her zaman çocuklarına iyi model olmalı, onlara hem ait oldukları toplumun değerlerini hem de evrensel değerleri etkili bir biçimde aktarmalıdır.” (Kumbasar, 2011, s. 56).

Aileden sonra çocuğun sosyalleşmesinde etkili olan diğer bir unsur ise okuldur. “Değerler, kişiler arası ilişkilerden, aileden ve diğer toplumsal unsurlardan deneyimlenerek ve gözlemlenerek öğrenilir. Bu nedenle değerlerin açık bir şekilde metodolojik ve kasti bir

şekilde öğretilmesi gerekir. Bu zorunluluk okullarda, sınıf ortamında değerler eğitiminin yapılmasını zorunlu kılmıştır.” (Şahin, 2017, s. 82). “Okullar bilginin bilgisizlikten, düzenin düzensizlikten daha iyi olduğunu öğrettiği için okullar var oldukça değerler eğitimi de var olacaktır.” (Turan, & Ulusoy, 2016, s. 18). Değerler baskı ile değil özgür bir ortamda verilmelidir. Zira değerler eğitimi baskıcı bir ortamda verilmesi halinde bir dayatma, baskı ve koşullandırmadan daha öteye gidemez. Değerleri yaşayarak kazanmak çok daha önemlidir. Bu anlamda alınan rol model kişinin değerlere sahip olması üzerinde daha etkilidir. Bir çocuğun aldığı en önemli rol model ise öğretmendir (Turan, & Ulusoy, 2016, s. 8). “Değerler telkin yoluyla verilebileceği gibi, değer açıklama yöntemi ile de verilebilir. Öğrencilerin değerlerin önemini daha iyi anlamaları için muhakeme ve değer analizi yöntemleri de kullanılabilir. Okullarda ahlak eğitiminin dört tipolojik biçimde verildiği görülmüştür. Bunlar; sınır koyma, değer biçme, karakter oluşturma ve ahlak algısıdır.” (Turan, & Ulusoy, 2016, s. 18). Kazandırılmak istenen değere uygun yöntem seçilirse amaca ulaşmak kolaylaşacaktır.

Değerler eğitiminin iki temel hedefi vardır. Birincisi karakterli ve hayatından memnun bireyler yetiştirmek, ikincisi toplumun huzuruna ve bütünlüğüne katkı sağlamaktır. “Toplumun en iyi, en faydalı, en doğru bulduğu şeyleri öğrenmek ve uygulamak değerler eğitiminin temelini oluşturur. Okulda öğrenciye bütün eğitim sürecini içine alacak şekilde değerler eğitimi verilmesinin ilke olarak benimsendiği ve o doğrultuda hareket edildiğinde, öğrencinin sağlıklı bir biçimde değerleri öğreneceğini, davranış değişikliklerini yaşayarak toplumda üzerine düşen rolü yerine getireceğini ifade etmiştir.” (Okumuş, 2010, s. 31). Değerler ülkeden ülkeye, kültürden kültüre farklılık göstermektedir. Bu farklılık toplum kültürünün bir parçası olan eğitim sistemine de yansımaktadır. Türkiye özelinde de durum farklı değildir. Bu nedenle değerler ve eğitime bu çerçeveden bakmakta yarar vardır.

Türk Eğitim Sisteminde Değerler Eğitiminin Yeri

Her toplum kendi kültürünü ve değerlerini yaşayarak ve yaşatarak kendinden sonraki kuşaklara aktarır. Eğitimle, yetiştirilmek istenen birey tipi eğitimin amaçlarını biçimlendirir. Millî Eğitim Temel Kanunu’nda (1973, s. 1) Türk millî eğitim sisteminin yetiştirmek istediği bireylerde bulunan özellikler şöyle belirtilmiştir: “Türk Milletinin bütün fertlerini, Atatürk inkılap ve ilkelerine ve anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk Milletinin millî, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan, insan haklarına ve anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devleti olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek.”

2005 yılında uygulamaya konan yapılandırmacı modele dayalı yeni öğretim programları tematik yaklaşımla hazırlanmıştır. Tematik yaklaşım, bir değer (konu/tema) etrafında farklı disiplinlerin ilişkilendirilmesidir. Buna göre eğitim programları hazırlanırken değerler merkeze alınıp temalar belirlenmiş ve tüm dersler bu ortak tema etrafında yapılandırılmıştır. Her dersin belirlenen bu tema ve değerleri kazandırmak amaçlarından biri hâline gelmiştir (MEB, 2005, s. 5).

Türkçe dersi öğretim programında da değerler eğitimine yer verilmiş, programın amacı şu şekilde ifade edilmiştir: “Türkçe Dersi Öğretim Programı’yla dinlediklerini, izlediklerini ve okuduklarını anlayan; duygu, düşünce ve hayallerini anlatan; eleştirel ve yaratıcı düşünen, sorumluluk üstlenen, girişimci, çevresiyle uyumlu, olay, durum ve bilgileri kendi birikimlerinden hareketle araştırma, sorgulama, eleştirme ve yorumlamayı alışkanlık hâline getiren, estetik zevk kazanmış ve millî değerlere duyarlı bireyler yetiştirilmesi amaçlanmıştır.” (TDÖP, 2006, s. 3).

Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda (2006, s. 56-57) okuma ve dinleme metinlerinde bulunması gereken özellikler sıralanırken değerleri kazandırmaya uygun şekilde olması gerektiği şöyle ifade edilmiştir: “Metinlerde millî, kültürel ve ahlakî değerlere, milletimizin bölünmez bütünlüğüne, insan hak ve özgürlüklerine, insani değerlere aykırı unsurlar bulunmamalıdır. Metinler, öğrencilere estetik bir duyarlılık kazandıracak ve kişisel gelişimine katkı sağlayacak nitelikte olmalıdır.”

Millî Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı 2010 yılında 08.09.2010 tarih 6312 sayılı ile valiliklere ve tüm ilk ve orta dereceli okullara ders içi ve ders dışında, değerler eğitimine ilişkin faaliyetlerin gerçekleştirilmesi için bir genelge yollamıştır ve bu genelgede değerler eğitiminin kapsamı şu şekilde ifade edilmiştir: “Toplumsal hayatı meydana getiren, insanları birbirine bağlayan, gelişmeyi, mutluluğu ve huzuru sağlayan, risk ve tehdit unsurlarından koruyan ahlaki, insani, sosyal, manevi değerlerimizin tüm bireylere kazandırılmasında en önemli etken eğitimidir. Bu kazanımlarımızın öğrencilerimize aktarılması da değerler eğitimi oluşturmaktadır.” (MEB, 2010, s. 2). Türk Millî Eğitim programlarında değerler eğitimine yer verilmiştir ve bu programlarda temel amaç millî değerlere bağlı bireyler yetiştirmektir. Millî Eğitim Bakanlığının 2010 yılında yayımladığı “İlk Ders” konulu genelgede değerler eğitimine yönelik etkinlik örnekleri şu şekilde sıralanmıştır (MEB, 2010, s. 10-12):

1739 Sayılı Millî Eğitim Temel Kanununa yer alan Türk Millî Eğitiminin genel amaçları ile öğrencilerin ilgi, yetenek, hazır bulunuşluk düzeylerine ve öğrenim seviyelerine etkinliklerde dikkat edilecektir.

1. Rehber öğretmenler eşliğinde yaşça büyük olan öğrencilerin küçük öğrencilere dersler ve okul içi faaliyetlerde rehberlik yapmalarını sağlayacak programların oluşturulması,
2. Küçük yaştaki öğrencilere “Nasıl iyi, doğru, hoşgörülü ve başarılı olursun?” konulu bir mektup yazdırılması,
3. Rol model olma, yaratıcı etkinlikler vb. faaliyetlerde bulunan öğretmenlerin okul içinde diğer sınıflarda faaliyet yapmasının sağlanması,
4. Öğretmen, öğrenci ve diğer okul personelinin müzik, şiir, tiyatro vb. yeteneklerini gönüllülük esasına göre sergileyebilecekleri ortamlar oluşturularak yeteneklerin ödüllendirilmesi,
5. Oyuncuların ve seyircilerin bir spor karşılaşmasında centilmence davranışlarının ön plana çıkarılması,
6. Öğrencilerin yaşadıkları sorunları kâğıda yazmaları ve öğretmen rehberliğinde belirlenen sorunların çözümüne yönelik beyin fırtınası yapılması,
7. Karşılıklı güven, hoşgörü ve dürüstlük ilkelerine dayanan bir sözleşmenin bütün paydaşlar (okul idaresi, öğretmen, öğrenci, aile vb.) arasında yapılması, her türlü iletişimde olumlu ve güler yüzlü olunması,
8. Öğrencinin iyi örnek gösterilebilecek davranışlarını sınıf ortamında paylaşması ve bu iyi davranışların sınıf panosunda sergilenmesi,
9. Öğrencilerin takdir edilen davranışlarının yazılı veya sözlü olarak sınıf ortamında paylaşılmasının sağlanması,
10. Öğretmen ve öğrencilerin sınıf içinde uyulması beklenen davranışlar listesini birlikte belirlemesi ve bu listenin sınıfın uygun bir yerine asılması,
11. Tarihe damgasını vuran kişilerin insanlığına katkıları konusunda senaryo yazılması,
12. Değerlerimizin gelişimine hizmet etmiş önemli kişilerin araştırılması ve sınıfla paylaşılması,
13. Toplum hizmeti çalışmalarının öğrenilmesi ve bu çalışmalara katılma,
14. Tiyatro, drama, şiir, kompozisyon, öykü, film, resim, seyahat vb. konularda yarışmalar yapılması,
15. Konusu yardımlaşma, dayanışma, sevgi, barış ve hoşgörü olan şarkıları içeren konserler düzenlemesi,

16. Değerlerimiz ile ilgili konferans, panel, açık oturum, şiir dinletileri, seminer ve okul gazetesi çıkarma gibi etkinlikler yapılması, afiş ve slogan hazırlanması,

17. Kermes (yiyecek, içecek ve teknoloji tasarım dersinde yapılan ürünlerin satılması) ve yardım organizasyonlarından elde edilen gelirlerin, doğum günü ve özel günlerde ziyaretler düzenlenerek yardım kuruluşlarına verilmesi,

18. Paylaşımı ve katılımı sağlamak amacıyla “değerlerimiz” konusunda bir web sayfası oluşturulması (MEB, 2010, s. 53).

Millî Eğitim Şûrası Kararları (1-5 Kasım 2010) arasında da değerler eğitimiyle ilgili alınan kararlar şu şekildedir:

1. “Değerler ve Eğitimi Projesi” ve “Sanat İnsanı Yetiştirme Projesi” hazırlanmalı uygulamaya konmalıdır.

2. Ulusal ve evrensel değerler birlikte düşünülerek öğretim programlarında, değerler eğitiminde değer aktarımı yerine farkındalık uyandıracak yaklaşımlara öncelik verilmelidir.

3. Değerlerin tercihe bağlı olduğu ve toplumların benzer tercihlere sahip bireylerden oluştuğu vurgulanmalı ve öğretmenlere değer eğitimi bilinci kazandırılmalıdır.

4. Görevdeki öğretmenlerin hizmet içi programlarında değerler eğitimi yer almalı ve öğretmen yetiştiren programlara değerler eğitimine yönelik bir ders konulmalıdır.

5. Değer farklılıklarının zenginlik olduğu ve ortak değerlerimizin de var olduğu bilinci kazandırılmalıdır.

6. Değerler eğitimine yönelik eğitim-öğretimin her kademesinde sivil toplum kuruluşları ile ortak hareket edilmeli ve alan öğretmenlerinin birlikte kullanabilecekleri program ve materyaller hazırlanmalıdır.

7. Değerler eğitimine, okul öncesinden başlayarak yaygın eğitim dâhil olmak üzere eğitim-öğretimin her basamağında, tüm dersler ve okul kültürü içerisinde yer verilmeli ve bu konuda öğretmen, yönetici, öğrenci, aile ve çevre ile işbirliğine yapılmalı, farkındalık oluşturulması için kitle iletişim araçlarından yararlanmak amacıyla gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.

8. Değerler eğitimi bakımından örnek davranışlar gösteren öğrencilere ödüllendirmelerde yer verilmelidir.

9. Değerler eğitimi ve medya ilişkisi konusunda farkındalık kazandırılmalı ve bunun için yasal düzenlemeler yapılmalıdır

10. Öğrencilerin akademik başarılarıyla birlikte değerlerin oluşumunda önemli yeri olan duygusal, sosyal ve ruhsal zekâ gelişimlerine de önem verilmelidir

Bu proje kapsamında işlenecek değerlerin verilen kök değerler çerçevesinde koşullara bağlı olarak belirlenebileceği ifade edilmiştir. Ayrıca, Millî Eğitim Müdürlükleri'ne işlenecek değerleri ya da değerlerin işleniş sırasını değiştirme yetkisi verilmiştir (MEB, 2010, s. 53).

Sezer (2005, s. 57-59) Türk Millî Eğitiminin öğrencilere kazandırmak istediği değerleri şu şekilde sıralamıştır:

- Yurt sevgisi,
- Yurda hizmet etmenin zorunluluğuna inanma,
- Bayrağa saygı,
- Türk büyüklerine saygı duyma,
- Türk büyüklerine değer verme,
- Tarihi eserleri korumanın gerekli olduğuna inanma
- Tarihi eserleri sevmek,
- Türk milletine ait ahlaki değerlerini benimseme,
- Türk milletinin insani değerlerini sevmek (imece, misafirperverlik vb.),
- Toplum çıkarlarını üstün tutma
- Aile olmayı önemseme,
- Aile bireyleri arasında sevgi ve hoşgörü olması gerektiğine inanma,
- Ailede demokratik iş bölümü olması gerektiğine inanma,
- Zor şartlarda ailenin yanında olması gerektiğine inanma,
- Evde, okulda, çevrede sorumluluklarını bilme,
- Çoğunluğun kararına değer verme,
- İş ve meslek sahibi olmanın gerekliliğine önem verme,
- Aile şartlarına uyması gerektiğine inanma,
- Geleneklerimize saygı,
- Öğrenme merakını önemseme,
- Bilginleri ve sanatçıları takdir etme,
- Bilginlerin ve sanatçıların yapıtlarını önemseme,
- Bilimin önemli olduğuna inanma,
- Bilimsel düşüncüyü önemseme,
- Hayatında teknolojiye yer açma,
- Bilginlere değer verme,

- Araştırmacılığı tercih etme,
- Resim ve m¼zik yapmayı tercih etme,
- Doğal g¼zelliĐlere hayatında yer verme,
- Sağlık ve temizlik alışkanlığını önemseme,
- Çevresindeki canlı ve cansız varlıkların değerini bilme,
- Okuma alışkanlığını önemseme,
- Kanunlar karşısında eşitliğe inanma,
- Savurganlık yapmama tutumluluğu tercih etme,
- “Yurtta Barış Cihanda Barış” ilkesine önem verme.

Eğitim sistemi değer ve yetkinliklerle iç içe geğmiş bilgi, beceri ve davranışları benimsemiş öğrenciler yetiştirmek üzere kurgulanmıştır. Öğretim programı bilgi, beceri ve davranışları kazandırmaya çalışırken değer ve yetkinlikler bunlar arasındaki bağı oluşturmaktadır. Değerler ulusumuzun geğmişinden geleceğini aydınlatan öz varlıklarımız olarak tanımlanmaktadır. Yetkinlikler ise bu değerlerin yaşama aktarılmasını sağlayan eylemleri oluşturmaktadır. Teoriden pratiğe uzanan değer ve yetkinlikler bir bütünü iki önemli parçası mahiyetindedir. Öğrenme ve öğretme uygulamaları güncel ve geçerli olmakla birlikte değer ve yetkinlikler yardımıyla somutlaştırılmakta ve günün şartlarına uyum sağlamaktadır. Hızla değişen dünyaya ayak uydurabilmek aÇısından bilgi, beceri, değer ve yetkinlikler esnek olmalıdır ve güncellenebilmelidir (MEB, 2018, s. 5)

Eğitim sistemi değerleri kazandırma maksatlı çerçevesindeki işlevini, öğretim programlarını da kapsayan eğitim programıyla yerine getirir. “Eğitim programı”; öğretim programları, öğrenme öğretme ortamları, eğitim araç gereçleri, ders dışı etkinlikler, mevzuat gibi eğitim sisteminin tüm unsurları göz önünde bulundurularak oluşturulur. *Öğretim programlarında bu anlayışla değerlerimiz, ayrı bir program veya öğrenme alanı, ünite, konu vb. olarak gör¼lmemiřtir.* Tam tersine bütün eğitim sürecinin nihai amacı ve ruhu olan değerlerimiz, öğretim programlarının her birinde ve her bir biriminde yer almıştır. 2019 Türkçe Öğretim Programında yer alan on kök değer şunlardır: *adalet, dostluk, dür¼stlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik.* Bu değerler, öğrenme öğretme sürecinde hem kendi başlarına, hem ilişkili olduğu alt değerlerle ve hem de öteki kök değerlerle birlikte ele alınarak hayat bulacaktır (TDÖP, 2019, s. 4).

Aynı programda temalarla ilgili tablo incelendiğinde tema ve konu örnekleri başlığı altında bazı değerlere yer verildiği görülür (TDÖP, 2019, s. 15-16):

Erdemler: Ahlak, alçak gönüllülük, azim, cömertlik, dayanışma, dostluk, dürüstlük, güven, iyilikseverlik, kardeşlik, merhamet, paylaşma, sabır, sadakat, saygı, sevgi, sılayı rahim, vefa, vicdanlı olmak, yardımlaşma vb.

Millî Kültürümüz: Aile, bayrak, büyüklerimiz, dinî bayramlar, gelenekler, geleneksel sporlar, insan ilişkileri, kültürel miras, mekânlar, millî bayramlar, şehirlerimiz, sıra, tarihî mekânlar, tarihî şahsiyetler, tarihî eserlerimiz, Türkçe, vakıf kültürü, vatan, yurdumuz vb.

Millî Mücadele ve Atatürk: 15 Temmuz, Atatürk, Çanakkale, cesaret, Cumhuriyet, fedakârlık, gazilik, İstiklâl Marşı, kahramanlık, Kut'ül Amare, millî egemenlik, millî irade, millî kimlik, millî mücadele, Sarıkamış Harekâtı, şehitlik, vatanseverlik vb.

Birey ve Toplum: Ana dili, adalet, barış, bireysel farklılıklar, çok dillilik, çok kültürlülük, dayanışma, devlet, dezavantajlı gruplar, empati, eşitlik, farklılıklara saygı, gurbet, haram, hayat becerileri, helal, hukuk, hükümet, iktidar, kardeşlik, kent kültürü, komşuluk ilişkileri, kul hakkı, kültürel farklılıklar, küreselleşme, medeniyet, meslekler, misafirperverlik, selamlaşma, siyaset, sosyal içerme, sosyokültürel farkındalık, toplumsal kurallar, vatandaşlık, zaman yönetimi vb.

Okuma Kültürü: Bilgi okuryazarlığı, çoklu okuryazarlık, dijital okuryazarlık, dil sevgisi, edebî şahsiyetler, e-kitap, eleştirel okuryazarlık, kitabevi, kitaplar, kütüphaneler, metinler, okuma alışkanlığı, okuma serüveni, okuma sevgisi, okur kimliği, sözlük kültürü, süreli yayınlar, teknoloji okuryazarlığı, yaratıcı okuma, yazılı kültür, z-kitap, z-kütüphane vb.

İletişim: Aile iletişimi, bilgi iletişimi, diğer canlılarla iletişim, etkili iletişim, iletişim becerileri, insanlarla iletişim, kitle iletişim araçları, komşuluk, kültürel iletişim, kültürler arası iletişim, medya okuryazarlığı, öğrenci hareketliliği, öğrenci öğretmen iletişimi vb.

Hak ve Özgürlükler: Bireysel haklar, birinci kuşak haklar, çocuk hakları, demokrasi, din ve vicdan özgürlüğü, düşünce özgürlüğü, eğitim hakkı, engelli hakları, eşitlik, haberleşme özgürlüğü, hakkını savunma, hasta hakları, hayvan hakları, ifade özgürlüğü, ikinci kuşak haklar, inanç hakkı, insan hakları, kişi dokunulmazlığı, merhamet, özel hayatın gizliliği, özgürlükler, seyahat özgürlüğü, temel hak ve özgürlükler, toplumsal cinsiyet adaleti, toplumsal cinsiyet eşitliği, yaşama hakkı vb.

Kişisel Gelişim: Başarı, beceri, çalışkanlık, çatışma yönetimi, empati, girişimcilik, karar verme, kendini tanıma, kişilik tipleri, meslek seçimi, motivasyon, öğrenmeyi öğrenme, olumlu düşünme, öz denetim, öz eleştiri, öz güven, öz saygı, sorumluluk, sosyal gelişim, yetenek, yeterlilik, zaman yönetimi vb.

Bilim ve Teknoloji: Bilim insanları, bilim okuryazarlığı, bilişim okuryazarlığı, etik, girişimcilik, haberleşme, hayal gücü, iletişim, keşif ve icatlar, matematik okuryazarlığı, merak duygusu, olay, olgu, patent, sosyal medya, tasarım, teknoloji, telif, ulaşım, yenilikçilik vb.

Sağlık ve Spor: Adil oyun, beden eğitimi, beden sağlığı, beslenme, centilmenlik, dengeli beslenme, hareketlilik, hastalıklardan korunma, ilaç kullanımı, ilk yardım, öz bakım, ruh sağlığı, sağlıklı beslenme, sağlıklı yaşam, spor kültürü, sportmenlik, temizlik, uyku vb.

Zaman ve Mekân: Çevremiz, evimiz, geçmiş şimdi gelecek, gezginler, odamız, okulumuz, şehirler, sınıfımız, ülkeler vb.

Duygular: Bağışlama, beğenme, duygu yönetimi, heyecan, kaygı, kıskançlık, korku, mutluluk, özlem, sevgi, sitem, takdir etme, umut, üzüntü, veda, yalnızlık vb.

Doğa ve Evren: Bitkiler, canlılar, çevre, çevrenin korunması, doğa, doğa olayları, doğal afetler, dünya, evren, gece, gezegenler, gündüz, hayvanlar, iklim, kar, manzaralar, mevsimler, renkler, uzay, yağmur, yeryüzü, yıldızlar, zaman bilinci vb.

Sanat: Afiş, bale, cilt, söz sanatları, ebru, edebiyat, estetik, estetik duyarlılık, festival, fotoğraf, gala, geleneksel sanatlar, gölge oyunu, grafik, grafiti, heykel, mimari, minyatür, müzik, opera, özgünlük, pandomim, peyzaj, resim, seramik, sinema, tezhip, tiyatro, yenilikçi düşünme vb.

Vatandaşlık: Adalet, alın teri, çalışma, emek, eşitlik, göç, göçmenlik, görev bilinci, hukukun üstünlüğü, iş birliği, mültecilik, özgürlük, paylaşma, sorumluluk, üretme, vergi bilinci vb.

Çocuk Dünyası: Çocuk kültürü, çocuk müzesi, dijital oyunlar, eğlence, geleneksel çocuk oyunları, hayal, hobiler, keşif, lunapark, merak, mizah, okul, oyun, oyuncak, rüya, sokak oyunları vb.

2019 yılı Türkçe Öğretim Programı'nda yer alan kök değerler (adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik) ve yukarıdaki temalar doğrultusunda, ilkokul Türkçe ders kitapları aracılığıyla araştırmada kullanılmak üzere 31 değer belirlenmiştir. Bu değerler:

- Barış
- Eğitim/Terbiye
- Kitap Okuma
- Adalet
- Doğa Sevgisi
- Merak/Araştırma

- İnsan Sevgisi
- Hediye Vermek
- Mektuplaşmak
- Merhamet ve Acımak
- Ön yargılı Olmamak
- Hayvanları Sevmek /Korumak
- Yardımseverlik/İyilikte Bulunmak
- Bağımsızlık
- Yaşadığı Yeri Sevmek
- Sabır/Kararlılık
- Ulusal Bilinç/Vatanseverlik
- Aile Birliğine Önem Vermek
- Arkadaşlık/Dostluk
- Çalışkanlık
- Tarih Bilinci
- Kültürel Mirasın Korunması
- Bilimi ve Bilgiyi Sevmek
- İnançlarımız
- Cesaret
- Dürüstlük/ Doğruluk
- Sözünde Durma
- Ölümlere/Mezarlara Saygı
- Farklılıklara Saygı
- Başkalarının Kusurlarıyla Alay Etmeme
- Vefa, değerleridir (TDÖP, 2019, s. 15-16).

Çocuk Edebiyatı ve Değerler Eğitimi İlişkisi

İnsanı konu alan edebiyat, değerleri aktarmada çok önemli bir araçtır. “Uygun edebi eserler aracılığı ile bir kuşağa şekil verilebilir. Ahlaki değerlerin, insani değerlerin ve tüm insanlık için geçerli evrensel değerlerin gelecek kuşaklara bilinçli bir şekilde aktarılmasını sağlayan çok önemli bir unsurdur. Bu duyarlılık içinde olan yazarlarımız sayesinde ideal bir kuşak yetiştirilebilir.” (Çelikten, 2019, s. 49).

Dilimize Arapçadan geçen “*edebiyat*” kelimesi, yalnızca sanat amacı taşıyarak oluşturulan sözlü ve yazılı ürünlerin tümü olarak düşünülmemelidir. Ana malzemesi dil olan

edebiyatın kökü “*edeb*” sözcüğüdür ve terbiye anlamını da taşır. Bundan yola çıkarak edebiyat ile eğitim arasında kuvvetli bir bağ olduğu söylenebilir (Kurtoğlu, 2016, s. 163).

Edebiyat eserleri değerleri kuşaktan kuşağa aktarmada kullanılacak en önemli araçtır. “Ailede başlayıp okulda devam eden değer eğitimi ve aktarımı okullarda edebiyat eserleri ile en etkili şekilde yapılmaktadır. Çocuk, edebiyat eseri ile okumayı öğrendikten sonra tanışır ve hayat boyu farklı edebi türlerle karşılaşır.” (Gümü, 2017, s. 16). Karşılaştıkları bu edebî türlerin değerler eğitimi bakımından zengin olması bireyin gelişimi ve olgunlaşmasını destekler.

Edebiyat, çocukların eğitiminde önemli bir yere sahiptir. “Edebi ürünler hayatın içinden uyarıcıları çocuğa ulaştırarak onun hayata hazırlanmasını sağlar. Bu da edebi ürünlerin eğiticilik görevini ortaya çıkarmaktadır. Çocuk edebiyatı ürünleri aracılığıyla çocuğun duygu, düşünce ve hayal gücü gelişir. Bu ürünler, sundukları eğitsel iletilerle çocukların insan ilişkilerini, toplumu, doğayı tanımasını; yetişkin okurların da çocuklarının gelişim özelliklerini fark ederek onlara yaklaşımlarını şekillendirmelerini sağlar.” (Özdemir, 2008, s. 6).

Çocukların okumayı öğrenmeleri ile birlikte bu eylemi zevkle ve sürekli yapmalarını sağlayarak onlara okuma alışkanlığı kazandırılmalıdır. Bu nedenle çocukların kitaba ilişkin olumlu bir duygu geliştirmeleri ve kitap okumayı sevmeleri için ilk kullandıkları araç olan çocuk kitaplarının önemi büyüktür (Adıgüzel, & Süslü, 2017, s. 370).

İlk okuma sürecinde yanlış kitap seçimi sonucu beklentisi karşılanmayan çocuk, kitaplara karşı olumsuz bir tutum geliştirecektir ve kitaplardan uzaklaşacaktır. Bu yüzden onların okumayı öğrenmesinden sonra karşılaşacakları kitapları yetişkinler iyi belirlemelidir. Çünkü edebiyat ile eğitim arasında doğrudan bir ilişki vardır. Toplum ayakta tutan, toplumsal düzenin devamını sağlayan değerlerin çocuklara aktarılması değerler eğitimiyle olur. Değerler eğitiminde ve değerlerin aktarımında da edebiyattan faydalanmamız gerektiği bir gerçektir. Değerler eğitimin de küçük yaşlarda başlaması gerekmektedir. Bu nedenle de çocuk edebiyatında değerlerimize mutlaka yer verilmelidir. Bu nedenle çocuk kitaplarının çocuğun ilgisini çekecek güzellikte ve kalitede olması, albenisi olması kadar içeriğinin de toplum değerlerine aykırı olmaması, çocuklara değerleri benimsetecek nitelikte olmalıdır.

Serpil Ural’ın Hayatı

Serpil Ural, çocuk edebiyatı açısından önemli bir yere sahiptir. Hayatının önemli bir bölümünü çocuklar için kitap yazarak geçirmiştir. Hayatına onlarca çocuk kitabı sığdıran

yazar aynı zamanda kitapların resimlerini de çizmiş, çocuklarla sürekli olarak iletişim halinde olmuş bir yazardır. Çocuk kitaplarını sadece bir kitap olarak görmemiş, aynı zamanda çocuk kitaplarını hoşgörü, vatan ve ulus bilincinin gelişimi, insan sevgisi, doğa ve hayvanların korunması, hoşgörü, sabır, fedakârlık, yardımseverlik gibi pek çok değerini çocuklara aktarıldığı sanatsal değerleri olan birer eğitim aracı olarak da görmüştür.

Serpil Ural, 26 Mart 1945'te İzmir'de doğmuştur. Anne- babası devlet memuru olduğu için ilköğretim eğitimini farklı şehirlerde almıştır. İlköğretimini Adapazarı'nda tamamlayan Serpil Ural, lise öğreniminin Üsküdar Amerikan Kız Lisesinde 1964 yılında tamamladıktan sonra ABD'nde Bradford Junior College'de edebiyat ve görsel sanatlar eğitimi aldı (1966). Daha sonra Devlet Tatbikî Güzel Sanatlar Yüksek Okulu Grafik Bölümüne nakil yaparak buradan mezun olmuştur. İş hayatını İstanbul'da çeşitli reklam ajanslarında grafikerlik ve metin yazarlığı yaparak sürdürmüştür. İlk kitabı; arkadaşının çocuğuna yemek yedirmeye çalışırken anlattığı masal olan "*Top Tavşan*" 1979'da yayımlanmıştır. 1980 yılında Münih'teki Uluslararası Çocuk Kitaplığı'nda özel öğrenci olarak üç aylık bir eğitim araştırma programına katılmıştır. Hacettepe üniversitesinde özel öğrenci olarak çocuk edebiyatı ile ilgili yüksek lisans yapmıştır. 1992-2003 yılları arasında T.C. Kültür Bakanlığı Çocuk Yayınları Danışma Kurulu'nda ve 2000-2009 yılları arasında, anne baba ve eğitimciler için yayınlanmakta olan aylık Çoluk Çocuk dergisinin yayın kurulunda görev yapmıştır. 2002 yılında ODTÜ'de Çocuk Edebiyatı dersleri verdi. Çok sayıda ödül almaya hak kazandı.Serpil Ural kitaplarını hazırlarken çocukların nelere ilgi duyduğu hakkında araştırmalar yapar, çocuk yuvalarına gider, çocuklara hikâyelerini okuyup, çocukların görüşlerini alır, hatta bazı kahramanların adını çocuklarla beraber verir. Eğitimcilerle konuşur, onların önerilerini dikkate alarak kitaplar yazar (Üzel, 2007, s. 48).

Serpil Ural'ın Aldığı Ödüller.

- NOMA Uluslararası Çocuk Kitapları Resimleme Yarışması Teşvik Ödülü (Japonya, 1986)
- RIFAT ILGAZ Gülmece Öykü Yarışması Büyük Ödülü (1997)
- TÜRKİYE İŞ BANKASI Çocuk Edebiyatı Büyük Ödülü (1997)
- MEOC Yılın Ortadoğu Kitabı Ödülü (A.B.D. 2012)
- Uluslararası Hans Christian Andersen Ödülü 2014 için Türkiye'nin yazar adayı olarak gösterilmiştir.

Sepil Ural'ın Eserleri

Sepil Ural, çocuk edebiyatı kapsamında onlarca eser vermiştir. Bu bakımdan üretken bir yazar olduğunu söyleyebiliriz. Sepil Ural'ın hikâyeleri konularına göre incelendiğinde bu hikâyelerin % 38'i yakın çevreyi konu alan hikâyeler, % 29'u hayvanları konu alan hikâyeleri, % 19'u ise serüven, % 14'ü tarihi hikâyelerdir. Sepil Ural'ın çocuklar için yazdığı eserleri aşağıda sınıflandırılmıştır (Üzel, 2007, s. 255).

Hayvan Masalları Dizisi (Üner Yayınları):

- Top Tavşan
- Dişlek Büyüyor
- Bahçedeki Tırtıl
- Tonton Yemeği
- Ormana Kar Yağdı
- Ormandaki Balon
- Ormanın Düşmanları
- Ormanda Sabah

Tako Dizisi/ Ya-Pa Yayınları:

- Tako Yeryüzünde
- Ben de, Ben de! Bana da, Bana da!
- Gece Gelenler
- Evdeki Oyuncaklar

Öykü Boyama Dizisi/Kök Yayıncılık:

- Gürültücü Ali
- Tek Gözlü Kedi
- Mikrobun Ettikleri
- Pazarda Neler Var Neler?
- Ali Baba'nın Çiftliği

Kavram Dizisi/MEB Yayınları:

- Giysiler
- Meyveler
- Meslekler
- Taşıtlar

- Zamanlar

Tek Kitaplar:

- Akıllı Bisiklet
- Aksak Ali
- Armağan (Elif'in Dünyası)
- Bahar Nevruz'la Başlar
- Bir Varmış Bir Yokmuş
- Cabula Mabula
- Çıktı Çıktı Ne Çıktı?
- Çiçeğin Ömrü
- Güle Güle, Nereye?
- Kedi, Fare, Müzik!
- Küçük Beyaz Bulut
- Üşengeç Yengeç
- Zeynep'in Topu
- Kırmızı Balığın Doğum Günü
- Kırmızı Balığın Yolculuğu
- Eşek ve Berk
- Trompistan'dan Gelen Çocuk
- Sabahtan Akşama Dünya Masalları
- Ayrı Evler
- Efelerin Efesi: Yörük Ali Efe
- Zor Ödev: Lozan
- Troya

Alfabe Kitapları:

- A-B-C-Çevre (Ekolojik Alfabe)
- Ağrı'dan Zelve'ye Anadolu Anlatıyor (Söylenceler)

Resimli Biyografiler (6+ Yaş İçin):

- Yurdunu Seven Çocuk
- İlk Başbakan
- Sabiha
- Onbaşı Nezahat

Gençlik romanı:

- Şafakta Yanan Mumlar / Bilgi Yayınevi
- Yasaklı Pansiyon / BU Yayınevi

Türk-Yunan Ortak Projeleri:

(Yunanlı Yazar Lia Karavia'nın yazıp Serpil Ural'ın resimlediği; barış, dostluk ve hoşgörü mesajlı resimli kitaplar)

- Köprü Olan Deniz (üç dilli - Türkçe, Yunanca, İngilizce) KÖK Yayıncılık
- Osman and Manos Travel (iki dilli - Yunanca, İngilizce) Fytraki Yayınları
- The House Next Door (iki dilli) / Fytraki Yayınları
- School of the World (iki dilli) / Fytraki Yayınları

Araştırma:

- Çocuk Kitaplarında Çevre / Türkiye Çevre Vakfı Yayını

Çeviriler:

- Pança Tantra (Hint Hayvan Masalları)
- Hindistan Halk Masalları
- Emily, Altın Kalpli Cesur Kız (Gençlik Romanı)
- Bizi Ayıran Sokak (Öykü)

Değerler Eğitimi Açısından Serpil Ural'ın Eserleri

Değerler eğitimi bünyesinde çocuk edebiyatı yazınında önemli bir yer edinmiş kitaplarında toplumun değerlerine hassasiyetle yer vererek çocukların olumlu kişilik özellikleri geliştirmelerinde ve okumayı sevmelerinde Fazıl Hüsnu Dağlarca, Ömer Seyfettin, Gülten Dayıoğlu, Kemalettin Tuğcu, Muzaffer İzgü, Aytül Akal gibi adını sayamadığımız daha birçok yazarımız bulunmaktadır. Serpil Ural da çocuklar için yazdığı kitaplarda işlediği değerler ile adından söz ettiren önemli bir yazarımızdır. Serpil Ural, çocuk edebiyatı alanında çok sayıda kitaplar yazmış, çeviriler yapmıştır. Bu çalışmalarını yaparken çocuklarımızın ilgi ve ihtiyaçlarını, eksiklerini göz önüne alarak yaptığı anlaşılmaktadır. Günümüz çocuğunun karşılaştığı problemleri de dikkate alarak eserlerini vermiş, çevirilerini yaparken de buna özen göstermiş olduğu görülmektedir. Günümüz problemlerini işlerken öte yandan da çocukla geçmiş arasında da bir köprü kurmaya, çocuklarda hem ulusal bir bilinç uyandırmaya hem de ulusal kimlik kazandırmaya gayret etmiştir. Çocuğun ait olduğu toplumun değerlerini kazandırmaya çalıştığı görülmektedir. Ancak bunu yaparken başka kimliklerdeki insanları da

sevme, insanları farklılıklarıyla kabul etmeyi, kendi benliğini yitirmeden evrensel değerleri kazandırmayı amaçlamıştır. Çocuklara dünyada yalnız olmadığını, dünyanın sadece insanlara ait olmadığını insanlar dışında bitkilerin, hayvanların da evi olduğunu anlatmaya çalışmıştır. Doğanın ve hayvanların korunması, insanlarla hayvanların dost olabileceğini anlatmaya çalışmıştır. Yaşadığımız toprakların binlerce yıllık bir geçmişı olduğuna, bu topraklar üzerinde maddi ve manevi binlerce ürünün verildiği, bu topraklarda çok önemli kültürlerin geçmişte var olduğunu aktarmaktadır. Bununla beraber yakın tarihimizde topraklarımızın büyük mücadeleler verilerek başkalarının egemenliğine girmekten kurtulduğunu çocuklarımıza öğretmeyi hedeflediğini söyleyebiliriz. Serpil Ural'ın Cumhuriyet değerlerine bağlı gençler yetiştirmeyi hedeflediği, bu konuya ayrı bir önem verdiği, ulusal ve evrensel değerlerle yetişmiş, problemleriyle başa çıkabilecek, geleneklerine bağlı ancak farklılıkları da kabul edebilen, temel ahlaki değerlere sahip olan; adalet ve barışı savunan, insanları, doğayı, hayvanları seven bireyler yetiştirme isteğini eserlerinde ön planda tuttuğu görülmektedir.

Alanyazın Derlemesi

Serpil Ural Üzerine Yapılan Çalışmalar:

Üzel (2007), Serpil Ural'ın çocuk kitaplarını incelediği çalışmasında belirlediği çocuk kitaplarını biçim ve içerik, dil bilgisi özellikleri olarak çocuklara uygunluğu bağlamında değerlendirilmiş olup değerler eğitimi bağlamında bir değerlendirme yapılmamıştır.

Akışlı (2014), çocuk ve gençlik edebiyatında hümanizm kavramını incelediği makalesinde, çocuklar ve gençler için oluşturulmuş edebî yapıtların, çocuklara edebî haz vermelerinin yanında eğitici, yetiştirici ve hayata hazırlayıcı işlevlerinin de olması gerektiğini düşünerek, hümanizm kavramının çocuk ve gençlik edebiyatındaki yerini ve önemini Serpil Ural'ın “Şafakta Yanan Mumlar” adlı romanından ve bu romandaki kurgudan yola çıkarak değerlendirmiştir.

Karagöz (2015), kendilik değerini koruma bağlamında çocuk edebiyatı eserlerinin kullanımını incelediği makalesinde çocuğun kendilik değerini koruma becerisi, kendilik değerinin tanımı, bu değerin hangi açılardan önemli olduğu, kitapla tedavi yöntemi olarak bilinen bibliyoterapinin kendilik değerini korumda işlevsel açıdan kullanılabilirliğini Serpil Ural'ın “Ayrı Evler” kitabı örneği üzerinden değerlendirmiştir.

Değerler Eğitimi Üzerine Yapılan Çalışmalar:

Kumbasar (2011), Muzaffer İzgü'nün romanlarını değerler eğitimi açısından incelediği çalışmasında, betimsel nitelikte tarama modeli kullanmıştır. Aştırmada Muzaffer İzgü'nün 12 romanı Sosyal Bilgiler ve Din Kültürü Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programları dikkate alınarak belirlen 25 değer baz alınarak incelenmiştir.

Demirtaş (2012), değerler eğitiminde edebi ürünlerden yararlanma noktasında Nasreddin Hoca Fıkraları'nı incelediği çalışmasında doküman analizi yöntemini kullanmıştır.124 Nasrettin Hoca Fıkrasını Schwartz'ın (1992) on boyuttan oluşan değer listesi aracılığı ile değerlendirmiş ve araştırma sonucunda fıkralarda en fazla öz yönelim, uyarılım, hazcılık boyutlarından oluşan yeniliğe açıklık değer tipinin yer aldığı, bu bakımdan Nasreddin Hoca fıkralarının barındırdığı zengin kültür öğeleriyle ulusal ve evrensel değerleri yansıtması dolayısıyla başta Türkçe öğretiminde değer aktarımı olmak üzere, diğer derslerde de okul içi ve okul dışı etkinliklerde kullanılabilir, ders kitaplarında yer alabilecek metinler olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Kaynak (2012), Sevinç Çokum'un hikâyelerini değerler eğitimi açısından incelediği çalışmasında, değerler eğitimine ilişkin temalar konularına göre Ahlak, Toplum, Din-Tasavvuf ve Eğitim ve Kültür olarak gruplandırılarak incelenmiş ve bu temalardan hareketle örnek insan modeli ortaya konulmuştur.

Aktürk (2012), Üzeyir Gündüz'ün eserlerini çocukta değerler eğitimi açısından incelediği çalışmasında, Üzeyir Gündüz'e ait hikâye ve romanlarda bulunan ahlakî, manevi ve karakter geliştirici değerleri tespit etmiştir.

Gülden (2014), Yavuz Bahadıroğlu'nun çocuk romanları ve bulunan değerleri incelediği çalışmasında, yazarın 9-15 yaş grubu için kaleme aldığı çocuk roman ve hikâyelerinin hangi değerleri ilettiğini barındırdığını ve bu değerlerin kitaplara göre dağılımlarını belirlemiştir. Bu amaçla Bahadıroğlu'na ait on altı roman ile beş hikâye kitabı incelenmiştir. Metinlerin incelenmesi sırasında en çok tespit edilen değerler; iyilik, yardımseverlik (75), dinî değerler (70) olurken vefa (1), temizlik (2), komşuluk (4) ve mertlik (4) en az yer verilen değerlerdir.

Katı (2015), Yavuz Bahadıroğlu'nun çocuk hikâyelerini değerler eğitimi açısından incelediği çalışmasında, yazara ait 22 çocuk kitabı değerler eğitimi açısından değerlendirilmiş ve genellikle; sevgi, dostluk, saygı, yardımlaşma, iyilik, sağlık değerlerinin işlendiği görülmüştür.

Tavuş (2015), araştırmasını Gülten Dayıoğlu'nun hikâyelerini değerler eğitimi açısından incelemek amacıyla yapmıştır. Çalışmada değerler eğitimini etkileyen faktörler

belirlenmiş ve değerler eğitiminin insan hayatının tamamında yer alan bir bütün olduğu, herhangi bir zaman ya da mekâna bağlı olmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Emirhan (2016), çalışmasını Yavuz Bahadıroğlu'nun çocuk romanlarını değerler eğitimi açısından incelemek amacıyla yapmıştır. Yavuz Bahadıroğlu'na ait 15 çocuk romanı nitel araştırma yaklaşımlarından tarama modeli esas alınarak incelenmiş; 11 dinî, 29 sosyal olmak üzere toplam 40 değere ait bulgu ve yorumlara ulaşılmıştır.

Çalışkan (2016), çalışmasını İlköğretimde kullanılan Dünya Edebiyatına ait 100 Temel Eser çerisinde yer alan değerlerin tespiti amacıyla yapmıştır. Çalışmada Millî Eğitim Bakanlığının önerdiği Dünya Edebiyatına ait 30 eser incelenmiş ve bu eserlerde bulunan değerler tespit edilmiştir. Bulunan değerler: Arkadaşlık, aile, sevgi, azim, çalışkanlık, kişisel gelişim, merhamet, yardımseverlik, fedakârlık, dürüstlük, özgürlük, sorumluluk, adalet, güzel ahlak, dayanışma, barış, eşitlik, haksızlığa karşı çıkma, özlem, komşuluk, hoşgörü, özür dileme, iyilik, ileri görüşlü olma ve kanaatkârlıktır.

Yıldırım (2017), Pakize Özcan'ın eserlerini değerler eğitimi bakımından incelediği çalışmasında, yazara ait eserleri Türkçe Öğretim Programı doğrultusunda belirlediği 44 değer açısından incelemiştir.

Şahin (2017), Sabahattin Ali'nin eserlerini değerler eğitimi açısından incelediği çalışmasında, yazara ait 8 eseri Millî Eğitim Bakanlığının 2017'de Türk Dili ve Edebiyatı Öğretim Programında belirlediği 10 kök değer altında 35 alt değer bakımından incelemiştir. Araştırma da eserlerin değerler bakımından çok zengin olmamakla birlikte sevgi, yardımseverlik, fedakârlık değerlerinin en fazla işlenen değerler olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tokcan (2017), çalışmasını Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın çocuk şiirlerini değerler eğitimi açısından incelemek amacıyla yapmıştır. Araştırmada yazara ait 7 şiir kitabı Millî Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenen 23 değer açısından incelenmiştir. İncelenen şiirlerde en çok sevgi değerine rastlanılmıştır. Sevgi değerini sırasıyla saygı, sorumluluk, duyarlılık ve çalışkanlık izlemiştir.

Senek (2018), çalışmasını Aytül Akal'ın masallarını değerler eğitimi açısından incelemek amacıyla yapmıştır. Çalışmada yazara ait 58 masal değerler eğitimi bakımından tek tek taranmış ve 20 değer tespit edilmiştir. Bu değerler şunlardır: Adaletli olma, arkadaşlık, barış, cesaret, çalışkanlık, dayanışma, doğruluk, duygudaşlık, fedakârlık, kanaatkârlık, özgürlük, sabırlı olma, sağlıklı olmaya önem verme, saygı, sevgi, sorumluluk, şükür, tasarruf etme, temizlik, yardımlaşma.

Abacı (2018), Behiç Ak'ın çocuk kitaplarının değerler eğitimi açısından incelediği çalışmasında Behiç Ak'ın çocuk kitaplarının okul öncesi ve temel eğitim düzeyinde değerler eğitimi bakımından kullanılabilir nitelikte eserler olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Kaçmaz (2018), Cahit Zarifoğlu'nun eserlerini değerler eğitimi ve söz varlığı açısından incelediği çalışmasında Cahit Zarifoğlu'nun, çoğunlukla sevgi, yardımlaşma, alçakgönüllülük, Allah inancı, sabır, merhamet, çalışma, duyarlılık gibi değerleri işlediği sonucuna ulaşmıştır.

Tuğba (2018), Naki Tezel'in masallarını değerler eğitimi açısından incelediği çalışmasında, yazara ait incelenen 54 masalın bireysel ve toplumsal değerleri iletmede faydalı olacağı sonucuna ulaşmıştır.

Yılmaz (2018), Aytül Akal'ın 14 çocuk romanını değerler eğitimi açısından incelediği çalışmasında, eserlerin 30 farklı değeri içerdiği ve en sık işlenen değer ise duyarlılık değeri olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Karasu (2018), İlkokula Uyarlanmış 12 adet Dede Korkut hikâyesini değerler eğitimi açısından incelediği çalışmasında, Dede Korkut hikâyelerinde en çoktan en aza doğru, dini değerler, sevgi, cesaret, aile değerlerine önem verme, merhamet, cömertlik, alçak gönüllülük, saygı, vefa, vatan sevgisi, dayanışma ve dürüstlük olmak üzere on iki adet değer ortaya çıkmıştır.

Kasap (2019), Bekir Yıldız'ın çocuk romanlarını değerler eğitimi açısından incelediği çalışmasında, Bekir Yıldız'ın çocuk kitaplarının kök değerlerden olan adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik ve yardımseverlik (MEB, 2017) değerleri açısından zengin olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Çelikten (2019), Nezihe Meriç'in 11 çocuk kitabını Din Kültürü ve Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında yer alan 15 değer açısından incelediği çalışmada, en fazla bilimsellik değerine rastlanılmıştır. Bilimsellik değerini sırasıyla sağlıklı olmaya önem verme, sevgi, yardımseverlik, saygı, sorumluluk, dostluk, dürüstlük, vatanseverlik, öz denetim, kanaatkârlık, barış, adaletli olma, tutumlu olma değerleri izlemiştir.

Kavaklı (2019), Mavisel Yener'in çocuk kitaplarını değerler eğitimi açısından incelediği çalışmasında nitel araştırma yöntemlerinden görüşmeden faydalanmış, literatür taraması ve içerik analizi yapmıştır. Araştırma sonucunda Mavisel Yener'e ait otuz dört masalda on dokuz değer tespit edilmiştir. Bu değerler şunlardır: Sabır, kararlılık, inanç, özgüven, öz disiplin, çalışkanlık, zamanı verimli kullanma, dostluk, vefa, hoşgörü, sevgi, alçakgönüllülük, duyarlılık, sorumluluk, dürüstlük, güvenilirlik, saygı, adalet, cesaret, iyilik, yardımseverlik, paylaşma, merhamet, tutumluluk, kanaatkârlık.

Yeniay (2019), Behiç Ak'ın hikâyelerinin değerler eğitimi açısından incelediği çalışmasında, doküman incelemesi tekniği kullanılmıştır. Araştırmanın sonucuna göre Behiç Ak'ın hikâyelerinde, alçak gönüllülük, arkadaşlık ve dostluk, cömertlik, çalışkanlık, dürüstlük, kanaatkârlık, merhamet, paylaşmak, saygı, sevgi, tasarruf etme, teşekkür etme, ümit, vefa ve yardımseverlik değerlerine rastlanmıştır. En çok yer alan değer, sevgi değeri olmuştur

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Yöntem

Bu bölümde araştırma modeli, araştırmanın evren ve örnekleme, verileri toplamak için kullanılan veri toplama aracı, verilerin toplanma süreci ve verilerin analizi ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

Araştırmanın Yöntemi

Serpil Ural'ın kitaplarının değerler eğitimi açısından incelenmesini amaçlayan bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. “Nitel araştırmalar; gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama araçlarıyla verilerin toplanıldığı, olayların ve algıların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konduğu araştırmalardır.” (Yıldırım, & Şimşek 2008, s. 10).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Serpil Ural'ın tüm çocuk kitapları oluştururken araştırmanın örneklemini Serpil Ural'ın Tablo 1'de bilgileri yer alan ve incelenen 21 çocuk kitabı oluşturmaktadır:

Tablo 1. *Araştırmada Kullanılan Kitaplar ve Yayınevleri*

Sıra No	Kitap Adı	Yayınevi
1	Onbaşı Nezahat	Bilgi Yayınevi
2	Şafakta Yanan Mumlar	Bilgi Yayınevi
3	Zor Ödev Lozan	Bilgi Yayınevi
4	Ayrı Evler	İçimdeki Güneş Kitapları
5	Efelerin Efesi Yörük Ali Efe	Bilgi Yayınevi
6	Ağrı'dan Zelve'ye Anadolu Anlatıyor	Çitlembik Yayınları
7	Sabahtan Akşama Dünya Masalları I-II	Bilgi Çocuk
8	Bizi Ayıran Sokak	Fom Kitap
9	Aksak Ali	Ya- Pa Yayınları
10	Cabula Mabula	Kök Yayıncılık
11	Armağan	Ya- Pa Yayınları
12	Küçük Beyaz Bulut	Mavi Bulut Yayınları
13	Eşek ve Berk	Can Çocuk
14	Tek Gözlü Kedi	Kök Yayıncılık
15	Ben de Ben de, Bana da Bana da	Ya-Pa Yayınları
16	Kuşa Sevdalanan Dağ	Kök Yayıncılık
17	Gezgin Ozan Homeros	Panama Çocuk
18	Truva Hazinesi	Panama Çocuk
19	Truva Savaşı	Panama Çocuk
20	Truva'nın Rüzgârı	Panama Çocuk
21	Truva Prensi Paris ve Güzel Helen	Panama Çocuk

Veri Toplama Teknikleri

Verileri toplamak amacıyla nitel araştırmalarda kullanılan “Belge (Doküman) İncelemesi” kullanılmıştır. “Doküman analizi araştırmanın hedeflerine yönelik verilere ulaşmada dokümanların incelenmesi ile gerçekleşir.” (Çepni, 2010). “Doküman incelemesi, mevcut kayıt ya da belgelerin, veri kaynağı olarak sistemli incelenmesi olarak ifade edilmektedir. Başarılı bir doküman incelemesinin temel şartı, konuya ilişkin belgelerin bulunması, incelenmesi ve belli durum ya da görüşleri ortaya çıkartacak bir senteze varılabilmesi için gerekli değerlendirmelerin yapılması aşamalarını barındırır.” (Karasar, 2007).

Bu çalışmada incelemeye esas eser olmak üzere Serpil Ural’ın belirlenen 21 ocuk kitabı ve değerler eğitimi ile ilgili bazı eserler temin edilerek bir araya getirilmiştir. İlkokul Türkçe Dersi Öğretim Programlarında (1-8. Sınıflar) yer alan kök değerler (adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik) ve bu kök değerlere bağlı olarak belirlenebilecek alt değerler dikkate alınarak öğrencilere kazandırılması istenen 31 değerden hareketle veri toplama çalışması yapılmıştır.

Verilerin Analizi

Serpil Ural’ın ocuk kitaplarının değerler eğitimi açısından incelenmesi nitel bir araştırma olduğundan verilerin analizi sırasında nitel araştırma yaklaşımına uygun olarak içerik analizi kullanılmıştır. “İçerik analizi, belli bir belgede ya da belgeler grubu içinde hangi kavramların, olayların ve hangi tür değerlendirmelerin ne ölçüde yer aldığını saptamak amacıyla yapılan işlemdir. Mesela belli bir dönemde yayınlanan kitapların hangi konulara ya da görüşlere ne oranda dağıldığını ya da gazetelerde hangi konuların ne derece yer aldığını sayısal olarak belirlenebilir. Edebiyat eserlerinde hangi kavram ve konuların ne ölçüde yer aldığının belirlenmesidir.” (Arslanoğlu, 2016, s. 94).” Nitel araştırmalarda içerik analizi kullanarak veriler tanımlanmaya, verilerin içinde saklı olabilecek gerçekler ortaya çıkarılmaya çalışılır.” (Yıldırım, & şimşek, 2013, s. 25)

Öncelikle Serpil Ural’ın belirlenen ocuk kitapları, değerler eğitimi ve ocuk edebiyatı ile ilgili yardımcı olabileceği düşünülen bilimsel eserler, makaleler, tezler, eğitim yazıları tedarik edilmiştir. Daha sonra toplanan bu kaynaklar konularına göre gruplandırılmıştır.

Serpil Ural’ın belirlenen tüm kitapları ve yardımcı kaynakların ilgili bölümleri okunmuş, yapılan değerlendirmeler ayrı ayrı başlıklarla sınıflandırılmıştır. Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda yer alan kök değerlerden hareketle (adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik) belirlenen değerlerin

hangi kitaplarda yer aldığı belirlenmiş veriler tablolandırılmış, hangi değerlere en fazla yer verildiği analiz edilmiş ve kitaplarda değerlerin nasıl işlendikleri yorumlanarak, bir takım sonuçlara ulaşılmıştır.

İnandırıcılık ve Tutarlık

Bir araştırmanın bilimsel olarak kabul edilebilmesi ve inandırıcı olabilmesi için açık, tutarlı ve başka araştırmacılar tarafından aynı sonuçları ortaya koyması gerekmektedir. Aksi hâlde araştırmanın inandırıcılığına şüpheyle bakılabilmektedir. “Araştırmanın inandırıcılığını artırılabilmesi için birtakım stratejilerle desteklenmesi gerekmektedir. Bunlar; uzun süreli etkileşim, derinlik odaklı veri toplama, çeşitleme, uzman incelemesi ve uzman teyididir.” (Yıldırım, & Şimşek, 2013, s. 299). Nitel araştırmalarda en önemli ölçütlerden biri de inandırıcılık ve tutarlıktır.

“Olay ve olguların ortama ve zamana bağlı olarak oluşturdukları ve aynen tekrar edilmesinin mümkün olmadığı düşünüldüğünde nitel araştırmada güvenilirliği sağlamak mümkün görünmemektedir. Bu varsayıma göre, güvenilirlik, geçerlik olmasa da elde edilebilir. Hatalı bir araçla yapılan yanlış ölçümün birkaç defa aynen tekrar edilmesi ölçümün, aynı sonucun birden fazla ölçümle teyit edilmesi anlamında güvenilirliğini ortaya koyabilir, ancak ölçümün doğruluk değeri anlamında geçerli olduğu sonucunu doğurmaz. Oysa nicel araştırmalarda güvenilirlik, geçerlik için ön koşuldur. Yani tekrar edilmeyen bir ölçümün geçerliği kuşku yaratır. Nitel araştırmada ise tekrar edilebilirlik, kabul edilen varsayımlara göre mümkün değildir, çünkü olay ve olgular sürekli değişkenlik gösterir.” (Yıldırım, & Şimşek, 2013, s. 305).

Araştırmamızda inandırıcılık ve tutarlık kapsamında Serpil Ural’ın 21 çocuk kitabı okunmuş notlar alınmış, değerler eğitimi, çocuk edebiyatı, bilimsel araştırma konularındaki yardımcı kaynakların ilgili bölümleri taranarak derinlik odaklı veri toplama çalışması yapılmış ve bu konuda uzman görüşü alınmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Bulgular ve Yorum

Bu bölümde Serpil Ural'ın 21 çocuk kitabına ait incelemeler sonucunda elde edilen bulgular ve bu bulgulara dayalı yorumlar yer almaktadır.

Kitap: Şafakta Yanan Mumlar

Olay örgüsü.

Şafakta Yanan Mumlar adlı romanda biri Türk diğeri Avustralyalı olan iki ailenin yaşamından bir kesit işlenmiştir. Avustralyalı aile, Tilly adında bir büyük anne, büyükannenin Norma adındaki kızı ve Norman'ın kızı Peggy'den oluşan üç kişilik bir ailedir. Bu ailenin bireylerinden Tilly'nin babası Frank, Frank'ın kardeşi Morris Çanakkale Savaşında bulunmuştur.

Türk aile ise Emine ve kızı Zeynep'ten oluşmaktadır. Emine bir pansiyon işletmektedir. Kocasını Almanya'da olduğundan pansiyonlarını kızıyla beraber işletmektedir. Bu aileden de Hasan Dede ve kardeşleri Mehmet Ağa ve Mustafa Çavuş Çanakkale Savaşı'na katılmıştır.

Peggy ile annesi aile bireylerinin savaştıkları Çanakkale'ye gitme kararı almışlardır. Peggy bu savaşı ve bu savaşla ilgili anıları, büyükannesi Tilly'den dinlemiştir ve savaşın geçtiği yerleri çok merak etmektedir. Büyükanne Tilly bir İngiliz hayranıdır. Tilly'ye göre, bu savaş için İngiltere Kraliçesi onlardan yardım istemiş, onlar da bunu seve seve yerine getirmişlerdir. Tilly, bu savaşın anlamını sorgulamaz ancak Peggy bu savaşın nedenini sorgulamaktadır. Bu

nedenle Çanakkale ziyareti onun için çok önemlidir. Çanakkale'ye gelen Avustralyalı aile Eceabat'ta bir pansiyona yerleşirler. Bu pansiyon da Zeynep ve annesinin işlettiği pansiyondur. Pansiyon iki aileyi buluşturan yerdir.

Zeynep annesinin kendisine anlattığı Hasan Dede'nin savaş anlarıyla büyümüştür. Zeynep de Peggy gibi bu savaşı sorgulamaktadır. Kendi okulundaki Pınar Öğretmen ile bu durumu sık sık tartışır. Zeynep'e göre Avustralyalılar buraya kendileri için değil de başka devletler istediği için gelmişlerdi ve bu ona göre çok saçmadır. Savaş ile ilgili aynı fikirleri paylaşan iki kız, pansiyonda tanışıp arkadaş olurlar ve zamanla birbirlerine çok benzediklerini fark ederler.

Her sene 25 Nisan günü savaşta hayatını kaybedenleri andıkları Şafak Ayinleri düzenlemektedir. Peggy ve annesi Norma Şafak Ayinine katılmak için hazırlık yaparlar. Zeynep de onlarla beraber ayine katılır. Şafak Ayini Zeynep, Peggy ve Norma'yı çok etkiler. Zeynep, Norma ve Peggy'den önce oradan ayrılarak gördüklerini Pınar Öğretmen'e anlatır. Zeynep, öğretmenine Anzak'ların Ruslar ve İngilizler için can verdiklerini anlatır. Bu ziyaret sonrası artık Peggy ve Norma da aynı şeyleri düşünürler. Peggy ve Norma'nın artık ülkelerine dönme vakti gelmiştir. Pazar günü kahvaltı yaptıkları sıra Pınar Öğretmen gelir ve onlara Gelibolu'nun bir Barış Parkı olarak düzenleneceği haberini verir. Peggy ve Norma, Emine ve Zeynep ülkelerine dönerler. Artık Norma'nın bu savaşa bakış açısı değişmiştir. Ülkelerine dönmek üzere uçağa binerler. Roman böylece sona erer.

Kahramanlar.

Zeynep-Peggy: Zeynep, akrabaları Çanakkale'de savaşmış bir Türk kızıdır. Peggy ise akrabaları Çanakkale'de savaşmış Avustralyalı bir kız çocuğudur. Her iki kız çocuğu da farklı coğrafyalarda, farklı kültürlerde yetişmiş; büyüklerinden Çanakkale Savaşı ile ilgili hikâyeleri sıkça dinlemiş olsalar da Çanakkale savaşının gerekliliğini sorgulamaktadır. Savaş sorgulayıcı tavırlarıyla aile büyükleri ile bir çatışma içerisindedirler. Çünkü her iki kızın ailesi de bu savaş konusunda kendi taraflarını haklı görmekte, savaşın gerekçelerini ve gerekliliğini sorgulamamaktadır.

Tilly-Gülbahar Nine: Tilly ile Gülbahar Nine, başkahramanların büyükanneleridir. Geçmiş yaşamış insanlar olarak Çanakkale Savaşı'nı yakından yaşamışlardır. Her ikisi de Çanakkale Savaşları'na sevdiklerini göndermişlerdir. İkisinin de babası bu savaşa katılmıştır. Bu nedenle savaşı kendi açılarından değerlendirmektedir. Her ikisi de Peggy ile Zeynep'in çatışma yaşadığı kişilerdir. İkisi de savaşı aile büyüklerinden dinlemişler ve duydukları anıları kızlarına anlatmışlardır.

Tilly'nin Babası-Moris Amca-Bill Amca-Hasan Dede-Mustafa Çavuş-Mehmet Ağa: Bu kişiler, düşman iki topluluğun askerleridirler. Yazar bu askerlerin savaş zamanı geriye dönerek veya diğer karakterlerin ağızlarından aktararak iki tarafa da değiniyor. Aslında birbirine düşman bu iki grubun yaşadıkları birbirinin aynıdır. İki grup da büyük sıkıntılar çekmiş, ölümler, yaralıları vermişlerdir.

Dil ve anlatım.

Şafakta Yanan Mumlar romanında yabancı ve anlaşılması güç olan kelime neredeyse hiç kullanılmamıştır. Cümleler kısa, akıcı ve yalındır. Genellikle kurallı cümleler kullanılmıştır.

Kitabın önemi.

Şafakta Yanan Mumlar romanı Çanakkale Savaşı'nı ele alması ve dünya tarihini etkileyen önemli olaylardan biri olan bu savaşın yeni nesillere aktarılması açısından önemlidir. Bu kitap savaşın acımasızlığını, insanlar için sadece ölüm getirdiğini, aslında insanların karşı cephelerde olsalar bile acılarının, sevinçlerinin, üzüntülerinin aynı olduğunu vurgulayan bir kitaptır.

Tablo 1. “*Şafakta Yanan Mumlar*” Adlı Kitapta Bulunan Değerler

Sıra	İşlenen Değerler	Şafakta Yanan Mumlar
1	Adalet	
2	Aile Birliğine Önem Vermek	
3	Arkadaşlık/Dostluk	X
4	Bağımsızlık	X
5	Başkalarının Kusurları ile Alay Etmeme	
6	Barış	X
7	Bilimi ve Bilgiyi Sevmek	
8	Cesaret	
9	Çalışkanlık	
10	Doğa Sevgisi	
11	Doğruluk/Dürüstlük	X
12	Eğitim	X
13	Farklılıklara Saygı	
14	Hayvanları Sevmek	
15	Hediye Vermek	X
16	İnançlarımız	
17	İnsan Sevgisi	
18	Kültürel Mirasın Korunması	
19	Kitap Okuma	
20	Mektuplaşmak	X

Sıra	İşlenen Değerler	Şafakta Yanan Mumlar
21	Merak/Araştırma	
22	Merhamet/Acımak	
23	Ölümlere/Mezarlara Saygı	X
24	Ön Yargılı Olmamak	X
25	Sabır/Kararlılık	
26	Sözünde Durmak	
27	Tarih Bilinci	
28	Ulusal Bilinç/Vatanseverlik	X
29	Vefa	
30	Yardımseverlik	
31	Yaşadığı Yeri Sevmek	

Tablodan da anlaşılacağı üzere “Şafakta Yanan Mumlar” adlı romanda savaş sorgulanarak *barış, bağımsızlık, arkadaşlık, dürüstlük, ölümlere/mezarlara saygı, mektuplaşma, ulusal bilinç, ön yargılı olmama, hediyeleşme, eğitim* gibi değerlerin önemi vurgulanmıştır. Eserlerinde “*barış*” değerine çokça yer veren Serpil Ural’ın bu eserinde dünya barışına katkıda bulunmak istediği anlaşılmaktadır.

Kitap: Ayrı Evler

Olay örgüsü.

Serpil Ural, *Ayrı Evler* kitabında kötü giden bir evlilik nedeniyle eşler arasındaki uyumsuzluğu anlatır. Günümüzde yaşamın bir gerçekliği olan boşanma karşısında korunaksız kalan küçük bir kız çocuğu olan Ayşe’nin öyküsünü yazmıştır. Ayşe’nin iç gözleminde ve algısında söz konusu yaşam gerçekliğinin yıpratıcılığını, şevk kırıcılığını, ne tür değişimler yarattığını konu edinir. Anne ve babasının gerilimli ilişkisi, Ayşe’yi hızla krize sürüklemektedir. Ayşe, bu süreçte neredeyse her gün ebeveynlerinin sonu gelmez kavgalarına tanık olur. Artık tartışma ve kavgalar onun yaşamının doğal bir ögesi biçimine dönüşmüştür. Ayşe’nin en yakın arkadaşları, bebeği Nazlı ve oyuncak tavşanıdır. Ayşe, kavgaların olduğu sıkıntılı anlarda bu iki can dostuna sığınır. Tavşanı ve Nazlı’yla konuşur, özlemlerini, dertlerini paylaşır. Ayşe, büyüklerinin kavgalarına artık dayanamaz ve anneannesine yaşamaya karar verir ancak anne ve babasından ayrı kalmak düşüncesi onu bu düşüncesinden vazgeçirir. Annesine onların barışmasını dilediğini, kavga etmemelerini söyler. Annesi kendisinin de mutlu bir yuva arzuladığını, ne yazık ki bunun gerçekleşmediğini, anlayamadıklarını bu yüzden boşanmalarının daha doğru olacağını vurgular. Ayşe anne - babasının boşanmalarının ne anlama geldiğini bilemeyecek kadar küçüktür. Oysaki boşanma ayrı evlerde oturma, ayrı yaşama demektir. Komşuları Sinem Abla’sı da ebeveynlerinin boşandığını söyler. Ayşe anne ve babasının boşanmasına kendisinin yol açtığı düşüncesine

kapılır, suçluluk duygusu hisseder. Ebeveynlerinin birinden ayrı düşme korkusu hâkim olur. Boşanma nedeniyle evlerinden ayrılırlar. Babası ayrılımlarında Ayşe'nin bir etkisi bulunmadığının söyler. Ayşe annesiyle kalır; annesiyle birlikte anneannesine yakın bir eve taşınır. Annesi Ayşe ile beraber kitaplar okur, oyunlar oynar, televizyon izler. Babası haftanın belli günleri Ayşe'yi kendi evine götürür. Ayşe'nin bilgisayar oynamasına izin verir. Kızıyla çıkartma kitabındaki çıkartmalarla oynar. Bunları yaparken kızının annesi hakkında tek bir kötü söz etmez. Ayşe iki tane evi olduğu için mutludur. Anne babasının kendisini sevdiğine inanmaktadır.

Kahramanlar.

Ayşe: Ayşe ailenin tek çocuğudur. Her çocuk gibi, anne - babasını sevmektedir. Ancak onların kavgalarından üzüntü duymaktadır. Ayşe'nin en iyi dostları oyuncakları olan Nazlı ve tavşanıdır. Tüm dertlerini bu oyuncaklarla paylaşmaktadır.

Ayşe'nin Anne ve Babası: Bu iki ebeveyn kızlarını çok sevseler de huzurlu bir aile ortamı isteseler de aslında pek anlaşamamaktadırlar. Sürekli olarak birbirleriyle kavga etmektedirler ve bu onlara mutsuzluk vermektedir.

Sinem Abla: Ayşe'nin mahalleden komşusudur. Onun da anne babası boşanmıştır. Ayşe'ye boşanmanın ne olduğu hakkında bilgi vermiştir.

Dil ve anlatım.

Ayrı Evler kitabında cümleler yalın ve kısadır. 8-10 yaş çocuğunun kolaylıkla okuyup anlayabileceği bir kitaptır. Anlamı bilinmeyen kelimeler yok denecek kadar azdır. Kitapta anlatım resimlerle zenginleştirilmiştir. Cümleler resimlerle uyumlu biçimde yerleştirilmiştir.

Kitabın önemi.

Boşanma günümüz gerçeklerindedir. Çok sayıda aile bugün değişik nedenlerden dolayı parçalanmış durumdadır ve bu ayrılıkların çocuklar üzerinde olumsuz hatta yıkıcı etkileri olmuştur. Serpil Ural bu kitabıyla ayrılan çiftlere çocukları için alacakları tutumla ilgili yol gösterirken, çocukların bu durumu en az travmayla atlatmasına katkı sunmak istemiştir.

Tablo 2. "*Ayrı Evler*" Adlı Kitapta Bulunan Değerler

Sıra	İşlenen Değerler	Ayrı Evler
1	Adalet	
2	Aile Birliğine Önem Vermek	X

Sıra	İşlenen Değerler	Ayrı Evler
3	Arkadaşlık/Dostluk	
4	Bağımsızlık	
5	Başkalarının Kusurları ile Alay Etmeme	
6	Barış	
7	Bilimi ve Bilgiyi Sevmek	
8	Cesaret	
9	Çalışkanlık	
10	Doğa Sevgisi	
11	Doğruluk/Dürüstlük	
12	Eğitim	
13	Farklılıklara Saygı	
14	Hayvanları Sevmek	
15	Hediye Vermek	
16	İnançlarımız	
17	İnsan Sevgisi	
18	Kültürel Mirasın Korunması	
19	Kitap Okuma	
20	Mektuplaşmak	
21	Merak/Araştırma	
22	Merhamet/Acımak	
23	Ölümlere/Mezarlara Saygı	
24	Ön Yargılı Olmamak	X
25	Sabır/Kararlılık	
26	Sözünde Durmak	
27	Tarih Bilinci	
28	Ulusal Bilinç/Vatanseverlik	
29	Vefa	X
30	Yardımseverlik	
31	Yaşadığı Yeri Sevmek	X

Serpil Ural'ın “*Ayrı Evler*” adlı kitabına ait değerler tablosu incelendiğinde Ural'ın bu kitabında *vefa, aile birliğine önem vermek, yaşadığı yeri sevmek, ön yargılı olmamak* gibi değerleri işlediği görülmektedir.

Kitap: Onbaşı Nezahat

Olay örgüsü.

Nezahat, annesi öldükten sonra bakacak kimsesi olmadığı için babası Albay Hafız Halit Bey'in komutan olduğu 70. alayda babası ile beraber kalmaktadır. 1919 yılında düşmanın yurdun içlerine doğru ilerlemesi nedeniyle 70. alay da cepheye hareket eder. Nezahat'ı babası akrabalarının yanına göndermek ister fakat Nezahat'ın ısrarı karşısında

alayla beraber gelmesine izin verir. Alay Gelinkondu denen bir mevkiye yerleşir. Babasından silah isteyen çetecileri babası kovar. Bu çetecilerin kötü olduğunu anlar. Buradan babasının emrini çetecilerle savaştan bölüğe götürürken yolda çetecilerle rastlaşır. Bu çetecilerin reisi küçük kızla sohbet eder ve ona küçük bir silah armağan eder. Bu kişi ise Çerkez Ethem'dir. Çetecilerin bir kısmının ise iyi insanlar olduğunu anlar.

Konya isyanını bastırmak için alay Konya'ya gider. Burada halka zarar veren çeteci Cin Ali'yi yakalamak için bir müfreze gönderilir. Ancak Nezahat, Durmuş'u ikna ederek müfrezeden önce Cin Ali'nin mağarasına ulaşırlar. Cin Ali'yi yakalamak isterlerken yaralanırlar ancak müfreze yetişip onları kurtarır.

Alay düşman hatlarına giderek Karaköy sırtlarına yerleşir. Buradan düşmanla göğüs göğüse çarpışmalar olur ve düşman kaçır. Bu başarıdan sonra Kermasti'ye yerleşen alay burada düşmana karşı başarılı bir savaş verir. Bundan dolayı 11. Tümen komutanı Ahmet Derviş Paşa, babasını kutlar ve Nezahat'a da on başı rütbesi verir.

Daha başka cephelerde çeşitli savaşlara katılmış olan Onbaşı Nezahat savaş bitince evlenmiş ve mutlu bir yuva kurmuştur. Savaşta gösterdiği kahramanlıklardan dolayı Onbaşı Nezahat'a madalya verilmiştir.

Kahramanlar.

Onbaşı Nezahat: 70. alay Komutanı Hafız Ahmet Bey'in dokuz yaşındaki kızıdır. Annesi öldüğü için alayda babasıyla birlikte kalmaktadır. Düşman kuvvetleri yurdu işgal etmeye başlayınca 70. alay da cepheye hareket eder. Bir yandan düşmanla savaşırken öte yandan da çetecilere karşı mücadele verilir. Nezahat da bu savaş içerisinde yer alır, alayın katıldığı tüm çarpışmalara katılır ve kahramanlıklar gösterir. Bundan dolayı da onbaşı rütbesi kendisine verilir.

Durmuş: Nezahat'in emanet edildiği, asker. Savaş boyunca Nezahat'ten hiç ayrılmamış, beraber kahramanlıklarda bulunmuşlardır.

Dil ve anlatım.

Kitap 10 yaş ve üzeri çocuklar için kaleme alınmıştır. Cümleler yalın ve anlaşılır, kısadır. Diyaloglara yeterince yer verilmiştir. Bilinmeyen kelimelere fazla yer verilmemiştir. Bazı yabancı isimlere yer verilmişse de bunlar özel isim olup yanında Türkçe telaffuzu da verilmiştir. Bunun dışındaki kelimelerin tamamına yakını çocuğun günlük hayatta kullandığı ve telaffuzu kolay, anlamını bildiği kelimelerdir.

Kitabın önemi.

Yazar bu kitapla Kurtuluş Savaşı'nın kolay kazanılmadığını, önemli fedakârlıklarla kazanıldığını çocuklara anlatmak istemiştir. Öte yandan Kurtuluş Savaşı'na katılan ve toplum tarafından yeterince bilinmeyen birçok kahramandan biri olan Onbaşı Nezahat'ın genç nesillerce tanınması istenmiştir. Onbaşı Nezahat örneği üzerinden çocuklara vatan sevgisi verilmeye çalışılmıştır.

Tablo 3. "Onbaşı Nezahat" Adlı Kitapta Bulunan Değerler

Sıra	İşlenen Değerler	Onbaşı Nezahat
1	Adalet	
2	Aile Birliğine Önem Vermek	
3	Arkadaşlık/Dostluk	X
4	Bağımsızlık	X
5	Başkalarının Kusurları ile Alay Etmeme	
6	Barış	
7	Bilimi ve Bilgiyi Sevmek	
8	Cesaret	X
9	Çalışkanlık	
10	Doğa Sevgisi	
11	Doğruluk/Dürüstlük	
12	Eğitim	
13	Farklılıklara Saygı	
14	Hayvanları Sevmek	
15	Hediye Vermek	
16	İnançlarımız	
17	İnsan Sevgisi	
18	Kültürel Mirasın Korunması	
19	Kitap Okuma	
20	Mektuplaşmak	
21	Merak/Araştırma	
22	Merhamet/Acımak	
23	Ölümlere/Mezarlara Saygı	
24	Ön Yargılı Olmamak	
25	Sabır/Kararlılık	
26	Sözünde Durmak	
27	Tarih Bilinci	X
28	Ulusal Bilinç/Vatanseverlik	X
29	Vefa	
30	Yardımseverlik	
31	Yaşadığı Yeri Sevmek	

Tablo 4 incelendiğinde Serpil Ural'ın “*Nezahat Onbaşı*” adlı kitabında *tarih bilinci, arkadaşlık/dostluk, cesaret, bağımsızlık* ve özellikle de *ulusal bilinç/vatanseverlik* değerlerine vurgu yaptığı görülmektedir.

Kitap: Tek Gözlü Kedi

Olay örgüsü.

Ayşe'nin *Pamuk* adında bir kedisi vardır, ancak bu kedinin bir gözü daima kapalıdır. Ayşe bu duruma çok üzülmemektedir. Ayşe, kedisi ile bahçede bir gün oynarken bahçeye bir köpek girer. Köpekten korkan *Pamuk* ağaca çıkar ve korkudan kapalı gözünü de açar, kedinin mavi diğer gözünün yeşil olduğunu fark eden Ayşe sevinçten havalara uçar. *Pamuk* bunu görünce çok şaşırır. Çünkü o gözlerinin farklı renklerde olması nedeniyle utanmaktadır ve bu nedenle bir gözünü daima kapamaktadır. O günden sonra özel bir kedi olduğunu anlayan *Pamuk* iki gözünü de kocaman açar.

Kahramanlar.

Ayşe: Uzun sarı saçlı, güzel bir kızdır (Tek Gözlü Kedi, s. 3). *Pamuk* adlı kedinin sahibidir.

Pamuk: Bembeyaz, sevimli bir kedidir (Tek Gözlü Kedi, s. 3). Bir gözü yeşil, bir gözü mavidir. Göz renkleri farklı olduğu için, utandığından bir gözünü daima kapalı tutmaktadır.

Dil ve Anlatım.

7-9 yaş grubuna hitap eden bu kitap aynı zamanda bir boyama kitabıdır. Kitap sayfalarında resimler fazla yer tutarken yazılar az yer tutmaktadır. Sayfaların önemli bir kısmı resimlerden oluşmaktadır. Cümleler kısa ve anlaşılır, cümleler resimlerle uyumlu olarak yerleştirilmiştir. Telaffuzu zor olan ve anlamı bilinmeyen kelime oldukça azdır.

Kitabın önemi.

Tek Gözlü Kedi adlı kitap çocuklara hayvan sevgisi kazandırmaya çalışırken öte yandan *Pamuk* üzerinden herkesin farklı bir özelliği olabileceğini, kimsenin bu özelliklerinden dolayı kendini suçlu veya ezik hissetmemesi gerektiğini vurgulamaktadır.

Tablo 4. “*Tek Gözlü Kedi*” Adlı Kitapta Bulunan Değerler Tablosu

Sıra	İşlenen Değerler	Tek Gözlü Kedi
1	Adalet	

Sıra	İşlenen Değerler	Tek Gözlü Kedi
2	Aile Birliğine Önem Vermek	
3	Arkadaşlık/Dostluk	X
4	Bağımsızlık	
5	Başkalarının Kusurları ile Alay Etmeme	X
6	Barış	
7	Bilimi ve Bilgiyi Sevmek	
8	Cesaret	
9	Çalışkanlık	
10	Doğa Sevgisi	
11	Doğruluk/Dürüstlük	
12	Eğitim	
13	Farklılıklara Saygı	X
14	Hayvanları Sevmek/Korumak	X
15	Hediye Vermek	
16	İnançlarımız	
17	İnsan Sevgisi	
18	Kültürel Mirasın Korunması	
19	Kitap Okuma	
20	Mektuplaşmak	
21	Merak/Araştırma	
22	Merhamet/Acımak	
23	Ölümlere/Mezarlara Saygı	
24	Ön Yargılı Olmamak	X
25	Sabır/Kararlılık	
26	Sözünde Durmak	
27	Tarih Bilinci	
28	Ulusal Bilinç/Vatanseverlik	
29	Vefa	
30	Yardımseverlik	
31	Yaşadığı Yeri Sevmek	

Tablo incelendiğinde “*Tek Gözlü Kedi*” adlı kitapta *farklılıklara saygı, ön yargılı olmama, arkadaşlık/dostluk, hayvanları sevmek/korumak, başkalarının kusurlarıyla alay etmeme* değerleri üzerinde durulduğu görülmektedir.

Kitap: Eşek ve Berk

Olay örgüsü.

Berk adında eşekleri çok seven bir çocuk vardır. Eşekleri okadar sevmektedir ki tüm eşyalarının üzerinde eşek resmi vardır. Oyuncakları hep eşektir. Eve bir eşek alınmasını ister fakat annesi - babası ona bu isteğinin pek mümkün olmadığını anlatmaya çalışsa da Berk’i bir

türlü ikna edemez. Bir gün babası, pazarcı bir adamla eve gelir ve bu adamın da Güçlü adında bir eşegi vardır. Fakat pazarcı adam şehrin öte başında oturduğu için Berk eşegi sadece haftasonu görebilecektir. Buna çok sevinen Berk her hafta sonu şehrin öte ucuna adamın evine giderek eşekle hoşça vakit geçirir.

Kahramanlar.

Berk: Eşekleri çok seven, hep bir eşegi olsun isteyen; bunun için de tüm eşyalarını üzerinde eşek resmi olanlardan seçen bir çocuktur.

Güçlü: Pazarcı Ali'nin eşegi, aynı zamanda Berk'in arkadaşı Berk her hafta sonu Güçlü'yü ziyarete gelir, kırlarda koşup oynarlar.

Dil ve anlatım.

Cümleler kısa ve yalındır. Telaffuzu zor olan ve anlamı bilinmeyen kelime yoktur. Sayfaların önemli bir kısmı resimlerden oluşmaktadır. Cümleler resimlerle uyumlu olarak yerleştirilmiştir.

Kitabın önemi.

Kitap hayvan sevgisini öne çıkarmaktadır. İnsanların her hayvanı sevebileceğini, hayvanlarla anlatmaktadır. Serpil Ural, birçok eserinde hayvan sevgisini çocuklara aşlamaya çalışmıştır. Hayvanların insanların dostları olduğunu anlatmaya çalışmıştır. Bu kitap da bunlardan biridir.

Tablo 5. "Eşek ve Berk" Adlı Kitapta Bulunan Değerler

Sıra	İşlenen Değerler	Eşek ve Berk
1	Adalet	
2	Aile Birliğine Önem Vermek	
3	Arkadaşlık/Dostluk	X
4	Bağımsızlık	
5	Başkalarının Kusurları ile Alay Etmeme	
6	Barış	
7	Bilimi ve Bilgiyi Sevmek	
8	Cesaret	
9	Çalışkanlık	
10	Doğa Sevgisi	
11	Doğruluk/Dürüstlük	
12	Eğitim	
13	Farklılıklara Saygı	

Sıra	İşlenen Değerler	Eşek ve Berk
14	Hayvanları Sevmek/Korumak	X
15	Hediye Vermek	
16	İnançlarımız	
17	İnsan Sevgisi	
18	Kültürel Mirasın Korunması	
19	Kitap Okuma	
20	Mektuplaşmak	
21	Merak/Araştırma	
22	Merhamet/Acımak	
23	Ölülere/Mezarlara Saygı	
24	Ön Yargılı Olmamak	
25	Sabır/Kararlılık	X
26	Sözünde Durmak	
27	Tarih Bilinci	
28	Ulusal Bilinç/Vatanseverlik	
29	Vefa	X
30	Yardımseverlik	
31	Yaşadığı Yeri Sevmek	

Tabloda da görüldüğü üzere Serpil Ural “*Eşek ve Berk*” adlı kitapta *hayvan sevgisi, dostluk/arkadaşlık, vefa, sabır /kararlılık* değerlerine vurgu yapmıştır.

Kitap: Kuşa Sevdalanan Dağ

Olay örgüsü.

Bir zamanlar çölün ortasında, çıplak kayalardan oluşan, tek başına yaşayan bir dağ vardır. Bu dağın hiç arkadaşı yoktur. Bir gün Neşe adında küçük bir kuş gelir ve dinlenmek için dağın üzerine konar. Biraz dinlenip, sohbet ettikten sonra ayrılmak istediğini söyler. Dağ bu duruma çok üzülür ve kalması konusunda ısrar eder. Dağın üzüldüğünü gören kuş seneye tekrar geleceğine söz verir ve dağın yanından ayrılır. Her yıl söz verdiği gibi dağı ziyarete gelir. Ondan sonra çocukları da her yıl dağı ziyarete gelir. Onların adı da Neşe’dir. Dağ sürekli yalnızlığına ağlar ve gözyaşları ırmak olur dağı yarar. Çok uzun zaman sonra Neşe ağzında bir tohumla gelir ve dağın üzerine bırakır. Her yıl gagasında bir bitki tohumu getirip bırakmaya devam eder. Bu tohumlar gözyaşı ırmağından da beslenerek büyür, yeşerir böylece dağ ağaçlar otlar ve çiçeklerle dolar. Dağ bu bitkilerle doldukça başka yerlerden hayvanlar gelip dağa yerleşmeye başlar. Neşe de getirdiği ilk tohumdan olan ağacın üzerine yuvasını kurar ve burada yaşamaya başlar. Yalnızlıktan kurtulan dağın gözyaşları artık üzüntüden değil, mutluktan akar.

Kahramanlar.

Dağ: Çölün ortasında çıplak kayalardan oluşan, üzerinde hiçbir canlının yaşamadığı yalnız bir dağ vardır.

Neşe: Neşe küçük bir göçmen kuştur. Dinlenmek için Dağ'ın üzerine konmuştur. Sözünde duran bir kuştur. Dağa her yıl ziyaretine geleceğine söz vermiştir ve gelmiştir. Neşe aslında tek bir kuş olmayıp kendisinden sonra Dağ'ı ziyarete gelen kuşun yavrusunun adı da Neşe'dir, torunun adı da Neşe'dir.

Dil ve anlatım.

Kitap Serpil Ural'ın Alice Mc Lerran'dan çevirdiği bir çocuk kitabı olup Stephan Aitken tarafından resimlenmiştir. Resimler konuya uygundur ve cümlelerle uyumlu olarak yerleştirilmiştir. Anlaşılmayan bir kelime yoktur. Cümleler çocuk kitaplarına uygun biçimde kısa ve yalındır.

Kitabın önemi.

Kahramanları bir dağ ve kuş olan bu kitap çocuklara doğa sevgisini kavratmak amacıyla yazılmıştır. Hayatın doğanın korunması ile canlanacağı anlatılmaktadır. Ağaçların ve diğer bitkilerin hayvanların yuvası ve yaşam alanı olduğu, ne kadar çok ağaç, çiçek ve diğer bitkiler olursa hayvan türlerinin çeşitleneceği anlatılmaktadır.

Yine kitap sözünde durmanın ve vefakârlığın önemini çocuklara kavratmak istemiştir. İnsanların yalnız yaşamasının zor olacağı, her insanın arkadaşına ihtiyaç duyduğu, bir insanın etrafında ne kadar çok insan olursa mutluluğunun artacağı dağ ve kuşun arkadaşlığı üzerinden anlatılmaktadır. Zira dağın üzerindeki hayvan sayısı arttıkça mutluluğu da artmıştır.

Tablo 6. "*Kuşa Sevdalanan Dağ*" Adlı Kitapta Bulunan Değerler

Sıra	İşlenen Değerler	Kuşa Sevdalanan Dağ
1	Adalet	
2	Aile Birliğine Önem Vermek	
3	Arkadaşlık/Dostluk	X
4	Bağımsızlık	
5	Başkalarının Kusurları ile Alay Etmeme	
6	Barış	
7	Bilimi ve Bilgiyi Sevmek	
8	Cesaret	
9	Çalışkanlık	
10	Doğa Sevgisi	X

Sıra	İşlenen Değerler	Kuşa Sevdalanan Dağ
11	Doğruluk/Dürüstlük	
12	Eğitim	
13	Farklılıklara Saygı	
14	Hayvanları Sevmek/Korumak	
15	Hediye Vermek	
16	İnançlarımız	
17	İnsan Sevgisi	
18	Kültürel Mirasın Korunması	
19	Kitap Okuma	
20	Mektuplaşmak	
21	Merak/Araştırma	
22	Merhamet/Acımak	X
23	Ölümlere/Mezarlara Saygı	
24	Ön Yargılı Olmamak	
25	Sabır/Kararlılık	X
26	Sözünde Durmak	X
27	Tarih Bilinci	
28	Ulusal Bilinç/Vatanseverlik	
29	Vefa	X
30	Yardımseverlik	X
31	Yaşadığı Yeri Sevmek	

Tabloda da görüldüğü üzere Serpil Ural “*Kuşa Sevdalanan Dağ*” adlı eserinde *sözünde durma, vefa, sabır/kararlılık, merhamet/acımak, yardımseverlik, doğa sevgisi ve arkadaşlık/dostluk* değerlerini işlemiştir.

Kitap: Truva Dizisi

Olay örgüsü.

Bu dizi Çanakkale 18 Mart Üniversitesi'nin çocuklara tahta atı ve Truva Savaşı'nı anlatmak maksadı ile Doç. Dr. Ebru AKTAN ve Serpil URAL tarafından kaleme alınmış beş kitaptan oluşan bir seridir. Kitabın amacını yazarlar kitapların giriş bölümünde “*Truva Destanı'nı okul öncesi dönem çocuklarının gelişim düzeyine en uygun, en doğru şekilde anlatabilmek amacıyla Truva Projesini geliştirdik.*” şeklinde açıklamışlardır.

Bu diziyi oluşturan beş kitap ise şunlardır:

- Truva Prensi İle Güzel Helen
- Truva Savaşı
- Gezgın Ozan Homeros
- Truva'nın Hazinesi

- Truva'nın Rüzgârı

Truva Prensi Paris, Sparta Kralı'nın karısı olan güzeller güzeli Helen'i görür ve prensese âşık olur. Paris, Helen'i kendi ülkesi olan Truva'ya kaçıtır. Buna çok kızan Sparta Kralı, karısı güzeller güzeli Helen'i almak için Truva'ya savaş açar ve gemileri ile Truva'yı kuşatır. Aylarca süren savaş sonucunda Truva'yı alamayacağını anlayan Sparta Kralı bir hile düşünür ve tahta büyük bir at yaptırıp Truva'ya hediye olarak gönderir. Askerleri ile gemilere binerek Truva'dan uzaklaşır. Savaşı kazandığını sanan Truvalılar gece boyunca eğlenir ve derin bir uykuya dalar. Sparta Kralı gemileriyle geri gelir. Tahta atın içerisine saklanan askerler atın içerisinden çıkarak kentin kapılarını açarak Spartalıları içeri alır. Bu hile ile Spartalılar tüm Truva'yı alır ve kenti yerle bir eder. Güzeller güzeli Helen'i ve Truva'nın hazinelerini de alıp ülkelerine dönerler.

Homeros adlı gezgin bir ozan Truva'da yaşanan bu olayları derleyerek büyük bir destan yazar. Truva'nın destanını dinleyen ve çok etkilenen küçük Henrich bu hazineleri bulmaya karar verir fakat henüz küçük olduğu için bu mümkün değildir. Fakat Henrich kararlıdır, büyür ve bir arkeolog olarak mezun olur. Truva Hazinelerini ve Truva şehrinin kalıntılarını bulur. Her yıl binlerce insanın gezdiği Truva'nın hikâyesi bu şekilde kaleme alınmıştır.

Kahramanlar.

Helen: Sparta Kralı Menelaus'un karısıdır. Truva Prensi Paris tarafından kaçıdırılmıştır. Menelaus, Helen'i geri almak için yıllarca Truva ile savaşmıştır. Kitapta güzeller güzeli olarak anlatılır.

Paris: Truva'nın kralıdır. Sparta kralının karısı güzeller güzeli Helen'i kaçırmış ve yıllarca sürececek bir savaşa neden olmuş, yenilmiştir.

Sparta Kralı (Menelaus): Bugün Yunanistan'da bulunan Sparta kentinin kralı ve güzeller güzeli Helen'in kocasıdır. Paris'ten Helen'i almak için Truva kentini kuşatmış ve on yıl savaşmıştır. Sonunda kenti savaşarak alamayacağını anlayıp, hile ile almıştır. Sabrın, cesaretin ve kararlılığın örneği olarak karşımıza çıkmaktadır.

Homeros: Homeros gezgin bir ozandır. Ülkesinin değişik yerlerini gezerek hikâyeler dinler, şiirler okur. Dinlediği bu hikâyeleri destana dönüştürür. Truva Savaşı'nı da böyle destana dönüştürmüş, böylece ölümsüzleştirmiştir.

Henrick: Truva kentini ve hazinelerini bulan Alman arkeologdur. Küçük yaşta Truva Destanı'nı dinler ve hazineleri bulmaya karar verir. Yıllar sonra Çanakkale'ye gelerek hazineleri bulur. Sabır ve kararlılık örneğidir.

Dil ve anlatım.

Kitap 6- 10 yaş çocuklarına Çanakkale’de bulunan atın öyküsünü anlatmak için yazılmıştır. Çocuk kitaplarında olması gerektiği gibi kısa ve anlaşılır cümleler kullanılmıştır. Bir savaş anlatımı olduğu halde herhangi bir şiddet unsuruna yer verilmemiştir. Truva’nın güzellikleri öne çıkarılmıştır. Cümleler ve resimler birbirine uyumlu şekilde kullanılmıştır.

Kitabın önemi.

Truva serisi başta Çanakkale’de yaşayıp da her gün tahta atı görüp fakat hikâyesini bilmeyen çocuklar olmak üzere özellikle okul öncesi ve ilkokul çağı çocuklarının Truva Savaşları’nı ve tahta atı öğrenmeleri için yazılmıştır. Resimlerle de süslenerek öğrenmeyi kalıcılaştırmak ve kolaylaştırmak amaçlanmıştır.

Kitabın tanıtım yazısında bu projenin başlamasının nedeni “ *Her şey Çanakkale ve o yörede oturan küçük çocukların kocaman bir tahta at görerek büyüyecekleri düşüncesi ile başladı.*” şeklinde ifade edilmiştir.

Bu kitapla ülkemizin binlerce yıllık bir geçmişe ve değerli hazinelere sahip olduğu, bu değerleri korumamız gerektiği anlatılmak istenmiştir.

Yaşadığımız bu coğrafya binlerce yıllık bir geçmişe sahiptir ve üzerinde birçok medeniyet kurulmuştur. Bu medeniyetlerin hepsi bizim değerlerimizdir, bu değerlerin ortaya çıkarılması ve korunması bizim görevimizdir.

Tablo 7. “Truva Serisinde” Bulunan Değerler

Sıra	İşlenen Değerler	Truva Serisi
1	Adalet	
2	Aile Birliğine Önem Vermek	
3	Arkadaşlık/Dostluk	X
4	Bağımsızlık	X
5	Başkalarının Kusurları ile Alay Etmeme	
6	Barış	
7	Bilimi ve Bilgiyi Sevmek	
8	Cesaret	X
9	Çalışkanlık	X
10	Doğa Sevgisi	X
11	Doğruluk/Dürüstlük	
12	Eğitim	X
13	Farklılıklara Saygı	
14	Hayvanları Sevmek/Korumak	
15	Hediye Vermek	

Sıra	İşlenen Değerler	Truva Serisi
16	İnançlarımız	
17	İnsan Sevgisi	
18	Kültürel Mirasın Korunması	X
19	Kitap Okuma	
20	Mektuplaşmak	
21	Merak/Araştırma	
22	Merhamet/Acımak	
23	Ölümlere/Mezarlara Saygı	
24	Ön Yargılı Olmamak	
25	Sabır/Kararlılık	X
26	Sözünde Durmak	X
27	Tarih Bilinci	
28	Ulusal Bilinç/Vatanseverlik	
29	Vefa	X
30	Yardımseverlik	
31	Yaşadığı Yeri Sevmek	X

Tablodan görüldüğü üzere Serpil Ural “Truva Serisi” içindeki kitaplarda *kültürel mirasın korunması gerektiği, kararlılık/sabır, doğa sevgisi, sözünde durma, vefa, arkadaşlık/dostluk, yaşadığı yeri sevmek, çalışkanlık, bağımsızlık, eğitim ve cesaret* değerlerini işlemiştir.

Kitap: Armağan

Olaya örgüsü.

Elif adında gizli güçleri olan bir kız çocuğu hikâyenin kahramanıdır. Elif'in gizli güçleri bulunmaktadır. Elif İstedığı zaman uzakları, kimsenin göremediği yerleri görebilmektedir. Bazen ormanları, hayvanları görür, bazen de başka yerleri, başka insanları seyrederek. Bunun için istemesi ve gözlerini uzaklara dikip dikkatli bakması yeterlidir. İstedığı zaman kimsenin duymadığı sesleri de duymaktadır. Uzakları görebildiği, başkasının duyamadığı sesleri duyabildiği için Elif çok mutludur. Gördüklerini, duyduklarını arkadaşlarına anlatmak da çok hoşuna gitmektedir. Arkadaşlarının bazılarında da böyle özel güçler vardır. Onlar da kendi gördüklerini anlatır, böylece Elif ve arkadaşları birlikte hem eğlenir, hem de yeni şeyler öğrenirler.

Elif büyümüştür ve sihirli güçlere artık ihtiyacı kalmamıştır. Bu nedenle sihirli güçleri alınır ve bu güçlerin yerine Elif'e bir kitap verilir.

Kahramanlar.

Elif: Elif sihirli güçleri olan bir kız çocuğudur. Kimsenin duymadığını duyar, görmediğini görür ve bunları arkadaşlarına anlatarak mutlu olur. Ancak bu güçler büyüdüğü zaman ondan alınır ve yerine kitap verilir.

Dil ve anlatım.

Kitap çocukların seviyesine uygun olarak yazılmıştır. Cümleler kısa ve anlaşılırdır. Çocuklar zorlanmadan kitabı okuyabilir.

Kitabın önemi.

Yazar bu kitabında kitap okumanın önemini vurgulamak istemiştir. Zira Elif gizli güçleri vasıtasıyla gördüğü çoğu şeyi hatta daha fazlasını kitaplar sayesinde görecektir. Öğrenecektir. Çocuklara okuma alışkanlığı kazandırma ve kitapları sevdirmeye açısından önemli bir eserdir. Elif görmediği yerleri kitap sayesinde görmüş ve öğrenmiştir. “*Arkadaşlarıyla beraber olunca onlara kitaplarda gördüklerini, kitaplardan öğrendiklerini anlatıyor. Artık Elif’in hiç canı sıkılmıyor.*” (Armağan, s.16).

Tablo 8. “*Armağan*” Adlı Kitapta Bulunan Değerler

Sıra	İşlenen Değerler	Armağan
1	Adalet	
2	Aile Birliğine Önem Vermek	
3	Arkadaşlık/Dostluk	X
4	Bağımsızlık	
5	Başkalarının Kusurları ile Alay Etmeme	
6	Barış	
7	Bilimi ve Bilgiyi Sevmek	
8	Cesaret	
9	Çalışkanlık	
10	Doğa Sevgisi	
11	Doğruluk/Dürüstlük	
12	Eğitim	
13	Farklılıklara Saygı	
14	Hayvanları Sevmek/Korumak	
15	Hediye Vermek	
16	İnançlarımız	
17	İnsan Sevgisi	
18	Kültürel Mirasın Korunması	
19	Kitap Okuma	X
20	Mektuplaşmak	

Sıra	İşlenen Değerler	Armağan
21	Merak/Araştırma	
22	Merhamet/Acımak	
23	Ölümlere/Mezarlara Saygı	
24	Ön Yargılı Olmamak	
25	Sabır/Kararlılık	
26	Sözünde Durmak	X
27	Tarih Bilinci	
28	Ulusal Bilinç/Vatanseverlik	
29	Vefa	X
30	Yardımseverlik	
31	Yaşadığı Yeri Sevmek	

Tablo incelendiğinde Serpil Ural'ın “*Armağan*” adlı kitapta *arkadaşlık/dostluk*, *vefa*, *sözünde durmanın önemi*, *kitap okuma* gibi değerlere vurgu yaptığı görülmektedir.

Kitap: Aksak Ali

Olay örgüsü.

Ali adında bir ilkokul öğrencisi vardır. Ali'nin bir ayağı sakat olduğu için koltuk değnekleriyle yürümektedir. Bu nedenle arkadaşları ona Aksak Ali demektedirler. Bir gün okula geç kalan Ali, merdivenlerden çıkarken zorlandığı için arkadaşları ona güler. Öğretmen bu duruma çok kızar ve çocuklara insanların kusurlarından dolayı alay etmemelerini anlatır. Bir gün Ali, derste güzel bir öykü yazar ve tüm arkadaşlarının beğenisini kazanır. Daha sonra yeni öyküler yazar ve arkadaşlarına okur. Artık adı Öykücü Ali'dir.

Kahramanlar.

Aksak Ali: Aksak Ali ilkokulda okuyan bir öğrencidir. Bir ayağı sakat olduğu için hızlı yürüyemez ve koşamaz. Bundan dolayı arkadaşları sürekli olarak onunla dalga geçer. Ancak daha sonra çok güzel öyküler yazdığı fark edilince tüm arkadaşlarının saygısını kazanır. Artı adı Aksak Ali değil, Öykücü Ali'dir.

Dil ve anlatım.

Kitap resimli bir kitap olup cümleler resimlerle uyumludur. Çocuğun anlamayacağı veya telaffuzunda zorlanacağı bir kelime yok denecek kadar azdır.

Kitabın önemi.

Serpil Ural bu kitabıyla her insanın fiziksel olarak bazı eksikliklere sahip olabileceğini ancak bunların insanların güzel şeyler yapmasına, başarılı olmasına engel olmayacağını

anlatmaktadır. Öyle ki Ali de çok güzel bir öykü yazarıdır. İnsanların bedensel kusurlarından dolayı dalga geçilmesinin doğru olmadığını çocuklara anlatmaktadır.

Tablo 9. “Aksak Ali” Kitapta Bulunan Değerler

Sıra	İşlenen Değerler	Aksak Ali
1	Adalet	
2	Aile Birliğine Önem Vermek	
3	Arkadaşlık/Dostluk	X
4	Bağımsızlık	
5	Başkalarının Kusurları ile Alay Etmeme	X
6	Barış	
7	Bilimi ve Bilgiyi Sevmek	
8	Cesaret	
9	Çalışkanlık	
10	Doğa Sevgisi	
11	Doğruluk/Dürüstlük	
12	Eğitim	
13	Farklılıklara Saygı	X
14	Hayvanları Sevmek/Korumak	
15	Hediye Vermek	
16	İnançlarımız	
17	İnsan Sevgisi	
18	Kültürel Mirasın Korunması	
19	Kitap Okuma	
20	Mektuplaşmak	
21	Merak/Araştırma	
22	Merhamet/Acımak	X
23	Ölümlere/Mezarlara Saygı	
24	Ön Yargılı Olmamak	
25	Sabır/Kararlılık	
26	Sözünde Durmak	
27	Tarih Bilinci	
28	Ulusal Bilinç/Vatanseverlik	
29	Vefa	
30	Yardımseverlik	
31	Yaşadığı Yeri Sevmek	

Tablo 10 incelendiğinde Serpil Ural'ın “*Aksak Ali*” adlı kitabında *başkalarının kusurları ile alay etmeme, farklılıklara saygı, arkadaşlık/dostluk, merhamet/acımak* gibi değerleri işlediği görülmektedir.

Kitap: Cabula Mabula

Olay örgüsü.

Olay Afrika'da Kral Cabula Mabula'nın ülkesinde geçmektedir. Cabula Mabula'nın ülkesi renklerle dolu, neşeli bir ülkeymiş ve Kral Cabula Mabula bundan çok mutluymuş. Fakat büyücü Mureva, kralın mutluluğunu kıskanır ve ülkenin tüm renklerini çalar. Kertenkele ve leylek bundan hiç hoşlanmaz ve birlik olup büyüyücüyü bir sandığa kilitleyerek renkleri tekrar ülkeye getirirler, herkes yine bu durumdan mutlu olur.

Kahramanlar.

Cabula Mabula: Siyah insanların yaşadığı bir ülkenin kralıdır. Renkleri, ülkesinin değişik renklerdeki bitki ve hayvanlarını çok sever.

Murave: Cabula Mabula'nın ülkesinde yaşayan kıskanç büyücü. İnsanların neşesini, renkleri kıskanır.

Yardımcı Karakterler: Yardımcı karakterler leylek ve kertenkeledir. Bu iki hayvan birlik olup renkleri Murave'den kurtarmıştır.

Dil ve anlatım.

Kitap oldukça sade ve anlaşılır bir dille kaleme alınmıştır. Telaffuzu zor bir kelime bulunmamaktadır.

Kitabın önemi.

Yazar bu kitabıyla dünyanın renklerle güzel olduğunu, renksiz bir dünyanın insana mutsuzluk vereceğini anlatmaktadır. Kıskançlığın kötü bir düşünce olduğu, insanların başkalarının mutluluklarını kıskanmaması gerektiği anlatılmıştır. Ayrıca insanların birlik olup iş birliği yaparsa kötülükleri yenebileceği, pek çok işi başarabileceği anlatılmıştır.

Tablo 10. “*Cabula Mabula*” Adlı Kitapta Bulunan Değerler

Sıra	İşlenen Değerler	Cabula Mabula
1	Adalet	
2	Aile Birliğine Önem Vermek	
3	Arkadaşlık/Dostluk	

Sıra	İşlenen Değerler	Cabula Mabula
4	Bağımsızlık	
5	Başkalarının Kusurları ile Alay Etmeme	
6	Barış	X
7	Bilimi ve Bilgiyi Sevmek	
8	Cesaret	
9	Çalışkanlık	
10	Doğa Sevgisi	
11	Doğruluk/Dürüstlük	
12	Eğitim	
13	Farklılıklara Saygı	X
14	Hayvanları Sevmek/Korumak	
15	Hediye Vermek	
16	İnançlarımız	
17	İnsan Sevgisi	X
18	Kültürel Mirasın Korunması	
19	Kitap Okuma	
20	Mektuplaşmak	
21	Merak/Araştırma	
22	Merhamet/Acımak	
23	Ölülere/Mezarlara Saygı	
24	Ön Yargılı Olmamak	
25	Sabır/Kararlılık	
26	Sözünde Durmak	
27	Tarih Bilinci	
28	Ulusal Bilinç/Vatanseverlik	
29	Vefa	
30	Yardımselik	X
31	Yaşadığı Yeri Sevmek	

Tablo incelendiğinde Serpil Ural'ın “*Cabula Mabula*” adlı kitabında *farklılıklara saygı, yardımselik/ iyilikte bulunma, insan sevgisi, barış* değerlerini işlediği görülmektedir.

Kitap: Ben de Ben de Bana da Bana da

Olay örgüsü.

Selim, ablası Duygu'ya ne alınırsa kendisi için de ister, Duygu ne isterse “Ben de ben de.” der. Sürekli olarak ablasına özenir. Bir gün Tako adında sadece çocuklara görünen bir kahraman gelir ve Selim'e bu davranışının yanlış olduğunu, herkesin kendisi olması gerektiğini anlatır. Selim artık bu huyundan vaz geçer ve kendisi olmaya karar verir.

Kahramanlar.

Tako: Tako kitapta (Ben de Ben de Bana da Bana da, s. 9) kendini şöyle tanıtmaktadır:

“Tako ’dur adım benim,

Çocukları çok severim.

Yalnız çocuklara gözüdürüm,

Yalnız çocuklarla konuşurum,

Tako ’dur adım benim,

Akıllıyım; çok şey bilirim,

Tüm çocukları tanımak için,

Her gün başka bir eve gelirim.”

Tako: Selim’e yol gösteren, kendisi olması gerektiğini hatırlatan kahramandır.

Selim: Evin küçük çocuğudur. Ablası Duygu’ya özenmektedir. O ne isterse, ona ne alırsa aynısını ister. Tako sayesinde kendisi olmaya karar verir ve bu alışkanlığını bırakır.

Duygu: Duygu, Selim’in ablasıdır. Selim, Duygu’ya özenmektedir.

Dil ve anlatım.

Cümleler çocuk kitaplarına uygun biçimde ve kısadır. Şiddet veya argo içeren, çocuklara kötü örnek olacak kelime ve cümlelere yer verilmemiştir. Yabancı, telaffuzu ve anlamı bilinmeyen kelime yok denecek kadar azdır.

Kitabın önemi.

Kitap her insanın kendine özgü bir yapısı olduğu bu nedenle ihtiyaçları, yaşam tarzı olduğunu; her insanın farklı bir kişiliği olduğunu, bu nedenle her insanın isteklerinin her zaman aynı olamayacağını, herkesin kendisi olması gerektiğini anlatmaktadır. Her çocuk ilk başlarda büyüklerine özenir fakat bu özeni çocuk kendi farkına varınca yerini, kendini ve insanları olduğu gibi kabul edip sevmeye bırakır. Çocuklar bu kitapla beraber her insanın farklı zevklere, sahip olduğunu öğrenecek ve kendi kişiliğini oluşturması gerektiğini kavrayacaktır.

Tablo 11. “Ben de Ben de Bana da Bana da” Adlı Kitapta Bulunan Değerler

Sıra	İşlenen Değerler	Ben de Ben de Bana da Bana da
1	Adalet	

Sıra	İşlenen Değerler	Ben de Ben de Bana da Bana da
2	Aile Birliğine Önem Vermek	
3	Arkadaşlık/Dostluk	
4	Bağımsızlık	X
5	Başkalarının Kusurları ile Alay Etmeme	
6	Barış	
7	Bilimi ve Bilgiyi Sevmek	
8	Cesaret	
9	Çalışkanlık	
10	Doğa Sevgisi	
11	Doğruluk/Dürüstlük	
12	Eğitim	
13	Farklılıklara Saygı	X
14	Hayvanları Sevmek/Korumak	
15	Hediye Vermek	
16	İnançlarımız	
17	İnsan Sevgisi	X
18	Kültürel Mirasın Korunması	
19	Kitap Okuma	
20	Mektuplaşmak	
21	Merak/Araştırma	
22	Merhamet/Acımak	
23	Ölümlere/Mezarlara Saygı	
24	Ön Yargılı Olmamak	
25	Sabır/Kararlılık	
26	Sözünde Durmak	
27	Tarih Bilinci	
28	Ulusal Bilinç/Vatanseverlik	
29	Vefa	
30	Yardımseverlik	
31	Yaşadığı Yeri Sevmek	

Tabloda incelendiğinde Serpil Ural'ın “*Ben de Ben de Bana da Bana da*” adlı kitabında *farklılıklara saygı, bağımsızlık, insan sevgisi* değerlerini işlediği görülmektedir.

Kitap: Küçük Beyaz Bulut

Olay örgüsü.

Yalnız başına gökyüzünde dolaşan bir beyaz bulut vardır. Beyaz bulutun yalnız dolaşmaktan canı çok sıkılır ve kendine arkadaş aramaya koyulur. Derede yüzen çocukların üzerinde durur fakat çocuklar onu kovar. Çamaşır yıkayan kadınların üzerinde durur, çamaşırların kurummasını engellediği için kadınlar da onu kovar. Derken yalnız başına duran ve

güneşten kavrulan bir ağacın üzerinde durur, ağaç hem gölge ettiği hem de bir arkadaşı olduğu için sevinir. Bulut parça parça ağacın üzerine yağar, ağaç ise bulutun sularıyla beslenip yeşerir, bulutta bu sayede ağacın içerine yerleşir ve kendine bir ev bulduğu için çok sevinir.

Kahramanlar.

Beyaz Bulut: Yalnızlıktan sıkılmış, kendine arkadaş arayan küçük bir beyaz renkli buluttur. Gittiği her yerde kovulmuştur. Fakat yalnız bir ağaç onunla arkadaşlık kurmayı kabul eder.

Dil ve anlatım.

Çocuk kitaplarında bulunması gereken özelliklere dikkat edilmiştir. Cümleler kısa ve resimlerle uyumludur. Kelimeler çocukların seviyesine uygun ve anlaşılır. Argo kelime kullanılmamıştır.

Kitabın önemi.

Beyaz bulut imgesiyle anlatılmak istenen insanın sosyal bir varlık olduğu gerçeğidir. İnsan her zaman yanında bir arkadaşına ihtiyaç duyar. Dolayısıyla bulutun yaptığı da budur, bir arkadaş bulmak. Sonunda bir ağacı kendine arkadaş olarak bulur ve bu ona mutluluk verir.

Tablo 12 . “*Küçük Beyaz Bulut*” Adlı Kitapta Bulunan Değerler

Sıra	İşlenen Değerler	Küçük Beyaz Bulut
1	Adalet	
2	Aile Birliğine Önem Vermek	
3	Arkadaşlık/Dostluk	X
4	Bağımsızlık	
5	Başkalarının Kusurları ile Alay Etmeme	
6	Barış	
7	Bilimi ve Bilgiyi Sevmek	
8	Cesaret	
9	Çalışkanlık	
10	Doğa Sevgisi	X
11	Doğruluk/Dürüstlük	
12	Eğitim	
13	Farklılıklara Saygı	
14	Hayvanları Sevmek/Korumak	
15	Hediye Vermek	
16	İnançlarımız	

Sıra	İşlenen Değerler	Küçük Beyaz Bulut
17	İnsan Sevgisi	
18	Kültürel Mirasın Korunması	
19	Kitap Okuma	
20	Mektuplaşmak	
21	Merak/Araştırma	
22	Merhamet/Acımak	
23	Ölümlere/Mezarlara Saygı	
24	Ön Yargılı Olmamak	X
25	Sabır/Kararlılık	
26	Sözünde Durmak	
27	Tarih Bilinci	
28	Ulusal Bilinç/Vatanseverlik	
29	Vefa	X
30	Yardımseverlik	
31	Yaşadığı Yeri Sevmek	

Tablo incelendiğinde Serpil Ural'ın “*Küçük Beyaz Bulut*” adlı kitabında *vefa*, *arkadaşlık/dostluk*, *ön yargılı olmama*, *doğa sevgisi* değerlerini işlediği görülmektedir.

Kitap: Zor Ödev Lozan

Olay örgüsü.

Öğretmeni Turgut'a Lozan Antlaşması'nı ev ödevi olarak verir. Turgut kendisi için zor olan bu ödevi bilgisayarında araştırmaya başlar. Odasında bilgisayarına Lozan yazdığına yatağının üzerinde birinin oturduğunu fark eder. Bu kişi Kurtuluş Savaşı kahramanlarından, Türkiye'nin ilk başbakanı ve Lozan Antlaşması'nı Türkiye adına imzalayan kişi olan İsmet İnönü'dür. İsmet Paşa, Lozan Antlaşması sürecini anlatır.

Türkiye adına Lozan'a katılmak için Ankara'dan trenle yola çıkan İnönü, savaş nedeniyle yanmış, yıkılmış köylerden geçerek İstanbul'a doğru gider. Ancak düşman köprüleri yıktığı için belli bir noktadan sonra trenle değil de başka vasıtalarla İstanbul'a ulaşır. İstanbul'dan da Lozan'a varır. Burada toplantı ertelendiği için bazı görüşmelerde bunarak iki hafta beklemek zorunda kalır. Görüşmeler sırasında suikast tehlikesi geçirir. Ankara ile yaptıkları görüşmeler İngilizlere sızdırılır. Tüm bu olumsuzluklara rağmen görüşmeleri Türkiye'nin lehine olacak şekilde kararlılıkla sürdürür. Görüşmeler tamamlandıktan sonra İstanbul'a döner ve bir kahraman olarak karşılanır. Romanda bunlar anlatılırken Turgut'un bilgisayarında da video görüntüsü olarak olaylar geçmektedir.

Kahramanlar.

Turgut: Turgut ilköğretim öğrencisidir. Öğretmeni tarafından Lozan Antlaşması ev ödevi verilmiştir. Ancak Turgut geçmişte kalmış bu olayın öğrenilmesinin ne işe yarayacağına bir anlam veremez. Fakat olayı dinleyip, öğrendikçe, Cumhuriyet'in nasıl kurulduğunu anladıkça bu düşüncesinden vazgeçer.

İsmet İnönü: Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk başbakanı ve Lozan Görüşmeleri'nde Türkiye'yi temsil eden ve Türkiye adına Lozan Antlaşması'nı imzalayan devlet adamı ve komutandır. Kitapta bilgisayardan çıkıp gelen bir bilgisayar görüntüsü/hologram olarak karşımıza çıkmaktadır. Yazar Lozan Antlaşması süreçlerini İsmet Paşa'nın- olay kahramanının- ağzından vermeyi tercih etmiştir. İsmet İnönü, bir bilgisayar görüntüsü olarak Turgut'un odasına gelir ve olayları birinci ağızdan anlatır. Lozan Kahramanı olarak takdim edilir.

Dil ve anlatım.

Kitap 9-12 yaş çocuklarına yönelik yazılmış olup özel isimler dışında yabancı ve telaffuzu zor kelimelere yer verilmemiştir. Cümleler kısa ve anlaşılır olmakla beraber okuyucuyu yormayacak biçimde kurulmuştur. Anlatımı daha etkili kılmak için karşılıklı konuşmalara sıkça yer verilmiştir. Savaştan bahsetmesine rağmen şiddet olaylarına yer verilmemiştir.

Kitabın önemi.

Kitap çocuklara tarih bilinci vermek için yazılmıştır. Genel anlamda tarihin gereksiz olduğu, geçmişte yaşanan olayların bilinmesinin insanlara bir fayda sağlamayacağı görüşü hâkimdir. Ancak yazar bu kanıyı değiştirmek istemektedir. Bu nedenle hem çocukların zevkle okuyabileceği, hem de ülkemizin tarihsel süreçlerini öğreneceği eserler kaleme almıştır. *Zor Ödev Lozan* da bu kitaplardan biridir. Bu kitapla çocuklar hem Türkiye Cumhuriyeti'nin tapu senedi olarak adlandırılan Lozan Antlaşması'nın hangi zorlu süreçlerde imzalandığını hem de Lozan Kahramanı olarak adlandırılan İsmet İnönü'yü tanımış, öğrenmiş olacak. Bu vatanın kolay kurulmadığını anlayacak, vatan sevgisi kazanacaklardır.

Tablo 13. “Zor Ödev Lozan” Adlı Kitapta Bulunan Değerler

Sıra	İşlenen Değerler	Zor Ödev Lozan
1	Adalet	
2	Aile Birliğine Önem Vermek	
3	Arkadaşlık/Dostluk	

Sıra	İşlenen Değerler	Zor Ödev Lozan
4	Bağımsızlık	X
5	Başkalarının Kusurları ile Alay Etmeme	
6	Barış	
7	Bilimi ve Bilgiyi Sevmek	X
8	Cesaret	
9	Çalışkanlık	
10	Doğa Sevgisi	
11	Doğruluk/Dürüstlük	
12	Eğitim	
13	Farklılıklara Saygı	
14	Hayvanları Sevmek/Korumak	
15	Hediye Vermek	
16	İnançlarımız	
17	İnsan Sevgisi	
18	Kültürel Mirasın Korunması	
19	Kitap Okuma	
20	Mektuplaşmak	
21	Merak/Araştırma	
22	Merhamet/Acımak	
23	Ölümlere/Mezarlara Saygı	
24	Ön Yargılı Olmamak	
25	Sabır/Kararlılık	
26	Sözünde Durmak	
27	Tarih Bilinci	X
28	Ulusal Bilinç/Vatanseverlik	X
29	Vefa	
30	Yardımseverlik	
31	Yaşadığı Yeri Sevmek	

Tablo incelendiğinde Serpil Ural'ın “Zor Ödev Lozan” adlı kitapta *bilimi ve bilgiyi sevmek, tarih bilinci, ulusal bilinç/vatanseverlik, bağımsızlık* değerlerini işlediği görülmektedir.

Kitap: Efelerin Efesi Yörük Ali Efe

Olay örgüsü.

Ali küçük yaşta babasını yitirmiş, annesi başka birisiyle evlenmiştir. Ancak Ali'nin üvey babası ile arası iyi değildir. Çünkü Ali haksızlığa dayanamaz ve üvey babası ona haksızlık yaptığında buna karşı gelir. En sonunda dayanamaz ve evi terk eder. Kedinge bir bahçıvanlık işi bulur ve ev sahibi onun çalışkanlığını, dürüstlüğünü takdir eder. Birinci Dünya Savaşından Osmanlı Devleti yenik çıkmış ve her yer işgal edilmektedir. Kadınlara, çocuklara

düşman askeri kötü davranmaktadır. Ali bu haksızlıklar karşısında susamaz ve Ahmet Efe'nin efelerine vatanını savunmak için katılır. Ahmet Efe ölünce yerine geçer. Düşman karşısında önemli başarılar kazanır. Malgaç baskınına yaparak Yunanları Nazilli'den çıkarır. Aydın ve yöresinde önemli başarılar elde eder ve Yunan güçleri karşısında büyük başarılar elde eder. Savaş bittikten sonra İzmir'e yerleşir. Sakin bir hayat sürer. Herkesin saygı duyduğu bir kişiliktir. Bir gün çarşıda yürürken tramvay bacağından üzerinden geçer ve iki bacağı da kopar. Kısa bir süre sonra hayatını kaybeder.

Kahramanlar.

Yörük Ali Efe: Yörük Ali, küçük yaşta babasını kaybetmiştir. Annesi tekrar evlenmiş ancak üvey babasıyla anlaşamadığı için büyüünce onların yanından ayrılmıştır. Bir zamanlar bahçivanlık yapmış daha sonra yurdunu savunmak için efelerin oluşturduğu çetelerden birine katılmış, sonraki yıllarda bu çetenin reisi olmuştur. Yunan kuvvetlerine karşı başarılı baskınlar yürütmüş, İstiklal Madalyasıyla ödüllendirilmiştir. Savaş sonrası İzmir'e yerleşmiş, ömrünün son döneminde bir tramvay kazası sonucunda iki ayağını da yitirmiş, ardından da hayatını kaybetmiştir.

Dil ve anlatım.

Cümle yapısı bakımından dil bilgisi kurallarına uyulmuş. Yalın ve akıcı cümleler seçilmiştir. Anlaşılması veya telaffuzu zor kelime yok denecek kadar azdır. Yabancı kelimeye rastlanmamıştır.

Kitabın önemi.

Kitap Serpil Ural'ın çocuklara yakın tarihimizi öğretmek ve sevdirmek için yazmış olduğu kısa romanlardan biridir. Kitap Ulusal Kurtuluş savaşımızın gölgede kalmış kahramanlarından biri olan ve savaştaki konumu küçümsenemeyecek kadar büyük olan Aydınli Yörük Ali Efe'nin hayatını anlatmaktadır. Bu eser Kurtuluş Savaşının zor şartlarda, Anadolu insanının fedakârlığı ve mücadelesi sonucunda kazanılmasını anlatmaktadır.

Kurtuluş savaşımız yurdumuzun işgalden kurtarılıp bağımsızlığımızın kazanılması ve Cumhuriyetin kurulmasına vesile olması nedeniyle çocuklarımızın öğrenmesi, ders alması açısından önemlidir. Serpil Ural da bu kitabında bu savaşın ismi az bilinen ama düşmana önemli zararlar veren Yörük Ali Efe'nin hayatı üzerinden bu savaşı anlatmaktadır. Yörük Ali Efe'nin hayatı torununun ağzından anlatılmaktadır.

Anadolu'muzun tarihsel ve kültürel bir değeri olan “efelik” kavramı tanıtılmıştır. Efeliğin cesaret, dürüstlük, fedakârlık, vatan sevgisi gibi pek çok olumlu kavramı barındırdığı, vatanın kurtuluşu mücadelesinde önemli katkıları olduğu anlatılmıştır.

Çocuklara vatan sevgisi, Millî bilinç, tarih bilinci, haksızlıkla mücadele etme, dürüstlük gibi değerler kazandırmak amaçlanmaktadır. Her insan okuduğu romanda kendine rol model olacak bir kahraman arar ve Yörük Ali Efe bunun için uygun bir rol modelidir. Zira o tüm mücadelesini haksızlıklar karşısında vermiştir. Onu efelerin efesi yapan da bu duruşudur.

Tablo 14. “Efelerin Efesi Yörük Ali Efe” Adlı Kitapta Bulunan Değerler

Sıra	İşlenen Değerler	Efelerin Efesi Yörük Ali Efe
1	Adalet	X
2	Aile Birliğine Önem Vermek	
3	Arkadaşlık/Dostluk	X
4	Bağımsızlık	X
5	Başkalarının Kusurları ile Alay Etmeme	
6	Barış	
7	Bilimi ve Bilgiyi Sevmek	X
8	Cesaret	
9	Çalışkanlık	
10	Doğa Sevgisi	X
11	Doğruluk/Dürüstlük	X
12	Eğitim	
13	Farklılıklara Saygı	
14	Hayvanları Sevmek/Korumak	
15	Hediye Vermek	
16	İnançlarımız	
17	İnsan Sevgisi	
18	Kültürel Mirasın Korunması	
19	Kitap Okuma	
20	Mektuplaşmak	
21	Merak/Araştırma	X
22	Merhamet/Acımak	
23	Ölümlere/Mezarlara Saygı	
24	Ön Yargılı Olmamak	
25	Sabır/Kararlılık	
26	Sözünde Durmak	
27	Tarih Bilinci	X
28	Ulusal Bilinç/Vatanseverlik	X
29	Vefa	
30	Yardımseverlik	

Sıra	İşlenen Değerler	Efelerin Efesi Yörük Ali Efe
31	Yaşadığı Yeri Sevmek	

Tablo incelendiğinde Serpil Ural'ın “*Efelerin Efesi Yörük Ali Efe*” adlı kitabında *dürüstlük/doğruluk, bilimi ve bilgiyi sevmek, tarih bilinci, arkadaşlık/dostluk, ulusal bilinç/vatanseverlik, bağımsızlık, merak/araştırma, doğa sevgisi, adalet* değerlerini işlediği görülmektedir.

Kitap: Ağrı'dan Zelve'ye Anadolu Anlatıyor

Kitabın içeriği.

Ağrı'dan Zelve'ye Anadolu Anlatıyor adlı kitap Anadolu'nun 27 şehrinden derlenmiş efsane ve masalları içermektedir. 27 masal içermesinin nedeni Ğ ve J harfleri dışında kalan alfabedeki her harfe denk gelen bir şehrin seçilmesidir. Bu şehirlerle ilgili bir efsane anlatılmıştır. Her bir efsane için karşılıklı iki sayfa ayrılmış olup sağ ve sol kenarlarda efsanenin geçtiği şehirle ilgili kısa bilgi verilmiştir.

Dil ve anlatım.

Kitapta telaffuzu zor, anlamı bilinmeyen kelime yok denecek kadar azdır. Cümleler dilbilgisi kurallarına uygun ve akıcıdır. Okuyucu herhangi bir takılma yaşamadan okuyabilir ve anlayabilir. Konuya uygun, canlı resimler kullanılmıştır. Şiddet içeren olaylar ve argo kelimeler kullanılmamıştır.

Kitabın önemi.

Yazar Anadolu'nun değişik yerleri ile ilgili derlediği efsane ve masallar aracılığıyla çocukların geçmişle günümüz arasında bir bağ kurmasını, içinde yaşadığı toplumun inanç ve değerlerini, kültürünü çocukların öğrenmesini amaçlamıştır. Kitapta alfabede bulunan 27 harfin her biriyle başlayan ve 27 şehrimize ait olan 27 efsane ve masal yer almaktadır. “j ve ğ” harfleriyle başlayan şehir olmadığı için bu harfleri almamıştır. Yazar bu yolla hem Latin alfabesinin harflerini öğretmeyi amaçlamıştır, hem de geleneklerimizde yer alan sözlü eserlerin çocuklar tarafından bilinmesini amaçlamıştır. Bir yönden geçmişte sözlü geleneğimizde oluşmuş ürünleri geleceğe taşımıştır. Efsanelerin sağında ve solunda olayın geçtiği şehirle ilgili tanıtıcı bilgiler verilerek çocuklara şehirler tanıtılmış ve çocukta merak duygusu oluşturulmak istenmiştir. Sağ üst köşede şehrin bulunduğu yer Türkiye haritası üzerinde gösterilerek çocuğun coğrafi bilgisinin geliştirilmesi amaçlanmıştır. İnançlarımız, geleneklerimiz çocuklara akıcı bir şekilde sunulmuştur.

Tablo 15. “Ağrı’da Zelve’ye Anadolu Anlatıyor” Adlı Kitapta Yer Alan Efsane ve Masallar

Sıra No	Efsane ve Masallar	Sıra No	Efsane ve Masallar
1	Ağrı Dağı Efsanesi	14	Uzaklarda Yetişen Ermiş: Bayındır Baba
2	Gelibolu’da Güçlü Bir Yiğit	15	Eğri Minareli Cami
3	Mesir Macunu	16	Kırkpınar’ın Öyküsü
4	Sabırla Örer Örümcek	17	Prensın Kolyesi
5	Yüzdükçe İyileşen Prens	18	Ürün Var Acı, Ürün Var Tatlı
6	Bahtı Dağda Sarı Kız	19	Ferhat İle Şirin
7	Hacivat ve Karagöz	20	Lokman Hekim Ve Ölümüne Çare
8	Nasreddin Hoca	21	Rize Ve Dinmeyen Yağmur
9	Şıpsıvdi Ağaçlar	22	Varlık Getiren Bulut
10	Zelve Ve Perileri	23	Osman Gazi’nin Rüyası
11	Cezadan Kaçıp Uyuya Kalanlar	24	Tarih Dolu Kent Urfa
12	İssız Tepenin Yılanlı Kalesi	25	Derde Derman Güzel Gül
13	Öç İsteyen Ana	26	İki Avcının Gözyaşları

Tablo 16. “Ağrı’da Zelve’ye Anadolu Anlatıyor” Adlı Kitapta Bulunan Değerler

Sıra	İşlenen Değerler	Ağrı’da Zelve’ye Anadolu Anlatıyor
1	Adalet	
2	Aile Birliğine Önem Vermek	

Sıra	İşlenen Değerler	Ağrı'dan Zelve'ye Anadolu Anlatıyor
3	Arkadaşlık/Dostluk	
4	Bağımsızlık	
5	Başkalarının Kusurları ile Alay Etmeme	
6	Barış	
7	Bilimi ve Bilgiyi Sevmek	
8	Cesaret	
9	Çalışkanlık	
10	Doğa Sevgisi	
11	Doğruluk/Dürüstlük	
12	Eğitim	
13	Farklılıklara Saygı	
14	Hayvanları Sevmek/Korumak	
15	Hediye Vermek	
16	İnançlarımız	X
17	İnsan Sevgisi	
18	Kültürel Mirasın Korunması	X
19	Kitap Okuma	
20	Mektuplaşmak	
21	Merak/Araştırma	
22	Merhamet/Acımak	
23	Ölümlere/Mezarlara Saygı	
24	Ön Yargılı Olmamak	
25	Sabır/Kararlılık	
26	Sözünde Durmak	
27	Tarih Bilinci	
28	Ulusal Bilinç/Vatanseverlik	X
29	Vefa	
30	Yardımseverlik	
31	Yaşadığı Yeri Sevmek	

Tablo incelendiğinde Serpil Ural'ın “Ağrı'dan Zelve'ye Anadolu Anlatıyor” adlı kitabında bulunan efsane ve masalarda *ulusal bilinç, kültürel mirasın korunması ve inançlarımız* değerlerini işlediği görülmektedir.

Kitap: Dünya Masalları I-II

Kitabın içeriği.

Serpil Ural'ın iki cilt halinde yayımlanan *Dünya Masalları* adlı kitabı dünyanın değişik her biri dünyanın değişik bir yerinde/ ülkesinde olmak üzere 24 masalı içermektedir. Masalların yer alış sırası güneşin doğuşu ile başlayıp bitişi ile biten bir yol izlemektedir.

Güneşin ilk doğduğu yer Yeni Zelanda olduğu için ilk masal Yeni Zelanda'dan, Güneş en son Havai'de battığı için son masal da Havai'den alınmıştır.

Yazar bu eseriyle dünyanın her köşesinde, farklı da olsa insanların masal anlattığı, her toplumun kendi masalları olduğunu anlatmaktadır. Bu masalların hepsinin sonunda iyiler, temiz duygu ve düşünceye sahip olanlar kazanırken; art niyet taşıyan, başkaları için kötülük düşünenler kendileri için daha kötü sonuçlarla karşılaşır. Masalların hepsi çocuklara toplum değerlerini kazandırma amacındadır.

Dil ve anlatım.

Kitap sade ve anlaşılır bir dille kaleme alınmıştır. Ülke isimleri dışında telaffuzu zor sözcükler kullanılmamıştır.

Kitabın önemi.

Dünya Masalları adlı kitap dünyanın değişik bölgelerinden derlenmiş 24 masalı içermektedir. İnsanların yaşamlarının, renklerinin, dillerinin farklı olmasına rağmen iyilik, adalet, sevgi gibi pek çok ortak değeri taşıdığını göstermesi açısından önemlidir. Dünyanın neresinde olursa olsun insanlar hep aynı iyi duyguları taşımaktadır. Her yerde kötü niyetli kişiler vardır ve bunların karşısında diğer insanların gösterdiği tutum aynıdır. Bu masalların hepsinde iyilik övülmüş, sonunda iyiler kazanmış; kötüler ise cezalandırılmıştır. İnsanların ten rengi, inancı, yaşam biçimi farklı olsa da iyiler her yerde iyidir, kötüler her yerde kötüdür. İnsanların değerleri ortaktır. Bu bakımdan çocuklarımıza okutulması gereken bir kitap olduğunu düşünülmektedir.

Tablo 17. “Dünya Masalları I-II” Kitaplarında Yer Alan Masallar

Sıra No	Masal/ Ülke	Sıra No	Masal/ Ülke
1	Büyük Bir Balık/ Yeni Zelanda	14	Uçan Hollandalı/ Güney Afrika
2	Güneşi Doğuşu / Avustralya	15	Öteki Dünyadan Gelen Adam / Avrupa
3	Taş Kıran Adam / Japonya	16	Yalancı Uşak / Litvanya
4	Güneşi Kurtaran Tavşan / Sibirya	17	Büyük Bir Kedi / Norveç
5	Dört Ejderha / Çin	18	Büyülü Kılıç / İngiltere

6	Cimri Ballu Şah / Hindistan	19	Kralın Danışmanları / Portekiz
7	Arı Sultan / İran	20	Genç Adam ve Kedisi / İzlanda
8	Açıl Sofram Açıl / Türkiye	21	Işığın çocukları / Kuzey Amerika
9	Tanrının Merdivenleri / Girit	22	Yağmurcu'nun Öfkesi / Meksika
10	Alâaddin'in Amcası / Fas	23	Denizkızı Kayalığı / Şili
11	Köyün Bekârları / Orta Afrika	24	Kuş Olmayan Kuş / Brezilya
12	Taklitçi Maymunun Sonu / Etiyopya	25	Maui ile Güneş / Havai

Tablo 18. “Dünya Masalları I-II” Kitaplarında Yer Alan Efsane ve Masallarda Bulunan Değerler

Sıra	İşlenen Değerler	Dünya Masalları I-II
1	Adalet	
2	Aile Birliğine Önem Vermek	
3	Arkadaşlık/Dostluk	
4	Bağımsızlık	X
5	Başkalarının Kusurları ile Alay Etmeme	
6	Barış	
7	Bilimi ve Bilgiyi Sevmek	
8	Cesaret	X
9	Çalışkanlık	X
10	Doğa Sevgisi	
11	Doğruluk/Dürüstlük	X
12	Eğitim	
13	Farklılıklara Saygı	
14	Hayvanları Sevmek/Korumak	
15	Hediye Vermek	
16	İnançlarımız	
17	İnsan Sevgisi	
18	Kültürel Mirasın Korunması	
19	Kitap Okuma	
20	Mektuplaşmak	
21	Merak/Araştırma	
22	Merhamet/Acımak	
23	Ölümlere/Mezarlara Saygı	
24	Ön Yargılı Olmamak	X
25	Sabır/Kararlılık	X

Sıra	İşlenen Değerler	Dünya Masalları I-II
26	Sözünde Durmak	X
27	Tarih Bilinci	
28	Ulusal Bilinç/Vatanseverlik	
29	Vefa	X
30	Yardımseverlik	X
31	Yaşadığı Yeri Sevmek	

Tablo incelendiğinde Serpil Ural'ın “*Dünya Masalları I-II*” kitaplarında bulunan efsane ve masalarda *vefa, cesaret, sözünde durma, ön yargılı olmamak, sabır/kararlılık, yardımseverlik/iyilikte bulunma, doğruluk/dürüstlük, çalışkanlık ve bağımsızlık* değerlerini işlediği görülmektedir.

Kitap: Bizi Ayıran Sokak

Olay örgüsü.

Serpil Ural'ın Lia Hadzopoulou Karavia'dan çevirdiği bu romanın konusu Yunanistan'ın Türklerle Rumların bir arada yaşadığı bir kasabasında geçmektedir. Bu kasabayı ayıran bir sokak bulunmaktadır. Sokağın bir tarafında Türkler, diğer tarafında Rumlar ikamet etmektedir fakat böyle bir yasak olmamasına rağmen iki toplumun insanları da sokağın diğer tarafına geçmez. Oysa bu insanlar farklı bir dil konuşsa da dertleri, sıkıntıları, sevinçleri, yaşamları aynıdır.

Melina ve Alexander beş kişilik Rum ailenin çocuklarıdır. Ali ve Ayşe ise sokağın diğer tarafında, karşı evde oturan beş kişilik Türk ailenin çocuklarıdır. Çocuklar her sabah yolda karşılaşır, selamlaşır ancak birbiriyle fazla konuşmazlar. Oysa Alexander onlarla arkadaş olmak istemektedir. Melina ise ailesinden bir köpek istemektedir.

Bir sabah Ayşe evlerinin yanındaki harabeden sesler duyar ve cesaretini toplayıp harabeye girer. Yaralı bir köpek olduğunu görür. Bu Agnes'in annesinin kovduğu köpektir. Ali ile köpeğe bakmaya başlarlar. Alexander ve Melina da onlara yardımcı olur. Köpeğin adını isimlerinin baş harflerini birleştirerek Al-ay-me koyarlar. Bir müddet sonra köpeğin üç yavrusu olur.

Ali ve Ayşe, dedelerine köpekten, yavrularından ve Rum arkadaşlarından bahseder. Dede bu arkadaşlığa temkinli hatta ön yargılı yaklaşır. Alexander ve Melina bir akşam yemeğinde anne-baba ve anneanneye köpekten Türk arkadaşlarından bahsederler. Bu durum ilk önce hoş karşılanmaz ancak konuşmanın sonunda artık olumsuz tepki ortadan kalkmıştır. Üstelik benekli yavruyu bu aile sahiplenmeye karar verir. Kahverengi yavruyu da Agnes'e

verirler. Üçüncü yavruyu Ali'nin annesi sahiplenir. Anne köpeği ise Ali'nin babası dükkâna bekçi olarak alır.

Bu dört çocuk bu sayede hem kendi aralarında dostluk kurar, hem dört köpeğe birer yuva bulur hem de komşu olmalarına rağmen yıllardır birbirine mesafeli duran aileleri arasında dostluğun oluşmasını sağlarlar.

Kahramanlar.

Melina- Alexander- Ayşe- Ali: Alexander ve Melina abla - kardeş iki Rum çocuğudur ve evleri mahalleyi ayıran sokağın diğer tarafındadır. Ali ve Ayşe ise sokağın karşı tarafında oturan abla- kardeş iki Türk çocuğudur. Aynı okulda okumalarına ve birbiriyle arkadaş olmak istemlerine rağmen eskiden gelen bir alışkanlık nedeniyle birbirleriyle pek konuşmazlar. Dördünün ortak özelliği ise hayvanları sevmeleridir. Yaralı bir köpek sayesinde dostlukları gelişir ve geleneği değiştirerek Rumlar ve Türklerin dost olmalarını sağlarlar.

Büyükanne Sophiya- Hasan Dede - anneler ve babalar: Sophiya, Alexander ve Melina'nın anneannesidir. Hasta olduğu için sürekli yatmak zorundadır. Hasan Dede ise Ali ve Ayşe'nin büyükbabasıdır. Sürekli boynunda bir fular takılıdır. Her iki yaşlı insan da aynı ön yargıları taşımaktadır. Kızların sadece kızlarla arkadaş olabileceğini düşünür, sokağın diğer tarafındakilerle arkadaşlık yapılmasını istemezler. Çocukların arkadaşlığına ilk onlar tepki gösterse de ön yargılarını ilk onlar kırar. Köpeklerin sahiplenilmesini onlar sağlar.

Ali'nin babasının dükkânı vardır ve sevilen bir esnaftır. Melina'nın annesi alış verişi oradan yapar. Melina'nın babası ile Ali'nin annesi aynı hastanede çalışmaktadır. Her iki aile de çocuklarını dürüst, ahlaklı yetiştirmiştir. Her iki ailede de demokrasi hâkimdir.

Dil ve anlatım.

Cümleler dilbilgisi kurallarına uygun ve anlaşılır biçimde yazılmıştır. Özel isimler dışında telaffuzu zor ve anlaşılmayan kelimeler yoktur. Herhangi bir argo veya küfür söz kullanılmamıştır. Şiddet içeriklerine yer verilmemiştir.

Kitabın önemi.

Toplumlararası barışı ve dostluğu vurgulaması bakımından önemlidir. İnsanları dili, dini, ibadet yeri farklı olsa da her insan aynı üzüntüleri, sevinçleri, sıkıntıları yaşar. Yaşadıkları arasında fark yoktur. Birbirlerine düşmanlık etmeleri için veya dostluk kurmamaları için bir sebep de yoktur. Geçmişte yaşananlardan dolayı günümüzde aynı düşmanlığı sürdürmemiz doğru değildir. İnsanlar birbirlerini tanırsa aralarındaki kültürel

farklılıklara rağmen insan olarak aynı olduklarını anlarlar, dostluklar kurabilirler. Kitap bu konuyu öne çıkarmaktadır ve bu bakımdan önemlidir.

Tablo 19. “Bizi Ayıran Sokak” Adlı Kitabında Bulunan Değerler

Sıra	İşlenen Değerler	Bizi Ayıran Sokak
1	Adalet	X
2	Aile Birliğine Önem Vermek	
3	Arkadaşlık/Dostluk	X
4	Bağımsızlık	
5	Başkalarının Kusurları ile Alay Etmeme	
6	Barış	
7	Bilimi ve Bilgiyi Sevmek	
8	Cesaret	X
9	Çalışkanlık	
10	Doğa Sevgisi	X
11	Doğruluk/Dürüstlük	X
12	Eğitim	X
13	Farklılıklara Saygı	X
14	Hayvanları Sevmek/Korumak	
15	Hediye Vermek	
16	İnançlarımız	
17	İnsan Sevgisi	
18	Kültürel Mirasın Korunması	
19	Kitap Okuma	X
20	Mektuplaşmak	
21	Merak/Araştırma	X
22	Merhamet/Acımak	
23	Ölümlere/Mezarlara Saygı	
24	Ön Yargılı Olmamak	
25	Sabır/Kararlılık	
26	Sözünde Durmak	
27	Tarih Bilinci	
28	Ulusal Bilinç/Vatanseverlik	
29	Vefa	
30	Yardımseverlik	X
31	Yaşadığı Yeri Sevmek	

Tablo incelendiğinde Serpil Ural’ın “Bizi Ayıran Sokak” adlı kitabında *farklılıklara saygı, dürüstlük/doğruluk, cesaret, arkadaşlık/dostluk, yardımseverlik/iyilikte bulunmak, merak/araştırma, doğa sevgisi, adalet, kitap okuma, eğitim* gibi değerleri işlediği görülmektedir.

Serpil Ural'ın Eserlerinde Yer Verdiği Değerler

Serpil Ural, yıllarını çocukların daha iyi bir dünyada dostluk, barış, sevgi ile yaşaması için adanmış; çocuklarımıza millî kimlik ve bilinç aşlamak, bunu yaparken de barışçıl olabilme gibi değerler kazandırmaya çalışmış bir yazarımızdır. Dolayısıyla yazdığı onlarca kitabın her birinde çocuklarımıza geçmişten kopmadan geleceğe bakabilecekleri değerleri kavratmaya çalışmıştır. Serpil Ural'ın kendi yazdığı veya çevirdiği 21 eser değerler eğitimi açısından incelenmiş bu değerleri eserlerinde işleme sıklığı Şekil 1'deki grafikte gösterilmiş ve aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır.

Tablo 20. *Serpil Ural'ın Eserlerinde İşlediği Değerler*

Sıra	Değer	Kitap
1	Adalet	Efelerin Efesi Yörük Ali Efe
2	Aile Birliğine Önem Vermek	Ayrı Evler
3	Arkadaşlık/Dostluk	Truva'nın Rüzgârı, Onbaşı Nezahat, Küçük Beyaz Bulut, Şafakta Yanan Mumlar
4	Bağımsızlık	Şafakta Yanan Mumlar, Efelerin Efesi Yörük Ali Efe, Truva'nın Rüzgârı, Zor Ödev Lozan, On Başı Nezahat
5	Başkalarının Kusurlarıyla Alay Etmeme	Aksak Ali, Tek Gözlü Kedi
6	Barış	Şafakta Yanan Mumlar, Ağrı'dan Zelve'ye Anadolu Anlatıyor, Bizi Ayıran Sokak, Zor Ödev Lozan
7	Bilimi ve Bilgiyi Sevmek	Zor Ödev Lozan
8	Cesaret	Bizi Ayıran Sokak, Efelerin Efesi Yörük Ali Efe, Onbaşı Nezahat, Sabahtan Akşama Dünya Masalları I-II, Cabula, Mabula
9	Çalışkanlık	Truva Prensi Paris ve Güzel Helen

10	Doğa Sevgisi	Bizi Ayıran Sokak, Efelerin Efesi Yörük Ali Efe, Truva Savaşı, Truva Prensi Paris ve Güzel Helen
11	Dürüstlük/ Doğruluk	Şafakta Yanan Mumlar, Ağrı'dan Zelve'ye Anadolu Anlatıyor, Efelerin Efesi Yörük Ali Efe, Dünya Masalları II
12	Eğitim/Terbiye	Şafakta Yanan Mumlar, Bizi Ayıran Sokak
13	Farklılıklara Saygı	Bizi Ayıran Sokak, Cabula Mabula, Ben de Ben de Bana da Bana da
14	Hayvanları Sevmek ve Korumak	Bizi Ayıran Sokak, Tek Gözlü Kedi, Eşek ve Berk
15	Hediye Vermek	Şafakta Yanan Mumlar, Bizi Ayıran Sokak, Armağan
16	İnançlarımız	Ağrı'dan Zelve'ye Anadolu Anlatıyor
17	İnsan Sevgisi	Şafakta Yanan Mumlar
18	Kültürel Mirasın Korunması	Truva Savaşı, Ağrı'dan Zelve'ye Anadolu Anlatıyor
19	Kitap Okuma	Armağan
20	Mektuplaşmak	Şafakta Yanan Mumlar
21	Merak/Araştırma	Efelerin Efesi Yörük Ali Efe
22	Merhamet /Acımak	Şafakta Yanan Mumlar, Bizi Ayıran Sokak
23	Ölülere/Mezarlara Saygı	Şafakta Yanan Mumlar
24	Ön yargılı Olmak	Şafakta Yanan Mumlar, Bizi Ayıran Sokak
25	Sabır ve Kararlılık	Ağrı'dan Zelve'ye Anadolu Anlatıyor, Sabahtan Akşama Dünya Masalları I, Truva Hazinesi
26	Sözünde Durma	Sabahtan Akşama Dünya Masalları I
27	Tarih Bilinci	Zor Ödev Lozan
28	Ulusal	Şafakta Yanan Mumlar

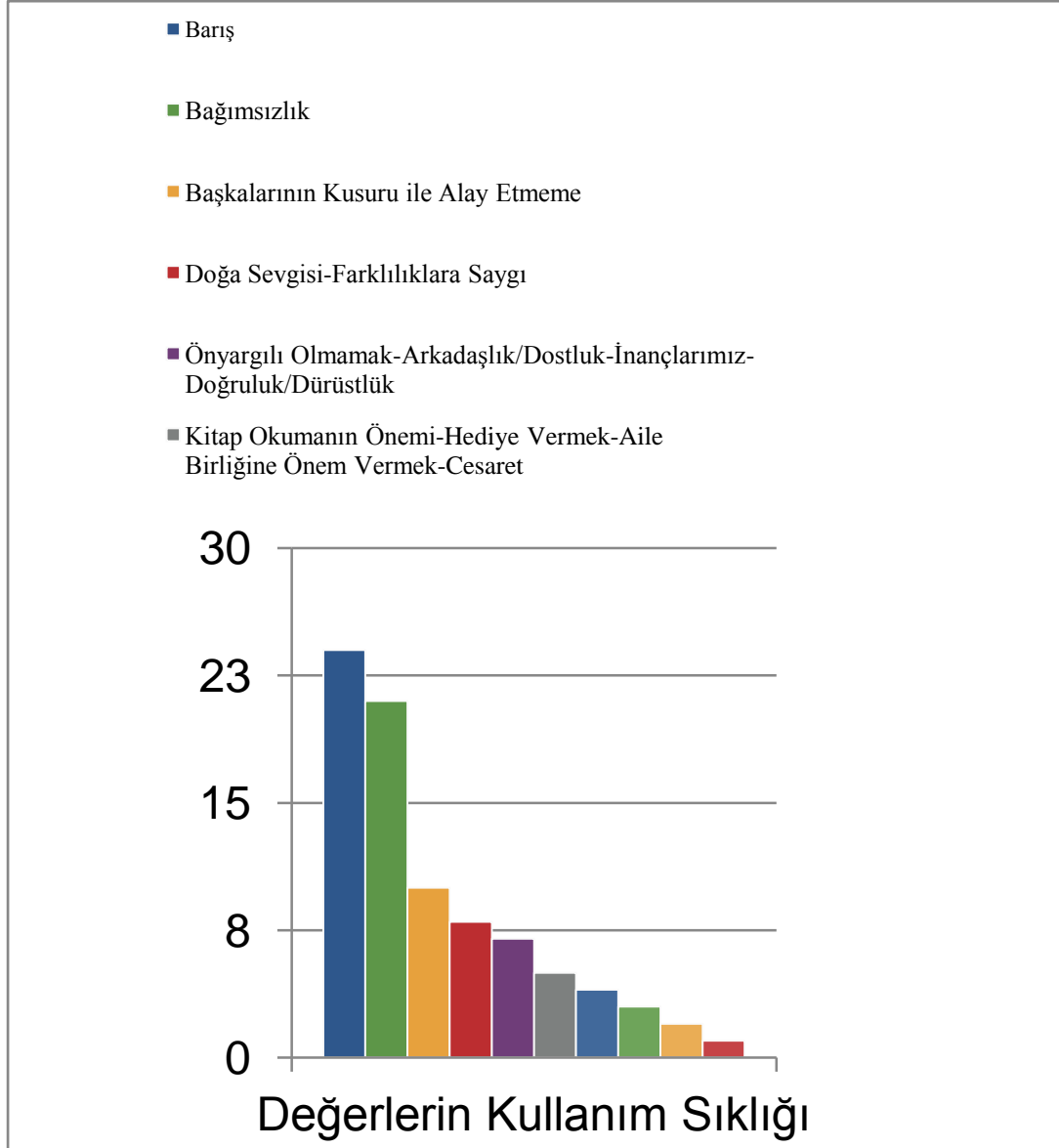
Bilinç/Vatanseverlik

29	Vefa	Kuşa Sevdalanan Dağ
30	Yardım Severlik	Şafakta Yanan Mumlar, Ağrı'dan Zelve'ye Anadolu Anlatıyor, Sabahtan Akşama Dünya Masalları I
31	Yaşadığı Yeri Sevmek	Truva'nın Rüzgârı, Truva Prensi Paris ve Güzeli Helen, Cabula Mabula

Şekil 1. Serpil Ural'ın Eserlerinde Değerlerin İşlenme Sıklığı

Şekilde de görüldüğü gibi Serpil Ural'ın eserlerinde en sık işlediği değer “Barış”

değeridir. Barış değerini sırası ile bağımsızlık, başkalarının kusurları ile alay etmeme, doğa sevgisi, farklılıklara saygı, ön yargılı olamamak, arkadaşlık/dostluk, inançlarımız doğruluk/dürüstlük, kitap okumanın önemi, hediye vermek, aile birliğine önem vermek, cesaret, merhamet/acımak, ölümlere/mezarlara saygı, adalet, hayvanları sevmek/korumak, yardımseverlik/iyilikte bulunmak, yaşadığı yeri sevmek, ulusal bilinç/vatanseverlik, tarih bilinci, sabır/kararlılık, kültürel mirasın korunması, vefa, insan sevgisi, merak/araştırma, mektuplaşmak, çalışkanlık, bilim ve bilgiyi sevmek, sözünde durmak ve eğitim değerleri takip etmektedir.

Adalet

Serpil Ural'ın incelenen eserlerinde adalet değeri ile ilgili bulgu ve yorumlar aşağıdaki gibidir:

Serpil Ural adalete önem vermektedir ve ona göre adaletsizliğe haksızlığa karşı gerekirse mücadele edilmelidir. *Efelerin Efesi Yörük Ali Efe*'de her efe gibi haksızlığa boyun eğmemiş, her yerde hem kendi hakkını hem de güçsüzlerin hakkını savunmuştur. Nihayetinde haksız yere ülkesini işgal eden ve halkına adaletsiz davranan düşmana karşı halkının hakkını savunmak için dağa çıkmıştır.

“Haksızlıklar karşısında bir şey yapmak isteyen tek kişi Yörük Ali değildi.” (Efelerin Efesi, s. 25).

“Haksızlığa karşı çıkan, zenginden topladığını yoksula dağıtan köylü gençlerdi efeler.” (Efelerin Efesi Yörük Ali Efe, s. 26).

“Herkes onun haksızlıklara karşı kendilerini koruyacağına inanıyordu.” (Efelerin Efesi Yörük Ali Efe, s. 45).

Aile Birliğine Önem Vermek

Serpil Ural'ın incelenen eserlerinde aile birliğine önem vermek değeri ile ilgili bulgu ve yorumlar aşağıdaki gibidir:

Aile bir toplumun en önemli kurumudur. Toplumu bir arada tutan, bireylere yaşama gücü ve bir olma duygusu kazandıran, çocuğun ilk eğitimini aldığı, değerleri kazandığı, başkası için yaşamayı öğrendiği, vefanın ve fedakârlığın geliştiği, ulusun temel taşı ailedir. Aile yapısı ne kadar güçlü olursa o ailede yetişen bireyler de o derce güçlü olur. Aile toplumu bir arada tutan kurum olduğu kadar bireyleri de bir arada tutar.

Ruhen sağlıklı bireyler yetiştirmek için aile içi ilişkilerin de sağlıklı olması gerekmektedir. Problemlerle ailelerde yetişen çocuklar ister istemez bu problemlerin olumsuz etkisinde kalacaktır. Dolayısıyla dışarıya karşı da olumsuz tavır ve tepkiler gelişecektir. Günümüz toplumları görece daha refah bir yapıya sahip oldukları için aile büyüklerinin birbirine katlanmaları eskiye nazaran daha zor olmaktadır. Aile içi kavga ve şiddet çocukları olumsuz etkilemektedir. Bu da boşanmalara neden olmaktadır. Artık çekilemez hâle gelen evliliklerin anne- baba tarafından bitirilmek istenmesi çocukları üzmektedir. Toplumumuzda boşanma oranları ve parçalanmış ailelerde büyüyen çocuk sayısı her geçen gün artmaktadır.

Serpil Ural, eserlerinde çocukların anlamakta, kabullenmekte zorlanacağı konuları onların anlayacağı şekilde anlatmaya çalışır. Bu amaçla kaleme aldığı *Ayrı Evler* kitabı 6 yaş

üzeri çocuklara boşanma gerçekliğini anlatmaktadır. Kitapta sürekli kavga eden bir çift ve bu kavgalardan dolayı çok üzülen Ayşe'nin yaşadıkları anlatılmaktadır. Ayşe, anne ve babasının kavgalarını duymamak için oyuncak tavşanı ve bebeğini alarak kendi odasına gider, onlarla dertleşir.

Ayşe bebeği Nazlı'yı kaptı, odasına koştu. “ Gel gidelim ” dedi, “ annemle babam yine kavgaya başladı. Seni de atıvermesinler bahçeye.” (Ayrı Evler, s. 2).

“ Aynı okuldaki gibi. Ben hiç sevmiyorum bu kavgaları.” (Ayrı Evler, s. 3).

Sonra kavga seslerini duymamak için yatağına girip yorganı başına çekti.” (Ayrı Evler, s. 4)

Bir gün anne-babasının ayrılacağını öğrenir. Ancak babasından ayrılacağına da üzülür. Fakat bir komşuları Ayşe'ye boşansalar da baban hep senin baban olacak, annen hep senin annen. İki birlikte mutlu olamıyorlar.” der. Boşanmalarının Ayşe ile ilişkilerini engelleyemeyeceğini anlatır. Bir gün Ayşe ve annesi taşınır.

“ Ne güzel, bu akşam kavga gürültü yok.” (Ayrı evler, s. 11).

Serpil Ural, bu eserinde boşanmayı özendirme amacı taşıyor elbette ki. Boşanma sonucunda çocukların yaşadıkları travmayı en aza indirme, çocuklara artık anne- babalarının bir arada yaşamalarının mümkün olmaması halinde boşanabileceği gerçeğini kabullenmelerine yardımcı olma amacı ile yazılmış bir eserdir. Günümüz toplumunda boşanmış çok sayıda aile var ve bu durum çocuklar üzerinde çok olumsuz etkiler oluşturmaktadır. Hatta kimi durumlarda çocuk bu boşanmanın nedeni olarak kendini görmeye başlar. Serpil Ural da bu eserinde anne babaların sürekli kavga etmesinden ayrı yaşamalarının daha doğru olacağını, çocuğun boşanmaya bu gözle bakması gerektiğini anlatmak istemektedir.

Arkadaşlık/ Dostluk

Serpil Ural'ın incelenen eserlerinde arkadaşlık/dostluk değeri ile ilgili bulgu ve yorumlar aşağıdaki gibidir:

Arkadaşlık; toplumsal dinamiklerin gelişmesini, yardımlaşmayı, birliği, dayanışmayı beraberinde getiren en önemli değerlerimizden biridir. Arkadaşlar insana güven verir, zor işlerin üstesinden gelmesine vesile olur, acılarını ve mutluluklarını paylaşırlar. Arkadaşlar arkadaşının eksiklerini tamamlar, zorlukları aşmalarında yanında olurlar. Serpil Ural da arkadaşlığa çok önem vermektedir.

“ Bizi Ayıran Sokak Hikâyesi ” de dört arkadaşın yaralı ve hamile bir köpeğin bakımını tüm zorluklara rağmen üstlenmesini, bu zor işi beraber başarmalarını anlatmaktadır. Bu

arkadaşlık öyle ki birbirinden hiçbir neden yokken uzak duran insanları da bir araya getirmeyi başarmıştır.

Serpil Ural “*Şafakta Yanan Mumlar*” kitabında savaşta bile düşman askerlerinin birbiriyle arkadaş olabileceğini bize gerçekten yaşanmış olaylardan yola çıkarak anlatmıştır.

Onbaşı Nezahat ile arkadaş Durmuş beraber zorlu yollar aşmış, eşkıyalar yakalamış, bu sadakat duygusuyla başaramayacak işleri başarmışlardır.

Bu arkadaş her zaman bir insan olamayabilir. Berk’in arkadaşı bir eşek olmuştur. Beraber çok güzel vakitler geçirmiş, oyunlar oynamış, eğlenmişlerdir. *Ayrı Evler*’de Ayşe’nin arkadaşı oyuncak bebeği ve tavşanıdır. İnsan derdini paylaşacak bir arkadaş her zaman ihtiyaç duyar. Serpil Ural eserlerinde bu gerçeği işlemiştir.

“*Rüzgâr gibi çok gezen, çok bilen bir arkadaşım olduğu için de çok mutluyum.*” (*Truva Rüzgârı*, s. 19).

“*Kim bilir belki dedelerimiz de arkadaş olurdu, birbirleriyle savaşmak zorunda olmasalardı.*” (*Şafakta Yanan Mumlar*, s. 69).

“*Anzaklar ve Türkler birbirlerini düşman olarak tanıdı. Şimdi birbirleriyle dost.*” (*Şafakta Yanan Mumlar*, s. 153).

“*Düşman kim? Kötülük yapan kötülük dileyen, zarar veren değil midir düşman?*” (*Şafakta Yanan Mumlar*, s. 153).

“*Karşıdakini öldürmekle görevli bu iki taraf askerlerinin, zaman zaman dostça davranmalarını yadırgamıştı.*” (*Şafakta Yanan Mumlar*, s. 118).

“*Düşüne biliyor musun bir Türk arkadaşım var.*” (*Şafakta Yanan Mumlar*, s. 145).

Serpil Ural’ın, çevirdiği *Kuşa Sevdalanan Dağ* adlı kitabında arkadaşlığın önemini işlediği görülmektedir. Çölün ortasında ve kimsesiz, üzerinde tek bir canlı yaşamayan Dağ ile minik bir kuş olan Neşe’nin arkadaşlığı bize dostluğun, arkadaşlığın ne kadar önemli olduğunu göstermektedir. Bu arkadaşlık sayesinde Dağ, üzerinde değişik türden bitkilerin yetiştiği, değişik hayvanların yaşadığı güzel bir yere dönüşürken Neşe ‘de kendine güzel bir yaşam alanı bulmuş evini bu dağın üzerine kurmuştur.

Serpil Ural, arkadaşlığın/ dostluğun önemini *Küçük Beyaz Bulut* hikâyesinde büyük bir içtenlikle anlatmaktadır. Yalnızlıktan sıkılan bulut, kendine arkadaş aramaktayken tarhana kurutan kadınların üzerinde durur fakat kadınlar onu güneşi engellediği için kovar. Üzgün bulut yüzen çocukların üzerinde durur ancak çocuklar da onu kovar. Derken küçük bir fidanın üzerinde durur. Küçük fidan, beyaz bulutun gölgesine sığınır. Bulut buna çok sevinir. Suyuyla

fidanı besler, fidan büyüdükçe bulut erir ve fidanın içine yerleşir. Böylece kendisine bir ev bulmuş olur.

Bağımsızlık

Serpil Ural'ın incelenen eserlerinde bağımsızlık değeri ile ilgili bulgu ve yorumlar aşağıdaki gibidir:

Serpil Ural, savaşa her halükarda karşı olmuş, her zaman barışı savunmuş bir yazardır. Ona göre savaş bir cehennemdir ve ölüm demektir. İnsanlar bu dünyada dostça yaşayabilecekken insanların savaşmalarının bir anlamı, mantığı yoktur. Savaşın tek bir haklı gerekçesi olabilir; o da vatanının korumaktır. Özgürlüğünü, bağımsızlığını, toprağını korumak dışında savaşmanın bir gerekçesi olamaz.

Türkler son yüzyılda çok ağır savaşlar yaşamış, bu savaşlardan zaferle çıkmışlardır. Bu savaşların hepsini özgürlüklerini, vatanın bağımsızlığını korumak için savaşmışlardır ve yüz binlerce şehit vererek hem bağımsızlıklarını hem onurlarını korumuşlardır.

Serpil Ural; *Şafakta Yanan Mumlar, Efelerin Efesi, Onbaşı Nebahat, Zor Ödev Lozan* adlı kitaplarda vatan için verilen mücadeleleri çarpıcı bir biçimde anlatmıştır. Ancak bu anlatımlar savaşları kutsayarak değil tam tersine bir mecburiyet olarak ele almıştır. Çünkü savaşın tek haklı nedeni özgürlüğün, bağımsızlığın korunması, vatanın işgal edilmesinin önlenmesi olabilirdi ki bu da o dönemde ülkemiz için fazlası ile geçerliydi. Bu ülkenin halkı kendi topraklarında esaret altında yaşayamazdı.

Çocuklarımız bu gerçeği bilmeli ancak bir kin ve intikam nedeni olarak taşımamalıdır. Serpil Ural bu tarzını koruyarak ülkemizin zorlu yıllarını çocuklarımıza öğretmeye çalışmıştır.

“Gönlünde vatan sevgisi taşıyan her vatansever o günlerde bizim gibi düşünmüş, bizim gibi duymuş, ondan sonra da bizimle beraber olmuştur.” (Efelerin Efesi Yörük Ali Efe, s. 37).

“Eskiden beri Batı'dakiler hep buraları ele geçirmek ister. Bu güzel yerler onların olsun diye uğraşırlar. Buradakiler de topraklarını vermek istemez, buraları korumak için savaşırırlar.” (Truva Rüzgârı, s. 17).

“Durup dururken vatanlarını almaya gelen bu insanlara karşı, Türkler ellerindeki tüm silahları kullanmaya kararlıydı.” (Şafakta Yanan Mumlar, s. 54).

“Toprakların ellerinden almaya geldikleri Türkler ise askerlik nedir, savaş nedir iyi bilirdiler.” (Şafakta Yanan Mumlar, s. 56).

“Silahımız, giyeceğimiz, yiyeceğimiz olmasa da kazanmak zorundayız. Aylardır şu kıyıda yerleşmiş oturan düşmanı söküp atmazsak hem vatan gider elimizde, hem özgürlüğümüz. (Şafakta yanan Mumlar, s. 84).

“Savaşın tek kabul edilebilir gerekçesi özgürlüktür.” (Şafakta Yanan Mumlar, s. 113).

“Onlar için, kendi topraklarını korumak söz konusuydu. Vatanlarını korumak için çarpıştılar. Böyle bir amaç için ölmek doğru.” (Şafakta Yanan Mumlar, s. 112).

“Çanakkale’de ölüp İngilizlerle Ruslara yol açmak, hangi Avustralyalıya ne sağlar ki.” (Şafakta Yanan Mumlar, s. 109).

“Bir kumar oynadım. Oyun taşları on binlerce genç olan bir kumar.” (Şafakta Yanan Mumlar, s. 113).

“Herkes, her ülke özgürlüğünü koruması gerektiğinde savaşacaktır. Oysa birbirlerini tanıyanlar, dost olanlar, birbirlerinin özgürlüğünü de kollar.” (Şafakta Yanan Mumlar, s. 153).

“Anzaklar da özgürlüğün değerini Gelibolu’da öğrendiler diye düşündüm.” (Şafakta Yanan Mumlar, s. 136).

“Bize yer kalmadı galiba.” (Zor ödev Lozan, s. 13).

“Halk sokaklarda işgalciler tarafından rahatsız ediliyor, tartaklanıyor, hakarete uğruyordu.” (Zor ödev Lozan, s. 13).

“ Bir kişinin, iki- üç kişinin karşı koymasıyla olmazdı. Güç onlardaydı. Savaşı kazandıkları için hak sahibi onlardı. Ne isterlerse yaparlardı karşı koyan olursa. Ama elbette bu durumdan rahatsız olan çoktu. Kurtulmak için bir şeyler yapmayı düşünenler bir araya gelirse bir şeyler yapabilecekti.” (Zor ödev Lozan, s. 13).

“ Böyle kendi yurdumuzda esir gibi yaşamak olmazdı. Kurtulma isteğimizi o kadar güçlüydü ki yenilmek aklımıza bile gelmedi. Kadın erkek Anadolu halkının katıldığı bir ordu kurduk.” (Zor Ödev Lozan, s. 17).

“ Bizi tarihten silme noktasına gelmiş olan devletler sonunda vatanımızı koruyacak gücümüz olduğunu anladılar.” (Zor Ödev Lozan, s. 20).

“ Topraklarımıza giren devletlere karşı savaş açmaya karar verdik.” (Zor ödev Lozan, s. 15).

“Hiçbir kurtuluş umudu kalmayan Türk ulusu, varlığını korumayı, maddi ve manevi kendi kaynaklarıyla bağımsızlığını kazanmayı başarmıştır.” (Zor ödev Lozan, s. 33).

“ Kendi yurdumuzda esir gibi yaşamaktan daha kötüsü olamazdı. Kurtulma isteğimiz o kadar güçlüydü ki yenilmek aklımıza gelmedi bile.” (Zor ödev Lozan, s. 17).

“ Başarırsak tüm dünyaya karşı bağımsızlığımızı ve özgürlüğümüzü kazanmış olacaktık.”

“Demek bu kadar önemli Lozan ” (Zor ödev Lozan, s. 24).

“ Topraklarımıza giren devletlerden kurtulmak için savaştan başka çaremiz kalmamıştı.” (Zor ödev Lozan, s. 16).

“Demek ki iki ayrı gruba karşı savaştık. Bir, zararlı çeteciler, iki, düşman askerleri.” (Onbaşı Nezahat, s. 20).

Başkalarının Kusurlarıyla Alay Etmeme

Serpil Ural’ın incelenen eserlerinde başkalarının kusurlarıyla alay etmeme değeri ile ilgili bulgu ve yorumlar aşağıdaki gibidir:

İnsanlar bedenlen bazı organlarından yoksun olabilirler veya bazı organları işlevlerini yerine getirmiyor olabilir. Görünüş olarak diğer insanlardan farklı olabilirler. Bedenen yoksun oldukları bu organlar onların diğer insanlardan farklı olduğunu, eksik olduğunu veya kusurlu olduğunu göstermez. Bu diğer insanlardan farklı olarak onlara bazı pozitif uygulamalar yapılmasını gerektirir.

Serpil Ural, *Tek Gözlü Kedi* adlı kitabında insanların kedi karakteri üzerinden insanların farklı bedensel özellikleri olabileceğini, bunların bir kusur olmadığını anlatmaya çalışmıştır. Şöyle ki; Ayşe adındaki küçük kızın beyaz bir kedisi vardır. Bu kedinin bir gözü sürekli kapalıdır ve hiç açılmaz. Ayşe ise buna çok üzülür, kedinin gözünü neden açmadığını merak eder. Bir gün ağaca çıkan kedi yaşadığı korkunun etkisi ile diğer gözünü de açmak zorunda kalır. Ayşe bunu görünce çok sevinir. Çünkü kedinin bir gözü mavi, diğer gözü yeşildir. Kedinin neden gözlerini açmadığı da belli olur. İki gözü farklı renklerde olduğu için kedi kendisiyle alay edileceğini düşünür ve bu nedenle gözünü açmaz.

“Bir gözü mavi, bir gözü yeşil olduğu için çok utandığını, bunun için de her zaman bir gözü kapalı dolaştığını söyleyemedi.” (*Terk Gözlü Kedi*, s.15)

“Ali’nin bir ayağı ötekenden kısaydı, daha zayıftı”. (*Aksak Ali*, s.3)

“Böyle olduğu için Ali rahat yürüyemiyor, koşamıyordu.” (*Aksak Ali*, s.3)

“Yürürken ayağı aksıyor diye bazı çocuklar ona “Aksak Ali” diyordu.” Ayağı sakat olduğu için Ali merdivenleri zor çıkıyor, bastonuna dayanıp uğraşıyordu. Bir de ne ördün? Bazı çocuklar pencereden kendisine bakıp gülüyorlar!”

“Ali geç kaldı. Gene geç kaldı” diye bağıryorlar. Ali çok üzüldü.”

“Ayağı sakat olduğu için Ali merdivenleri zor çıkıyor, bastonuna dayanıp uğraşıyordu.”(Aksak Ali, s.4)

“Hem kapıdaki merdivenlerin yanında tutunacak bir demir olsaydı Ali de kolay çıkar, geç kalmazdı. (Aksak Ali, s.9)

“Ali sizler gibi yürüyemiyor, koşamıyor, ama öyle güzel bir öykü yazmış ki en iyi notu aldı. (Aksak Ali, s.13)

“Ali yine güzel öyküler yazıyor, yazdıklarını arkadaşlarına okuyor, anlatıyordu.”(Aksak Ali, s.16)

“Binalarda, parklarda, sinema ve tiyatrolarda, spor alanlarında, daha pek çok yerde sakatlara kolaylık sağlayacak düzenlemeler yapılmıştı.”(Aksak Ali, s.14)

“İnsanların sakatlıklarını giderecek araçlar var. Gözlük gibi tekerlekli sandalye gibi. Bunun için Ali’yi suçlayamayız.”(Aksak Ali, s.9).

Barış

Serpil Ural’ın incelenen eserlerinde barış değeri ile ilgili bulgu ve yorumlar aşağıdaki gibidir:

Savaşlar toplumlar için acı anılar oluşmasına neden olmuştur. Bazen yüzlerce yıl bitmeyen kinler, nefretler doğurmuştur. İntikam duygularını arttırmıştır. Birbirini tanımayan insanlar, birbiriyle acımasızca savaşmış, birbirini öldürmüşlerdir. Birçok zaman insanlar neden savaştığını bilmeden karşısındaki insan öldürmüştür. Çoğu zaman kendilerinden savaşmalarını isteyenlere bu savaşın nedenini sormayı düşünmemiş, sadece bir kahramanlık, kendilerini gösterme alanı olarak görmüşlerdir. Bu durum sadece gençler için geçerli değil, küçük ülkelerin büyük ülkelere kendilerini kanıtlamak için kullanacakları bir fırsat olarak görülmüştür.

Serpil Ural’ın, her zaman savaşa karşı çıkan, savaşı başkalarının çıkarları için yapılan ve binlerce kişinin öldüğü olaylar olarak gören bir kişilik olduğu özellikle Şafakta Yanan Mumlar kitabı incelendiğinde görülecektir. Serpil Ural için savaşın tek geçerli sebebi olabilir; o da kendi yurdunu savunmak, özgürlüğü için mücadele etmek, vatanını işgalcilerden kurtarmak ve korumaktır. Bunun dışında savaşı haklı kılacak tek bir neden yoktur.

“*Şafakta Yanan Mumlar*, köklü bir dostluktan çıkan savaşın çocuklar üzerindeki etkisini gözler önüne seren bir gençlik romanı olarak karşımıza çıkmaktadır

Serpil Ural, kitaplarında barışı işlediğini bir röportajında şöyle anlatmıştır; “*Şafakta Yanan Mumlar ve Köprü Olan Deniz’de dostluk, barış ve hoşgörü temalarını işliyorum. Çünkü yaşamda bunların çok önemli olduğuna inanıyorum.*” (Üzel, 2007: 52)

Gerçekten de Serpil Ural’ın kitaplarında barış, hoşgörü ve sevgiyi her zaman öne çıkardığı; insanları aralarındaki farklılara rağmen bir arada yaşayabileceği, sadece insanlarla değil bitkiler, hayvanlar yani doğadaki tüm canlılarla dostça, barış içerisinde yaşayabileceğini tüm kitaplarında çocukların bilincine yerleştirmeye gayret gösterdiği görülmektedir (Alkışlı, 2014: 68).

Serpil Ural’ın *Şafakta Yanan Mumlar* romanına baktığımızda savaşı sorgulayan bir yaklaşım görülmektedir. Roman kahramanlarına göre bu savaş aslında Türklerle Anzakların savaşı değil, emperyalist devletlerin çıkarları için binlerce insanı ölüme götürdüğü bir savaştır. Ancak her ne kadar savaş kötü ve anlamsız bir şey olsa da Türkleri haklı çıkaran bir durum söz konusudur ki o da vatanının işgalcilere karşı savunmak, kendi vatanında esir olmamaktır. Yazara göre insanlar birbirlerini tanısalar savaşmayacaklardır; hatta birbirleri ile çok iyi arkadaşlar olabilirler. Serpil Ural, Peggy’nin savaşı sorgulayışını daha somut hâle getirerek Peggy ile büyükanne Tilly’i karşı karşıya getirmiş, ama yaşlıların kalıplaşmış düşüncelerini değiştirmenin zor olduğunu kavramasıyla bu çatışmaya son verilmiştir. Zeynep’i de savaşın kimlerle yapıldığı konusunda annesiyle çatıştırarak savaşa çocukların ve yaşlıların bakışındaki farklılık daha da somutlaştırılmıştır.

Serpil Ural, savaşı anlattığı tüm eserlerinde savaşın gerekliliğini sorgulamış her zaman gereksiz bulmuştur. Bu sorgulamayı genellikle kahramanlarının ağzından yapmıştır.

Savaşan kahramanlar aslında birbirinin aynıdır. Aynı şeyleri düşünür, aynı şekilde sevinir, aynı sıkıntıları, yoklukları yaşarlar. Ve her zaman başkaları için savaşır, başkalarının çıkarları uğruna ölürlere. Önemli olan birbirine düşman bu iki grubun hissettikleri duyguların aynılığıdır. İki grup da büyük sıkıntılar çekmiş, kayıplar vermiştir.

“*Savaşın amacını sorgulamayı hiç düşünmezlerdi.*” (*Şafakta Yanan Mumlar*, s. 16).

“*Okullarda öğreniyorlar bu savaşın bir fırsat olduğunu. Avustralya’nın kendini kanıtlaması için.*” (*Şafakta Yanan Mumlar*, s. 19).

“*Avrupa’da başlayan savaş, yeni devletin kendini kanıtlaması için bulunmaz bir fırsattı.*” (*Şafakta Yanan Mumlar*, s. 20).

Birleşik Krallık onlardan yardım istemişti ve buna hayır demek, büyük saygısızlık olurdu. Tilly için savaş budur. O, savaşın insanî ve vicdanî yönünü pek düşünmez. Onun için önemli olan Kraliçe'ye duyulan bağlılığın kanıtlanmasıdır.

Millet olamamış veya bağımsızlığını tam olarak kazanamamış devletler, bir şekilde kendilerini büyük devletlere kanıtlamak isterler. Bu onların aynı zamanda kendilerine var olduklarını hissettirir. Oysa savaşlar hiçbir zaman savaşta ölenlerin savaşı değildir, tam tersine onlara hükmedenlerin savaşıdır.

“Ya orduya yazılmak için iki günlük yoldan gelenler. Orduya yazılmak, savaşa gidecek olmak en büyük övünç kaynağıydı.” (Şafakta yanan Mumlar, s. 20).

“Savaş nedir bilmiyordu bu gençler. Orduya katılmak yirmili yaşlardaki bu delikanlılar için bir coşkuydu... Dışlanmamak... Bilinmeyen heyecanını yaşamak. Bütün bunlar o dönemdeki gençler için bulunmayan bir fırsattı.” (Şafakta Yanan Mumlar, s. 36- 37).

Savaş demek yıkılmış kentler, yakılmış köyler demektir. Savaşın insanlar için tek getirdiği şey yıkım, ölüm ve kalanların gözyaşı, insanlar için acı demektir. Serpil Ural bu durumu Şafakta Yanan Mumlar romanında çarpıcı bir biçimde ele almıştır. Savaşa katılan askerlerin çektiği acılar, onları bekleyen ve ardında bıraktıkları ailelerinin duydukları öfke bu romanda canlı örneklerle, bazen de kahramanların ağzından verilmektedir. Yazar gerçek olaylardan yola çıkarak yazılmış bu romanla savaşın acımasızlığını ortaya koyarak barışın önemini vurgulamaya çalışmıştır.

Serpil Ural savaşın sadece ölüm olduğunu, ölümden başka bir şey getirmeyeceğini romanın pek çok yerinde tekrar tekrar vurgulamıştır.

“Cepheye giden askerler, yol boyunca boşaltılmış köyler, yıkılmış ya da yanmış evler gördüler.” (Şafakta Yanan Mumlar, s. 36).

“ Savaş gördük dedim ya az önce. Ray mı kalır onca çarpışma sonunda! Yollar, köprüler dinamitlendi karşı tarafın askeri geçmesin diye.” (Zor Ödev Lozan, s. 28).

“İstanbul'u almak için aylar boyu sürdürülen savaşın izlerini ve yüz binlerce genç askerin ölüsünü saklayan Gelibolu Yarımadası...” (Şafakta Yanan Mumlar, s. 44).

“Anzaklar daha ilk dakikada savaşın ölüm olduğunu anladı.” (Şafakta Yanan Mumlar, s. 55).

“Seddülbahir kıyılarında kimi Türk, kimi Avustralyalı, kimi Yeni Zelandalı binlerce ölü yatıyor, binlerce yaralı inliyordu.” (Şafakta Yanan Mumlar, s. 55).

“Saatlerce çarpışmışlar. Çok ölen olmuş. Bir gün savaşa ara vermişler. Çünkü ölülerini gömecek zaman gerekliymiş. Ölüleri gömmek için dokuz saat ateşkes olmuş. İşte o zaman bizimkiler Türklerle yüz yüze gelmiş. Birlikte mezar kazmışlar.” (Şafakta Yanan Mumlar, s. 50).

“Ben ve arkadaşlarım da öleceğiz. Daha çok kişi öleceğiz.” (Şafakta Yanan Mumlar, s. 89).

“İki günde iki bin Yeni Zelandalı askerin yalnız Conkbayırı’nda öldüğünü öğrendi.” (Şafakta Yanan Mumlar, s. 100).

“Savaşlar hep birilerinin ölmesini gerektirir.” (Şafakta Yanan Mumlar, s. 111).

“Savaş ölüm demektir. Savaş cinayettir.” (Şafakta Yanan Mumlar, s. 111).

“Savaşta düzen; ölmek ve öldürmek kurallarından.” (Şafakta Yanan Mumlar, s. 111).

“ Tam benim yaşımdaymış.’ dedi biri o günlerde yaşasaydım benim mezarım da burada olacaktı.” (Şafakta Yanan Mumlar, s. 93).

“Balkan Harbi, Çanakkale Savaşları, Suriye Yemen... Derken Kurtuluş Savaşı. Eli silah tutan her yaştan erkek askere alınmış, savaşa gidenlerin birçoğu bir daha dönmemişti. Bu yüzen köydeki evlerin çoğunda kadınların yalnız yaşadığını anımsardı.” (Şafakta Yanan Mumlar, s. 60).

“Savaş bir cehennemmiş.” (Şafakta Yanan Mumlar, s. 62).

“Ölümü bilmeyen öldürmeyi bilir mi? Yaşayan birinin canını almak ne demektir? Algılaması kolay mı? Bir değil, beş değil, yüzlerce, binlerce ölüyü bir arada görmek, onların arasında yaşamak, ölmek için öldürmek...” (Şafakta Yanan Mumlar, s. 63).

“Amaç, buraya gelenlerin barışı düşünmesiymiş. Yalnız insanlar arasındaki barışı değil. En geniş anlamıyla evrensel boyutuyla barışı. İnsan- doğa arasındaki barış da söz konusu.” (Şafakta Yanan Mumlar, s. 137).

Yazar Ağrı’dan Zelve’ye Anadolu Anlatıyor adlı, Anadolu efsanelerini ve masallarını anlattığı kitabında perilerin insan dostlarıyla savaşmamak için kendi ülkelerini terk ederek güvercin olmalarını konu edinen bir Kapadokya efsanesini anlatır. Aslında bu efsane insanların vefasızlıklarını ve çıkarları için dostlarıyla savaşabilecek varlıklar olduklarını anlatmaktadır.

“Bir gün insanlar kayaların üzerine yürümüşler. Oyuklarda oturan perileri öldürmek istemişler.

İşte o zaman periler insanları öldürmek istememiş. Bir zamanlar o kadar iyi arkadaş oldukları insanlarla savaşmak istememişler. Bunun için birer güvercin olup uçup gitmişler.”(Ağrı’dan Zelve’ye Anadolu Anlatıyor, s. 61).

Serpil Ural’a göre başakları için ölmek demek anlamına gelen savaşın gerekliliği mutlaka sorgulanmalıdır. Savaşın kendi vatanının ve özgürlüğünün korunması dışında hiçbir zaman haklı bir nedeni olamaz. Bir insan sadece yurdu işgal edilmişse veya edilmek isteniliyorsa savaşmalıdır. Bunun dışında yapılan savaşlar başkalarının çıkarlarını korumak için yapılmıştır demektir ve herhangi bir mantıklı açıklaması olamaz. Bu nedenle yazar roman kahramanlarına savaşın gerekliliğini sorgulatmaktadır.

“Peggy’nin gülümseyişi, bu savaşa katılan akrabalarıyla övündüğünü gösteriyordu. Aynı çocuk muydu bugün burada savaşı sorgulayan.” (Şafakta yanan Mumlar, s. 19).

Serpil Ural tüm eserlerinde barışı, hoşgörüyü, sevgiyi öne çıkarsa da *Şafakta Yanan Mumlar, Onbaşı Nezahat, Zor Ödev Lozan, Efelerin Efesi Yörük Ali Efe* gibi bazı eserlerinde savaşı anlatmıştır. Fakat bu onun savaşı onayladığı anlamına gelmez. O bu eserleri yazarken bu vatanın son yüz yılda yaşadıklarını, bağımsızlığın nasıl kazanıldığını çocuklarımıza anlatmak için ele almıştır. Serpil Ural’a göre Türkler bu savaşları kendileri başlatmamıştır, hatta savaşmak da istememişlerdir. Ancak mesele memleket olunca hiç tereddüt etmeden savaşa girmişlerdir. Çünkü savaşın tek bir haklı nedeni olabilir; vatanı, bağımsızlığı, milletin onurunu ve namusunu korumak kısacası kendi öz yurdunda esir gibi yaşamamak için savaşmalı insan. Öyle ki savaşırken bile düşmanına yardım etmeyi, merhamet göstermeyi ihmal etmemişlerdir. Oysa savaşlar olmasa tüm insanlar dost olabilirdi fakat dünya henüz kalıcı bir barışa ulaşamadığından ölümler ve düşmanlıklar da bitmemektedir.

Bilimi ve Bilgiyi Sevmek

Serpil Ural’ın incelenen eserlerinde bilimi ve bilgiyi sevmek değeri ile ilgili bulgu ve yorumlar aşağıdaki gibidir:

Toplumun manevi değerlere ihtiyacı olduğu kadar; medeniyetin ilerlemesini, daha kolay bir yaşamı sağlayacak bilime de ihtiyacı vardır.

“ ‘Bu bilgisayar geçekten anlaşılmaz şey’ diyordu İsmet Paşa. ‘Klavyede her nereye bastınsa bellekteki bilgi âleminin bir parçası oluverdim gene.’ ” (Zor ödev Lozan, s. 14).

Cesaret

Serpil Ural’ın incelenen eserlerinde cesaret değeri ile ilgili bulgu ve yorumlar aşağıdaki gibidir:

Serpil Ural'ın kitaplarında öne çıkan bir değer ise cesarettir. Yazar cesareti konu alan olaylara sıkça yer vermiştir. Özellikle vatanın kurtuluşu için hiçbir fedakârlığı esirgemeyen insanların gerçek hayattan alınmış öykülerinde gösterilen cesaret verilmeye çalışılmıştır. Bu insanların göstermiş olduğu bu cesareten dolayı vatan işgal edilmekten, Türk milleti ise esir olmaktan kurtulmuştur. Başarıya ancak cesur insanların ulaşabileceği anlatılmak istenmiştir.

“Dağlar kızanların, zeybeklerin, efelerin evidir.” (Efelerin Efesi Yörük Ali Efe, s. 28).

“ ‘Olmaz kızım.’ dedi ‘Sen yaştakilerin savaşa gittiğini duydun mu?’

Babam beni hâlâ çocuk sanıyor. ‘Sen daha asker olacak kadar büyümedin.’ Deyip duruyor. Oysa ben artık çocuk değilim. Nerdeyse on yaşımdayım.” (Onbaşı Nezahat, s.10).

Onbaşı Nezahat kitabında 24- 27. Sayfalar arasında yer alan “Cin Ali” hikâyesi bir cesaret öyküsüdür. Konya İsyanı sırasında Konya ve civarında dağlarda saklanan ve köylülere sürekli zarar veren, yörenin en tehlikeli eşkıyası Cin Ali'nin yeri öğrenilir. Askerler oraya baskın yapmaya giderler ancak Nezahat'i götürmezler. Nezahat ise Durmuş'u ikna ederek askerlerden önce gider. Mağaraya giden Durmuş dönmeyince büyük bir cesaretle mağaraya girer ve Durmuş'u kurtarır. Bu arada kendisi de yaralanır.

“Cabula Mabula” kitabının teması, kötülüklerle savaşmaktır İnsanoğlunun yaşadığı her dönemde kıskançlıklar ve kötülükler olacaktır. Önemli olan bu kötülüklerle karşı takınacağımız tavidir.

“Ayşe bütün cesaretini toplayıp, eline de bir sopa alarak yıkık eve girdi. Sabah ışığında hiç bir şey korkutucu değildi.” (Bizi Ayıran Sokak, s. 27).

“Sabahtan Akşama Dünya Masalları- I” kitabında yer alan *“Güneşi Kurtaran Tavşan”* adındaki Sibirya masalı cesaret için verilecek güzel bir örnektir. Kötü ruhlar bir mağaranın derinliklerine güneşi hapsederek Sibirya'yı karanlığa boğar. Bu durumdan rahatsız olan tavşan büyük bir cesaret örneği göstererek mağaraya girer ve güneşi kurtarır. Böylece hem Sibirya'yı karanlıktan kurtarır hem de kötü ruhları yerin altına mahkûm eder (Dünya Masalları I, s. 17-19).

Serpil Ural'ın cesaretle ilgili yer verdiği diğer bir masal ise *“Sabahtan Akşama Dünya Masalları- II”* kitabının 7-10. sayfalarında bulunan Uçan Hollandalı masalıdır. Kaptan Vander Decken adındaki bir gemici fırtınalara aldırılmaz, Uçan Hollandalı adlı gemisiyle en zorlu denizleri aşarmış. Bir gün tanrıların hapsedtiği Adamstor'un hüküm sürdüğü Fırtına Burnunu geçmek için tüm uyarıları dinlemez ve harekete geçer. Uzun bir uğraş verir ancak

Adamastor onun bu burunu geçmesine izin vermez fakat o da inadından vazgeçmez, sonsuza kadar burayı geçmek için mücadelesini sürdürür (Dünya Masalları, s. 7-10).

Çalışkanlık

Serpil Ural'ın incelenen eserlerinde çalışkanlık değeri ile ilgili bulgu ve yorumlar aşağıdaki gibidir:

Çalışkanlık insanı mutlu kılar. Çünkü her insan emek harcayarak kazandıklarıyla mutlu olur, çünkü yetinmeyi bilir. Çalışkanlık insana itibar kazandırır. Yörük Ali Efe çalışkanlığıyla insanların gözünde bir değer kazanmıştır.

“Burada yaşayan insanlar çalışkanmış, mutluymuş.” (Truva Prensi Paris ile Güzel Helen, s. 10).

Doğa Sevgisi

Serpil Ural'ın incelenen eserlerinde doğa sevgisi değeri ile ilgili bulgu ve yorumlar aşağıdaki gibidir:

İnsanlar doğal yaşamın bir parçası olarak hayatını sürdürür. Dünya sadece insanların yaşadığı yer değildir. İnsanlarla beraber hayvanlar, böcekler, ağaçlar ve diğer bitkiler bu dünyanın sahibidir. Tüm bu canlılar yaşamı güzelleştiren varlıklardır. Serpil Ural bu konuyu farklı kitaplarında aynı duyarlılıkla işlemiştir. Serpil Ural'a göre ülkemiz doğal güzellikleriyle zengin bir ülkedir ve bu güzellikler birer huzur kaynağıdır.

“Yörükler doğayla iç içe yaşar. Hayvanlar, bitkiler, ağaçlarla...” (Efelerin Efesi Yörük Ali Efe, s. 18).

“Gezip dolaşırken ağaçları, çiçekleri, kuşları, böcekleri gördükçe yüzü gülermiş.” (Truva Prensi Paris ile Güzel Helen, s. 12.)

“Yemyeşil ormanların, renk renk çiçeklerin olduğu güzel bir yermiş.” (Gezgin Ozan Homeros, s. 10).

“Rüzgârı bol, çiçekleri, ağaçları çok, güzel bir yermiş burası.” (Truva Hazinesi, s.15)

Yazara göre doğayı sevmek insanı sevmenin bir göstergesidir. Çünkü doğanın korunması gerekmektedir. Doğal varlıkların korunması insanlar için daha yaşanılabilir bir dünya anlamına gelecektir.

“Toprağı seven, insanı sever.” (Efelerin Efesi Yörük Ali Efe, s. 47).

Doğayı yok eden, hayvanlara, bitkilere zarar veren insanlardır. Doğa insana yaşama imkânı sunarken insan doğadaki varlıkları öldürmektedir. Yaşama alanlarını işgal etmekte,

yok etmektedir. İnsanlar hayvanların yaşam alanlarını yok ettiği için bazı hayvanlar insanların yardımına, bakımına muhtaç olmaktadır.

“Hasan dede ‘Hangi doğa’ diye söylendi. ‘Ağaçların, bitkilerin ve hayvanların yaşaması için bozulmamış bir doğa parçası bırakmadık.’

“Doğal ortamı bozmasaydık onlara yardım etmemize gerek kalmazdı” (Bizi Ayıran Sokak, s. 19).

“Kirlili sularda balıkların öldüğünü, bitkilerin solduğunu ve kuşların yok olduğunu görmüşlerdi.” (Bizi Ayıran Sokak, s. 20).

Serpil Ural’ın doğaya olan sevgisi Alice Mc Lerran’dan çevirmiş olduğu *“Kuşa Sevdalanan Dağ”* adlı resimli çocuk kitabında da görülebilir. Kitabın iki kahramanı bulunmaktadır: Çölün ortasında yalnız başına duran ve üzerinde tek bir bitki bulunmayan Dağ ve Neşe adlı kuş.

Dağ, yıllardır çölün ortasında yapayalnız durur ve hiç kimse onun yanına gelmez. Hiç arkadaşı yoktur. Bir gün Neşe adında bir kuş dağın üzerine dinlenmek için konar. Dinlendikten sonra gitmek için hareket eder fakat Dağ, Neşe’nin gitmesine çok üzülür kalmasının mümkün olup olmadığını sorar. Neşe ise gitmesi gerektiğini ancak her yıl ziyarete geleceğini, kendisi öldükten sonra çocuklarının da ziyarete geleceğini, onların adlarının da Neşe olacağını söyleyerek ayrılır. Söz verdiği gibi her yıl aynı zamanda ziyaret eder dağı, kendisinden sonra da çocukları. Uzun yıllar devam eder bu ziyaretlere

Bir gün küçük kuş yine gelmiş ve “Ben Neşe’yim, seni ziyarete geldim.” demiş. Dağ bu sefer hiç konuşmamış ve ağlamış. Gözyaşlarından bir ırmak olmuş. Neşe “Ertesi yıl yine geleceğim.” demiş ve ayrılmış. Ertesi yıl geldiğinde ağzında bir tohum getirip dağın uygun bir yerine bırakmış. Artık her ziyarete geldiğinde bir tohum getirmiş. Bu tohumlardan ağaçlar, çiçekler olmaya başlamış. Dağın her tarafından değişik bitkiler çıkmış ve gözyaşı ırmağından beslenmiş. Her taraftan renkli renkli çiçekler, değişik ağaçlar yetişmeye başlayınca uzaklardan küçük hayvanlar gelip dağa yerleşmiş. Dağ mutlu olmuş. Yine ziyaret günü Neşe gelmiş ve dağa yerleşmiş, tohumunu ilk bıraktığı ağacın üzerine yuvasını yapmış. Artık dağın gözyaşları sevinçten akıyormuş (Kuşa Sevdalanan Dağ, s.14).

Bu hikâyede de görüldüğü gibi doğal yaşam ne kadar zengin olursa hayat daha canlı olur, sürekli olarak gelişir. Burada ağaç dikmenin önemi anlatılmaktadır. Kuşun toprağa attığı bir tohum tüm çevreyi etkilemiş, kuşlar yuva kuracak bir varlığa sahip olmuş ve yaşam canlanmıştır.

Dürüstlük/ Doğruluk

Serpil Ural'ın incelenen eserlerinde dürüstlük/doğruluk değeri ile ilgili bulgu ve yorumlar aşağıdaki gibidir:

Serpil Ural, işlerinde dürüst olanların bu dürüstlüklerinin mükâfatını alacağını, dürüst olanın takdir edileceğini çocuklara masal ve hikâyeler üzerinden vermeye çalışmıştır. Dürüst olan insan çevredekilerin güvenini de kazanır düşüncesini işlemiştir.

“Dürüstlüğü ve davranışlarıyla Efe'nin ve tüm çetenin beğenisini kazandı.” (Efelerin Efesi Yörük Ali Efe, s. 28).

“Fakat herkes bazen doğruyu eğri görür. Ben bunun için minareyi size iple çektirdim.” (Ağrı'dan Zelve'ye Anadolu Anlatıyor, s. 19).

Yörük Ali Efe üvey babasının haksızlığına dayanamaz ve bir konağın bahçesinde çalışmaya başlar. Burada dürüstlüğüyle ev sahibinin beğenisini kazanır. (Efelerin Efesi Yörük Ali Efe, s.15).

“Dürüst savaşın Coni Türk. Kazandığın her şeyi hak ettin.” (Şafakta Yanan Mumlar, s. 121).

“ Türkler dürüst savaşçılar. Hiçbir zaman gaz kullanmazlar. Biz bunu biliyoruz.” (Şafakta Yanan Mumlar, s. 127).

“ ‘Dostluk nedir?’ diye düşündü. ‘Dostluğu başlatan, geliştiren nedir?’ bu sorunun yanıtı birlikte geçirilen zaman, paylaşılan olaylar, ortak bir yaşam değil midir? Bunlar neden bir savaş ortamında gerçekleşmesin? Kendini aynı karabaşının içerisinde bulmuş, sekiz ay boyunca aynı yerde, aynı olayları, doğa koşullarını paylaşmışlardı. Gün boyu, gece boyu, ortak bir yaşam savaşını sürdürüp çarpışma alanlarını beklemişlerdi.

“Cesaret, korku, acı, kan, ölüm dolu bir karabasan içinde sıcaklığı, soğukluğu; açlığı, susuzluğu; özlemi, evden gelen bir haberin sevincini; hastalığı, çaresizliği birlikte yaşamışlardı.” (Şafakta Yanan Mumlar, s. 118).

“Sabahtan Akşama Dünya Masalları- II” adlı kitapta yer alan “Genç Adam ve Kedisi” masalı dürüst bir insanın sonunda bu dürüstlüğünün ödülünü alacağını anlatmaktadır. Zengin ancak cimri olan babası ölen adam, rüyasında kendisine söyleneni yaparak çok ihtiyacı olmasına rağmen kalan mirasın yarısını yoksullara dağıtır, yarısını da denize atar. Bunu dürüst birisi olduğu için yapmıştır. Genç adam cebinde kalan son para ile de bir kedi alır. Bu kediyle yardım istemek için gittiği sarayda kedinin tüm fareleri öldürmesine çok sevinen kral genç

adamı damadı ve veliahttı yapar. Böylece genç adam sıkıntı çektiği halde babasından kalan haksız paraya dokunmadığı için mükâfatını da almış olur.

Eğitim

Serpil Ural'ın incelenen eserlerinde eğitim değeri ile ilgili bulgu ve yorumlar aşağıdaki gibidir:

Bir toplumu ileriye götürecek olan, donanımlı bireylerin yetiştirilmesidir. Bunun için okumak yani eğitim görmek gerekir. Bilim, sanat ve kültür alanında ilerlemiş toplumlara bakıldığında kadınların eğitim düzeyinin yüksekliği dikkat çekmektedir.

Serpil Ural, bir kadın için okumanın gerekliliğini vurgulamaktadır. Bir kadın için okumamak sonradan bir pişmanlık olarak görülmektedir. Kadınların sadece eş, anne, ev kadını olmasını dolaylı yollardan eleştiren yazar bunun eski zamanlarda kaldığını anlatır.

“Okumadığına pişman olduğunda evli ve iki çocuklu bir kadındı.” (Şafakta Yanan Mumlar, s. 28).

“Çünkü onun zamanında bir kızın en büyük hayali evlenmektir. Şimdi ise kızlar evlilikten önce en iyi derecede okullarından mezun olmayı diliyorlar. Artık bizler de bu dilekler için dua ediyoruz.” (Bizi Ayıran Sokak, s. 25).

“Ev kadını, eş ve anne olmanın yanında birçok şey mi? Korkarım işin başından aşkın olacak. Hiçbirine yetişemeyeceksin.” (Bizi Ayıran Sokak, s. 92).

Farklılıklara Saygı

Serpil Ural'ın incelenen eserlerinde farklılıklara saygı değeri ile ilgili bulgu ve yorumlar aşağıdaki gibidir:

İnsanlar dünyaya aynı koşullar altında ve aynı coğrafyada gelmemektedir. Hiç kimse doğacağı aileyi, yeri ve milleti seçemez. Büyürken de yaşadığı yerin dilini, inançlarını ve değerlerini öğrenerek büyür. Her insan farklı bir kimliğe sahiptir. Bundan dolayı insanları dışlamamak, diğer insanlara ön yargıyla yaklaşmamak gerekir. Serpil Ural'ın çevirmiş olduğu, *Bizi Ayıran Sokak* hikâyesinde bu konu işlenmiş olup insanların birbirlerini farklılıklarıyla kabullenmesi gerektiği anlatılmıştır.

“ Bu mahallelerin ikisinde de insanlar hemen hemen aynı sevinçleri, aynı dertleri yaşar...Öte yandan, bir mahalledeki ibadethaneler öteki mahalleninkinden farklıdır... Konuştukları dil de farklıdır. İki mahalle arasında, önemli bir sebep olmasa da kimsenin geçmediği bir sokak vardır. Bu sokak, iki mahallenin evlerini birbirinden ayırır.” (Bizi Ayıran Sokak, s. 5.)

İnsanların farklı ten renginde, farklı milliyetlerde, farklı dillerde olmaları Serpil Ural için bir olumsuzluk değil aksine bir zenginliktir, renkliliktir. Serpil Ural, insanların kökenleri ne olursa olsun dost olabileceklerine, farklı dillerde konuşuyor olsalar da ortak sevinçlere ve üzüntülere sahip olduğuna inanmaktadır ve bunu tüm eserlerinde vurgulamaktadır.

“Her şeyin, herkesin renksiz olduğu bir ülke ne kadar sıkıcı diye düşünüyordu.”(Cabula Mabula, s.10)

“Renk renk bir bulut sandıktan çıktı, ormana yayıldı.”(Cabula Mabula, s.12)

“O günden sonra Cabula Mabula’nın ülkesinde her şey renkli kaldı, herkes mutlu yasadı.”(Cabula Mabula, , s.16)

“Herkes birbirinden başkadır ve herkes aynı şeyi sevmez.”(Ben de Ben de Bana da Bana da, s.14)

“Hep başkasının istediklerini isterse kendi sevdiği şeyleri yiyemeyecek, kendi sevdiği şeyleri yapamayacaktı.”(Ben de Ben de Bana da Bana da, s.14)

Hayvanları Sevmek ve Korumak

Serpil Ural’ın incelenen eserlerinde hayvanları sevmek/korumak değeri ile ilgili bulgu ve yorumlar aşağıdaki gibidir:

Serpil Ural, kitaplarında çocuklara değişik değerler aktarmaya çalışan bir yazarımızdır. Bu değerlerden biri de günlük yaşamımızda sürekli karşılaştığımız, insanların işlerini kolaylaştıran, beslenmesine katkısı bulunan, doğal yaşamın en önemli parçalarından hayvanların korunmasıdır. Serpil Ural, hayvanların insanlar için tehlikeli varlıklar olmayıp aslında insanların dostları olduğu fikrini eserlerinde vermek istemektedir.

Serpil Ural hayvan sevgisi konusunu “Eşek ve Berk” adlı kitabında ele almıştır. Kitap kısaca şu konuyu işlemiştir: Berk adında bir çocuk eşekleri çok sever ve bir eşeği olsun ister. Apartman dairesinde yaşayan aile bir eşek besleme imkânı olmadığından oğulları çok istese de bu isteği gerçekleştiremez. Ancak bir gün babası, Berk’i eşeği olan bir adamla tanıştırır. Berk tatillerde sürekli olarak bu adamın şehrin dışındaki evine gider, Güçlü adlı eşekle oynar ve onunla arkadaş olur.

Serpil Ural, dünyamızı paylaştığımız hayvanları insanların koruması gerektiği, sokakta yaşayan hayvanların yaşamlarını sürdürebilmeleri için insanların yardımcı olması gerektiğini zira hayvanların olmadığı bir dünyanın insanlar için olumsuz koşullar oluşturacağını kitaplarında anlatmaktadır.

“Ali ve Ayşe’nin annesi hayvanları severdi. Kuşlar kalan kırıntıları yiyebilsin diye masa örtüsünü bahçeye silkelendi. Tabakları kuru ekmek parçalarıyla sıyırır, bir çanakta topladığı bu ekmekleri kediler yiyebilsin diye sokağa bırakırdı. Köpekler için ise kâğıt parçaları üzerine koyduğu kemikleri ağaçların altına yerleştirirdi.” (Bizi Ayıran Sokak, s. 19).

“Bütün hayvanlar değerlidir anne. Dünyada yalnız insanlar yaşıyor olsa ne olurdu, bir düşünsene.” (Bizi Ayıran Sokak, s. 93).

Hediye Vermek

Serpil Ural’ın incelenen eserlerinde hediye vermek değeri ile ilgili bulgu ve yorumlar aşağıdaki gibidir:

Hediye vermek insanlar arasında dostluğu geliştirir, yakınlaşmayı sağlar. Hediye vermek aynı zamanda iyi niyet göstergesi ve arkadaşlık kurma isteğinin bir belirtisidir. Hediye aynı zamanda manevi bir anlam taşır ki unutmamanın/hatırlanmanın sembolüdür. Bazı zamanlarda ise hediye minnettarlığın ve teşekkürün bir ifadesi olarak kullanılır. Serpil Ural’ın kitaplarında hediye verme geleneği bu değerlerin göstergesi olarak karşımıza çıkmaktadır.

“ ‘Sana bir şey vermek istiyorum.’ dedi Peggy’ye... Zeynep’in kendisine uzattığı beyaz- iş yakasını görünce, içtenlikle bu armağanı beğendiğini söyledi.” (Şafakta Yanan Mumlar, s. 149).

“ ‘ Ben de sana bir armağan vereceğim.’ dedi Peggy. Küçük el çantasını açarak içinden minik bir paket çıkardı.” (Şafakta Yanan Mumlar, s. 150).

“Cepheyi terk ederken... Tabaklar, çatalar yerleştirip, ortaya en iyi içkiden bir şişe koymuştu. Şişenin yanındaki kâğıda ‘Bunlar senin için Coni Türk. Yazmıştı. ‘Dürüst savaştın. Kazandığın her şeyi hak ettin.’” (Şafakta Yanan Mumlar, s. 111).

“Alexander büyük bir cömertlikle ‘Çıkartmalarından birini sana verebilirim.’ dedi” (Bizi Ayıran Sokak, s. 21).

“Alexander ‘Günaydın.’ dedi. Bana çıkartmalı bir kitap aldılar. Sana bir çıkartma vermeme ister misin?’

‘Teşekkür ederim, ama benim sana verecek bir şeyim yok.’

Alexander en gösterişli çıkartmayı kitaptan seçip çıkarttı. Ayşe çekingen duruyordu. Melina ‘Çekinme al.’ dedi. Kardeşimin tek isteği seninle arkadaş olmak.’ “(Bizi Ayıran Sokak, s. 41).

“Sen artık büyüdün. O güçlerin yerini tutacak bir armağan vereceğim. İşte bir kitap”(Armağan, s.12).

İnançlarımız

Serpil Ural’ın incelenen eserlerinde inançlarımız değeri ile ilgili bulgu ve yorumlar aşağıdaki gibidir:

Türk toplumu güçlü bir millî duyguya sahip bir topluluktur. Ulusal değerlerini tarih boyunca korumayı başarmış ve bu sayede başka milletlerin esaretine girmemiştir. Bununla beraber sahip olduğu bir inanç da vardır. Bu inanç Türk kimliğiyle bütünleşmiş, toplumun ayrılmaz parçası haline gelmiş İslam inancıdır.

Serpil Ural, özellikle *Ağrı’dan Zelve’ye Anadolu Anlatıyor* adlı eserinde Anadolu’nun 26 ilinden seçtiği efsane ve masallarda tek tanrı (Allah) inancını öne çıkarmış, çok tanrılı veya putperest inançları bu efsaneler aracılığıyla mahkûm etmiş görünmektedir. Allah’a inanan insanların kurtuluş öykülerini anlatmaktadır.

“İlk hikâye Nuh Tufanını anlatan ve Allah’a inanan insanların kurtuluşunu anlatan Ağrı Dağı Efsanesidir Nuh’un sözleri: “Putlar değil Allah’a tapın. O’na inanın.” Tanrım, beni ve sana inanan insanları kurtar.” (Ağrı’dan Zelve’ye Anadolu Anlatıyor, s. 10.)

“Gemisine Allah’a inanmış insanları ve her hayvandan bir çift alarak kapıları, kapakları kapatmış. (Ağrı’dan Zelve’ye Anadolu Anlatıyor, s. 11.)

“Çok eski günlerde Allah’a inanmayan bir kral varmış.” (Ağrı’dan Zelve’ye Anadolu Anlatıyor, s. 14.)

“O ülkede yaşayan yedi arkadaş, ‘Biz Allah’a inanıyoruz. Bir adamın korkusuyla bundan vazgeçecek değiliz.” (Ağrı’dan Zelve’ye Anadolu Anlatıyor, s. 14.)

“Gülcü baba onlardan da şaşkınmış ama ‘Verilen sözden dönülmez.’ deyip kızı Güllühan’ı bahçivana vermiş.” (Ağrı’dan Zelve’ye Anadolu Anlatıyor, s. 17.)

Kardeşlerden biri dik kayalara bakıp, “Allah izin verirse şu dağları aşarız.” demiş. İkinci kardeş ise, “İnşallah.” diye cevap vermiş. Üçüncü kardeş ise “Allah izin verse de vermese de biz bu dağı geçeriz.” diye söyledi. (Ağrı’dan Zelve’ye Anadolu Anlatıyor, s. 28.)

“İbrahim peygambermiş. Putlara değil, Tanrı’ya inanırmış.” (Ağrı’dan Zelve’ye Anadolu Anlatıyor, s. 50).

İnsan Sevgisi

Serpil Ural'ın incelenen eserlerinde insan sevgisi değeri ile ilgili bulgu ve yorumlar aşağıdaki gibidir:

Bütün insanlar hangi renkten, milletten, inançtan, kültürden olursa olsun her şeyden önce insan olduğu için değerlidir. Bu nedenle tüm insanlar birbirini tanımalı, sevmeli birbirine selam vermelidir. İnsanlar arasındaki anlaşmazlıkların temelinde birbirlerini tanımamaları yatmaktadır. İnsanlar birbirlerini tanımları halinde ön yargılarından kurtulabilir, pek çok sorununu çözebilir.

“Zeynep’i tanıdıktan sonra Türkleri daha başka düşüneceğim her zaman. Bunun için dedim, insanlar birbirlerini yakından tanısalar savaşmazlar diye.” (Şafakta Yanan Mumlar, s. 153).

“Peggy, ‘insanlar birbirlerini yakından tanısalar savaşmazlar, değil mi?’ diye soruverdi. ‘Ya da savaşı tanısalar dedi.’ Norma.” (Şafakta Yanan Mumlar, s. 153).

Bizi Ayıran Sokak hikâyesinde de Alexander ve Ali ile Ayşe'nin dostluğu her sabah gülümseyerek birbirlerini selamlamalarıyla başlamaktadır.

Alexander, “Günaydın” dedi. “Bana çıkartmalı kitap aldılar. Sana bir çıkartma vermeme ister misin?”

Ayşe, “Günaydın” dedi. “Teşekkür ederim; ama

Kültürel Mirasın Korunması

Serpil Ural'ın incelenen eserlerinde kültürel mirasın korunması değeri ile ilgili bulgu ve yorumlar aşağıdaki gibidir:

Bir toplum gücünü sahip olduğu ekonomik ve askeri donanımın yanında sahip olduğu kültürel miras ve değerlerden de alır. Bir toplum kültürel değerlerini ne kadar korursa, başka kültürlerin etkisine girmesi o kadar zor olur. Kültürel değerleri güçlü olan toplumun ulusal birliği ve gücü de o derece kuvvetli olur. Kültürün yokluğu asimilasyonu ardından da esareti getirir. Bu nedenle kültür önemlidir.

Serpil Ural, Anadolu coğrafyasının sahip olduğu binlerce yıllık tarihsel, kültürel değerleri toplumumuzun bir parçası olarak görmüş, korunması gereken değerler olarak sahiplenmiştir. Çünkü Anadolu'da var olan her şey bu milletin ortak değerleridir, bizi biz yapan şeylerdir. Bu miras korunmalı, bozmadan ama daha ileriye götürülerek gelecek nesillere aktarılmalıdır. Bu nedenle Serpil Ural'ın kitaplarında bu konu sık sık işlenmiştir.

Bu kitaplardan biri Ebru Aktan ACAR ile beraber hazırladıkları Çanakkale çevresinde geçen Truva Savaşları'nın anlatıldığı beş kitaptan oluşan *Truva Dizisidir*. Diziyi oluşturan kitaplar *Truva Prensi Paris ile Güzel Helen*, *Truva Savaşı*, *Gezgin ozan Homeros*, *Truva Hazinesi*, *Truva'nın Mirası*'dır. Bu beş kitap bize Truva Savaşı'nın nedenlerini, nasıl olduğunu, Truva'daki tahta atın hikâyesini, hazinelerin bulunuşunu ve önemini anlatmaktadır.

Buradaki amaç tüm dünyanın merak ettiği bu tahta at ve herkesin merakla dinlediği, okuduğu, filminin çekildiği bu savaşın bizim ülkemizde olduğunu, bu mirasın bize ait olduğunu bu ve bunun gibi pek çok değerlerimizin bulunduğunu bizim çocuklarımızın da bilmesi gerektiği gerçeğidir. Bunu da yazarlarımız şöyle anlatmıştır:

“Her şey Çanakkale ve o yörede oturan çocukların kocaman bir tahta at görerek büyüyecekleri düşüncesi ile başladı. Bu tahta atla ilgili küçük çocuklardan gelecek soruları yanıtlamak, At'ı onlara tanıtmak, ardındaki ünlü Truva Destanını anlatmak gerekir diyerek yola çıktık.” (Truva Savaşı, s. 2.)

Serpil Ural'a göre bu topraklarda olan her tarihi, kültürel varlık bizindir ve bizden öncekilerin mirasıdır. Bu mirasın anlamını çocuklarımız da bilmelidir. Çanakkale'de yaşayan bir çocuğun Çanakkale'de olanı bilmesinden daha doğal ne olabilir?

Maddi kültür değerlerimiz olduğu gibi sözel olarak ifade edilen kültürel miraslarımız da bulunmaktadır. Bunların en güzelleri efsaneler, masallar, halk hikâyeleridir. *Ağrı'dan Zelve'ye Anadolu Anlatıyor* adı altında Anadolu'muzun farklı illerinden alfabemizdeki 26 harfin her birine denk gelen 26 hikâye ve efsane derlenmiştir. Ayrıca sayfaların kenarında hikâyeye konu olan ilin Türkiye'nin neresinde olduğunu gösteren bir harita ve o ille ilgili kültürel bir özellik tanıtılmıştır. Böylece çocuklar hem ili tanımış olacak hem de binlerce yıl içerisinde Türkiye'nin 26 farklı ilinde oluşmuş efsaneleri, hikâyeleri öğrenmiş olacaklardır.

“Amacım; alfabeyi, okumayı ve yurdumuzu tanımaya başlayan ilk eğitim dönemindeki çocuklara, kültürümüzün belli başlı değerlerini de öğretecek bir öz kaynak hazırlamaktı.” (Ağrı'dan Zelve'ye Anadolu Anlatıyor, s. 9.)

Ağrı'dan Zelve'ye Anadolu Anlatıyor adlı bu kitap sözel kültür ürünlerimizi çocuklarımıza aktarırken aynı zamanda bu efsanelerin geçtiği mekânları, şehirlerimizi de çocuklarımıza tanıtmış olmaktadır. Böylece aslında ülkemizde büyük kültürel değerlere sahip çok sayıda şehrimizin bulunduğunu da çocuklarımız öğrenmekte ve çocuklarda bu şehirleri görmeleri, tanımaları için bir merak uyandırmaktadır.

Kitap Okuma

Serpil Ural'ın incelenen eserlerinde kitap okuma değeri ile ilgili bulgu ve yorumlar aşağıdaki gibidir:

Bir toplumun gelişmişliğinin bir göstergesi de kitap okuma oranıdır. Okumak toplumları bilim, felsefe, sanat ve başka alanlarda ileriye taşıırken; bireylerin bilgi ve birikimlerini geliştirir, kelime dağarcığını zenginleştirir. İnsanların duygu ve düşünce dünyasında yeni ufuklar açar. Kitap insanın yaşamını, yaşama bakışını değiştirebilecek güçte bir varlıktır. Bazen okuduğumuz bir kitap bütün hayatımızın değişmesine yol açabilir. İnsanlar okuma alışkanlığını genelde çocukluk çağlarında kazanırlar. Bu nedenle çocuğun ilgisini, dikkatini çekecek kitaplar mutlaka olmalıdır.

Serpil Ural, kitabın önemini bildiği için onlarca yılını çocuklara ahlaki etik değerleri, sevmeyi - insanı, doğayı- hayvanı ve vatan sevgisini, barışı, ulusal bilinci, kültürel değerlerin korunmasını öğretebilmek için onlarca kitap yazmıştır. Çocuğa kitapla ulaşmaya çalışmıştır.

Ural; Armağan kitabında çocuğa en güzel armağan olarak kitabı önermektedir. Çocuklarının sosyalleşme aracı olarak kitabı görmektedir. Kitap çocuğun yalnızlığını giderecek en iyi dost olarak sunulmuştur. *Armağan* adlı kitapta ilk başlarda çocuk özel güçlerle sosyalleştirilmiş, çocuğun büyümesiyle de sosyalleştirme işi kitapla yapılmıştır.

“Armağan” kitabının teması kitap ve kitabın önemidir. Hayatımızın sonuna kadar bizi bırakmayacak olan, gücü hiç bitmeyen kitabın önemi çocuklarımıza verilmektedir.

“Kitaplar adını duyduğun, belki de duymadığın; yerlerde; geçmiş günlerde, gelecek günlerde, yeryüzünde, gökyüzünde ve düşler ülkesinde yaşayanları, yitenleri; olanları, bitenleri anlatır.”(Armağan, s.13).

“Okudukça, resimlere baktıkça hem bildiği yerlerde, hem bilmediği yerlerde neler olduğunu öğreniyor.”(Armağan, s.15).

“Sen artık büyüdün. O güçlerin yerini yutacak bir armağan vereceğim. İşte bir kitap”(Armağan, s.12).

“ Okudukça, resimlere baktıkça hem bildiği yerlerde hem bilmediği yerlerde neler olduğunu öğreniyor. Yeni yeni kişiler tanıyor.”(Armağan, s.15).

“Arkadaşlarıyla beraber olunca onlara kitaplarda gördüklerini, kitaplardan öğrendiklerini anlatıyor. Artık Elif'in canı hiç sıkılmıyordu.”(Armağan, s.16).

Mektuplaşmak

Serpil Ural'ın incelenen eserlerinde mektuplaşmak değeri ile ilgili bulgu ve yorumlar aşağıdaki gibidir:

Mektup iletişim teknolojilerinin gelişmediği zamanlarda insanların özlemlerini, duygularını, isteklerini, durumlarını uzaktakilere anlattıkları yegâne araç olmuştur. Edebiyat geleneğimizde mektup geniş bir yer tutmuş hatta mektuplaşmalar şeklinde büyük tartışmalar yaşanmıştır. Mektup bağımsız bir tür olarak karşımıza çıktığı gibi *Şafakta Yanan Mumlar* romanında olduğu şekilde bir romanın içerisinde de verilebilir. *Şafakta Yanan Mumlar* romanın 124- 130. sayfalar arsında Bill Amca'nın arkadaşına Gelibolu Cephesi'nde yazdığı mektuplara yer verilmiş bu mektuplar aracılığıyla çekilen acılar daha gerçekçi biçimde verilmek istenmiştir. Yine mektup eski zamanlarda arkadaşların haberleşmesini sağlayan bir araç olmuştur.

“Birbirimizle haberleşmeliyiz diye düşündü Zeynep. Mektup yazmayı, belki zaman zaman telefonlaşmayı kaç yıl sürdürebileceklerdi acaba.” (*Şafakta Yanan Mumlar*, s. 132).

Merak/ Araştırma

Serpil Ural'ın incelenen eserlerinde merak/araştırma değeri ile ilgili bulgu ve yorumlar aşağıdaki gibidir:

Efelerin Efesi Yörük Ali Efe, Şafakta Yanan Mumlar, Zor Ödev Lozan adlı kitaplarda meraklı karakterler yer almaktadır. Geçmiş merak eden çocuklar yaptıkları araştırmalar ile tarihle ilgili bilgilere ulaşırlar. Böylece yeni bilgiler elde ederler.

“Her şey efenin adını öğrenme isteğiyle başlıyor ve Ali Efenin torunu Seyyide'ye ulaşip hikâyesini dinliyor (Efelerin Efesi Yörük Ali Efe, s.10).

Merhamet/Acımak

Serpil Ural'ın incelenen eserlerinde merhamet/acımak değeri ile ilgili bulgu ve yorumlar aşağıdaki gibidir:

İnsanlar, güzel ve bir arada yaşayabilmek için öncelikle birbirilerini sevmeli ve birbirlerine olan merhamet/acıma duygusunu yitirmemelidir. İnsanlar affetmeyi öğrenemedikçe yaşam kin ve intikam duygularıyla zehirlenir; insanlar arasında huzursuzluklar dinmez. Haksız yere insanların canını yakmamak, insanların zayıflıklarından yararlanmamak gerekir. Daha iyi bir dünya için insanları affedici olması gerekmektedir.

“Hiçbir gün, batan gemilerimizden kurtulanlara ateş etmediler.” (Şafakta Yanan Mumlar, s. 127).

“ ... Yeni bir subay gelmişti. Az ötemizden geçen iki Türk askerini görünce” neden öldürmüyorsunuz? Niye ateş etmiyorsunuz?” diye sormuştu.

Niye edelim? Dedik. Bize bir zararları yok ki!” (Şafakta Yanan Mumlar, s. 127).

“Zavallı çocuk acıkmış olmalı.” (Bizi Ayıran Sokak, s. 37).

“Vah zavallı” demiş ev sahibi kendi kendine, “koskoca Derebeyi ama öyle sağır ki kendi sesini duymak için avaz avaz bağılıyor.” (Sabahtan Akşama Dünya Masalları II, s. 16).

Ölülere/ Mezarlara Saygı

Serpil Ural’ın incelenen eserlerinde ölülere/mezarlara saygı değeri ile ilgili bulgu ve yorumlar aşağıdaki gibidir:

Türk ve Müslüman toplumu tarihin her sürecinde ölülere ve mezarlıklara saygı göstermiştir. Mezarları her zaman temiz bırakmaya, sık sık ziyaret etmeye özen göstermiştir. Ölülere hangi inançtan olursa olsun saygı gösterilmiş, mezarlarının başında dua okunmuştur. Serpil Ural mezarlara gösterilen saygıyı *Şafakta Yanan Mumlar* adlı eserinde vurgulamıştır.

“Artık küçük çocuklar bile biliyordu. Eskiden 25 Nisan sabahı, onların askerleri bu kıydan gelmiş, Türk askerleriyle savaşmış ve çoğu buralarda ölmüş. Onun için her yıl buraya gelip ölülerini anıyorlar.” (Şafakta Yanan Mumlar, s.12)

“Ellerinden vatanın almaya geldiğimiz insanların ölülerimize böyle kucak açması inanılmaz bir şey.” (Şafakta Yanan Mumlar, s. 115.)

“Döneceğimizi duyunca dün, birkaç kişi, çarpışmalarda ölen askerlerimizin mezarlarına gittik.” (Şafakta Yanan Mumlar, s. 130.)

“Ölülerin bu topraklarda bakımlı mezarlarda, sükûn içinde yatıyor olması diledikçe gelip onları ziyaret edebilmeleri.” (Şafakta Yanan Mumlar, s. 145).

Ön Yargılı Olmamak

Serpil Ural’ın incelenen eserlerinde ön yargılı olmamak değeri ile ilgili bulgu ve yorumlar aşağıdaki gibidir:

İnsanların temel sorunlarından biri de tanımadıkları insanlar, bilmedikleri konular ve olaylar hakkında peşin yargılara sahip olmalarıdır. Bu ön yargılarından dolayı diğer insanları yeterince tanıyamazlar, bu insanlarla dostluklar kuramazlar. Sürekli bir düşmanlık ve nefret

duygusu beslerler. Bu da her zaman çatışmaları hızlandırır. Oysa tüm insanların kaygıları, sıkıntıları, üzüntüleri, sevinçleri aynıdır ve insanların birbiriyle paylaşacağı çok şey vardır. Serpil Ural da kitaplarında bu konuya vurgu yapmaktadır. İnsanlar arasındaki düşmanlığın temel nedeninin birbirini tanımamaları ancak buna rağmen her birinin diğeriyle ilgili doğru yanlış pek çok düşüncesi olması, oysa insanların birbirlerini tanımaları halinde çok iyi dostluklar kurabileceği işlenmiştir.

“Demek iki ayrı ülkede yaşayan insanlar birbirine pek çok yönden benzeyebiliyordu. Başka başka ülkelerde yetişmiş kişilerin görünüşleri, duygu ve davranışları birbirlerinin aynı olabiliyordu.” (Şafakta Yanan Mumlar, s. 153).

“Öyleyse, ‘Bu ülkenin insanları iyidir, şu ülkenin insanları kötüdür. Falan ülkede yaşayanlar cimridir, filan ülkede yaşayanlar kabadır.’ gibi ön yargılar geçersizdi. Böyle ön yargılar, kalıp içinde düşünmek ve yalnızca dünyayı eksik tanımaya yol açardı. Her ülkede iyiler, kötüler, cimriler olabilirdi.” (Yanan Mumlar, s.149- 150).

İnsanların farklı milletlerden olmaları, farklı dilleri konuşmaları, ibadetlerini farklı biçimde ve farklı mekânlarda yapmaları onların arkadaşlık kurmasının önünde bir engel olmamalıdır. İnsanların farklılıkları vardır, önemli olan insanların farklılıklarını görmek değil önemli olan herkesi farklılıklarıyla kabul edip dostluklar geliştirebilmek, bir arada yaşayabilmektir. Ön yargıların yanlışlığı en güzel biçimde bir çeviri olan *“Bizi Ayıran Sokak”* hikâyesinde görülmektedir. Dört küçük çocuk yardıma muhtaç olan bir köpeğe beraber bakar ve bu çocuklar iki mahallenin sakinlerinin yan yana yaşamalarına rağmen birbirine karşı beslediği olumsuz düşünceleri yıkar.

“ ‘Eğer acelesi olmasa benimle oynar bile.’

‘Saçmalama enik.’

...

‘Bir dolu ev ödevleri ve çok az zamanları var.’

‘Senin de bir sürü ev ödevin var ama benimle oynayacak zaman buluyorsun...’

‘Evet de Ali’yle Ayşe yalnızken kendi dillerinde konuşuyorlar.’

‘Benimle oynasalar yalnız olmazlar değil mi?’

...

‘Ama onlar öteki mahallede yaşıyorlar.’

‘Ne fark eder ki?’ Melina bu soruya nasıl yanıt vereceğini bilemedi. Bütün bildiği iki mahallenin de çocukları, yalnız kendi mahallerindeki çocuklarla oynuyorlardı. Bunun nedenini de bilmiyordu doğrusu.’ (Bizi Ayıran Sokak, s. 18).

‘Melina, ‘Acaba yemek artıklarını bizden isteyen Ali’den söz etsem mi?’ diye düşündü hayır bu iyi fikir değildi. Büyükanne bir sürü tatsız yorum yapacak, sonra her zamanki sözünü tekrarlayacaktı.’ Kızlar kızlarla, erkekler erkeklerle arkadaşlık yapar.’ (Bizi Ayıran Sokak, s. 39).

‘Alexander mi?’

Bu yabancı isim dedeyi şaşırttı. Kaşlarını çattı ‘O da kim?’

Dede, ağrısı varmış gibi elini boynunun üstündeki fulara yerleştirdi.

...

‘Ağabeye bak! Kız kardeşine çok iyi ağabeylik yapıyorsun doğrusu.’ “(Bizi Ayıran Sokak, s. 64-66).

‘Babaları kaşlarını çatarak sordu.

‘Ali kim?’

...

‘O çocuklarla ne işiniz var?’

‘O çocuklar komşumuz. Yakınımızda oturuyorlar. Orası başka, burası başka mahalle olsa ne fark eder? Babalarının dükkânında alış veriş etmiyor musun anne? Hastalandıkları zaman senin hastanene gelmiyorlar mı baba? Eskiden birbirimize sadece selam veriyorduk, şimdi Alayme’ye birlikte bakıyoruz. Daha sonra seçeceğimiz meslekler birlikte çalışmamızı gerektirebilir’ “(Bizi Ayıran Sokak, s. 80).

‘Sabahtan Akşama Dünya Masalları- I’ kitabının 7-8. sayfalarında yer alan ‘Büyük Balık’ masalı insanlara ön yargılı yaklaşmamak gerektiğini anlatır. Balık tutmaya karar veren kardeşler en küçük kardeşlerinin yaramazlık yapıp balıkları kaçıracağını düşündükleri için götürmek istemezler. Ancak bundan haberdar olan küçük kardeş gizliden gemiye biner ve birden ortaya çıkar. Kardeşlerini en çok balığın olduğu yere götürür. Kendisi de en büyük balığı tutar.

Büyük balık hikâyesi bize kimseye ön yargılı yaklaşmamız gerektiğini, her insanın kendine özgü bir yeteneğinin olduğunu, insanlara fırsat verilmesi gerektiğini anlatmaktadır.

Sabır ve Kararlılık

Serpil Ural'ın incelenen eserlerinde sabır ve kararlılık değeri ile ilgili bulgu ve yorumlar aşağıdaki gibidir:

İnsanlar hayatta pek çok sıkıntıyla, kötü durumla karşılaşabilir ya da bazı beklentiler taşıyarak bu beklentilerin gerçekleşmesi için çeşitli sorumluluklar alabilir. Bu sıkıntılar karşısında gösterilen azim ve kararlılığa sabır denilebilir. Sabır bir yerde insanın dayanma, katlanma gücüdür. Ancak olumlu sonuçlara, yalnızca beklemeyi bilenler ve direnç gösterenler ulaşabilir.

“Sabırla sürer örümcek, durmadan, dinlenmeden.” (Ağrı'dan Zelve'ye Anadolu Anlatıyor, s. 46.)

“Sabahtan Akşama Dünya Masalları- I” kitabının 10-12. Sayfalarında bulunan “Güneşin Doğuşu” masalı sabır ve kararlılığı anlatmaktadır. Avustralya'nın üzerini kaplayan bulutlar güneşin önünün kesmek ve güneş ışıklarının dünyaya inmesini engellemektedir. Hayvanlar bu bulutları daha yükseğe kaldırarak güneş ışıklarının dünyaya inmesini sağlamaya karar verirler. Bunun için de dağların üzerine uzun bir ağaç koyarak kaldıraç yapıp kara bulutları büyük bir sabır ve kararlılıkla yükseğe kaldırır ve dünyanın aydınlanmasını sağlarlar.

Başka bir kararlılık ve sabır örneğini ise *Truva'nın Hazinesi* adlı kitapta görmekteyiz. Küçük yaşlarda babasından Truva'nın hikâyesini dinleyen alman arkeolog bu hazineleri bulmaya karar verir. Ancak bunu yapamayacak kadar yaşı küçüktür ve o sabırla bir yetişkin olmayı bekler. Yeterince büyüdüğü zaman ise aldığı kararı unutmaz ve hazineleri bulmak için Truva'ya gelir. Aynı sabır ve kararlılıkla hazineleri arar ve sonunda bulup gün yüzüne çıkarır.

Bu konuda verebileceğimiz güzel örneklerden başka biri ise “Sabahtan Akşama Dünya Masalları- I” kitabının 20-21. sayfalarında bulunan “Dört Ejderha Masalı”dır. Çok eski zamanlarda yeryüzünde daha nehirler, göller yokken dört ejderha yaşarmış. Bu dört ejderha insanların tarlalarını, hayvanlarını sulayacak suları olmadığını, kuraklık çektiklerini görür ve Yeşim İmparatorundan yağmur yağdırmasını ister. İmparator söz vermesine rağmen sözünü tutmaz. Bunun üzerine dört ejderha denizden su taşıyarak ağızlarıyla yağmur yağdırıp insanları kuraklıktan kurtarır. Buna çok kızan Yeşim İmparatoru her bir ejderhanın üzerine bir dağ koyarak onları bu dağların altına hapseder. Fakat onların ağızlarından akan suyla Çin'deki dört büyük nehir doğar.

Sözünde Durma

Serpil Ural'ın incelenen eserlerinde sözünde durma değeri ile ilgili bulgu ve yorumlar aşağıdaki gibidir:

Bir insan verdiği sözü mutlaka yerine getirmelidir. Bu kural tüm toplumların ve dinlerin ortak kuralıdır. Serpil Ural da eserlerinde sözünde durmanın önemini vurgulayan, sözünde durmayanların daha ağır bir durumla karşılaşarak cezalandırılacağını hikâyeler aracılığıyla anlatmaya çalışmıştır.

“*Sabahtan Akşama Dünya Masalları- I*” kitabının 23-27. Sayfaları arasında yer alan “*Cimri Ballu Şah*” masalı sözünde durmayan adamın düştüğü zor durumu anlatmaktadır. Çok yüksek bir hurma ağacına çıkan Ballu, bu ağaçtan inerse bin Brahman'a ziyafet vereceği konusunda Tanrı'ya söz verir ancak sürekli bu miktarı düşürür ve sayıyı en son bir Brahman'a kadar düşürür. Fakat bu Brahman, Ballu Şah'ın daha fazla masraf etmesine neden olur. Bu masal bize sözünden durmayanın mutlaka bedelini ödeyeceğini anlatmaktadır.

“*Tanrı bu kadar çok kişiyi doyurmanın zorluğunu anlar*” demiş kendi kendine. “*Sayıyı iki yüze indirmek daha mantıklı olacak.*”

Tarih Bilinci

Serpil Ural'ın incelenen eserlerinde tarih bilinci değeri ile ilgili bulgu ve yorumlar aşağıdaki gibidir:

Ulusal bilincin kazanılması için tarihin iyi bilinmesi gerekir. Tarihi iyi bilen insan yaşadığı coğrafyanın ve ait olduğu ulusun değerini daha iyi kavrar. Yaşadığımız bu topraklar binlerce yıllık bir geçmişe sahiptir ve önemli medeniyetlere ev sahipliği yapmıştır. Her medeniyetin kendine özgü ayrı bir yapısı ve güzelliği vardır. Hepsi de birbirinden değerlidir. Bu medeniyetler bize çok değerli miraslar bırakmışlardır. Hiçbir ayırım yapmaksızın bu topraklarda kurulan medeniyetlerin tümü bizimdir ve bu medeniyetlerin mirasını korumak bize düşer.

Millî tarihimizi de bilmemiz gerekir. Çünkü tarihteki tüm olaylar birbirine bağlıdır ve geçmişte yaşanan olayları bilip hatalardan ders alarak geleceğe yön verilmelidir. Geçmiş, atalarımızın ne yaşadığını bilmeden geleceğe yön vermek mümkün değildir.

“*Onca yıl önce olanlardan bana ne? Ne diye okuyoruz ki şu tarihi?*” (Zor Ödev Lozan, s. 7).

“*Evet, ama soyadı kanunu çıktıktan sonra 'İnönü' eklendi adıma. Lozan'dan döndüğümde sadece Dışişleri Bakanı Mustafa İsmet Paşa idim.*” (Zor Ödev Lozan, s. 10).

“Lozan’ın ne olduğunu bilmek için önce Sevr’i bilmek lazım.” (Zor Ödev Lozan, s. 10).

Ulusal Bilinç/Vatanseverlik

Serpil Ural’ın incelenen eserlerinde ulusal bilinç/vatanseverlik değeri ile ilgili bulgu ve yorumlar aşağıdaki gibidir:

Bir toplumun var olabilmesi, varlığının devamını sağlaması, başka milletlerin tabiiyetine girip yok olmaması için öncelikle millî bir kimliğe sahip olması gerekir. Bu bilinci taşıdığı sürece başkaları tarafından sömürülmesi de zor olur. Serpil Ural kitaplarında her zaman evrensel değerleri aktarmaya çalışmış bir yazardır. Fakat bunu yaparken kendi ulusal benliğini, kimliğini, geleneklerini göreneklerini yok sayarak yapmamıştır. Tüm millî değerlere sahip çıkarak, ulusal bilincini koruyarak bu değerleri evrensel değerlerle bütünleştirmeyi başarmıştır.

Ulusal bilincin çocuklara kazandırılabilmesi için öncelikli olarak tarihin bilinmesi gerekir. Bunu da Cumhuriyetimizin kuruluş aşamalarını anlattığı kitaplarında açıkça vermiştir. Ulusal bilince sahip olmayan ulusların başka ulusların piyonları olacağını, emperyalist devletlerin elinde kukladan farksız olmayacaklarını Anzaklar örneğiyle vermiştir. Anzakların hiç tanımadıkları bir coğrafyada, başka devletlerin çıkarları için tanımadıkları insanlarla savaşarak binlercesinin ölmesi ulusal bilinçten yoksun olan toplulukların başına gelebilecekleri en güzel şekilde anlatmaktadır.

Çanakkale Savaşı, yalnız Türk ulusunun millî duygularla yapmış olduğu bir destan olmayıp emperyalist devlerin çıkarları için savaşmaya gelen ulusal bilinçten yoksun Anzakların kendi ulusal kimliklerini kazanarak gitmelerini de anlatır.

“Avustralyalı ve Yeni Zelandalı olmak başkaydı. Fransız’a, Alman’a benzemedikleri gibi İngiliz’den de farklı olduklarını gördüler. Evet, konuştukları aynıydı, ataları İngiltere’den gelmişti ama bugün öyle başka özellikleri vardı ki Pasifik Okyanusundaki adalarda yaşamayan bunları bilemez, anlayamazdı. Avustralyalı ve Yeni Zelandalıydılar. Yalnız birbirlerine benziyor, yalnız birbirlerini anlıyorlardı.” (Şafakta Yanan Mumlar, s. 65).

Gelibolu Yarımadasında Anzaklar, kendi özelliklerinin bilincine varmaya başladılar ve Pasifik Okyanusundaki adalarda yaşayan, başkalarına benzemeyen, kendine özgü bir insan topluluğu olduklarını anladılar.” (Şafakta yanan Mumlar, s. 65).

“İngiliz olarak geldikleri Gelibolu’dan Avustralyalı ve Yeni Zelandalı olarak döndüler.” (Şafakta Yanan Mumlar, s. 66).

Vefa

Serpil Ural'ın incelenen eserlerinde vefa değeri ile ilgili bulgu ve yorumlar aşağıdaki gibidir:

Her varlık ilgiyi, sevgiyi hak eder. İnsanlar birbirleri için güzel şeyler mutlaka yapmışlardır ve bunu yaparken herhangi karşılık beklemezler çoğu zaman. Fakat her insan hatırlanmayı, değer görmeyi bekler. Görülen bu olumlu karşılığa vefa denilebilir.

Vefanın en güzel örneği *Kuşa Sevdalanan Dağ* adlı kitapta görülmektedir. Neşe adlı kuş kendisine dinlenmesi için yardımcı olan Dağ'a bu iyiliğinin karşılığında her yıl ziyarete gelir, bıraktığı tohumlarla dağın yeşillenmesini ve başka canlılar için de güzel bir yaşam alanı olmasını sağlar.

“Başka hiçbir dağ gelişimle ya da gidişimle ilgilenmedi. Sana geri gelmeyi isterim.”
(*Kuşa Sevdalanan Dağ*).

İşte dağın bu iyiliğini kuş hiçbir zaman unutmaz, dağ da kuşa elinden geldiğince yardımcı olmaya çalışır.

Ağrı'dan Zelve'ye Anadolu Anlatıyor kitabında Raziye'nin fırtınaya kapılıp bir daha dönmeyen kocası Ali Reis'i gece gündüz beklemesi vefanın örneğidir (*Ağrı'dan Zelve'ye Anadolu Anlatıyor*, s.44).

Yardımsaverlik/İyilikte Bulunmak

Serpil Ural'ın incelenen eserlerinde yardımsaverlik/iyilikte bulunma değeri ile ilgili bulgu ve yorumlar aşağıdaki gibidir:

“Zaman zaman bizim askerlerle onlar arasında arkadaşlık doğar, birbirlerinden yiyecek bile alıp verirlermiş. Bizimkiler çekirdeksiz üzüm, fındık, badem içi çıkınlayıp düşman siperlerine atar, onlar da konserve, reçel gibi yiyecekler ararlarmış. Bunları atarken ya da hemen arkasından ateş etmezlermiş.” (*Şafakta Yanan Mumlar*, s. 57).

Ağrı'dan Zelve'ye Anadolu Anlatıyor kitabında *“Ürün Var Acı, Ürün var Tatlı”* adlı hikâyede kapıyı çalan yoksul yaşlı adama iki kız kardeşten biri kuru ekme ve soğan verir, diğer küçük kız ise helva verir. Bunun üzerine büyük kızın ektiği biberler acı, küçük kızın ektiği biberler tatlı olur (*Ağrıdan Zelveye Anadolu Anlatıyor*, s. 54-55). Toplumumuzda kapıyı çalıp yiyecek isteyen insanlara yiyecek verilmesi bir gelenektir. Bu hikâye ile insanlara yardım etmenin önemi vurgulanmaktadır.

“Sabahtan Akşama Dünya Masalları- I” kitabında yer alan *“Tanrının Merdivenleri”* masalı bize yardımsaver ve iyi insanların Tanrı tarafından mutlaka ödüllendirileceğini

anlatmaktadır. Bir yetimi evlat edinen bir tüccar bu çocuğu büyütür, ticareti öğretir ve ayaklarının üzerine durabileceğine kanaat getirip en sonunda da yüklü bir miktar para vererek yeni bir iş ve aile kurması için uzaklara gönderir. Çocuk da bu tüccara layık, dürüst biri olarak yetişir. Bir zaman sonra tüccar iflas eder ve iş ararken yolu evlatlığının yanına uğrar. Evlatlığı da tüccarın kendisine sahip çıktığı gibi tüccara sahip çıkar, yardımını esirgemez.

Yine bu kitapta yer alan “*Köyün Bekârları*” masalı yardımsever insanların mutlak ödüllendirileceği anlatılır. Şöyle ki Afrika’nın bir köyünde yaşayan Karameleme avdan dönerken soğuktan donan bir pitonu görür ve ona yardım ederek nehre bırakır. Yılan ise ondan avladıklarını nehre atmasını ve karşılığında ne verilirse almasını söyler. Nehir ona bir balkabağı verir. Bu bal kabağının içerisinde çok güzel ve yetenekli bir kız çıkar. Köyün diğer bekâr erkeği Kinku, Karameleme’den hikâyeyi öğrenir ve kendisi de böyle güzel bir kızla evlenmek için gider. Fakat yılanı yardım etmez. Yılan suya kendisi iner ve Kinku’dan avlarını nehre atmasını söyler. Nehirden güzel bir kız çıkacağını düşünen Kinku’nun şansına tam tersine çirkin ve kötü huylu bir kız çıkar (Dünya Masalları I: 44-46).

Yaşadığı Yeri Sevmek

Serpil Ural’ın incelenen eserlerinde yaşadığı yeri sevmek değeri ile ilgili bulgu ve yorumlar aşağıdaki gibidir:

İnsanların mutlu olabilmesi için yaşadığı yeri sevmesi ve ne kadar değerli topraklarda yaşadığının farkına varması gerekir. Ülkemiz toprakları tarihsel değerinin yanında çok önemli doğal güzelliklere de sahiptir. Yaşadığımız bu toprakların zenginliklerinin farkına varırsak, yaşadığımız yeri sevebilirsek yaşama sevincimiz de artar.

“ *Truva Kralı’nın oğlu Truva’yı severmiş, ‘Ne güzel yerde yaşıyorum?’ dermiş.*”
(*Paris ile Güzel Helen*, s. 12).

“ *Herkesin görmeye geldiği yer.*” (*Truva Rüzgârı*, s. 19).

“*Cabula Mabula, her sabah ormanda dolaşır, renk renk bitkileri, hayvanları seyreder, böyle güzel bir ülkede yaşadığı için mutluluk duyardı.*”(Cabula Mabula, s.2).

BEŞİNCİ BÖLÜM

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Sonuç

Serpil Ural, günümüzde giderek önemli bir dal hâline gelen ve çocuğun ruhsal ve bilinçsel ihtiyaçlarına cevap verme hedefinde olan çocuk edebiyatında çok sayıda eser vermiş, bu alanda birçok ödül almış bir yazardır. Bu çalışmamızda Serpil Ural'ın "*Şafakta Yanan Mumlar*", "*Ağrı'dan Zelve'ye Anadolu Anlatıyor*", "*Bizi Ayıran Sokak*", "*Armağan*", "*Efelerin Efesi Yörük Ali Efe*", "*Truva Savaşı*", "*Gezgin Ozan Homeros*", "*Truva Prensi Paris ve Güzel Helen*", "*Truva'nın Rüzgârı*", "*Truva'nın Hazineseri*", "*Tek Gözlü Kedi*", "*Dünya Masalları I-II*", "*Eşek ve Berk*", "*Zor Ödev Lozan*", "*Onbaşı Nezahat*", "*Küçük Beyaz Bulut*", "*Ayrı Evler*", "*Aksak Ali*", "*Cabula Mabula*", "*Ben de Ben de Bana da Bana da*", "*Kuşa Sevdalanan Dağ*" adlı 21 çocuk kitabı değerler eğitimi bağlamında incelenmiş olup, bu değerlerin kitaplarda nasıl yer aldığı tespit edilmiştir.

Değerler eğitiminin Türkçe öğretiminde önemli yer tuttuğunu ve bu aktarımın çocuğun ruhsal ve zihinsel yapısına uygun olması gerektiğini düşündüğümüzde yaptığımız incelemede Serpil Ural'ın değerlerin çocuklara aktarımı konusunda yeterli özeni gösterdiği, çocukların yaş seviyesine hitap edebildiği görülmüştür. İncelenen eserlerde herhangi bir argo veya kaba bir kelimeye rastlanmadığı gibi çocuğun anlamını bilmediği kelimelerin az olduğu söylenebilir.

Araştırma sonucunda Serpil Ural'ın incelenen 21 kitabından 20 tanesinin okul öncesi ve ilkokul çağı çocukları için "*Şafakta Yanan Mumlar*" kitabının ise 11-15 yaş grubu çocuklarına yönelik yazıldığını görülmektedir. Birinci gruptaki kitapların ("*Ağrı'dan Zelve'ye Anadolu Anlatıyor*", "*Bizi Ayıran Sokak*", "*Armağan*", "*Efelerin Efesi Yörük Ali Efe*", "*Truva Savaşı*", "*Gezgin Ozan Homeros*", "*Truva Prensi Paris ve Güzel Helen*", "*Truva'nın Rüzgârı*", "*Truva'nın Hazineseri*", "*Tek Gözlü Kedi*", "*Dünya Masalları I-II*", "*Eşek ve Berk*", "*Zor Ödev Lozan*", "*Onbaşı Nezahat*", "*Küçük Beyaz Bulut*", "*Ayrı Evler*", "*Aksak Ali*", "*Cabula Mabula*", "*Ben de Ben de Bana da Bana da*", "*Kuşa Sevdalanan Dağ*") tümünün resimli, yazıya daha az yer verilen, yazıların ve resimlerin birbirine uyumlu olduğu gözlemlenmiştir. Eserlerin konuları incelendiğinde günlük hayatın içinden, tarihi ya da çocuğun ilgisini çekebilecek nitelikte konular üzerine yazıldıkları görülmektedir. Bu gruptaki kitaplarda kahramanlar insan olabileceği gibi hayvan da olabilmektedir.

Serpil Ural'ın incelenen 21 çocuk kitabının birçoğunda değerlere rastlanmıştır. Hemen her eserinde en az bir değeri vermeye çalıştığı ve her eserde farklı bir değer ön planda olduğu görülmüştür. Eserlerde değerlere ait örnekler çok fazla olmasa da çocuk kitabı olması ve hitap ettiği yaş düzeyi düşünüldüğünde gayet uygun ve yeterli olduğu görülmüştür. Dolayısı ile söz konusu eğitim seviyesindeki öğrencilerin bu eserleri okumaları için yönlendirilmeleri uygun olacaktır.

Serpil Ural'ın eserlerinde işlediği değerlerin sıklık grafiği incelendiğinde en fazla örnek tespit edilen değer "barış" (24 kez) değeri olduğu, "barış" değerini sırası ile "bağımsızlık" (21 kez), "başkalarının kusurlarıyla alay etmeme" (10 kez), "doğa sevgisi" (8 kez), "farklılıklara saygı" (8 kez), "önyargılı olmamak" (8 kez), "arkadaşlık/dostluk" (7 kez), "inançlarımız" (7 kez), "doğruluk/dürüstlük" (7 kez), "kitap okumanın önemi" (5 kez), "hediye vermek" (5 kez), "aile birliğine önem vermek" (5 kez), "cesaret" (5 kez), "merhamet/acımak" (4 kez), "ölülere/mezarlara saygı" (4 kez), "adalet" (3 kez), "hayvan sevgisi" (3 kez), "yardımseverlik" (3 kez), "yaşadığı yeri sevmek" (3 kez), "ulusal bilinç/vatanseverlik" (3 kez), "tarih bilinci" (3 kez), "sabır/kararlılık" (3 kez), "eğitim" (3 kez), "kültürel mirasın korunması" (2 kez), "vefa" (2 kez), "insan sevgisi" (2 kez), "merak/araştırma" (1 kez), "mektuplaşmak" (1 kez), "çalışkanlık" (1 kez), "bilimi ve bilgiyi sevmek" (1 kez), "sözünde durmak" (1 kez) değerlerinin takip ettiğini görmekteyiz. Toplam değer sayısı 162'dir.

Eserlerdeki değerler yüzdeler oran olarak şu şekildedir: Barış %14,81; bağımsızlık %12,96; Başkalarının kusurlarıyla alay etmeme %6,17; Doğa sevgisi ve farklılıklara saygı değerleri % 4,93; ön yargılı olmamak, arkadaşlık, dostluk, inançlarımız ve doğruluk/dürüstlük değerleri % 4,32; kitap okumanın önemi, hediye vermek, aile birliğine önem vermek ve cesaret değerleri % 3,08; merhamet/acımak ve ölülere/mezarlara saygı değerleri %2,46; adalet, hayvan sevgisi, yardımseverlik, yaşadığı yeri sevmek, ulusal bilinç/vatanseverlik, tarih bilinci, sabır/ kararlılık, ve eğitim değerleri %1,85; kültürel mirasın korunması, vefa ve insan sevgisi % 1,23; merak/araştırma, mektuplaşmak, çalışkanlık, bilimi ve bilgiyi sevmek ve sözünde durmak değerleri % 0,61.

Serpil Ural bazı eserinde *-Şafakta Yanan Mumlar* romanında olduğu gibi- değerleri doğrudan vermeye çalışırken- *Kuşa Sevdalanan Dağ* gibi- bazı eserlerinde ise kahramanlar ve kahramanların olaylara bakış açısı üzerinden dolaylı olarak verilmiştir.

Serpil Ural kitaplarının konularını daha çok Çanakkale Savaşı (*Şafakta Yanan Mumlar*), Kurtuluş Savaşı (*Onbaşı Nezahat*), *Truva Savaşı* (Truva Dizisi), Lozan Antlaşması (*Zor Ödev Lozan*) gibi tarihsel olaylardan ve kahramanlardan, sözlü halk edebiyatı

ürünlerinden ve masal dünyasından almıştır. Bazı hikâyelerin (*Kuşa Sevdalanan Dağ, Eşek ve Berk*) kahramanları hayvanlar da olabilirken bazı kitapların kahramanları ise Yörük Ali Efe, Onbaşı Nezahat gibi tarihsel kişiliklerdir. Tarihsel olayları objektif bir biçimde ve çocuğun anlayacağı bir anlatımla gerçekleri saptırmadan işlemiştir.

Serpil Ural'ın kitapları incelendiğinde savaşları anlamsız, başkaları için yapılan saçma ve gereksiz olaylar olarak gördüğü anlaşılmaktadır. Ural'a göre insanlar için savaşın tek bir anlamı vardır ki o da ölüm, yıkım bazen yüzlerce yıl süren nefrettir. Yüz yıl önce yapılmış bir savaştan dolayı birbirini hiç görmemiş insanlar birbirinden nefret etmektedir. Oysa bu insanlar görmedikleri ve düşman olarak algıladıkları insanları tanısalar onlarla pek âlâ çok güzel dostluklar kurabilirler. Kitaplarda bulunan değerlere ait tablolar incelendiğinde “*Şafakta Yanan Mumlar*”, “*Ağrı'dan Zelve'ye Anadolu Anlatıyor*”, “*Zor Ödev Lozan*”, “*Bizi Ayıran Sokak*” kitaplarında “barış” değerini işlediği görülmektedir. Kitaplarda değerlerin işlenme sıklığını gösteren grafik incelendiğinde ise Serpil Ural'ın eserlerinde en sık rastlanan değer “barış” değeri olmuştur ve bu kitaplarda “barış” değeri 24 kez işlemiştir.

Ural'a göre savaşın hiçbir gerekçesi olamaz. Savaş sadece kendi ülkesini, vatanın bağımsızlığını korumak için yapılabilir. Bağımsızlığın her millet için çok önemli olduğunu vurgulayan Serpil Ural, “*Şafakta Yanan Mumlar*”, “*Efelerin Efesi Yörük Ali Efe*”, “*Truva'nın Rüzgârı*”, “*Zor Ödev Lozan*”, “*Onbaşı Nezahat*” eserlerinde “bağımsızlık” değerini işlemiştir. Değerlerin işlenme sıklığına ait grafik incelendiğinde ise “*bağımsızlık*” değerinin bu eserlerde 21 kez işlenerek en sık işlenen ikinci değer olduğu görülmektedir. Başkalarının kusurları ile alay etmenin yanlışlığına, empatinin önemine “*Aksak Ali*”, “*Tek Gözlü Kedi*” kitaplarında yarattığı karakterler üzerinden vurgu yapan Serpil Ural'ın eserlerinde değerlerin işlenme sıklığı grafiği incelendiğinde bu değere 10 kez yer verdiği görülmektedir.

Serpil Ural, doğanın korunmasına da ayrı bir önem vermiştir. Hayvanların korunması, sevilmesi; yaşadığımız doğadaki bitkilerin korunması yani kısaca doğadaki tüm varlıklara sahip çıkılması gerektiği düşüncesindedir. Onun kahramanları doğayı ve doğadaki her şeyi sever. Sadece insanların iyiliği için değil hayvanların, ağaçların, bitkilerin iyiliği için de çalışırlar. Bu nedenle Serpil Ural, “*Bizi Ayıran Sokak*”, “*Efelerin Efesi Yörük Ali Efe*”, “*Truva Savaşı*”, “*Truva Prensi Paris ve Güzel Helen*”, “*Truva Hazineleeri*” gibi eserlerinde “doğa sevgisi” değerine 8 kez yer vermiştir.

Serpil Ural eserlerinde kendi kimliğine, benliğine sahip çıkarken başka kültürlerle de saygı gösterilmesi gerektiğinin önemini vurgulamıştır. Kendi kimliği çocuğun varlığıdır ancak bu bir ayrıcalık veya ayrımcılık ögesi olmamalıdır. Pek ala insanlar aynı dili konuşmasalar da

birbirleriyle arkadaşlık kurabilirler, paylaşımlarda bulunabilirler. Bu nedenle “farklılıklara saygı” değerini de “*Bizi Ayıran Sokak*”, “*Cabula Mabula*”, “*Ben de Ben de Bana da Bana da*” kitaplarında 8 kez işlediği görülmektedir.

Serpil Ural kitaplarında insanların nefret, ön yargı gibi duygulardan kurtulması gerektiğine vurgu yaparak bunların düşmanlıkları artırdığını, insanların birbirini tanımalarını ve anlamalarını engellediğini ifade etmektedir. “Önyargılı olmama” değeri “*Şafakta Yanan Mumlar*”, “*Bizi Ayıran Sokak*” eserlerinde işlenen değerlerdendir. Değerlerin işlenme sıklığı grafiği incelendiğinde ise “önyargılı olmama” değerinin bu eserlerde 8 kez işlendiği tespit edilmiştir.

Serpil Ural arkadaşlığa, dostluğa önem vermiştir ve neredeyse tüm eserlerinde buna vurgu yapmıştır. İnsanların dostluk kurmak için sadece birbirlerini tanıması, birbiriyle iletişim kurması yeterlidir. Farklı dilleri konuşmaları, ibadetlerinin farklı olması veya başka nedenler insanların dostluk kurmasının önünde bir engel değildir. İnsanları sınırların ayıramayacağına özellikle vurgu yapmıştır eserlerinde. Geçmişten kalan düşmanlıkların, ülkeler arasındaki sınırların veya insanların yapay olarak çizdiği sınırların insanları ayıramayacağını, dostlukları engelleyemeyeceğini anlatmaya çalışmıştır. Sadece tanımak ve konuşmak dostluk kurmak için yeterlidir. Serpil Ural’ın kahramanları savaş halinde bile dost olabilen insanlardır. Aynı mahallenin insanları olsalar bile, farklı renkleri, dilleri olsa da dostluk kurabilirler. Hatta insanlar hayvanlarla bile arkadaş olabilir. Ural, “arkadaşlık/dostluk” değerini “*Truva’nın Rüzgârı*”, “*Onbaşı Nezahat*”, “*Küçük Beyaz Bulut*”, “*Şafakta Yanan Mumlar*” eserlerinde 7 kez işlemiştir.

Serpil Ural eserlerinde evrenselliği yakalamaya çalışmıştır. Konu ve mekân seçiminde herhangi bir sınırlama gözetmeksizin tüm dünyadan hatta uzaydan kahramanlar seçmiştir. Böylece dünyanın her yerinde farklı renklerde, inançlarda ama birbirinin aynı olan insanların var olduğunu, insanlar arasında hiçbir ayırımın yapılmaması gerektiğini vurgulamaya çalışmıştır. Bu anlamda Ural’ın serleri incelendiğinde “*Ağrı’dan Zelve’ye Anadolu Anlatıyor*” kitabında “inançlara saygı” değerine 7 kez vurgu yaptığı görülmektedir.

Serpil Ural’ın çocuklara kazandırmaya çalıştığı diğer bir değerimiz ise doğruluk/dürüstlük değeridir. Ural, bu değere “*Şafakta Yanan Mumlar*”, “*Ağrı’dan Zelve’ye Anadolu Anlatıyor*”, “*Efelerin Efesi Yörük Ali Efe*”, eserlerinde 7 kez yer vermiştir.

Serpil Ural belirlenen 31 değer içerisinde “*kitap okumanın önemi*” değerine “*Armağan*” adlı kitabında 5 kez, “*hediye vermek*” değerine “*Şafakta Yanan Mumlar*”, “*Bizi Ayıran Sokak*” ve “*Armağan*” kitaplarında 5 kez, “*aile birliğinin önemi*” değerine “*Ayrı Evler*” adlı kitabında 5 kez yer vermiştir.

Serpil Ural'ın kitapları incelendiğinde cesaret örneği gösteren kahramanlar öne çıkmaktadır. İnsanların iyiliği için, vatanın kurtuluşu için, arkadaşı için, daha güzel bir dünya için cesaretle kendilerini feda eden kahramanlara sıkça rastlanmaktadır. “*Bizi Ayıran Sokak*”, “*Efelerin Efesi Yörük Ali Efe*”, “*On başı Nezahat*”, “*Cabula Mabula*”, “*Dünya Masalları I*” kitaplarında “cesaret” değerine yer vermekle birlikte bu değeri 5 kez işlemiştir.

“Merhamet/acımak” değerine “*Şafakta Yanan Mumlar*”, “*Bizi Ayıran Sokak*” kitaplarında 4 kez, “Ölülere/mezarlara saygı” değerine “*Şafakta Yanan Mumlar*” adlı kitabında 4 kez yer vermiştir.

Serpil Ural eserlerinin kahramanlarını bazen günlük hayatımızda yaşayan kişiler oluştururken, bazen de tarihsel kahramanlar oluşturmaktadır. Serpil Ural'ın tarihten konusunu alan hikâyelerine baktığımızda bu hikâyelerin kahramanları gerçek hayatta yaşamış kişilerdir. Vatanın kurtuluşu için mücadele vermiş, bedeller ödemiş ancak hiçbir şekilde vatan sevgisini yitirmemiş kişiliklerdir. Bu hikâyeler aracılığıyla hem çocuklara millî duyguları, hem vatan sevgisini aşılamaaya çalışan yazar aynı zamanda bir tarih bilinci oluşturmaya çalışmıştır Bu sayede “*tarih bilinci*” değerini kazandırmayı amaçlayan Ural, “*Zor Ödev Lozan*”, “*Onbaşı Nezahat*”, “*Efelerin Efesi Yörük Ali Efe*” gibi eserlerinde tarih bilinci değerine yer vermiştir ve bu eserlerinde tarih bilinci değerini 3 kez işlemiştir.

Serpil Ural, “*ulusal bilinç/vatanseverlik*” değerlerinin oluşmasına ve çocuğun millî kimliğini tanımasına özel bir önem vermiştir. Serpil Ural'ın çocuk kitaplarında bulunan değerlere ait tablolar incelendiğinde “*Şafakta Yanan Mumlar*”, kitabında bu değere 3 kez yer verdiği görülmüştür. Serpil Ural'a göre her çocuk ulusal kimliğinin bilincinde olmalıdır ve bu onun için bir gurur kaynağı olmalıdır.

İçinde yaşadığımız doğa ne kadar canlı olursa, çeşitlilik ne kadar fazla olursa insan yaşamı da o kadar güzel olur. Bazı eserlerinde kahramanlar doğanın korunması, her rengin yer aldığı bir dünya için uğraşan kişilerdir, bazen hayvanlardır. Çoğu eserinde ise çocukların en iyi arkadaşı hayvanlardır. Her fırsatta “*hayvan sevgisi*” değerini işleyen Ural, “*Bizi Ayıran Sokak*”, “*Tek Gözlü Kedi*”, “*Eşek ve Berk*” gibi eserlerinde bu değere yer vermiştir. “Hayvan sevgisi” değerini bu eserlerinde 3 kez işlemiştir.

Ural'ın Kitaplarında iyiliğin her zaman kazanacağını, kötülerin ise mutlaka bu kötülüklerinden dolayı cezalandırılacaklarını özellikle masal ve efsane tarzı kitaplarda görmekteyiz. Kahramanlar her zaman insanlara iyi niyet ile yaklaşmaktadırlar. Bu anlayışla “yardımseverlik/iyilikte bulunma” değerlerini çocuklara kazandırmaya çalışan Ural, “*Şafakta Yanan Mumlar*”, “*Ağrı'dan Zelve'ye Anadolu Anlatıyor*”, “*Dünya Masalları I*” eserlerinde özellikle “*yardımseverlik/iyilikte bulunma*” değerine vurgu yapmıştır. Bu eserlerde “yardımseverlik/iyilikte bulunma” değerine 3 kez yer verildiği tespit edilmiştir.

Serpil Ural'ın incelen 21 kitabında kadın her zaman erkekle eşit bir konumda olmuştur. Ailede fikri alınan, düşüncelerine değer verilen bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle kadının ve çocukların okuması gerektiği belirtilmiştir. Bu amaçla Ural, “Şafakta Yanan Mumlar”, “Bizi Ayıran Sokak” eserlerinde “eğitimin önemi” değerine vurgu yapmıştır. Eserlerinde değerlerin işlenme sıklığı grafiği incelendiğinde ise bu değer 3 kez işlendiği görülmektedir.

Serpil Ural, “Truva'nın Rüzgârı”, “Truva Prensi Paris ve Güzel Helen”, “Cabula Mabula” eserlerinde “yaşadığı yeri sevmenin önemi” ne vurgu yapmıştır ve bu değeri 3 kez işlemiştir.

Serpil Ural'ın kültürel “mirasın korunması” değerini de “Truva Savaşı”, “Ağrı'dan Zelve'ye Anadolu Anlatıyor” adlı kitaplarında etkili ve akıcı bir dille çocuklara aktardığı ve 2 kez işlediği görülmüştür.

Kahramanlar sadece Türkiye'de yaşayan insanlar olmayıp dünyanın değişik ülkelerinde yaşayan insanlar da eserlerde yer almaktadır. Kitaplarında farklı insan tipleriyle çocuğu tanıştıran Ural, bu sayede çocuklara İnsan sevgisi değerini kazandırmaktadır. “Şafakta Yanan Mumlar” “İnsan sevgisi” değerini işlediği eserlerindedir. Serpil Ural'ın eserlerinde değerleri işleme sıklığına ait grafik incelendiğinde “insan sevgisi” değerine 2 kez işlendiği görülmektedir.

Serpil Ural'ın incelenen 21 çocuk kitabında kahramanların vefalı kişilikler olduğu göze çarpmaktadır. Ural, “Kuşa Sevdalanan Dağ” adlı eserinde özellikle “vefa” değerine vurgu yapmış ve 2 kez işlemiştir.

Kahramanların hiçbirinin kötü alışkanlığı yoktur. Hiçbir şekilde olumsuz olarak nitelenebilecek davranışlarının olmadığı görülmektedir. Kahramanlar çocuklara örnek olabilecek davranışlarıyla karşımıza çıkmaktadırlar. Bu örnek davranışlardan ve değerlerimizden bazıları “sözünde durmak”, “çalışkanlık”, “merak/araştırma”, “bilimi ve bilgiyi sevmek”, “sabır/kararlılık”, “adaletli olma” değerleridir. İncelen 21 kitap içerisinde “sözünde durma” değerinin “Sabahtan Akşama Dünya Masalları I” adlı kitapta 1 kez işlendiği, “çalışkanlık” değerinin “Truva Prensi Paris ve Güzel Helen” eserinde 1 kez işlendiği, “merak/araştırma” değerinin “Efelerin Efesi Yörük Ali Efe”, eserlerinde 1 kez işlendiği, “bilimi ve bilgiyi sevmek” değerinin “Zor Ödev Lozan” eserinde 1 kez işlendiği, “sabır/kararlılık” değerinin “Ağrı'dan Zelve'ye Anadolu Anlatıyor”, “Sabahtan Akşama Dünya Masalları I”, “Truva Hazineleri” eserlerinde 3 kez işlendiği, “adalet” değerini “Efelerin Efesi Yörük Ali Efe” eserlerinde 3 kez işlediği görülmüştür.

“Şafakta Yanan Mumlar” adlı eserinde yer alan değerlerden bir tanesi de “mektuplaşma” değeridir ve 1 kez işlenmiştir.

Serpil Ural'ın Eserlerinde İşlediği Değerler tablosu incelendiğinde belirlenen 31 değer içerisinde en fazla değer aktarımı yaptığı kitabı “*Şafakta Yanan Mumlar*” adlı eseridir. Kitapta, barış, eğitim, kitap okumanın önemi, insan sevgisi, hediye vermek, mektuplaşmak, merhamet/acımak, ön yargılı olmamak, yardımseverlik, bağımsızlık, ulusal bilinç/vatanseverlik, dürüstlük/doğruluk, ölümlere/mezarlara saygı değerleri olmak üzere 13 değer işlenmiştir. En az değer aktarımı yaptığı kitabı ise “*Ben de Ben de Bana da Bana da*” adlı eseridir. Serpil Ural, bu kitabında insan sevgisi, bağımsızlık, farklılıklara saygı olmak üzere 3 değer işlemiştir.

Serpil Ural; dostluğa, barışa, dürüstlüğe, cesarete, vefaya önem veren bir yazarımızdır. Ulusal bilincin korunması, tarihimizin öğretilmesi, evrensel barışın korunması önem verdiği değerler arasındadır. Çalışma sonucuna göre, Serpil Ural'ın eserlerinin, dil ve anlatım yönüyle 7-12 yaş grubundaki çocukların rahatlıkla okuyabileceği yalınlıkta ve çocuk edebiyatı bakımından değerli eserler olduğu anlaşılmıştır. Tüm değerlerle ilgili az da olsa örnek oluşturduğu görülmüş ve eserlerin değerleri aktarma konusunda kaynak olabileceği tespit edilmiştir.

Tartışma

Bu bölümde araştırma sonucunda elde edilen bulgu ve yorumlardan yola çıkarak tartışmalar yürütülmüş ve ulaşılan sonuçlara yer verilmiştir.

Serpil Ural ile ilgili yapılan çalışmalardan, Üzel (2007), yapmış olduğu çalışmada Serpil Ural'ın çocuk kitaplarını kapak, resim, yazı karakteri, kitabın boyutu, sayfa düzeni, ciltleme gibi biçimsel özelliklerine özelliklere göre incelenmiştir. Serpil Ural'ın çocuk kitaplarının içerik özelliklerinin değerlendirilmesinde dilbilgisi ve güçlük formülleri esas alınmıştır. Kitaplardaki edebi türün hikâyeye olduğu tespit edilerek bu hikâyelerin unsurlarının çocuk edebiyatına ne ölçüde uyduğu değerlendirilmiş ve incelenen kitapların çocuklar için olumlu nitelikler taşıdığı sonucuna ulaşılmıştır.

Karagöz (2015), kendilik değerini koruma bağlamında çocuk edebiyatı eserlerinin kullanımı ile ilgili çalışmasında Serpil Ural'ın boşanma aşamasında olan bir aileyi ve çocuğun bu olaydan etkileniş biçimini ele alan *Ayrı Evler* adlı kitabını incelemiştir. İnceleme sonucunda kitapta çocukların yaşadıkları dünyada tek olmadığı bir ailenin, doğanın parçası oldukları, zaman zaman sorunlar yaşayabilecekleri ancak bu sorunlarla baş edebileceklerinin anlatıldığı, çocuğun hayatta karşılaşılabileceği problemlerle ilgili başkalarının da yardımıyla baş edebileceği sonucuna ulaşılmıştır. Sonuçlar, çalışmamızda *Ayrı Evler* adlı kitapta tespit edilen aile birliğinin önemi değerleri ile paralellik göstermektedir.

Alkışlı (2014) *Şafakta Yanan Mumlar* adlı gençlik romanı ile ilgili yazmış olduğu makalesinde evrensel değerlerden hümanizmin çocuk ve gençlik edebiyatındaki yerini bu eser üzerinden incelemiştir. Kitapta evrensel değerlerin kahramanlar üzerinden son derece etkileyici bir dille verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Çalışma bu sonuçlar bakımından *Şafakta Yanan Mumlar* adlı kitapta işlenen değerler ile ilgili elde ettiğimiz bulgularla örtüşmektedir.

Çalışmamızın sonuçları Üzel (2007), Alkışlı (2014) ve Karagöz (2013)'ün yaptıkları çalışma sonuçları ile benzerlik gösterse de bu çalışmalardan ayrıldığı önemli noktalar da bulunmaktadır. Karagöz (2013) ve Alkışlı (2014) Serpil Ural'ın tek bir eseri üzerine tek bir yönüyle inceleme yapmışlardır. Üzel (2007) ise Serpil Ural üzerine yaptığı çalışmada yazarın 21 eserini biçim, dil ve çocuklar için uygunluğu yönüyle incelemiştir. Değerler hakkında bir çalışma yürütmemiştir. Serpil Ural 2007-2019 yılları arasında birçok eser vermiş ancak adı geçen çalışmalar dışında Serpil Ural hakkında bir çalışmaya rastlanmamış olup bu konuda ortaya çıkan eksikliğin giderilmesine çalışmamızın katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Kumbasar'ın (2011) Muzaffer İzgü'nün romanlarını değerler eğitimi açısından incelediği çalışmasında yazarın 12 romanını adil olma, aile birliğine önem verme, arkadaşlık, alçakgönüllü olma, barış, bilimsellik, cesur olma, çalışkanlık, dayanışma, dürüstlük, fedakârlık, hoşgörü, iffetli olma, kanaatkârlık, misafirperverlik, özgürlük, sabırlı olma, sağlıklı olmaya önem verme, saygı, sevgi, sorumluluk, temizlik, tutumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik değerlerine göre incelenmiş; alçakgönüllü olma değeri dışında diğer değerlerin romanlarda yer aldığı görülmüştür. Muzaffer İzgü'nün romanları, adil olma, aile birliğine önem verme, çalışkanlık, dayanışma, dürüstlük, misafirperverlik, özgürlük, saygı, sevgi, sorumluluk, temiz olma, yardımseverlik değerleri için yeterli bulunurken; arkadaşlık, barış, bilimsellik, cesur olma, fedakârlık, hoşgörü, iffetli olma, sağlıklı olmaya önem verme, sabırlı olma, kanaatkârlık, tutumlu olma, vatanseverlik değerleri açısından yetersiz görülmüştür. Adil olma, aile birliğine önem verme, arkadaşlık, barış, bilimsellik, cesur olma, çalışkanlık, dürüstlük, sabırlı olma, sevgi değerleri bakımından elde edilen sonuçlar çalışmamızın sonuçları ile benzerlik göstermekle birlikte işleme sıklıkları bakımından farklılıklar göstermektedir. Muzaffer İzgü'nün romanlarında en çok rastlanan değer "sevgi" değeri olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Ayrıca inceleme sonucunda romanlarda değerleri iletmesi bakımından olumsuz iletilere de rastlanırken bizim çalışmamızda herhangi olumsuz bir sonuca ulaşılmamıştır.

Kaynak (2012), Sevinç Çokum'un hikâyelerini değerler eğitimine ilişkin Ahlak, Toplum, Din-Tasavvuf, Eğitim ve Kültür konularına göre sınıflandırarak incelediği

çalışmasında ahlaki değerlerin ön planda olduğu ve bu ahlaki değerler içinden en çok *yardımseverlik* değerinin işlendiği sonucuna ulaşmıştır. Çalışmada vefa, yardımseverlik, sabır kararlılık değerleri ile ilgili elde edilen sonuçlar çalışmamızın sonuçları ile benzer niteliktedir

Aktürk (2012) çocukta değerler eğitimi açısından Üzeyir Gündüz'ün çocuklar için yazdığı hikâye ve romanlarını incelemiş ve bu eserlerde dini ahlaki değerlerin ağırlıkta olduğu tespit edilmiştir. En çok işlenen değerlerin ise inançlarımız, yardımseverlik, dua etme, öğüt verme, İslamiyetin getirdikleri ve gerekleri değerleri olduğu sonucuna ulaşılmıştır. İnançlarımız ve yardımseverlik değerleri ile ilgili sonuçlar çalışmamızın sonuçları ile uygunluk içerisindedir. Çalışma sonucunda Üzeyir Gündüz'ün incelenen eserlerinin Türk Millî Eğitiminin genel amaç ve ilkelerine uygun olduğu görülmüştür.

Emirhan (2016), değerler eğitimi bağlamında Yavuz Bahadıroğlu'nun çocuk romanlarını incelediği çalışmasında Allah inancı, din büyüklerini örnek alma, dua etme, dinî konularda duyarlı olma, imanlı olma (kadere inanmak, kitaplara inanmak, ahiret gününe inanmak, meleklerle inanmak), ölüm gerçeğinin farkında olma, merhamet, iyi insan ve iyi Müslüman olma, şehitlik, şükür sahibi olma, tevazu (alçak gönüllük) şeklinde sıralanabilecek 11 dinî değer; adalet, aile birliği, affedicilik, arkadaşlık barış ve huzurdan yana olma, cesaret, cömertlik, çalışkanlık, dayanışma, diğerkâmlık (özgecilik), dürüstlük, empati, görünüşe gösterişe önem vermeme, hüner sahibi olma, hoşgörü, ilim irfan sahibi olma, kanaatkârlık, minnet etmeme, misafirperverlik, öğüt verme, özgürlük, sabır, saygı, sevgi, sır tutma, sorumluluk, tutumlu olma, vefâ, yardımseverlik şeklinde sıralanabilecek 29 sosyal değer olmak üzere toplam 40 değere ait bulgu ve yorumlara ulaşmıştır. Araştırma neticesinde, çalışmada incelenen eserlerin çocuklara değer aktarımı konusunda zengin örnekler barındırdığı saptanmıştır. Bu nedenle değerler eğitiminde söz konusu çocuk romanlarından yararlanılmasının isabetli olacağı sonucuna ulaşılmıştır. Merhamet, dürüstlük, sabır, sevgi, değerleri ile ilgili sonuçlar çalışmamızın sonuçları ile paralellik göstermektedir.

Çalışkan (2016), İlköğretim 100 Temel Eser İçerisinde yer alan Dünya Edebiyatı'na ait eserleri değerler eğitimi açısından incelediği çalışmasında Millî Eğitim Bakanlığı'nın İlköğretim için belirlediği 100 temel eser içerisinden seçilen 30 çocuk kitabını, Arkadaşlık, aile, sevgi, azim, çalışkanlık, kişisel gelişim, merhamet, yardımseverlik, fedakârlık, dürüstlük, özgürlük, sorumluluk, adalet, güzel ahlak, dayanışma, barış, eşitlik, haksızlığa karşı çıkma, özlem, komşuluk, hoş görü, özür dileme, iyilik, ileri görüşlü olma ve kanaatkârlıktır değerleri açısından incelemiştir. Elde edilen sonuçlar merhamet, barış, iyilik, sevgi, çalışkanlık, adalet, arkadaşlık, aile değerleri bakımından çalışmamızdan elde edilen sonuçlarla benzerlik göstermektedir.

Yıldırım (2017), Pakize Özcan'ın eserlerini değerler eğitimi açısından incelediği çalışmasında 44 değer belirlemiş ancak incelenen eserlerde belirlenen 4 değere rastlanmadığından, sakınılması istenen davranışlar, geçmişe duyulan özlem, çağdaş ve demokratik olma, dayanışma ve birliktelik, cesur olma, vatanseverlik, sabırlı olma, çalışkan olma-çaba gösterme, diğerkâmlık, duyarlı olma, barış, sevgi, adalet ve eşitlik, eğitimin önemi, aile birliğine verilen önem, yaşanan çağa eleştiri, başkalarına zarar vermeme, sorumluluk, edebî bilinç, arkadaşlık-dostluk, saygı, yardımseverlik, şefkatli ve merhametli olma, öz güven, güven, çevreyi ve diğer canlıları koruma, dürüstlük, gerçeği arama, umutlu olma, özgürlük, kadının toplumdaki yeri, temiz olma, kendini tanıma, komşuluk ilişkileri, toplumsal inanışlar, şehir ve köy yaşamı, sağlıklı olmaya önem verme, hoşgörü, alçak gönüllü olma, bilimsellik, misafirperverlik, sanata ve sanatçıya duyarlılık, tarihe duyarlılık ve kültürel miras değerleri olmak üzere 41 değer açısından incelemelerde bulunmuştur. Elde edilen sonuçlar vatanseverlik, sabırlı olma, arkadaşlık-dostluk, yardımseverlik, şefkatli-merhametli olma, dürüstlük, bilimsellik, kültürel miras değerleri bakımından çalışmamızla örtüşmektedir.

Tokcan (2017), Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın çocuk şiirlerini değerler eğitimi açısından incelediği çalışmasında Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın çocuklara yönelik yazdığı 7 şiir kitabını, Millî Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığının öğretim programlarında belirttiği değerler baz alınarak belirlenen 23 değer bakımından incelemiştir. İncelenen şiirlerde en fazla “sevgi” değerine rastlanılmıştır. Sevgi değerini sırasıyla saygı, sorumluluk, duyarlılık ve çalışkanlık izlemiştir. Eserlerde en az yer alan değerler ise sırasıyla temizlik, kanaatkârlık, sabır ve misafirperverliktir. Şairin, şiirlerinde değerleri işlerken genellikle örtük bir yöntem kullandığı, değerlerin isimlerinin şiirlerde pek geçmediği, yazarın değerleri şiirdeki olaylar içinde sezdirerek okuyucuların çıkarımda bulunmasını istediği görülmüştür. Bu yönü ile yapılan çalışmanın sonuçları ile benzerlik göstermektedir. Değerler eğitiminde şiirlerin çok önemli ve güçlü bir yazınsal tür olduğu, değerler eğitiminde şiirlerin özellikle kullanılması gerektiği ve şiirler içerisinde de Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın şiirlerinden değerler eğitiminde yararlanılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Sevgi ve çalışkanlık değerlerine ait sonuçlar çalışmamız sonuçları ile örtüşmekle birlikte incelenen edebi tür, belirlenen değerler ve işlenme sıklıkları bakımından farklılıklar göstermektedir.

Kaçmaz (2018), Cahit Zarifoğlu'nun masallarını değerler eğitimi ve söz varlığı açısından incelediği çalışmasında, Cahit Zarifoğlu'nun genellikle sevgi, yardımlaşma, alçakgönüllülük, Allah inancı, sabır, merhamet, çalışma, duyarlılık gibi değerleri işlediğini tespit etmiştir. Allah inancı, sabır, merhamet, çalışma, sevgi, yardımlaşma değerleri ile ilgili sonuçlar çalışmamızla benzerlik göstermektedir. Ancak Zarifoğlu'nun masallarında çocuklar

için olumsuz örnek oluşturabilecek davranışlara da rastlanırken Serpil Ural'ın incelenen çocuk kitaplarında bu tür olumsuz örneklere rastlanmamıştır.

Senek (2018)'in Aytül Akal'ın masallarını değerler eğitimi açısından incelediği çalışma da çocuk edebiyatı ürünlerinin en önemli türlerinden olan masalların değerleri aktarma da oldukça önemli olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu bakımdan bizim elde ettiğimiz sonuçlarla benzerlik göstermektedir. Ancak Senek (2018) incelemeleri sonucunda Aytül Akal'ın masallarında en çok işlenen değer "sevgi" değeri olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bizim çalışmamızda Serpil Ural'ın kitaplarında en çok işlenen değer "barış" değeri olduğu sonucuna ulaşılmıştır. İki çalışmanın sonuçları bu noktada farklıdır.

Tümen (2018) Naki Tezel'in masallarını değerler eğitimi açısından incelemiş ve Naki Tezel'in masallarında tespit edilen değerlerin tamamının "*Bireylerde Gerçekleşmesi İstenen Davranışlar*" ve "*Sosyal Hayatla İlgili Telkinler*" değer grubuna ait olduğu tespit edilmiştir. İncelenen masalların toplumsal ve ahlaki değerleri kazandırmada bir araç olabileceği sonucuna ulaşmıştır bu yönüyle çalışmamızın sonuçları ile örtüşmektedir.

Yılmaz (2018), Aytül Akal'ın çocuk romanlarını değerler eğitimi bağlamında incelediği çalışmasında yazarın 2000-2016 yılları arasında yayımlanan 14 çocuk romanı değerler eğitimi bakımından incelemiştir. Araştırma için Türk Millî Eğitim'in Genel Amaçları ve Türkçe Öğretim Programı'ndaki değerler ölçüt alınmış ve bu ölçütler ekseninde romanlar değerlendirilmiştir. Değerlendirmenin ardından elde edilen veriler fişleme yöntemiyle toplanmıştır. Her değer için romanlardan tespit edilen cümleler ilgili değer başlığı altında yorumlanmıştır. Araştırma sonucunda çalışma kapsamında incelenen eserlerin 30 farklı değeri içerdiği görülmüştür. Değerler arasında en çok "*duyarlılık*" değerine rastlanılmıştır. Duyarlılık değerini sırasıyla bilimsellik, dayanışma, sorumluluk, yardımseverlik, iyi niyet, çalışkanlık, sevgi ve saygı değeri izlemiştir. Eserde en az işlenen değerler sırasıyla adalet, temizlik ve kanaat değerleridir. Romanlarda millî duyguları harekete geçiren vatanseverlik gibi değerlere ise rastlanılmamıştır. Bilimsellik, yardımseverlik, çalışkanlık ve sevgi değeri ile ilgili sonuçlar çalışmamızla örtüşse de belirlenen değerler ve işlenme sıklıkları bakımından farklılıklar göstermektedir.

Karasu (2018), ilkokula uyarlanmış Dede Korkut Hikâyelerini değerler eğitimi açısından incelediği çalışmada 12 Dede Korkut Hikâyesini değerler eğitimi açısından incelemiş, on iki hikâyenin tamamında farklı sayılarda değer bulunmuştur. Dede Korkut Hikâyelerinde en çoktan en aza doğru, dini değerler, sevgi, cesaret, aile değerlerine önem verme, merhamet, cömertlik, alçak gönüllülük, saygı, vefa, vatan sevgisi, dayanışma ve dürüstlük olmak üzere on iki adet değer ortaya çıkmıştır. Bu çalışmada da bizim

çalışmamızda olduğu gibi Dede Korkut Hikâyelerindeki kahramanların, çocukların ilgisini çekeceğini ve çocuk edebiyatının değerler eğitimindeki önemini göz önüne bulundurarak, öğretmenlerin sınıflarında farklı yöntem ve tekniklerle Dede Korkut Hikâyelerini kullanmalarının isabetli olacağı sonucuna ulaşılmıştır. Sevgi, cesaret, aile değerlerine önem verme, merhamet, vefa ve dürüstlük değerlerine ait sonuçlar bizim çalışmamızın sonuçları ile benzer niteliktedir.

Çelikten (2019), Nezihe Meriç'in 11 çocuk kitabını belirlediği 15 değer açısından incelemiş ve çalışmasında en fazla rastlanan değer bilimsellik değeri olmuştur. Çalışmada en az rastlanan değerler ise adaletli olma ve tutumlu olma değeridir. Çalışma, belirlenen değerler ve işlenme sıklıkları bakımından çalışmamızla farklılıklar göstermektedir.

Kasap (2019), Bekir Yıldız'ın çocuk kitaplarını değerler eğitimi açısından incelemiş ve Bekir Yıldız'ın çocuk kitaplarının kök değerlerden olan adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik ve yardımseverlik değerleri açısından zengin olduğunu tespit edilmiştir. Bekir Yıldız'ın çocuk kitaplarının, içerdiği eğitici değerler bakımından bireysel ve sosyal değerler eğitiminde faydalı olacağı sonucuna varılmıştır. Araştırmada adalet, dostluk, dürüstlük, sabır, sevgi, vatanseverlik ve yardımseverlik değerleri ile ilgili elde edilen sonuçlar çalışmamızın sonuçları ile paralellik göstermekle birlikte işlenme sıklıkları bakımından farklıdır.

Kavaklı'nın (2019), Mavisel Yener'in masal kitaplarını değerler eğitimi açısından incelediği çalışmada Mavisel Yener'in 34 kitabının belirlenen 19 değeri (Sabır, kararlılık, inanç, özgüven, öz disiplin, çalışkanlık, zamanı verimli kullanma, dostluk, vefa, hoşgörü, sevgi, alçakgönüllülük, duyarlılık, sorumluluk, dürüstlük, güvenilirlik, saygı, adalet, cesaret, iyilik, yardımseverlik, paylaşma, merhamet, tutumluluk, kanaatkârlık) iletmesi bakımından önemli bir kaynak teşkil ettiği sonucuna ulaşmıştır. Elde ettiği sonuçlar belirlenen ortak değerler bakımından çalışmamızın sonuçları ile benzerlik göstermektedir. Ancak Kavaklı'nın (2019) elde ettiği sonuçlarda en sık işlenen değer "sevgi" iken bizim çalışmamızda "barış" değeridir.

Torun (2019), Hüseyin Nihal Atsız'ın edebi eserlerinin değerler eğitimi açısından incelenmesi konulu çalışmasında Atsız'ın tek kitap haline getirilen "*Hikâyeler*" adlı eserini belirlediği 32 değer bakımından incelemiş ve Hüseyin Nihal Atsız'ın edebi eserlerinde yer alan değerlerin günümüzde de geçerliliğini sürdürdüğü, değer eğitiminde rahatlıkla kullanılabilmesi sonucuna ulaşmıştır. Elde edilen sonuçlar vefa, cesaret, yardımlaşma, kararlılık ve adalet değerleri yönünden çalışmamızın sonuçları ile benzerlik göstermektedir.

Şahin (2019), Sabahattin Ali'nin eserlerini değerler eğitimi bakımından analiz ettiği çalışmasında, yazarın üç roman, dört öykü ve bir tiyatro eseri incelenmiş ve incelenen eserlerde Millî Eğitim Bakanlığının 2017'de Türk Dili ve Edebiyatı Öğretim Programında belirlediği 10 kök değer altında 35 alt değeri örneklendirecek değerler tespit edilmiştir. Belirlenen değerler içerisinde en fazla “sevgi” değerinin işlendiği tespit edilirken “adalet” değeriyle ilgili iletilere diğer değerlere oranla daha az rastlanılmıştır. Değerlerin analiz edilmesinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Çalışma sonuçları araştırma yöntemi ve sevgi, yardımseverlik, adalet değerleri bakımından çalışmamızla benzerlikler göstermekle birlikte belirlenen değerler ve işlenme sıklıkları noktasında çalışmamızdan ayrılmaktadır.

Yeniay'ın (2019), Behiç Ak'ın hikâyelerini değerler eğitimi açısından incelediği çalışmasında Behiç Ak'ın hikâyelerinde, alçak gönüllülük, arkadaşlık ve dostluk, cömertlik, çalışkanlık, dürüstlük, kanaatkârlık, merhamet, paylaşmak, saygı, sevgi, tasarruf etme, teşekkür etme, ümit, vefa ve yardımseverlik değerlerine rastlanmıştır. En çok yer alan değer, “sevgi” değeri olmuştur. Çalışma sonuçları arkadaşlık, dostluk, çalışkanlık, merhamet, sevgi, vefa, yardımseverlik değerleri bakımından çalışmamızın sonuçları ile örtüşme, değerlerin işlenme sıklığı noktasında çalışmamızdan ayrılmaktadır.

Serpil Ural'ın eserleri biçimsel olarak çocuk kitaplarının taşıması gereken özellikleri taşıdıkları gibi içerik olarak da çocuklara kazandırılması istenen değerleri barındıran ve okunması önerilen gereken eserler olarak öne çıkmaktadır.

Öneriler

- Serpil Ural'ın çocuk kitaplarında, kitap okumanın önemine sıkça yer verilmiştir. Bu nedenle çocuklara kitap okuma alışkanlığının kazandırılmasının neredeyse bir zorunluluk haline geldiği günümüzde aileler ve eğitimciler tarafından Serpil Ural'ın kitapları çocuklara tavsiye edilebilir.
- Öğrencilerin değerleri kazanma sürecinde ailenin de katkısı düşünüldüğünde ailelerin de evde kitap okuyarak, edebi eserlerden yararlanarak değerleri kazanma ve çocuklarına kazandırma konusunda eğitim almaları gerekmektedir. Bu konuda Millî Eğitim Bakanlığı, ilgili araştırmaların yapıldığı üniversiteler, Serpil Ural gibi yazarların işbirliği ile projeler yürütülebilir.
- Bir edebi eserin tüm değerler açısından yeterli düzeyde olmayacağı göz önünde bulundurulduğunda çocuklar değerler bakımından zengin farklı eserlerle karşılaştırılmalıdır. Serpil Ural'ın incelenen eserleri çocuklara bu anlamda kaynaklık edebilir.

- Serpil Ural'ın incelenen 21 çocuk kitabı Türkçe Öğretim Programlarında yer alan temalarda geçen değerleri içerdiğinden Türkçe dersi için seçilecek okuma metinleri Serpil Ural'ın çalışmamızda incelenen çocuk kitaplarından seçilebilir.
- Okul kütüphaneleri ve sınıf kitaplıkları bu anlamda geliştirilmeli ve bu kitaplıklar da Serpil Ural'ın kitaplarına da yer verilebilir. Özellikle *Bizi Ayıran Sokak*, *Şafakta Yanan Mumlar*, *Efelerin Efesi Yörük Ali Efe*, *Onbaşı Nezahat*, *Kuşa Sevdalanan Dağ*, *Ağrıdan Zelve'ye Anadolu Anlatıyor Efsaneleri* kitapları değerleri barındırma sıklığından dolayı çocukların okuması gereken kitaplar arasında yer alabilir.
- Serpil Ural'ın çocuk kitaplarının çocuk okurlara okuma kültürü kazandırmasının yanında kitaplarda kullanılan resimler aracılığı ile çocuklarda estetik duyarlılığın gelişimi desteklenebilir.
- Serpil Ural, dünyamızda insanların dışında, hayvanlar, ağaçlar ve çeşitli bitkiler olmak üzere başka canlılarla yaşadığımızı, yaşamın bunlarla güzel olduğunu *Kuşa Sevdalanan Dağ*, *Küçük Beyaz Bulut*, *Eşek ve Berk* kitaplarında vurgulamak istemiş ve anlatımını zengin görsellerle de desteklemiştir. Ayrıca hayvan sevgisi ve doğa sevgisi değerlerini barındırmasından dolayı bu kitaplar ilkökul çağı çocuklarına okutulabilir.
- Serpil Ural'ın eserlerinin değerleri aktarma konusunda çocuklar için uygunluğu düşünüldüğünde *Kuşa Sevdalanan Dağ*, *Küçük Beyaz Bulut*, *Eşek ve Berk*, *Aksak Ali*, *Ayrı Evler* adlı eserleri çizgi film senaryolarında kullanılabilir.
- Serpil Ural'ın “*Şafakta Yanan Mumlar*”, “*Onbaşı Nezahat*”, “*Efelerin Efesi Yörük Ali Efe*”, “*Zor Ödev Lozan*” adlı eserleri, millî bilinç, millet sevgisi, vatan sevgisi, ulusal, tarih bilincini öne çıkarması, kahramanlarımızın hayatlarından kesitler sunması gibi yönleriyle; Türkçe, hayat bilgisi, vatandaşlık ve sosyal bilgiler derslerinde yararlanılabilecek eserler kategorisinde yer alabilir.
- Serpil Ural'ın çocuk kitaplarında yer alan olay örgüsü ve kahramanlar ilgi çekici ve canlandırılmaya müsait olduğundan değerler eğitimi etkinliklerinde Serpil Ural'ın çocuk kitaplarından yararlanılabilir.
- Çocuk edebiyatı yazarları kitaplarını oluştururken toplumun duyarlılıklarını, değerlerini dikkate almalı, çocukları zararlı alışkanlıklara yönlendirecek ifade veya olaylara yer vermemeli, kahramanlarını seçerken ahlaklı, dürüst, adil, fedakâr, vefalı, cesur, toplum tarafından hoş karşılanan örnek kişilerden seçmelidir. Bu anlamda Serpil Ural'ın *Efelerin Efesi Yörük Ali Efe*, *Onbaşı Nezahat*, *Şafakta Yanan Mumlar* adlı eserlerinde yer verilen kahramanlar örnek olarak gösterilebilir.

- Bu çalışmadan elde edilen sonuçlar göz önünde bulundurulduğunda merak/araştırma, mektuplaşmak, çalışkanlık, bilimi ve bilgiyi sevmek, sözünde durmak gibi az işlenen değerlere yönelik araştırmalar yapılarak bu değerler de uygun eserlerle çocuklara yansıtılabilir.
- Çocuk edebiyatı alanında eser veren diğer yazarların eserleri değerler eğitimi açısından ya da farklı açılardan incelenebilir.
- Araştırmada Serpil Ural'ın çocuk kitapları sadece belirlenen 31 değer bakımından incelenmiştir. Gelecekte yapılacak olan araştırmalarda Serpil Ural'ın kitapları hoşgörü, kanaatkârlık, alçakgönüllülük, affetmek, sorumluluk, komşuluk, sağlık, tartışmaktan kaçınma, dua bilinci, bayrak sevgisi gibi farklı değerler bakımından incelenebilir. Ayrıca Serpil Ural birçok çocuk kitabı yazmıştır. Ancak araştırmamızda 21 tanesi değerler eğitimi açısından incelenmiştir. Gelecekte yapılacak olan araştırmalarda Serpil Ural'ın diğer çocuk kitapları incelenebilir.
- Literatürde değerler eğitimi ve çocuk kitapları üzerine yapılan çalışmalar öğretmenler ile paylaşılarak öğretmenlerin bu konuda kendilerini geliştirmesi sağlanabilir
- Aileler ve öğretmenler değer aktarımını çocuklara telkin yolu ile değil de kendi bünyesinde yaşayarak örnek olmalıdır.

Kaynakça

- Abacı, E. (2018). *Behiç Ak'ın Çocuk Kitaplarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 528121)
- Aça, M., Oğuz, Ö. M., Ekici, M., Düzgün, D., Akarpınar, B. R., Arslan, M., Yılmaz, M. A., Eker, E. G., & Özkan, T. (2014). *Anonim Halk Edebiyatı; Türk Halk Edebiyatı El Kitabı*. (11. Baskı). Ankara: Grafiker Yayınları. s. 133- 238.
- Adıgüzel, F. B., & Süslü, G. (2017). "Yaratıcı Dramayla Kitap Kurdu Olunur Mu?" *Çocuk Kitaplarıyla Okuma Sevgisi ve İlgisi Kazandırma. Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 5(3), 367-394. <http://www.anadiliegitimi.com/download/article-file/329110> pdf adresinden edinilmiştir.
- Aktan, O. (2012). *100 Temel Eserde Yer Alan Değerlerle Sosyal Bilgiler Öğretim programındaki Değerlerin Uyumu* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No.331745)
- Aktürk, G. F. (2012). *Çocukta Değerler Eğitimi Açısından Üzeyir Gündüz'ün Eserleri* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir.(Tez No.325323)
- Alkışlı, T. (2014). Çocuk ve Gençlik Edebiyatında Hümanizm Kavramı ve Şafakta Yanan Mumlar Örneği, *Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. Cilt: 1. Sayı: 2.* <https://dergipark.org.tr/download/article-file/166382> pdf adresinden edinilmiştir.
- Altunbay, M. (2015). *İlköğretim Türkçe Dersi (6-7-8. Sınıflar) Öğretim Programında Yer Alan Temel Becerilerin Kazandırılmasında Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Etkisi (21. Yüzyıl Örnekleme)* (Doktora Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No.388234)
- Aral, D. (2008). *Milli Eğitim Bakanlığı'nın Hazırladığı 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Değerler Üzerine Bir Araştırma* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 215650)

- Arıcı, A. F. (2016). *Çocuk Edebiyatı ve Kültürü*. (1. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Arıkan, R. (2017). *Araştırma Yöntem ve Teknikleri*. (3. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Arslan, A. (1994). *Felsefeye Giriş*. Ankara: Vadi Yayınları.
- Arslanoğlu, İ. (2016). *Bilimsel Yöntem ve Araştırma Teknikleri*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Aslan, C. (2006). *Yazınsal Nitelikli Çocuk Kitaplarının Çocuğun Okuduğunu Anlama ve yazılı Anlatım Becerilerine Etkisi* (Doktora Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No.186060)
- Atalay, E. (2017). *Seza Kutlar Aksoy'un Eserlerindeki Eğitsel Değerler ve Bu Değerlerin Davranışa Yansıma Biçimleri* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No.463300)
- Atalay, G. E. (2018). Dijital Çağda Marshall Mc Luhan'ı Yeniden Düşünmek: Bir Uzantı ve Ampütasyon olarak, Yeni Medya Teknolojileri. *Sosyal Araştırmalar ve Davranış Bilimleri Dergisi*, ISSN:2149-178X. s. 27-48. <https://dergipark.org.tr/download/article-file/525930> pdf adresinden edinilmiştir.
- Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu (2015). *Kültürel Değişim, Gelişim ve Hareketlilik, Cilt I*, s: 159.
- Aydın, M. Z. (2014). Okulda Çalışan Herkesin Görevi Olarak Değerler Eğitimi. Değerler Eğitimi Buluşması. *TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi*, Ankara, s. 5-6. <https://dergipark.org.tr/download/article-file/712352> pdf adresinden alınmıştır.
- Aytekin, H. (2016). *Çocuk ve Gençlik Edebiyatı*. (1. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ayvazoğlu, B. (1998). *Peyami*. İstanbul: Ötüken Neşriyat A.Ş.
- Banarlı, N .S. (1998). *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi*. İstanbul: MEB yayınları.
- Bayar, M. (2019). Ali Fuad Başgil'in "Gençlerle Başbaşa" Adlı Eserinde Öne Çıkan Değerler. *Akra Kültür Sanat ve Edebiyat Dergisi*, Sayı 17. Erken çevrimiçi yayım. doi: : 10.31126/akrajournal.481798
- Bilkan, F. A. (2018). Çocuk Edebiyatı- Kavram ve Mahiyet. *Hece Dergisi- Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı*, sayı 104- 105, 2. Baskı, (s. 24-35). <https://dergipark.org.tr/download/article-file/20440> pdf adresinden edinilmiştir.
- Boynukara, H. (2005). Hikâye ve Hikâye Kavramları. *Hece Dergisi- Türk Öykücülüğü Özel Sayısı*, Sayı 46.47,

(s.131137).http://hece.com.tr/kategori/HECE_Dergisi/_Turk_Oykuculugu_Ciltli.html.pdf adresinden edinilmiştir.

- Büyükdüvenci, S. (2002). *Değerin Değeri Üzerine Bilgi ve Değer Sempozyumu Bildirileri*. Ankara: Vadi Yayınları.
- Can, T. D. (2013). Çocuk Edebiyatında Dilin İdeolojisi, Anlatı Bilimsel Yaklaşım, *Dil Araştırmaları Dergisi*. Sayı: 12 Bahar. <https://dergipark.org.tr/download/article-file/54810> pdf adresinden edinilmiştir.
- Can, T. D. (2014). *Çocuk Edebiyatına Giriş*. (1. Baskı). Konya: Eğitim Kitabevi.
- Candemir, T. (2007), “*Türk-İran Sinema Afişlerinde Kültürel Yaklaşımlar*” 38. ICANAS Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi. Ankara.
- Cemiloğlu, M. (2001). *İlköğretim Okullarında Türkçe Öğretimi*. (3. Baskı). İstanbul: Alfa Yayınları
- Çağlar, A. (2005). *Erken Çocuklukta Gelişim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar. Okul öncesi Dönemde Değerler Eğitimi*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Çalışkan, A. (2016). *İlköğretim 100 Temel Eser İçerisinde Yer Alan Dünya Edebiyatına Ait Eserlerin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi’nden edinilmiştir. (Tez No. 430687)
- Çalışlar, A. (1995). *Tiyatro Ansiklopedisi*. Ankara : Kültür ve Turizm Bakanlığı.
- Çakır, P. (2013); “Türkçe Ders Kitaplarındaki Öykülerin Çocuğa Görelik İlkesi Açısından İncelenmesi,” *Electronic Turkish Studies*, 8(1). http://www.turkishstudies.net/files/turkishstudies/1041375462_55_%C3%87ak%C4%B1r%20P%C4%B1nar-edb.pdf adresinden edinilmiştir.
- Çelikten, F. (2019). *Nezihe Meriç’in Çocuk Kitaplarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi’nden edinilmiştir. (Tez No. 553037)
- Çepni, S. (2010). *Araştırma ve Proje Çalışmalarına Giriş*. (5. Baskı). Trabzon: Pegem Yayıncılık.
- Çetişli, İ. (2004). *Metin Tahlillerine Giriş/2*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Çıkla, S. (2018),Tanzimat’tan Günümüze Çocuk Edebiyatı ve Bazı Öneriler, *Hece Dergisi-Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı*, sayı 104- 105, (s. 112- 132). http://turkoloji.cu.edu.tr/YENI%20TURK%20EDEBIYATI/selcuk_cikla_Tanzimattan

%20Gunumuze%20Cocuk%20Edebiyati%20ve%20Bazi%20Oneriler.pdf adresinden edinilmiştir.

- Çiçekler, S. (2006). *Anadil (Türkçe) Öğretiminde Fıkra Metinlerinin Kullanılması* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No.189344)
- Çintaş, D. (2009). *İbrahim Zeki Burdurlu'nun Eserlerinde Çocuk Eğitimi ile İlgili Evrensel Değerler* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No.234977)
- Demirtaş, T. (2012). *Değerler Eğitiminde Edebi Ürünlerden Yararlanma: Nasreddin Hoca Fıkraları* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No.328104)
- Dilidüzgün, S. (1996). *Çağdaş Çocuk Yazını. Yazın Eğitime Atılan İlk Adım*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Dökmen, Ü. (2000). *Var olmak Gelişmek Uzlaşmak*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Ekici, M., Aça, M., Oğuz, Ö., Özkan, T. S., Ercan, M. A., Arslan, M., Düzgün, D., Eker, Ö. G., & Akarpınar, R. B. (2014). *Türk Halk Edebiyatı*. (11. Baskı). Ankara: Grafiker Yayınları.
- Emirhan, T. (2016). *Değerler Eğitimi Bağlamında Yavuz Bahadıroğlu'nun Çocuk Romanları* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No.419315)
- Ekşi, H. (2003). Temel İnsani Değerlerin Kazandırılmasında Bir Yaklaşım: Karakter Eğitimi Programları. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Dergisi*. s. 79-96. <https://dergipark.org.tr/download/article-file/302619> pdf adresinden edinilmiştir.
- Erdal, K. Celepoğlu, A. Kılıç, Y. Arıcı, A. F., & Kara, R. (2011). *Çocuk Edebiyatının Kaynakları. Çocuk Edebiyatı*. (3.Basım). (ss.67-200). Ankara: Pegem Akademi.
- Erdoğan, S. B. (2014). *Profesyonel Futbolcularda Bireysel Değerler Üzerine Bir Araştırma* (Doktora Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No.366278)
- Evren, Z. (2008). *İlköğretim 6. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Edebi Metinlerin Çocuk Edebiyatı Ölçütlerine Göre Değerlendirilmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 220092)

- Ertük, S. (1973). *Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: EDGE Akademi.
- Georgiou, C. (1969). *Children and Their Literature*. New Jersey: Prentice Hall Inc. Erken çevrimiçi yayım doi: PN1009.A1 G4.
- Güleç, H., & H. Geçgel (2005). *Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Güleryüz, H. (2003). *Yaratıcı Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Gülden, B. (2014). *Yavuz Bahadıroğlu'nun Çocuk Romanları ve Hikâyelerinde Yer Alan Değerler* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No.368346)
- Gümüş, S. (2017). *Değerler Eğitimi Bağlamında Aytül Akal'ın Çocuk Romanlarının Analizi* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No.469613)
- Güngör, E. (1998). *Değerler psikolojisi üzerinde araştırmalar*. İstanbul: Ötüken Yayınları
- Gürel, Z. (2014). *Şangrak Türk Dünyası Çocuk Edebiyatına Giriş*. Ankara: Avrasya Kütüphaneciler Birliği
- Güzel, Z., Temizyürek, F., & Şahbaz, N. K.(2007). *Çocuk Edebiyatı*. (1.Baskı). İstanbul: Öncü Kitap
- Hökelekli, H. (2008). *Psikolojiye Giriş*. (2. Baskı). İstanbul: Düşünce Kitabevi.
- İpşiroğlu, Z. (1997). *Eğitimde Yeni Arayışlar*. İstanbul: Adam Yayınları
- Kabaklı, A. (2002). *Türk Edebiyatı*. İstanbul: Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları.
- Kaçmaz, G. (2018). *Cahit Zarifoğlu'nun Masallarının Değerler Eğitimi ve Söz Varlığı Açısından İncelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No.525817)
- Kamaraj, I., & Kerem, E. A. (2005). *Erken Çocukluk Döneminde Barış Değerine İlişkin Program Modeli*. Sabancı Üniversitesi, Eğitimde İyi Örnekler Konferansı, İstanbul.
- Karagöz, B. (2009). *Yapılandırmacı Yaklaşımına Göre İlköğretim 6 ve 7.Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Değerlerin İncelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No.235315)
- Karagöz, B. (2015). Kendilik Değerini Koruma Bağlamında Çocuk Edebiyatı Eserlerinin Kullanımı. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt 8, Sayı 40.

http://www.sosyalarastirmalar.com/cilt8/sayi40_pdf/4sosyoloji_psikoloji_felsefe/karagoz_beytullah.pdf adresinden edinilmiştir.

Karagül, S., & Özgül, İ. S. (2017). Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Öykülerdeki Karakter Özelliklerinin İncelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 5 (2), 336. [http://www.anadiliegitimi.com/download/article-file/277386 pdf](http://www.anadiliegitimi.com/download/article-file/277386_pdf) adresinden edinilmiştir.

Karaosmanoğlu, M. (2018). Çocuk Nedir Edebiyat Nereye Düşer. *Hece Dergisi- Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı*, sayı 104- 105, 2. Baskı, (s. 13- 16). [http://hece.com.tr/kategori/HECE_Dergisi/_Cocuk_EdebiyatıI_Ozel_Sayısıs.html pdf](http://hece.com.tr/kategori/HECE_Dergisi/_Cocuk_EdebiyatıI_Ozel_Sayısıs.html_pdf) adresinden edinilmiştir

Karasar, N. (2007). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (17.baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık.

Karasu, H. (2018). *İlkokula Uyarlanmış Dede Korkut Hikâyelerinde Değerler Eğitimi* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 518344)

Karatay, H. (2011). *Çocuk Edebiyatı Metinlerinde Bulunması Gereken Özellikler. Kuramdan Uygulamaya Çocuk Edebiyatı*. Grafiker Yayınları: Ankara.

Kasap, N. (2019). *Bekir Yıldız'ın Çocuk Kitaplarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 552535)

Katı, Y. (2015). Yavuz Bahadıroğlu'nun Çocuk Hikâyelerinde Değerler Eğitimi. *Tuzla Belediyesi Akra Kültür Sanat ve Edebiyat Dergisi*, 7,187- 210. [https://dergipark.org.tr/download/article-file/325000 pdf](https://dergipark.org.tr/download/article-file/325000_pdf) adresinden edinilmiştir.

Katı, Y. (2015). *Yavuz Bahadıroğlu'nun Çocuk Hikâyelerinde Değerler Eğitimi ve Söz Varlığı* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 426407).

Kavaklı, T. (2019). *Mavisel Yener'in Masal Kitaplarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No.548582)

Kavcar, C. (2017). *Edebiyat ve Eğitim*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Kavcar, C., Oğuzkan, F., & Sever, S. (1995). *Türkçe Öğretimi*. Ankara: Engin Yayınları

- Kaymakcam, R., & Meydan, H. (2012). *Öğretmenlere Göre Değerler Eğitiminin Uygulamalarının değerlendirilmesinde Değerler Eğitimi, Değerler Eğitimi II* (Ed. Recep Kaymakcam & vd.). (1. Baskı). İstanbul:DEM Yayınları.
- Kaynak, L. (2012). *Değerler Eğitimi Bağlamında Sevinç Çokum'un Hikâyelerinin Analizi* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No.325094)
- Kıbrıs, İ. (2006). *Çocuk Edebiyatı*. (3. Baskı). Ankara: Tekağaç Eylül Yayınevi
- Kıbrıs, İ. (2000). *Uygulamalı Çocuk Edebiyatı*.(1. Baskı). Ankara: Tekağaç Eylül Yayınevi.
- Kılıç, A. (2002). Duyuşsal Alan Özellikleri ve Bireye Kazandırılması. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, Sayı 8, s. 153-164. <https://dergipark.org.tr/download/article-file/153276> pdf adresinden edinilmiştir.
- Kızılçelik, S., & Yaşar, E. (1994). *Açıklamalı Sosyoloji Terimler Sözlüğü*. İzmir: Saray Yayıncılık.
- Koçoğlu, M. (1987). 'Çocuk Yayınları'.*Çocuk Yayınları Sempozyumu: Bildiriler*. (11-13 Kasım 1981).. Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü. Ankara.http://docs.neu.edu.tr/library/nadir_eserler_el_yazmalari/tezler_yok_gov_tr/194380.pdf adresinden edinilmiştir.
- Korkmaz, R., Argunşah, H., Kolcu, İ. A., İslam, K. A., Gariper, C., Gündüz, O., Özcan, T., Apaydın, M., Sınar, A., & Şengül, A. (2018). *Yeni Türk Edebiyatı*. (16. Baskı). Ankara: Grafiker Yayınları.
- Kulaksızoğlu, A. (2001). *Ergenlik Psikolojisi*. (4. Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Kumbasar, E. (2011). *Muzaffer İzgü'nün Romanlarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 300398)
- Kurtoğlu, F. S. (2016). Çocuk Edebiyatından Tarihi Metinlerden Yararlanma: Âşık Paşa'nın Garibnâme'si. *Millî Eğitim*, sayı 211, 161 – 186. <https://dergipark.org.tr/download/article-file/441257> pdf adresinden edinilmiştir.
- Küçük, N. (2016). Schwatz'ın "Değer Yönelimleri Ölçeği" İle Türkiye'deki Öğrenciler Üzerine Yapılmış Olan Bazı Araştırma Bulgularının Değerlendirilmesi. *Akademik Bakış Dergisi*, Sayı: 57. <https://dergipark.org.tr/download/article-file/383462> pdf adresinden edinilmiştir.

- Macit, M., & Soldan U. (2015). *Edebiyat Bilgi ve Teorileri*. (4. Baskı), Ankara: Grafiker Yayınları.
- MEB. (2002). *İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu*. Ankara: MEB Yayınları.
- MEB. (2006). *İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu* (1-8. sınıflar). Ankara: MEB Yayınları.
- MEB. (2019). *İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu* (1-8. sınıflar). Ankara: MEB Yayınları.
- MEB. (2019). *İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu* (1-8. sınıflar). Ankara: MEB Yayınları.
- MEB (2012). Millî Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları Ve Eğitim Araçları Yönetmeliği, <http://mevzuat.meb.gov.tr/dosyalar/1605.pdf> adresinden edinilmiştir. Erişim Tarihi: (26.07.2018).
- MEB (2013). Okul Öncesi Eğitim Programı İle Bütünleştirilmiş Aile Destek Eğitim Rehberi (OBADER). Ankara: MEB Yayınları.
- MEB (2018). Talim Terbiye Kurulu. Değerler Eğitimi Yönergesi. Ankara: MEB Yayınları.
- MillîEğitimBakanlığı,(2019).http://megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduler_pdf/%C3%87ocuk%20Edebiyat%C4%B1na%20Giri%C5%9F.pdf adresinden edinilmiştir. Erişim Tarihi: 06.03.2019
- Nas, R. (2003). *Türkçe Öğretimi*. Bursa: Ezgi Kitabevi Yayınları.
- Oğuzkan, F. (1981). *Eğitim Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Oğuzkan, F. (1987). *Çocuk Edebiyatı*. (4. Basım). İstanbul: Emel Matbaacılık.
- Okumuş, E. (2010). Toplum Ve Ahlak Eğitimi. *Eğitime Bakış Dergisi*, Cilt 6, Sayı 18, s. 28-32. http://www.ebs.org.tr/ebs_files/files/yayinlarimiz/146-egitimbersen.org.tr-146.pdf adresinden edinilmiştir.
- Onur, B. (1987). *Ergenlik Psikolojisi*. Ankara: Hacettepe Taş Plak Kitapçılık.
- Özdemir, E. (2011). *Eleştirel Okuma*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Özdemir, Ö. Z. (2015). Değerler ve Eğitimi II. R. Kaymakcan, N. Tınaz, Z.Ş. Altın, M. Zengin, A. Y. Okuldan, H. Yiğit (Ed.), Değerler Eğitiminde İyi Örnekler Sevgi Okulu Projesi Uygulama Örneği (1. Baskı, ss. 261-277). İstanbul: Dem Yayınları.

- Özdemir, G. (2008). *Sevim Ak'ın Hikâye ve Romanlarından Yer Alan Eğitsel İletiler* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir.(Tez No.226198)
- Özer, A. (2006). *Çocuk Kitaplarındaki Resimlerin Çocuğa Göreliliği*. 2.Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu, 04-06 Ekim, , s.431. Ankara.
- Özgüven, İ. E. (2001). *Ailede İletişim ve Yaşam*. Ankara: PDREM Yayınları
- Parlak, V. (2014). *Değerler Eğitimi Etkinlikleri 2*. (1. Baskı). Ankara: Değirmen Yayınları.
- Püsküllüoğlu, A. (2008). *Türkçe Sözlük*. (7. Baskı). Ankara: Arkadaş Yayıncılık.
- Ruhi, A. C., & Özdemir, H. (2012).*Çocuk Hukuku*. (1.Baskı). Ankara: Adalet Yayıncılık.
- Sağlam, M., & Aral, N. (2016). Tarihsel Süreç İçerisinde Çocuk ve Çocukluk Kavramları. *Çocuk ve Medeniyet Dergisi*, Sayı: 2016/2. <http://cocukvedenedeniyet.cocukvakfi.org.tr/index.php/CMD/article/view/41/18> adresinden edinilmiştir.
- Sarıyüce, H. L. (2012). *Türk Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Ansiklopedisi*. İzmir: Nar Yayınları.
- Senek, S. (2018). *Aytül Akal'ın Masallarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No.488715)
- Sever, S. (2007). *Çocuk ve Edebiyat*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Sever, S. (2015). *Çocuk ve Edebiyat*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Sever, S., Dilidüzgün, S., Neydim, N., & Aslan, C. (2007). *İlköğretimde Çocuk Edebiyatı*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Sever, S. (2015). *Çocuk ve Edebiyat*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Sezer, Ö. (2005). *İlköğretim 1. Kademe Türkçe Ders Kitaplarında Değerlerin İncelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No.158677)
- Sezgin, F. (2006). İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Birey-Örgüt Değer Uyumuna İlişkin Algıları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*. Cilt 12, Sayı 48, s. 558. <https://dergipark.org.tr/download/article-file/108332> pdf adresinden edinilmiştir.

- Sınar, A. (2006). Türkiye’de Çocuk Edebiyatı Çalışmaları. *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, Cilt: 4, Sayı: 7, 175 – 225. S. <https://dergipark.org.tr/download/article-file/654838.pdf> adresinden edinilmiştir.
- Silah, S. (2000). *Sosyal psikoloji*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Şahin, N. (2017). *Cengiz Aytmatov’un Eserlerinin Değerler Eğitimi Bağlamında İncelenmesi ve Ortaokul Ders Kitapları için Metin Önerileri* (Doktora Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi’nden edinilmiştir. (Tez No. 475975)
- Şahin, N. B. (2017). *Sabahattin Ali’nin Eserlerinde Değerler Eğitimi* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi’nden edinilmiştir. (Tez No.552357)
- Şahin, Y. (2017). *Okul Öncesi Çocuklarda Değerler Eğitimi Kapsamında Yardımlaşma ve Paylaşma Değerleri* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi’nden edinilmiştir. (Tez No.479392)
- Şimşek, T. (2016). *Kuramdan Uygulamaya Çocuk Edebiyatı El Kitabı*. (4. Baskı). Ankara: Grafiker Yayınları.
- Şimşek, T., Arıcı, F. A. Arslan, A. M., Karatay, H., Stebler, Z. M., Urgan, S., Yakar, M. Y., Yılmaz, O., & Yurt U. S. (2016). *Kuramdan Uygulamaya Çocuk Edebiyatı El Kitabı*. (4. Baskı) Ankara: Grafiker Yayınları.
- Şirin, M. R. (1998). *99 Soruda Çocuk Edebiyatı*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Şirin, M. R. (2000). *99 Soruda Çocuk Edebiyatı*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Şirin, R. M. (2016). Edebiyat ve Çocuk Edebiyatı Edebiyatın Amacı ve İşlevi, *Türk Dili Dergisi*.
- Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı (2005). *İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu*. Ankara: MEB Basımevi.
- Tavuş, G. Z. (2015). *Gülten Dayıoğlu’nun Hikayelerinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi’nden edinilmiştir. (Tez No. 425155).
- Tezcan, M. (1997). Eğitim Sosyolojisi. (11. Baskı). Ankara : Anı Yayıncılık
- TDK (2011). *Türkçe Sözlük*. (11.baskı). Ankara: TDK Yayınları.

- Tokcan F. (2017). *Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın Çocuk Şiirlerinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No.481294)
- Torun, F. (2014). *Hüseyin Nihal Atsız'ın Edebi Eserlerinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi* (Doktora Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No.543686)
- Türk Dil Kurumu. (2015). *Türkçe Sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Turan, R., & Ulusoy, K. (2016). *Farklı Yönleriyle Değerler Eğitimi*. (2. Baskı.). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Tümen, T. (2018). *Naki Tezel'in Masalları ve Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No.504757)
- Tür, G., & Turla, A. (1981). *Okul Öncesi Çocuk Edebiyatı ve Kitap*. İstanbul: Ya-pa Yayınları.
- Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, 1982.
- Türk Dil Kurumu. (1988). *Türkçe Sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Türk Dil Kurumu. (2005). *Türkçe Sözlük*. (10. baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Uçan, H. (2018).“ Çocuk Kadar Saf” , Temiz Olabilmek/Kalabilmek. *Hece Dergisi- Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı*, sayı 104- 105, 2. Baskı, (s. 17- 23). http://hece.com.tr/kategori/hece_Dergisi/_cocuk_edebiyati_ozel_sayisi.html pdf adresinden edinilmiştir.
- Ungan, S., & Demir, E.(2016), Günümüz Çocuk Edebiyatı Üzerine Bir İnceleme. *Türkiye Eğitim Dergisi*, Cilt 1, Sayı 1. <http://dergipark.org.tr/turkegitimdergisi/issue/27078/286672> pdf adresinden edinilmiştir.
- Ural, S., & Acar, A. E. (2016).*Gezgin Ozan Homeros, Panama Çocuk*. (1. Baskı). Ankara. Panama Yayıncılık.
- Ural, S. (Çev.2016). *Lia HADZOPOULOU- KARAVIA, Bizi Ayıran Sokak*. (2. Baskı). İstanbul: Fom Kitap.
- Ural, S., & Acar, A. E.(2016). *Truva Hazineleri*. (1. Baskı). Ankara: Panama Yayıncılık.
- Ural, S., & Acar, A. E.(2016). *Truva Savaşı*. (1. Baskı). Ankara: Panama Yayıncılık.

- Ural, S., &Acar, A. E.(2016). *Truva'nın Rüzgârı*. (1. Baskı). Ankara: Panama Yayıncılık
- Ural, S. (2016). *Küçük Beyaz Bulut*. İstanbul: Mavibulut Yayınları.
- Ural, S.(1992). *Armağan*. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
- Ural, S.(1993). *Ben de Ben de, Bana da Bana da*. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
- Ural, S. (1996). *CabulaMabula*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Ural, S. (2013). *Zor Ödev Lozan*. (1. Baskı). Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Ural, S. (2003). *Aksak Ali*. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
- Ural, S. (2006). *Onbaşı Nezahat*. (1. Baskı). Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Ural, S. (2009). *Tek Gözlü Kedi*. (5. Baskı). Ankara: Kök Yayıncılık.
- Ural, S. (2010). *Sabahtan Akşama Dünya Masalları 1*. (1. Baskı). Ankara : Bilgi Çocuk.
- Ural, S. (2010). *Sabahtan Akşama Dünya Masalları 2*. (1. Baskı). Ankara : Bilgi Çocuk.
- Ural, S. (2011). *Efelerin Efesi Yörük Ali Efe*. (1. Baskı). Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Ural, S. (2012). *Ağrı'dan Zelve'ye Anadolu Anlatıyor*. (1. Baskı). İstanbul: Çitlembik Yayınları.
- Ural, S. (2013). *Kuşa Sevdalanan Dağ*. (3. Baskı). Ankara: Kök Yayıncılık.
- Ural, S. (2015). *Eşek ve Berk*. (1. Basım). İstanbul: Can Yayınları.
- Ural, S. (2016). *Şafakta Yanan Mumlar*. (7. Baskı). Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Ural, S. (2018). *Ayrı Evler. İçimdeki Güneş Kitapları*. (2. Baskı). Ankara: um:ag Vakfi Yayınları.
- URL 1 ,www.serpilural.net; <http://www.biyografya.com/biyografi/14484> Erişim Tarihi: 02.01.2019
- URL 2, Milli Eğitim Temel Kanunu (1973). <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.1739.pdf> Erişim Tarihi: 22.07.2019.
- URL 3, MEB (2010).18. Şura Kararları, 2010, s. 10-12. Erişim Tarihi: 12.05.2019
- URL 4, MEB (2010). Değerler Eğitimi Uluslararası Konferansı, <http://www.meb.gov.tr/haberler/haberayrinti.asp?ID=7844> pdf adresinden edinilmiştir. Erişim Tarihi: 20.06.2019
- URL 5, MEB (2010). B.08.0.TTK.0.72.02/0006312 Sayılı 08.09.2010 Tarihli İlk Ders Konulu

Genelge. Erişim Tarihi: 12.05.2019

URL 6, Milli Eğitim Temel Kanunu (2019). <http://www.mevzuat.gov.tr/Mevzuat-Metin/1.5.1739.pdf> Erişim Tarihi: 22.07.2019.

Uslucan, F. (2018). Okuma Alışkanlığının Kazandırılmasında Çocuk Edebiyatının Rolü. *Hece Dergisi- Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı*, sayı 104- 105, 2. Baskı, (s. 42- 50). http://hece.com.tr/kategori/hece_Dergisi/_cocuk_edebiyati_ozel_sayisi.html pdf adresinden edinilmiştir.

Uzunöz, A., Aktepe,V., & Köybaşı E. (2018). Değer Analizi Yaklaşımı Yoluyla Dürüstlük Değerine Dönük Öğrenci Cevaplarının İncelenmesi. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi [Journal of Theoretical Educational Science]*, 11(3), 606 – 626. <https://dergipark.org.tr/akukeg/issue/38124/350285> pdf adresinden edinilmiştir. Erişim Tarihi

Üzel, Ö. (2007). *Serpil Ural'ın Çocuk Kitaplarının İncelenmesi* (Yüksek Lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No.220501)

Yeniay, S. (2019). *Behiç Ak'ın Hikayelerinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No.542409)

Yalçın, A., & Aytaş, G. (2016). *Çocuk Edebiyatı*. (8. Baskı). Ankara: Akçağ Yayınları.

Yazıcı, M. (2014). Değerler ve Toplumsal Yapıda Değerlerin Yeri. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt 24, Sayı 1*. <https://dergipark.org.tr/download/article-file/157368> pdf adresinden edinilmiştir.

Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. (6. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yıldırım, M. (2017). *Pakize Özcan'ın Eserlerinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No.477553)

Yılmaz, A. (2018). *Değerler Eğitimi Bağlamında Aytül Akal'ın Çocuk Romanları* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 503237)

Yiğittir, S. (2012). İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Değer Yönelimlerinin Rokeach ve Schwartz Değer Sınıflandırmasına Göre Değerlendirilmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı 19. 1-15.

http://zgefdergi.com/Makaleler/1174609502_19_01_ID_203.pdf

adresinden

edinilmiştir.

Yörükoğlu, A. (2007). *Değişen Toplumda Aile ve Çocuk*. (7. Basım). İstanbul: Özgür Yayınları.

Yurt, U. S. (2013). *Sevim Ak'ın Öykülerinin Eğitsel Değerinin İncelenmesi* (Doktora Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No.331704)

ÖZ GEÇMİŞ

Gözde TURSUN, 1990 yılında Erzincan merkezde doğdu. İlk ve orta öğrenimini Erzincan'da tamamladı. 2012 yılında Erzincan Üniversitesi Sınıf Öğretmenliği Bölümü'nden mezun oldu. 2014 yılında Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı Bayburt Demirözü Beşpınar Köyü Şehit Gürcan Yavuz İlkokulu'nda Sınıf öğretmeni olarak göreve başladı ve halen aynı okulda görevine devam etmektedir.

